

HLEDÁ SE PUDVICE V MODRÉM OBALU!

fejetónky, glosy a reflexe
z prapodivně kouzelného světa

Petr Vápeník

Obsah

O nezaměstnaném snu	5
O třech oříscích	6
O veliké mlze	9
O povětrnostních rekordech	10
O husitských válkách a opilém básníkovi	12
O dežavíčkách	15
O poštovních e-mailových holubech	17
O pudvici v modrém obalu	19
O velkoměstské bludičce	22
O růžových lenonkách	24
O dodržování přírodních zákonů	26
O čtyřšmidrých lapítkách	28
O profesionálním houbaření	30
O prodejném štěstí	32
O lidech, kteří jsou si jisti	33
O krupobití a světové krizi	35
O zimě v zimě	37
O záludných heslech a romantických špiónech	38
O symbolice skryté v datech	41
O babí zimě	42
O babylónském návodu k použití	43
O vyplněných e-mailových přáních	45
O jedení příborem	47
O mořských proudech a plastových kačenkách	48
O zapomenutém PINu	50
O náhradní meteostanici	52
O nemravném pohledu	54
O bílé orchideji	55
O trestání poezií	57
O vybírání nové televize	58
O písničkách pro každý den	60
O hřbitovních příbězích	62
O geniální myšlence	64
O snových oplétačkách s úřady	66

O turistických pozdravech.....	69
O privátním blanickém rytíři	71
O deseti vteřinách mé tváře.....	73
O večeru plném sportu	75
O hůlkovém coming-outu	77
O toulavých brýlích	79
O nehtu z Mrtvého moře	81
O umění dělat si z lidí přátele.....	84
O tom, kterak vyjít se slovenskými medvědy	86
O noční bouřce a převratných vynálezech	88
O jménech domů	90
O neúplné encyklopedii	91
O věcech, které se přiházejí	93
O rovnicích s řešením v imaginárním světě.....	96
O lídryních.....	97
O báječných vrbách.....	99
O naspořeném štěstí.....	101
O životních křižovatkách a typických Vermontanech.....	102
O výhodách pesimismu	104
O nechutné evoluci	106
O chvále prvních sněhových vloček	107
O lidské teplokrevnosti	109
O nebeské spravedlnosti.....	111
O obchodním domě MY	113
O univerzálních vzorcích	115
O období otázek.....	116
O dnešních tunguzských meteoritech.....	118
O dětinštění	121
O školních tahácích	122
O sešitové promiskuitě	124
O hloupém pánovi.....	126
O Nebojsech.....	127
O rozbitné civilizaci	129
O sestřencích a tetěňatech	131
O džbánu s kvalitním uchem	133

O nakupujícím Josefu Kajetánovi	135
O bolestech světla.....	137
O názvech sportů	138
O naražecích moderního věku	140
O češtině do životopisu	142
O zcestovalé zelenině.....	144
O vykutáleném pokladu	145
O svatojánské noci a ztraceném měšci	148
O 3D snech na přání.....	150
O (ne)slavné revoluci	152
O mobilním rozdělení.....	154
O úkolovníku a vypařování paměti.....	157
O slevách a o tom, jak se stát opět Čechem	159
O pohyblivých Madlách.....	162
O myšlenkolapkách, filmových kostýmech a bílých dírách.....	164
O robotech mezi lidmi.....	166
O třech nejkrásnějších vůních	167
O nesnesitelné tíže otupělosti.....	169
O chytrých Vánocích	172
O mrazivém konci světa	174
O rozesmívání Boha	177
O nenápadných vlnkách všude kolem nás	179

O nezaměstnaném snu

Celý svůj život večer co večer nastupoval *Sen* na noční směnu. Sny, jak známo, nemají křesťanskou historii, takže nesvětí neděli, do práce tedy chodí každou noc, ale prý jim to nevadí, protože práce pro ně neznamená práci, ale – no prostě sen. Sen, po kterém není třeba odpočívat, protože je sám odpočinkem. Po tolika letech už to pro *Sen* byla rutina: Na dispečinku dostane jméno spáče, má půlhodinku na krátkou přípravu, podívá se, co dotyčný dnes všechno prožil, na co a na koho myslel, v databázi si sjede přehled v podvědomí uložených vzpomínek a počitků a na tomhle informačním základě namixuje scénář dnešního snu. Někdy se drží při zdi, někdy naopak popustí uzdu své bezbřehé fantazii. Podle nálady a inspirace. Bývalo, ještě musel jít výsledný návrh k šéfovi ke schválení, ale dnes už je *Sen* v pozici zkušeného *Samostatného snu*, a tak už mu do konečné podoby snového scénáře nikdo nemluví.

Ale dnes se *Sen* nedostal ani na dispečink, protože mu zastoupil cestu šéf. Prý na chvíli, jen na kus řeči... A tak se *Sen* dozvěděl, že se musí všude šetřit, že je krize a poptávka po snech už není taková, jako bývala, spáči taky šetří, kde mohou, a počet předplatitelů snových služeb klesá. Když mají lidi problémy, začnou prý jako první šetřit na snech, hlavně když je co jíst a kde bydlet, to lidi potřebují k životu jako nutnost. Ale sny, holenku, ty jsou zbytečné, bez nich je možné se obejít. Není to sice úplně ono, hlava si tolik neodpočine a během dne jako kdyby víc vážila, ale ono je to možná v těžších dobách lepší, aspoň nemá roupy a zbytečně nepřemýšlí.

A tak se stal *Sen* nezaměstnaným. Možná si říkáte, co asi takový nezaměstnaný sen dělá: Jestli se jde taky zaregistrovat na úřad práce, nebo jak se takové instituci u snů říká, a jestli taky dostávají sny nějakou podporu. Ale k čemu je snový úřad práce, když není, kdo by snil, k čemu podpora, když snům peněz netřeba, protože i jejich život ve dne – stejně jako práce v noci – je jeden sen. Vypadalo to tedy na pohled, že *Sen* mohl mít i bez práce celkem slušný život, ale k čemu by byl – řekl si *Sen* – sen, který nikdo nesní?

Přemýšlel také o rekvalifikaci. Při svých zkušenostech si uměl představit své uplatnění nejen v oblasti snů, ale po krátkém zaškolení by mohl jistě být i docela úspěšnou *Halucinací*. A k *Mžitkům* by ho jistě vzali i bez konkurzu. Ale může být skutečný *Sen* spokojený jako nějaký *Mžitek*? Pro exhibicionisty dobré, protože jste pořád před očima, ale pro ostřílený *Samostatný sen* je to trochu degradace.

Až jednoho dne se našemu *Snu* zdál v noci zajímavý sen (když teď neměl *Sen* v noci žádnou práci, často sám snil). Sen o všech těch, co si své sny zapomněli u svých snových společností předplatit, co je škrtli ze svého rozvrhu jako položku, která není pro normální život k ničemu dobrá, která se dá bez následků odstranit jako slepé střevo. O všech těch, co se rozhodli nesnít anebo jen možná zapomněli, jak je to očistné. A *Sen* se rozhodl takové lidi znovu zadarmo naučit snít. To je tolik práce, že i kdyby se nezaměstnané sny všech zemí ve svém úsilí po proletářsku spojily, ještě pořád by jich na takovou horu práce nebylo dost.

Ale pro jistotu – kdyby se náhodou tahle nabídka u lidí ani zadarmo neujala – začal *Sen* uvažovat i o tom, že by začal nabízet jako novinku na trhu aspoň sny pro majetné psy a kočky. Lidi jsou totiž někdy nepoučitelní.

O třech oříšcích

Větrík mírně povíval ve slunečném dopoledni a já ležel natažený pod velkým stromem. Nikoli, nebylo to tím, že by stromem byl kaštan, který po mně právě mrsknul svůj macatý obrněný plod a dopravil mne tak do říše bezvědomí. Byla to lípa, lípa srdčitá, jedno srdce vedle druhého, stovky, tisíce, statisíce třepotajících se srdcí natažených jako malé plachty na stěžně letitých větví. Sem tam mi do nosu ťukla lehounká lipová kulička, která by do bezvědomí nepřenesla ani ještěрку, spokojeně se vyhřívajíc na kameni kousek ode mne. A najednou přišla mlha, která odnesla lipové větve i ještěрку i domky kolem silnice, kudy skoro nic nejezdilo, a vůbec všechno kolem kamsi pryč, a já usnul.

Ono taky není divu. V týdnu spím poctivé čtyři hodiny denně, dnes, protože je sobota, jsem přidal svátečních pět, už dlouho si říkám, že se pořádně dospím, a zatím se mi to ne a nedaří. Tak spím na prosluněné mezi pod lipami, až mne něco cvrnkne do nosu a rozesněný sen je rázem v tahu, zapomenutý. Přesně na nos mi spadly tři lískové oříšky. Podívám se nad sebe, jestli během spánku nedošlo k nějaké zásadnější proměně okolí anebo dokonce mne samého; poučen Kafkou to už nepovažuji za nemožné a snažím se na to být duševně připraven. Ale já jsem pořád já a lípa je pořád lípou, má vše, co normální srdčitá lípa mívá, jen mi z ní přesně na nos spadly do spánku tři lískové oříšky. Jako v pohádce.

Vypadají na první pohled normálně. Nikde žádná viditelná dírka, kterou by se cosi vevrtalo dovnitř, zblajzlo zárodek chutného jádra a zase zmizelo. Potěškám je a jsou pěkně oříškově hutné a poctivé, nic povrchního, do čeho by Marfuška křupla a ono by jí to jen ofouklo čelist. Úhledný ořechový trojlístek, který vykazuje všechny známky pohádkové propriety včetně cvrnknutí do nosu. Navíc z lípy, to je tak zázračné, že to v pohádce raději zapřeli, protože se pohádkář bál, že by mu takový zázrak jeho racionálněji zaměření čtenáři či posluchači neuvěřili: Popelka, princ a střevíček? Trochu za vlasy přitažené, ale dobrá! Ale oříšky z lípy? Takový nesmysl!

Letí mi hlavou, čeho všeho se můžu od pohádkových oříšků dočkat. Nejspíš v nich budou jako obyčejně troje krásné šaty na ples. Pozoruji velikost oříšku a zkouším ho potěžkat v dlani. Nejspíš je to opravdu jemná látka, skoro nic neváží, jistě bude smyslně průhledná. Jen ten objem oříšku se mi moc nezdá. Ale občas se to tak v pohádkách přihází, že jdou fyzikální zákony stranou v zájmu dobra. Anebo v dočasném zájmu zla. Přemýšlím, co budu dělat se třemi – byť krásnými – dámskými šaty. Přece kvůli nějakým oříškům nezačnu na stárnoucí kolena chodit na travesti šou! Ano, mohl bych je darovat nějaké dívce, která chce klofnout prince. Tak nějak to ostatně v pohádce bylo. Ale proč bych jí to měl ulehčovat? Když chce klofat, ať se snaží sama, že? Žádnou dohodu o tom, že mám někomu darovat to, co mne cestou cvrnkne do nosu, jsem na rozdíl od filmového Vladimíra Menšíka neuzavřel, je tedy zřejmé, že si mám oříšky ponechat sám. Závan ziskuchtivé myšlenky, že bych mohl trojí šaty prodat přes internetovou aukci, jsem hned zavrhl, protože kvůli něčemu tak nepohádkově primitivnímu si mne jistě pohádkové síly za objekt svého zájmu nevybraly.

Taky je možné, že se od začátku počítá s tím, že pohádkový dar využije muž a budou v nich tedy šaty pánské. To už jdou přírodní zákonitosti zcela stranou, protože látka už by asi nemohla být tak jemná a průhledná, to je, myslím, v mém případě dokonce v zájmu všech účastníků plesu. Pouštím fantazii z vodítka na volno a začíná mi být celkem jasné, že v prvním oříšku bude nejspíš oblek, ve druhém košile a nějaká šik kravata a ve třetím oříšku boty (snad ne proboha, ty s módní gotickou špičkou, to bych šel oříšky reklamovat!). No jo, ale co s tím? Dobře, vyrazím podle všech pravidel na nejbližší královský ples (to bude, počítám, někde v Holandsku, časy už nejsou, co bývaly), vejdu, oslním zjevem a princ sotva mne spatří, zamiluje se do mne. Dobré, ale něco v té představě neladí!

Nemůžu ovšem vyloučit, že to pohádkoví intrikáni nachystali tak chytře, že na plese nebude hlavní osobou princ, ale princezna. Dobře, vyrochuji tedy ve své představě prince za princeznu, pak znovu vejdu, oslním zjevem a princezna, sotva mne spatří,... Tady ovšem končí veškerá legrace a jsem nucen popřemýšlet o obecných výhodách a nevýhodách princezen v dnešním světě. Výhodou bývá

možná krása, aspoň v pohádkách. Když se něco odchyluje od ideálu, je to většinou dáno jen nemilou skutečností, že je princezna právě zakletá, ale ono se to nakonec určitě nějak spraví. V pohádce. Ale realita občas na rozdíl od pohádky selže a princeznou se pak ukáže být třeba retnatá nakadeřená Habsburkyně, která jako by z oka vypadla prapradědu Leopoldovi. Nemyslím, že bych měl nějaké přehnané vizuální nároky, ale jestli mne princezna začne kádrovat podle střevíčku, já na oplátku vytáhnou krejčovský metr a fotografii Miss World a místo zasnubní ča-či si ještě před koncem plesu vzájemně vyhlásíme válku.

Jasnou nevýhodou princezen je nepříjemný fakt, že princeznino zámecké sídlo asi nebude pětihvězdičkové. Šlechta u nás prakticky nevyhrává žádné soudní spory o vydání takových nemovitostí, protože na ni vždycky odněkud někdo vytáhne, že byla možná zadobře s nacisty, a tudíž jí bohužel z etických důvodů nemůžeme vrátit, co jsme jí ukradli. Nejvýš bude princezna vlastnit nějakou polorozbořenou tvrz, kde kdysi přebývalo JZD, a kterou už nikdo jiný nechtěl. Výdělek veškerý žádný a nároky na reprezentaci (považte jen ty plesy!) nemalé. Zdá se mi čím dál víc, že jednoduché rozhodování vypadá dočista jinak.

Dívám se na své tři oříšky sváru a zdá se mi, že využití té nečekané nabídky mi nejspíš přinese jen komplikace. Zkusil jsem lípě oříšky čestně (a trochu zbaběle) vrátit, ale vždycky mi je ve spolupráci s proradnou gravitací shodila zpět k nohám. Ono se řekne, pohádka! Vždyť pohádka je pohádkou právě proto, že končí dobře, protože většinou včas. Princezna se zlatou hvězdou po třiceti letech života se stejným princem by možná u dětí ani u dospělých romantiků tak pronikavý úspěch neměla. Jak tedy pohádková pravidla aplikovat na skutečnost života v české společnosti 21. století?

Zadíval jsem se nahoru do lipové koruny a čekal na nápovědu, kterou by takové divadlo, jakým je příroda, mělo vždycky mít. Třeba kolem poletí moucha a maličko naznačí správné řešení, nebo budou travou pospíchat sympatičtí mravenci a já budu rozumět jejich hlasům, nebo po mně ptáci sedící v koruně stromu chrstnou trochu mrtvé anebo naopak živé vody. A tak se dívám kolem sebe a mám podivný pocit, že srdéčka lipových listů se mému tápání smějí a svým tvarem mi napovídají, že kde rozum selhává, musí rozhodnout něco jiného.

Nešť! Zavřel jsem oči, zhluboka jsem se nadechl a hodil jsem oříškovou ruskou trojku za sebe. Děj se tedy vůle pohádkových sil!

O veliké mlze

Cosi na mne shora spadlo. Holoubek, řekl by škodolibec. Nebo racek, jsem přece u řeky. Vzhlédl jsem k místům, kde naposledy ještě včera bývala obloha, ale nebylo vidět ani velikou mosteckou věž, natožpak malého racka. Jsem vůbec na Karlově mostě? Nakloním se přes zábradlí a řeka dole naštěstí stále teče. Aspoň nějaká jistota v bláznivém světě. I když škarohlídi by jistě dodali, že ani to už není, co bývalo. Kdysi dávno jistě i řeka tekla tak nějak lépe.

Možná po mně plivla hlava hraběte Šlika nebo některého z jeho panských kumpánů. To se dělá, páni? Na mne si, prosím, své stavovské splíny ze svého nepříjemného konce nevylévejte. Stejně nakonec – vyčištěné rosou od historického jedu – odplují i s řekou do severní dáli.

Dole na loďce uprostřed řeky sedí pokuřující prázdný kabát. Prut zapomněl doma, ale zvyk je zvyk, tak sedí, bání a kouká skrze rukávy na vodní hladinu. Lidé procházející po mostě ho zčásti zdraví, zčásti fotí. On mlčí, bafá dýmové kroužky a čeká, jestli ho vhodná kombinace říčního proudu a větru zanese po létech ke břehu, aby se od něj mohl opět odrazit. Ale dnes břeh vidět není, je příliš daleko, odletěl do teplých krajín, kde se břehy řek občas scházejí na konferenci a místo sebe na pár hodin nebo dní nastrčí mlžnou clonu, aby řeka věděla i bez břehů, kudy má téct.

Až teď, když jsem vzhlédl od loďky, kolébající se v rozmlženém líném proudu, a podíval se na druhou stranu do míst, kde jsem byl zvyklý vídat Pražský hrad, zjistil jsem, že tam nic není. Chybí nejen celý malostranský břeh, ale chybějí i všechny malostranské věže a co je nejhorší, zcela chybí očekávaná dominanta města. Nedivím se jenom já. Skupina Asiatů hledí zaskočeně do obrázkového průvodce a porovnává si prázdnou skutečnost s barvotiskovou iluzí. Takové faux pas: Jedeme takovou dálku a teď tohle! Kdepak se tu asi všem zklamaným vrací vstupné?

Jemné ranní kapičky postupně krabatí papír v levném průvodci, kde praktické informace varují: „Hrozně se tu v těch Čechách krade!“ Ale jak si máme ubránit své kabelky a náprsní tašky, své hodinky a mobilní telefony, jak máme ubránit proti zlodějům své sny a ideály, když jen tak zmizí i kamenná gotická katedrála? Zloději šli určitě najisto. Kdopak si je asi na tu čistě provedenou a přece tak špinavou práci najal? Určitě nějaký nadutý zbohatlík s obrovitou zahradou, kde ještě chybí stylový altán! A zmizela i celá nádvoří, brány a sousoší, celé velké taneční sály a galerie a věže a taky hradní stráž, chudáci malí, kohopak a kde budou asi teď muset hlídat? A zmizely stromy v jižních zahradách i zahrady samotné, zmizel i kopec připomínající Kosmovi delfína, tedy „mořskou svini“. A

kde jsou všechny památné a docela čerstvě opravené malostranské střechy? A kde je pravda, která, jak psáno vlajícími literami, vítězí, není-li ovšem zrovna jen omylem nebo neblahou shodou okolností poražena na hlavu?

Kde jsou další mosty po proudu i proti proudu? „Výprodej, kamaráde, byly ve slevě,“ vmávne mi racek do obličeje proud vlhkého vzduchu. „Teď jim někde za mořem hledají řeku, která by mostům byla akorát.“

„Máte oheň?“ přistoupí ke mně mladý kapsář a vsune mi do kapsy stovku na přilepšenou za to zklamání, aby nikdo neviděl. A já mu připaluji vítězný doutník a přemýšlím, jak odpovědět na jeho zapeklitou otázku.

Přes poslední mlhou nezkonfiskované barokní sousoší aspoň hodím drobnou minci do Vltavy. Co kdyby tam už příště taky nebyla?

O povětrnostních rekordech

Podle všeho už jsme přivykli tomu, že počasí je dovoleno prakticky vše: Nedivíme se, když je v zimě jaro, když v létě sněží, když dny bezvětrí jsou co chvíli střídány orkánem, když během dvou dnů naprší tolik, co jindy za půl roku, když má babí léto saharskou podobu a chybějí mu k dokonalosti jen písečné duny s fatou morgánou, nebo když celý stát potáhne několikacentimetrová ledovka. Pokusíme-li si namítnout meteorologům, že se počasí právě nechová úplně standardně a že si ho z dřívějších pamatujeme úplně jinak, ti jen krčí rameny: Počasí může občas nabývat extrémní podoby, na tom není nic nenormálního. Ať je právě, jak chce podivně, vědci vždycky dokážou, že už někdy v historii země bylo ještě podivněji. Že právě zuří tisícileté povodně? Inu – žádný div! Něco takového se prostě jednou za tisíc let stává. Nebo čtyřikrát. Nejlépe čtyřikrát ve čtyřech po sobě jdoucích letech. Když se to stane, statistikům to vrásky nepřidělá: udělají příslušné přepočty a z tisícileté vody je rázem voda stoletá anebo historicky ještě bezvýznamnější, aniž by to ovšem na reálnou výšku hladiny řek v korytech a v okolních obývacích mělo zpětně jakýkoli vliv. Přestože nám počasí může připadat nenormální, samo si připadá docela v pohodě a nejspíš se zrovna nechystá na návštěvu meteorologického psychiatra.

Vypadá to tedy, že sebevětší extrém i nejneočekávatelnější výkyv si počasí prostě může dovolit, nikdo ho za to nesmí stíhat a v rámci novodobé politické korektnosti dokonce ani oficiálně nařknout z nenormálnosti. Počasí může být, jaké chce, neomezuje ho žádný zákon ani etické normy. Můžeme s ním být nespokojení, můžeme proti němu remcat, ale nemůžeme proti němu podniknout žádné oficiální kroky, tím spíš po něm vymáhat způsobenou škodu. Prohřešky počasí se svádějí na vyšší moc, takže není vůbec divu, že z počasí roste nevycválaný rozmazlený fracek, který se oprávněně domnívá, že ať provede jakoukoli rošťárnu, nemůže se mu nic stát.

Přestože jsem se dlouho domníval, že se lidé přeceňují, pokud se za viníka (nebo alespoň spoluviníka) povětrnostních výstřelků sebestředně považují oni sami, dnes už v lidské zavinění věřím. Myslím si totiž, že počasí motivujeme k extrémním výkonům tím, že ho stále více a podrobněji sledujeme a stále toužíme zaznamenávat více roztodivných rekordů. Nestačí nám dokonce již sledovat rekordy absolutní, které se mění jen zřídkakdy, ale po vzoru atletiky a jiných sportů evidujeme rekordy regionální i místní, a dokonce i rekordy v rámci kalendářního roku, a pak se mediálně radujeme, když se takový rekord podaří počasí překonat. Informace o tom, že kupříkladu na litoměřické meteorologické stanici byla naměřena nejvyšší teplota letošního léta, se pak moc pěkně vyjímá na titulní straně *Nového Litoměřicka*. No a nemusím chodit nikam daleko – zrovna u nás v Dobřichovicích má teplotní rekord dokonce svůj vlastní kamenný památník, aby se nikdy nezapomnělo, že tu byl před několika lety naměřen absolutní teplotní rekord naší země: 40,4 stupně ve stínu. V dobách extrémního počasí nás meteorologové co chvíli častují přehledem, na kolika stanicích byly překonány rekordní zápisy, a počasí tak trochu připomíná rekordní hornické směny z dob socialismu, kdy bylo zapotřebí objednaného rekordu dosáhnout za každou cenu, protože by bylo hloupé posílat domů načepené pionýry s pugéty a nacvičenou oslavnou písní na rtech.

Není divu, že rozmazlené extrovertní počasí jde této mediální poptávce naproti a rekordy padají jako na běžícím pásu. Vánoce například pak nejen že nemají nic společného s Ladovými sněhem zasypanými Hrusicemi, ale už se o nich snad nedá ani říct, že jsou „na blátě“, protože rtuť teploměru útočí divže ne na květnové teploty. Kdyby to tak mělo pokračovat, hrozí, že Ježíšek dostane při roznášení dárků úpal a znaveně nás pořádá o azyl v naší lednici.

Sportovci občas – hnáni kromě touhy po osobním prospěchu i nezřízeným očekáváním stále zmlsanějších diváků a sportovních publicistů – sáhnou po nedovolených podpůrných prostředcích. A já si při sledování fascinujících výkonů současného počasí podezřívavě říkám: Neužívá počasí náhodou doping? Jen si představte, jaká by to byla hanba, kdyby na to dopingoví komisaři přišli!

Počasí by odevzdalo vzorek moči a analytici by v něm potvrdili zbytky povzbuzujícího preparátu narušujícího poctivou tržní soutěž. Počasí by po potupném přistižení nějakou dobu svatosvatě přísahalo, že je čisté jako lilium, a přespříliš povzbudivou směsku mu umíchal některý ze závistivých konkurentů. Ale protože by podezření potvrdil i rozbor srovnávacího vzorku B, počasí by už celou kauzu odmítlo dál komentovat a dodalo by jen cosi v tom smyslu, že stejně zobou všichni, tak proč zrovna ono by mělo zůstat pozadu.

Následovat bude pochopitelně obrovská veřejná ostuda, počasí dostane zákaz činnosti nejméně na dva roky, meteorologové celého světa se ocitnou na pracáku, všechny dříve dosažené rekordy budou automaticky anulovány a dobřichovický památník rekordnímu vedru bude rituálně povalen jako kdysi pražský Mariánský sloup. Pokud počasí ve splínu z verdiktu úplně neukončí svou aktivní kariéru, bude se po vypršení trestu jen obtížně dostávat na současnou úroveň.

Mějme tedy trpělivost a na počasí moc nenadávejme. Pojdme si místo toho užívat, že ještě pořád nějaké je a že nám ho dopingoví komisaři zatím nechytily. Abychom si ho pak nemuseli propříště jen představovat za víčky našich přivřených očí.

O husitských válkách a opilém básníkovi

Horko k zalknutí. Vlekl jsem se podél dlouhého nástupiště a přemýšlel, jestli není možné podat na počasí trestní oznámení. Radši ne! Ještě by nám mohli mého svatého jmenovce zabásnout a co potom? Třeba je to právě on, kdo dosud drží globální oteplování na uzdě, i když právě dnes tomu nic nenasvědčuje. Slunce nezáří, ale žhne, nehřeje, ale spaluje. Být v takovém počasí zaměstnán jako polednice, šel bych do stávky! Jindy do vlaku křepce naskakuji, tentokrát mne musely ruce na schůdky vytáhnout. Tělo váží tuny, je horké a funí.

A za mnou mladý pár, zřejmě studenti, taky jim nebylo zatěžko projít kolem všech vagónů a uvelebit se až v tom posledním, snad proto, že netouží tolik po jiné než vzájemné společnosti. Vagón byl prázdný až na jednoho spícího muže. Kolem něj se udržovalo alkoholové mikroklima, které bylo jedinou známkou toho, že zarostlý a vůbec nepříliš pěstěný muž ještě dýchá. Sedl jsem si na prázdnou čtyřku a studentici zaujali místo dvě řady za mnou. Neviděl jsem na ně, ale dobře jsem je

slyšel. Dívka začala mladíkovi obšírně vyprávět o ekonomické a politické situaci v Čechách na sklonku vlády Václava IV:

„Nemusel být špatným vladařem po Otovi Braniborském, ale po svém otci... To byla přece jen jiná liga.“ Má tak někdo štěstí – povídat si s přítelkyní o lize... Nejspíš studenti historie; třeba jedou někam vykopávat dávné věky z temného chladu podzemí zpět na naše letní boží světlo. Pěkně horké světlo.

Když jsme se rozjeli, dívčina zevrubná analýza volebních preferencí českých politických seskupení z doby kolem smrti Jana Husa ustoupila do pozadí hluku jedoucího vlaku. Nasadil jsem si sluchátka a pustil si svůj oblíbený Brahmsův klavírní koncert B dur hraný slavným (a navíc proklatě dobrým) Emilem Gilelsem a Berlínskými filharmoniky. Když pojedeme dobře, vystačí mi to akorát z Plzně do Berouna. První věta – velerozmanité lyricko-monumentální Allegro non troppo mne zavádí do polospánku, který přidává krásné hudbě příběh, příběh s probuzením a tedy bez konce. Zastavujeme na rozkopeném rokycanském nádraží. Chvilku ticha kromě stavebních strojů narušuje monotónní hlas mladé historičky odvedle, která již pokročila někam k bitvě na Vítkově, právě se zamýšlela nad rolí Jana Žižky v husitských válkách a nebylo zřejmé, zda se přiklání spíš k pojetí Pekařovu nebo k pohledu na trocnovského zemana jako na hrdinu a „bojovníka za pravdu a za mír“. Mladík doprovázející dívku zarytě mlčel a jeho přítomnost byla doložitelná jen nepřímo – z dívčina nepřetržitého proudu informací, který se nezdál být samomluvou. Opilec začínal být ve spánku neklidný. Bílé myšky jako snový biják nepotěší!

Staré války se opět upozadily hlukem stroje a já se vrátil ke svému Brahmovi. Druhá věta – Allegro appassionato, ve své rozložitosti podivuhodně kompaktní část s neuvěřitelně krásnými místy, ani ne deset minut, to se nedostaneme ani do Zbiroha, který tady na nádraží Zbirohem ani není, protože opravdový Zbiroh je přece jen pěkných pár kilometrů odtud. Věta končí, když projíždíme Kařízkem s nádherným zdravým památným dubem obrostlým břečťanem. A tu se probouzí opilec, pohlíží svýma rozklíženými očima na modrou nádražní ceduli a nečekaně do hlediště bez publika zaveršuje:

Ve stanici Kařízek
zašel jsem si na řízek,
zašel jsem i na salát,
mám ho totiž tuze rád."

Načež čerstvě probuzený básník opět tvrdě usne.

Ve Zbiroze jsme se v historii husitských válek přesunuli někam k Žižkově smrti a váhání sirotčích vojsk, kudy dál. Tuto nepříliš vděčnou pasáž osvěžil zasvěcený výklad o funkci a praktickém skládání vozové hradby. Mladík opět ani slovo. Jen se mi to zdá nebo se venku opravdu zvedá vítr? A dosud dominantní slunce, zdá se, zmizelo za nějaký mrak. Nad hlavou se jako křižácká vojska houfují tmavá mračna nacucaná tak, jako kdyby i ona chtěla zničit tuto českou zem, protože se stále mylně domnívají, že tu jako za dob husitských žijí lidé s tvrdou zásadovou hlavou, srdcem přetékaným láskou k vlasti (nebo jen nenávistí k cizákům?) a neohebnou páteří.

Třetí věta: Andante, piu adagio. Nádherná tklivá část plná citu, něžněji, tišeji a pomaleji už to snad nejde. Klame tělem; zdá se být ukolébavkou, ale nechává smysly zjitřené a drží napětí jako dobrá detektivka: Co asi přijde dál? V Hořovicích začíná pršet horký déšť. Dívka se ve výkladu přesunula k bitvě u Ústí nad Labem, ke všem těm Sasíkům, Durynkům a Míšeňským, kteří jediní byli sto přimět již tehdy nesvorné Čechy ke společnému postupu. A mladík dál jen poslouchá a mlčí.

„Ve stanici Praskolesy
přepadly mě vnitřní běsy,
celou cestu jsem pak pil,
abych se jim ubránil.“

zanotoval opilý bard své poetické vysvětlení statu quo a převalil se na druhý bok.

Ve Zdicích už lilo vydatně a hustě. V běhu času jsme se dostali až ke slavnému husitskému vítězství u Domažlic, které dívka mladíkovi líčila s nehranou hrdostí. Kéž by to tak fungovalo: Zazpíváme a nepřátelé se sami ušlapou, jak se budou v hrůze hnát z bojiště. Při vší úctě – husitským vojskům to asi moc neladilo, ale čas se neptá na metody, ale jen na výsledky. A někdy ani na ty ne.

Poslední věta: Allegretto grazioso. Opravdu graciózní část, filigránská klavíristova technika, noty se jako kapky deště, kterým projíždíme, rozstříkují do barevného souzvuku orchestru a prší víc a víc a víc až do slavnostního závěru, kdy do zvukového finále v rozporu se skladatelovými záměry vpadnou i tympány hromů.

Do Berouna se dnes netěším. Za prvé přichází pravá průtrž mračen a já budu muset vystupovat, právě teď, když se žhavý den definitivně svlažuje přívalem vody. Za druhé se domýšlím, že teď už nás čekají jen neslavné Lipany, a tedy nepěkný konec epochy, již někteří považují za slavné vzednutí, které se už nikdy nepodařilo napodobit, a jiní za naprostý úpadek, který se již nikdy nepodařilo napravit. Vlak zastavil a dívka mlčela. U mladíka mne to nepřekvapilo, ale u té dívky... Byla snad dojata hořkým koncem?

Vykročil jsem k východu. Když jsem šel kolem studentů, zjistil jsem, proč dívka zmlkla. Mladík už všechny ty husitské věkovité pravdy nevydržel a dívku začal vášnivě líbat. A ona se, kupodivu, ani nezdála být příliš pobouřena tím, že jí nebylo dopřáno dokončit slavně-neslavný historický příběh. Husitská vojska tak dostala od mladíka ještě poslední šanci, poslední malý odklad neodvratného konce. Ale pýcha si svých posledních šancí nevšímá a jako můra za světlem neohroženě směřuje vpřed k tomu, co už nejde vrátit.

Vyšel jsem do tropického lijáku a během dvaceti metrů poklusu pod střechu jsem promokl na kůži. A ještě než jsem zabouchl dveře vlaku, zaslechl jsem zevnitř opilého básníka, jak začíná nakřáple rozespalým hlasem recitovat: „V Berouně, v Berouně...“

Ale co se dělo v Berouně, jsem se už přes hukot padající vody a ozvěny hromů nedozvěděl.

O dežavíčkách

Ano, připouštím, že existují lidé s fenomenální pamětí. Jeden z nich mě nedávno oslovil v tramvaji a tvářil se jako můj dobrý známý. Prý jsme spolu chodili do jednoho kursu v tanečních, a co prý pořád dělám. Musel jsem trochu zavzpomínat, abych si vybavil aspoň to, že jsem do nějakých tanečních kdysi chodil. Když jsem se pekelně soustředil, dokázal jsem si vybavit rozmlženou podobu své tehdejší partnerky, zvláštní tancmajstrův velitelský hlas a pak už jen skutečnost, že tam byla spousta dalších lidí. Ti však v mé nedokonalé paměti splývají v černobílou beztvárovou hmotu. Nedokážu bohužel z toho těsta vydolnout ani rozinku té nejvýraznější tváře, domyslet si, jak ta tvář asi po létech vypadá, tím méně ji bezpečně rozeznat v nacpané tramvaji, a ještě ji nenuceně oslovit jako starou známou.

Často se ale přistihuji, že mi nějaký obraz – někdy lidská tvář, někdy krajinný detail nebo obrys horizontu – zarezonuje s nějakým do podvědomí již dávno odsunutým vjemem. Toho člověka odněkud znám, možná ne celou tvář, jen charakteristický pohled očí, úhel úsměvu, lehce ironicky sešpulené rty. Nevím odkud, jestli z reality nebo ze snu. Ale musel jsem s ním mít něco společného; možná mi byl kdysi i blízký. V tomhle nebo snad dokonce v některém z minulých životů? A jindy si zase jsem zcela jistý, že po této cestě už jsem někdy šel nebo dokonce opakovaně chodíval. Když se vám to stane v místě bydliště, výmluva se dá najít snadno. Ale když se to přihodí v místě, kde jste prokazatelně poprvé v životě? Tohle zákoutí krajiny už jsem kdysi viděl, říkám si. Nevím, jestli svýma očima nebo očima někoho jiného, ale viděl. Musel jsem tu tedy už být. Kdy? To netuším!

Protože se jedná o delikátní situace, říkám jim něžně: dežavíčka. A mám čím dál víc pocit, že ve světě kolem mne začínají dežavíčka převládat nad normálními neutrálními počitky. Ale nejde zdaleka jen o vjemy zrakové. Někdy zaslechnu hlas, který zadrnká najednou na všechny struny tajné komůrky mé paměti tak, že je z toho malebný akord nebo naopak bláznivá disharmonie. Proč zrovna tento hlas a ne jiný. Znáám ho? Promlouval už ke mně kdysi? A jestli ano, co říkal? Bylo to něco důležitého, že kopie toho hlasu zůstala založená v mozkovém archívu? Častá jsou také dežavíčka čichová; určitě to znáte – něco vám zavoní dávným zážitkem z raného dětství a vy si lámete hlavu, co to asi bylo. Vůně sena, do kterého jsem jako dítě skákal jako do měkké a jemně škrábající peřiny? Nebo štiplavý kouř dědečkovy startky?

Bývaly doby, kdy jsem chtěl všem dežavíčkům přijít na kloub. Pěkná ctižádost, ale nesmyslná! Dežavíčka klouby nemají, jde o stvoření bezkloubá a bezobratlá, na rentgenu nezachytitelná, takže diagnóza není vůbec jednoduchá. Jen jednou se mi podařilo dežavíčko vyřešit a výsledek experimentálně ověřit: to když jsem si dokázal spojit letmý pocit jedné vůně a zvláštního světla s konkrétním místem a konkrétní situací. Jak se ukázalo, byl to závan jednoho podvečera, kdy jsem jako malé dítě ležel doma se spálou a měkké světlo usínajícího slunce navíc tlumené prodyšnými oblaky dopadalo do místnosti pod netradičním úhlem. To bylo radosti, když se záhada vyřešila! Ale jedno vyřešené dežavíčko za celý život... Kdybych byl kriminalistou a svá dežavíčka považoval za nevyřešené případy, musel bych se pro vlastní neschopnost zastřelit, pokud bych se tedy aspoň v tomto případě trefil.

Před časem jsem potkal v centru Prahy krásnou ženu, která mne jednak zaujala sama o sobě a jednak vnesla do mé hlavy další zmatek ke všem již existujícím. Když mne na chodníku míjela, tajemně se na mne usmála a prohodila směrem ke mně: „Aha, tak dneska už mě neznáš?!“ Neznělo to vyčítavě

ani smutně. Pouhá otázka. Než jsem se stihl vzpamatovat, kráska byla pryč, nechala mne na chodníku napospas dalšímu novorozenému dežavíčku, které se vecpalo mezi zástupy svých předchůdců a sobecky se snažilo na sebe aspoň nakrátko soustředit mou otcovskou pozornost. A já se snažil silou mocí rozpomenout, za jakých okolností jsme se s tou krásnou (ne)známou asi potkali, při jaké příležitosti jsme si potykali a proč zrovna já nemám fenomenální paměť svého kolegy z tanečních, který by jistě z bohaté kartotéky svého paměťového centra vyjmul hustě popsanou kartičku s podobenkou a se všemi podrobnostmi. „Tak takhle to bylo!“ řekl bych si s úlevou a odškrtl si další vyřešený případ.

Moje dežavíčka jsou postupem času stále početnější a tvoří mou soukromou kamarilu, neviditelný hlouček vlivných a čiperných bytůstek, z nichž každá je nositelem vlastního – v tomto životě již pravděpodobně nerozluštitelného – příběhu. Třeba se ještě někdy nějaké z nich uvolí vyjevit mi své tajemství a nechá se dobrovolně vyluštit podobně jako to dávné „spálové světlo“. Třeba onu krásnou dámu, ke které se už z nejasných důvodů neznám, nějaký tajuplný našeptavač přivede až k tomuto textu a ona mi pak s luštěním pomůže. U každé pořádné křížovky bývá přece malá nápověda, tak by to ani nemuselo vypadat nepatříčně. A co jiného jsou všechna naše dežavíčka, než křížovky s tajenkou, která má sice zatím víc prázdných polí než písmen, takže nedává pražádný smysl, ale my přitom tušíme, ba co víc – věříme, že nějaký smysl skrývá?

Když jsem se dnes ráno probudil, ucítil jsem závan zvláštní bludičkové vůně. Zajímavé, tohle dežavíčko už jsem kdysi někde pocítil. Ale kde?...

O poštovních e-mailových holubech

Večer někdo zazvonil u mých e-mailových dveří. Zvláštní, takhle nezvoní nikdo z těch, co znám. Nebylo to zazvonění nijak energické, spíš rezignované, unaveně protáhlé. Kdo to jen může... Že by zase nějaká e-mailová reklama vzbuzující svým zazvoněním velká očekávání?

„Ahoj jsem princezna Ngorongoro, a zlosyni mě drží ve stanu v africké poušti odříznutou od světa a já se i k takové samozřejmosti, jakou je internet, dostanu nejvýš pětkrát týdně. Prosím, pošli mi něco peněz, nemusí jich být moc, postačí tak jeden nebo dva milióny dolarů, abych se konečně dostala k

pohádkovému dědictví svého otce, a to ti pak mohla celé poslat do tvé krásné země.“ Kolikrát už dopisy podobně svůdných princezen zazvonily u mých dveří! Musí se jim ale přiznat, že nejsou vlezlé; nemusíte je ani otvírat, stačí se na ně vyčítavě podívat kukátkem a rozplynou se, zbyde po nich jen česnekový zápach po vyhaných bajtech.

Nezlobte se, krásná princezno, ale čekal jsem někoho jiného, možná napohled ne tak oslňujícího, jako jste vy ve své pouštní nespátřitelné kráse a v odlescích zlatých cihel ze švýcarských bank, ale přesto o moc bohatšího a sympatičtějšího, protože sny z lidí dokážou udělat boháče i bez šekových knížek. A zase zvuk e-mailového zvonku! Je to divné: Přece ten můj poslední dobou tak často se opakující sen zvonívá v úplně jinou dobu a jinak; ohlašuje se měkce, kulatě, ten zvuk nádherně barevně jiskří, jako by se skládal jen z těch nejvybranějších jedniček a nul, podobně jako se výborné víno získává jen z vybraných hroznů. Není přece možné, aby šlo o stejně obyčejné číslice jako u všech ostatních, když umějí přenést tolik radosti. Dnes ale zní e-mailový zvonek úplně jinak. Že by jiný sen?

Vyhlédl jsem ven. Za dveřmi stál poštovní e-mailový holub a vypadal znaveně. Peří rozčepýřené jako po proflámované noci, kruhy únavy pod očima, podlamující se nožky. Brašnička se zprávou nakřivo, i když si jinak – parádník jeden – dává tolik záležet, aby visela rovně přes levé křídlo. Dnes má do své pověsti štramáka dost daleko. „Nešlo to doručit,“ hlesl omluvně. Pustil jsem ho dál a nabídl mu trochu vody a zrní. Nepohrdl. Cesta byla zřejmě dlouhá a komplikovaná, a navíc ještě bez výsledku.

Služeb poštovního e-mailového holuba využívám jen tehdy, když mi na nějaké zprávě opravdu záleží, vím totiž, že je u něj v dobrých křídlech. Ještě nikdy mne nenechal ve štychu a cokoli jsem po něm poslal, bylo doručeno prakticky obratem. E-mailovní holubi jsou mnohem rychlejší než ti normální, není jim zatěžko zaletět na druhý konec světa a ještě na vás zpátky mrknout na znamení, že všechno dobře dopadlo. „Bylo to u mě v cukru letu,“ lebedí si adresáti a netuší, že šlo o let (a možná i cuk) holubí. Samozřejmě, nevědí, že takový e-mail neposílám skrze nespolehlivé dráty, které přece jen čas od času pošlou zásilku špatným směrem nebo ji odstaví na slepé koleji, ale v brašničce poštovního e-mailového holuba, který důležitou zprávu doručí pěkně až na obrazovku adresátova počítače. Jak to dělá, nevím, to je tajemstvím zasílatelské firmy, ale výsledky jsou skvělé. Lépe řečeno – byly skvělé. Teď tu sedí nešťastný ze svého profesního pochybení: „Prostě jsem to nedokázal!“

V neděli odpoledne jsem mu svěřil zprávu se sice téměř bezvýznamným obsahem, ale přesto pro mě důležitou. Co se asi stalo, že zprávu nebylo možné doručit? Byl můj e-mailový holub cestou napaden jestřábem? Potkal se na své pouti čelně s Airbusem? Byl sestřelen v bezletové zóně nad

Libyí? Popletla jeho zemským magnetismem řízenou navigaci světélkující fukušimská pára? Nebo ho jen svedla ze správné cesty sympatická holubička? Podíval jsem se na něj s otázkou v očích. Jen vzdychl a neodpověděl. Nenapsal jsem mu snad špatnou adresu? Ale tu mu přece nikdy nepíšu, stačí mu jeden pohled zkušeného profesionála a je mu jasné, kdo je adresátem: Přece ten můj poslední dobou tak často se opakující sen, který se skládá jen z nejvybranějších jedniček a nul a chutná po exkluzivním víně.

Zazněl ostrý neharmonický zvuk a já se na své židli osvětlované jen bledničkově zářící obrazovkou počítače probudil. V místnosti nebyl žádný holub, na misce žádné zrní. Jen e-mail mi po třech dnech ohlásil, že mou nedávnou sváteční zprávu nešlo doručit kvůli jakési poruše serveru. Pravděpodobnost je mrška neprokouknutelná: Proč z tisíců zpráv nedojde právě ta, na které nám opravdu záleží? Umějí tohle vysvětlit vážení statistici? Inu, moje chyba – vždyť se mi ještě před chvilkou zdálo správné řešení: Opravdu důležité zprávy se mají posílat po spolehlivých e-mailových holubech a ne jen tak pustit nazdařbůh do nepřehledné spleti drátů. Ale kde se dnes dá sehnat takový spolehlivý holub, kterému nemusíte říkat adresu, a on stejně trefí nejkratší cestou na správné místo a ještě z pilnosti počká na odpověď?

Psst! Slyšeli jste? Jako kdyby právě někdo lehce zaťukal na okno a v protisvětle pouliční lampy se zablýskly štramácké ptačí kontury s malou brašničkou přes levé křídlo. Profesionální služby, tisíce děkovných dopisů!

O pudvici v modrém obalu

Není jednoduché obdarovávat lidi, na kterých vám opravdu hodně záleží. Asi to všichni znáte: Rádi byste je potěšili něčím neobyčejným, okouzlujícím a zároveň překvapujícím, aby obdarovaný člověk nadšením ztratil řeč. Aby to pro něj byla nezapomenutelná chvíle, protože pak to bude nezapomenutelná chvíle i pro vás, to je tak prostě u lidí zajímavě zařízeno, že radost druhých je někdy zároveň největší radostí těch prvních.

Ale do duše druhého člověka není snadné nakouknout, i když je to ten nejbližší, natož když je to blízký poněkud vzdálenější. Na jakém základě správně vybrat? Jaké indicie vzít v úvahu, jakých

drobností, náznaků a signálů si všimnout? Jak nakouknout do melounu a nenarušit přitom napohled pevnou, ale ve skutečnosti velmi křehkou slupku? Nebo – jinak řečeno – jak nakouknout do melounu, aby meloun nevěděl?

I stalo se, že se přiblížil jeden ze dnů využívaných mezi lidmi tradičně k obdarovávání, a já si lámal hlavu, jaký dárek vybrat pro jednoho neobyčejného člověka, čím mu doopravdy udělat radost, aby ji cítil skutečně a plně a ne pouze ze slušnosti. Chtělo by to nějakého spolupracujícího špióna přímo v jeho mysli, pozitivní pátou kolonu, někoho, kdo to myslí se svým hostitelem dobře, záleží mu na něm aspoň zčásti tak, jako mně, a je schopen v zájmu dobré věci drobné indiskrece. Přemýšlel jsem o tom už několik dní a nic kloudného mne nenapadlo. Když tu jednou v noci se mi o dotyčném člověku zdál sen.

Ano, připouštím, občas se mi o tom člověku zdává a jsem za to moc rád, protože podobné sny činívají jinak prázdné noci, jejichž účelem je především se před dalším použitím trochu nabít, tak jako se přes noc nabíjejí třeba mobilní telefony, nocemi aspoň napohled smysluplnějšími a snesitelnějšími. Dá se říct, že se mi toho člověka daří nalákat do snu docela často, protože na rozdíl od spousty jiných lidí má ke mně snové dveře stále otevřené. Jednou v noci těmi dveřmi opět vešel a mně blesklo hlavou, že bych se ho třeba mohl v tom snu férově zeptat, co by si doopravdy v hloubi duše přál dostat za dárek. Odpověděl by mi jistě popravdě a ještě by si to ve svém bdělém životě pravděpodobně nedokázal vybavit, podobně jako já si nevybavuji většinu svých snů. Optimální špión!

„Co by sis doopravdy, ale opravdu doopravdicky přál, můj milý sne?“ zeptal jsem se snu obřadně. Sen se zamyslel, ale jen kratičce, jako kdyby měl odpověď pro podobné příležitosti již předem připravenou („no konečně ho napadlo se zeptat!“ pomyslel si sen s malým odstínem výčitky) a vydechl: „Přála bych si ...“ (zvláštní, že mluví-li můj sen o sobě, činívá tak v ženském rodě, ač já jsem si ho troufal oslovit jen jako sen), „...přála bych si pudvici,“ vyslovil ten skvělý a jako přátelská kometa se vracející sen své tajné přání naprosto zřetelně a nahlas. „Ale pozor,“ zvedl sen výstražně ukazovák: „Přála bych si pudvici v modrém obalu!“ Bodejt; modrý Mauritius je taky nejvzácnější, tak proč by to zrovna u pudvic mělo platit jinak? Sen vykl svůj ortel, k dalšímu vysvětlení se nechystal, a i kdyby se chystal sebevíc, nebylo by mi to stejně k ničemu, protože se rozplynul ve zvuku budíku.

No vida, ani to nebolelo a je to venku, pomyslel jsem si s úlevou; neustálým opakováním jsem si to přání vytesal do paměti jako do kamene i s přesnou intonací a pro jistotu jsem si zadání ještě zapsal

na kus papíru, protože má paměť už – měkčena léty intenzivního používání – svou tvrdostí má na příslušné stupnici jistě blíže k mastku než ke korundu. *Pudvice v modrém obalu!* Měl jsem z nahlédnutí do tajných tužeb svého snu nepokrytou radost: Konečně se jednou díky svému snovému špiónovi nebudu domnívat, ale budu s jistotou vědět. Seženu pudvici v modrém obalu a můj sen ve zhmotněné podobě bude bez sebe blahem. Co to ale hergot je? Pudvice – podle toho, co o ní vím (zatím nic) nebude nejspíš k mání v kdejakém supermarketu. Jsem na své sny náročný, mají tedy na oplátku právo být nároční (jistě jste pochopili, že moje sny jsou velmi životné) na mne.

Co udělá člověk jednadvacátého století, chce-li se dozvědět význam nějakého slova? Nejde ani za panem farářem, jako kdysi, ani do knihovny, jako ještě nedávno. Odebere se na internet a iniciuje vyhledávač. Pudvice, pudvice, broukám si, to jsem sám zvědav.

„Nechtěl jste vyhledat pudlici?“ ptá se dezorientovaný vyhledávač. Nebo pávici? radí se slizkou úslužností textový editor. Ani jedno, holenkové, to by mě můj sen hnál i s pávicemi. *Pudvice* je to, co hledám a co taky najdu, ať se to skrývá kdekoli.

„Zkuste hledat „pudvice“ ve Světě,“ poradil vstřícně web, jako kdyby mě taková jednoduchá rada nenapadla. Ale ani Svět mi kýženou pudvici nezprostředkoval. Nebyla ani na Wikipedii, nepsalo se o ní v denním tisku, nikdo nezveřejnil její video na YouTube ani nevystavil její profil na Facebooku. A pak že jsou počítače všemocné! Nikdo prostě zatím o pudvici s modrým obalem nikdy nepsal, takže to jediné, co mne může aspoň trochu těšit, je skutečnost, že v tomhle ohledu jsem první a všichni mí následovníci se sny podobných chutí, jakou má ten můj, už budou díky mně mít základní objevnou informaci: Sehnat pudvici není žádný med!

Zkusil jsem zajít do několika velkých obchodních domů, ale o pudvici neslyšel nikdo ani v oděvech, ani v parfumerii a dokonce ani v domácích potřebách, přestože jsem byl ochoten smířit se v případě nezbytnosti i s červeným obalem, kdyby polohrubou variantu neměli. Vyzkoušel jsem pak i několik menších obchodů a obchůdků, ale bez úspěchu. Jen jeden vietnamský trhovce byl podle svých slov ochoten pudvici objednat kdesi v deltě Mekongu, ale to jednak nevypadalo moc věrohodně a jednak jeho dodací lhůta byla příliš dlouhá, protože z jeho zmatené řeči vyplynulo, že pudvici bude napřed třeba vypátrat a ulovit. S dárkem ovšem není možné otálet, protože významný den se kvapem blíží. Myslím, že by můj sen byl zklamaný, kdybych místo toho, abych splnil jeho slavnostně vyřčené přání, donesl k jeho uctění jen svůj dárkový hrudní koš.

Uvidíme, jestli následující noci nevnesou do zašmodrchané historie více světla. Třeba se mi budou zdát nějací pracovníci nadnárodní poradenské firmy, pro kterou bude tento rébus hračkou. Nebo se mi bude zdát o doktoru Freudovi, z jehož vysvětlení mi půjde hlava kolem ještě víc než z tajuplného modrého obalu. Nebo se mi bude zdát o kouzelné hůlce, jejímž prostřednictvím si pudvici bez větší námahy přičaruji (jak ale kruci poznám, že je to skutečně ona?). Přemýšlím, jakých moderních metod je možné v informačně tolik osvětleném 21. století ještě použít.

Pro jistotu jsem si už na víkend domluvil schůzku u pana faráře. Snad po mně nebude chtít, abych se nejdřív vyznal ze svých hříchů, nebo se můj báječný sen svého zaslouženého dárku jen tak nedočká.

O velkoměstské bludičce

Potkal jsem ve městě bludičku. Zpočátku mi to bylo trochu divné, protože jsem doposud žil v přesvědčení, že bludičky jsou jen barevná světélka, která je možné potkat jedině v hlubokém lese poblíž ještě hlubších močálů, do nichž jsou lesními přeludy lákáni naivní kolemjdoucí. Ještě si maximálně umím představit bludičky na internetu, kde najít vhodný močál je určitě snazší než ve volné přírodě. Ale bludička přímo v centru velkoměsta?

„Nenech se vysmát,“ povídá mi bludička. „Žijeme přece ve 21. století!“ Nějak si nemůžu na tu hazardní číslovku zvyknout v souvislosti s během času.

„Dneska na světýlko už nikoho nenalákáš, jedině snad nějakého akademika na dovolené, který si myslí, že na výzkumu bludných světýlek udělá vědeckou kariéru. Moje teta jednoho takového dostala, ale musela ho vrátit do normálního života, protože ta jeho zvědavost nebyla k vydržení. Z pohádkového světa byl vykulenej a na všecko se pořád ptal.“ I mne napadla spousta zvědavých otázek, ale po takovém úvodu jsem se bál zeptat.

A přitom jde o jedinečnou příležitost: Umělce, politika, topmodelku nebo nositele Nobelovy ceny můžete potkat každou chvíli. Na celebritu, i když často ještě nepříliš známou, narazíte doslova na každém rohu. Ale na bludičku? Co asi dnes taková moderní bludička dělá? Ještě se na ni nesmí

pískat? Ještě platí, že nad člověkem nemá bludička žádnou moc, když si dotyčný obleče košili naruby? Co asi bludička z Václaváku jí? Klobásu u stánku? A co si dnešní bludička prozpěvuje v koupelně? Písně větru nebo Linkin Park? Ale zkuste projevit zvědavost a máte utrum: Roztrpčená bludička vás nejspíš šupem vrátí do normálního života jako teta kdysi svého akademika.

Skoro bych ji nerozeznal od normální krásné ženy.

„Dneska se to už snadno zamění,“ přiznala. „Neškolené oko nepozná rozdíl.“

Co asi může pomoci při identifikaci? Tělesná teplota? Rozměry a barva klobouku jako u hub? Počet nebo tvar zubů? Jedině DNA? Nebo snad ani to ne? Pozorovala mne se zájmem, ale podezřívavě. Jako kdyby správně tušila, že pod napohled nenucenou slupkou víří celá řada otázek. Vykulenej z pohádkového světa! Až bude příležitost, zeptám se, jestli na rozeznávání bludiček neexistuje nějaký kurs pro začátečníky.

Pozval jsem ji domů na večeři a neodmítla. Nepohrdla ani mírně krvavým steakem.

„Bludičky už se dneska neživí pavoučími sítěmi, měsíčním svitem ani kůrou stromů,“ uklidnila mne, protože jsem se trochu bál o jabloně na zahradě. Jen pro větší pocit bezpečí jsem zkusil podle rad dostupné literatury na svou ochranu rozhodit kolem bludičky chlebové drobký.

„Máš tu dost čurbes, reagovala pohotově a poprávu.“ Co naplat! I když zatím dostupná literatura víceméně selhala, musím se spolehnout aspoň na to, že pokud se chová pocestný k bludičkám slušně, ukážou mu prý nakonec správnou cestu.

Mám podezření, že dnes jsem si svou košili naruby neoblékl. A co víc – jako bych z toho dokonce měl docela příjemný pocit.

O růžových lenonkách

Ovlivněn depresivní temně olovenou oblohou, která každý rok hrozí až na čestné výjimky několika slunečných dnů vládnout české kotlině od půlky listopadu do konce dubna, pořídil jsem si na toto období růžové brýle. Prostě jsem podlehl reklamě, která mě přesvědčovala, že skrze obroučky růžových brýlí bude vše vypadat lépe, světleji a zářivěji a světu kolem mne to bude víc slušet. A především pak lidem, v jejichž tvářích a často i duších jako by se ta pochmurně šedá obloha věrně zrcadlila. Růžové brýle jsou vůbec poslední dobou nejbouřlivěji se rozvíjející oblastí průmyslu; kdepak mobily, počítače nebo auta, vždyť ty už má u nás skoro každý. Ale vlastní růžové brýle, které z přičmoudlého šera vykouzlí slunce a gaunerovi přičaruje na záda andělské perutě, to je to, co dnes frčí. Vždyť kdo z nás by nechtěl mít svět a lidi kolem sebe lepší a příjemnější?

Nu, proč to nezkusit, řekl jsem si, i když už mám z jiné podobné reklamní akce doma tzv. univerzální kráječ, kterému se podařilo univerzálně nakrájet na nudličky pouze moje nervy a bříska několika prstů. Ale půjdu do toho tentokrát opatrně, nebudu si pořizovat žádný drahý módní výstřelek a designový model, spíš nějaké životem omlácené brejličky z druhé ruky. Jednak už budou mít s oloveným světem a lidmi bez perutí své zkušenosti a budou navíc, doufám, jen za pár kaček.

Našel jsem si tedy ve výprodeji jedny levné ze starorůžového plastu a s lehce narůžovělými skly, žádný hi-tech výkřik ani kýčovitě obroučky ve tvaru srdcí, které jsou možná dobré pro teenagery jako valentýnský dárek. Uměřené a nevýstřední malé růžové lenonky. Vlezlá prodavačka se mě sice snažila přesvědčit, že mi brýle sluší, ale mám ještě zbytky soudnosti a hlavně – přece si brýle nepořizuji proto, aby mi slušely, ale abych udělal svět kolem sebe přívětivějším nebo aspoň snesitelnějším.

Zkusil jsem si je cvičně nasadit hned v obchodě, ale na paní prodavačce jsem nezaznamenal žádné podstatné změny. „Zprovoznit přesně podle návodu!“ poručila mi ta odměřená žena stejně nerudně, jako mne před chvílí pozdravila. Celou cestu domů jsem se na to, jak brýle vyzkouším v praxi, moc těšil a svět se mi zdál o něco světlejší už teď, a to byly brýle ještě v krabici. Co asi teprve nastane, až si je nasadím?!

Návod samotný moc obsažný nebyl: „Brýle nasadte a noste,“ pravil moudře. Nic víc. Dál už byly jen standardní bezpečnostní pokyny a tradiční obecné varování, že vám výrobek může za určitých okolností ublížit anebo vás může i zabít; tyhle zbytečnosti už dávno nečtu, protože by mne mohlo

snadno zabít už pomyšlení na to, co se mi všechno může stát. Bylo mi jasné, že si na způsob optimálního používání růžových brýlí budu muset přijít sám. Ale co taky čekat od obnošeného modelu první generace?

Brzy se ukázalo, že i když jsou brýle používány přesně podle návodu, obloha skrze jejich skla vypadá na první pohled stejně zataženě, ulice jsou stejně šedavé a většina tváří stejně zachmuřená. Co s tím? Brýle jsou z druhé ruky, žádná záruka se na ně nevztahuje a vrátit nejdou. Když jsem ale v nošení vytrval, ukázalo se, že brýle se nejspíš jen snaží zkoncentrovat své skromné síly. Většina lidí vyvázla zcela beze změny, jako kdyby na ně brýle odmítaly zbytečně plýtvat energií. Koho ale vyhodnotily za hodného pozornosti, doslova si na něj zasedly a pak ho byly schopné proměnit k nepoznání. Takový člověk měl najednou se špatnými vlastnostmi utrum. Samozřejmě prosil, škemral, mohl před brýlemi klidně klečet na kolenou a dožadovat se uznání svých chyb a charakterových vad, přísahat na bibli, že je potvora, lump a sketa, dokladovat svá tvrzení čestnými prohlášeními všech, kterým kdy v životě ublížil; vše bylo marné. Je mi těch lidí svým způsobem líto – jak teď mají ti chudáčci páchat své oblíbené špatnosti v tak růžovém světě?

Proč právě moje brýle jsou tak svéhlavě elitářské? Proč je proměňovaných lidí tak málo, že by se dali spočítat na prstech jedné ruky po použití univerzálního kráječe z reklamy? Copak by si ostatní taky nezasloužili nějaké přilepšení? Třeba je to tím, že jsem si vybral právě lenonky s maličkými kruhovými obroučkami, zahrnujícími jen malé zorné pole. Nové širokoúhlé modely budou jistě schopné obsáhnout mnohem větší výřez světa a třeba jednou nějaká sférická 3D růžová helmice bude fungovat konečně opravdu na všechno.

Postupně jsem si zvykl nosit své růžové brýle skoro nepřetržitě. Ostatně kdybych si hned na začátku pozorně přečetl neoblíbené bezpečnostní pokyny, nemohl bych přehlédnout varování, že brýle mohou vyvolat u svého majitele závislost. Svět kolem mne se prakticky nezměnil: Je-li právě depresivní, brýle ho nerozzáří, je-li jasný, brýle neposkytnou kýžený stín. Jen vzácně do zorného pole vstoupí někdo, kvůli kterému brýle nechají všeho dalšího rozhlížení po světě a pořádně od podlahy se do něj pustí, vyperou ho, vyčistí, navoní, načepí, vtisknou mu neobyčejnou krásu a hloubku, moudrost, empatii a všechny další myslitelné nejlepší vlastnosti. Samozřejmě dobře vím, že ten člověk nemůže být ve skutečnosti takový, jak ho moje brýle v záchvatu růžové hysterie představují, ale tak nějak svým lenonkám důvěřuji, že díky jejich bohatým zkušenostem a neobyčejné intuici vybírají z mnohahlavého davu k přikrášení jen ty, kteří za to doopravdy stojí. V tom je zřejmě jejich pravý smysl, o kterém se v žádném návodu nepíše a na který si musí každý přijít sám. Vždyť proč by

jinak zrovna na tyhle lidi růžové brýle vynakládaly tolik úsilí a dýchavičné energie z baterek první generace?

Až jednou potkáte muže středního věku s růžovými plastovými lenonkami na nose, dobře se rozmyslete, než vstoupíte do jejich zorného pole. Jo a už jsem vám říkal, že mi taky neobyčejně sluší? Už ta úžasná, sympatická a moudrá paní prodavačka to kdysi odhadla na první pohled.

O dodržování přírodních zákonů

Jednou, cestou z práce, spatřil jsem duhu. Byla krásně standardně vybarvená a nebojácně se klenula nad řekou a přilehlými kopci, i když vysílač Cukrák zespodu hrozil propíchnout její malebný oblouk. Nebylo by to nic neobvyklého, kdyby nebylo téměř jasno a v širokém okolí, kam oko dohlédlo, nebylo stopy po dešti. Ta duha tam neměla být, leč byla, neměla se klenout, leč klenula se, hrdá a plná jasných barev, nezávislá na slunci i na dešti, prostě chtěla být, tak byla, přírodním zákonům navzdory.

Je zajímavé, že když někde něco má být a není, většinou nás to příliš nevyvádí z míry – jako bychom to čekali a byli na to zvyklí, prostě zase obyčejný nepořádek, se kterým se tak nějak počítá. Zatímco nemá-li někde něco být a je to tam, dokáže nás to často vykolejit. Mého známého takto vykolejila obyčejná značka *Jiné nebezpečí* nově (a pro něj nečekaně) umístěná v prostoru, kterým projížděl na kole z kopce, často dost rychle a často bez držení. Můj známý, který do té doby nevěděl, co *Jiné nebezpečí* vlastně znamená, se o značku zastavil, zatímco jeho kolo ještě samospádem pokračovalo. Když kamarád zase po několika týdnech mohl začít mluvit, všem nám princip *Jiného nebezpečí* vysvětlil a od té doby viděl nebezpečné věci i tam, kde podle mínění většiny nejsou. No a já teď podobně viděl duhu na jasném nebi. Byla pro mne nezpochybnitelná, ale něco mi bránilo zeptat se pro jistotu kolemjdoucích, zda ji vidí právě tak jasně jako já. Co kdyby ne? Co bych si počal s darem vidět duhu tam, kde není?

Od té doby se kolem mne začaly dít divné věci. Dříve tak jednoznačné přírodní zákonitosti začaly selhávat. Někdy, když jsem se koupal, nebyl jsem ve vaně nadlehčován ani polovinou tíhy vody mým tělem vytlačené, jak mi měl zajišťovat Archimédův zákon. Anebo jsem se naopak plácal bezmocně

na hladině neschopen se ponořit aspoň o kousek, když vztlaková síla z neznámých příčin triumfovala nad zemskou přitažlivostí. Když jsem hrál s přáteli kulečník, úhly odrazu se od úhlů dopadu značně lišily, ač se podle učebnic měly rovnat. U mých soupeřů ale bylo vše v pořádku a já jim pak v té nerovné soutěži nemohl konkurovat. Působil-li jsem na jakékoli těleso (třeba na pytel cementu) stálou silou, ani v nejmenším se nesnažilo pohybovat rovnoměrně zrychleně, většinou se sotva pohnulo. U žen s extrémně velkou hmotností, i když by měly být podle gravitačního zákona výrazně přitažlivější než ženy – s prominutím – lehké, jsem nepozoroval žádné zvýhodnění oproti ostatním, a dokonce jsem chvíli přemýšlel o tom, jestli se do fyzikálních vzorců jen nedopatřením nepromítl osobní vkus sira Isaaca. A tak dále, mohl bych vyjmenovat prakticky všechny zákonitosti, co jich ve fyzice je, všechny v mé přítomnosti selhávaly, snad kromě zákonů relativity, ale u těch člověk stejně nikdy neví.

Tehdy jsem ke svému nemalému překvapení zjistil, že i když u nás na dodržování nejrůznějších pravidel dozírá kdekdo, nemáme žádný orgán, který by dohlížel na dodržování přírodních zákonů. Zkoušel jsem policii, státní zastupitelství, ombudsmana i prezidentskou kancelář, ale nikde to nemají v popisu práce. Všichni se domnívají, že přírodní zákony platí jaksí samovolně, bez nezbytného dohledu, vynucování a případných sankcí. Proto všechny vyzývám: Využijme toho, dokud to jde. Přestaňme být vazaly fyzikálních pouček a dopřejme si duhu ne tehdy, kdy je to milé přírodním silám, ale tehdy, kdy je to milé nám. Uvidíme, kdy to úřady přestanou tolerovat a ministerstvo spravedlnosti vytvoří příslušný zákoník. Za nepatřičnou duhu nebo příliš měkký diamant pak třeba budete moct dostat dva roky natvrdo.

Zítra plánuji spatřit v pravé poledne nad Dobřichovicemi polární záři. Dokud je ještě čas!

O čtyřšmidrých lapítkách

Unyle přežvykující student mi u metra vetknul do dlaně barevný prospekt. Normálně něco takového hned zahazuji, ale čekala mne dlouhá cesta metrem a neměl jsem nic jiného ke čtení. Když je nouze, i prospekt potěší.

Jedinečná nabídka! četl jsem. *Pravá LAPÍTKA z tvrzeného plastu. Třetí generace lapítek, která jsou vybavena už ne dvěma, dokonce ani ne třemi, ale rovnou čtyřmi šmidrami.* „Podívejme, už dělají čtyřšmidré...“, podotkl znalecky pán, který se mi opíral o bok špičkou deštníku a oči mu švidraly k mému prospektu. „Pokrok holt nejde zastavit!“ Upřímně řečeno, neměl jsem ponětí, k čemu takové lapítko slouží, ani co je šmidra, ale bylo vidět, že tato slova zřejmě normální lidé znají, proto jsem se neptal, abych nevypadal hloupě. *Šmidry jsou navíc potahované titanovou slitinou a měkčeny celestýnem, aby lépe lnuly.* Co je sakra celestýn a k čemu by asi tak mohly šmidry lnout? A proč? Prospekt byl pro mne plný tajemství. *Pohon je hybridní a může ho zajišťovat buď přehřátá pára, akumulátorek, přikoupitelný solární panýlek nebo je možné propojení s malým dynamem využívajícím pohybovou energii vašeho křečka.* Milé. Budu někde muset sehnat křečka.

Následovaly fotografické důkazy fortelného provedení. Lapítko se všemi čtyřmi šmidrami měkčenými celestýnem bylo vystaveno plameni, leptáno kyselinou fluorovodíkovou, máčeno v močůvce, práno v agresivním chlorovém pracím prášku, namáháno v tahu, tlaku i krutu a vystaveno televiznímu přenosu z Poslanecké sněmovny. Plast byl stále tvrdý jako skála a šmidry doslova panenské. Hmmm, taková specialita, to jistě nebude nic levného!

Naše lapítko má již víc než 30 miliónů spokojených zákazníků po celém světě. To není divu, takový technický výkřik. Považte – dohromady 120 miliónů šmider! V České republice jde ale o naprostou novinku! Jasně, jsme stále ještě sto let za opicemi, já to říkám pořád! Takový Američan si už svůj život bez lapítka nedokáže představit a my... Trochu jsem se styděl.

Možná si myslíte, že takový zázrak moderní techniky je drahý! No, upřímně, před chvílí už mi to blesko hlavou. *Ale my po vás za naše skvělé lapítko čtvrté generace (neříkali ještě před chvílí třetí? Ale je jen dobře, že vývoj jde tak rychle kupředu!) budeme chtít jenom pakatel: Nestojí totiž ani pět tisíc (to je dobře, to bych ani neměl), ani tři tisíce, dokonce ani dva tisíce (tak už mě proboha nenapínejte!), dostanete ho za neuvěřitelně upřímně poctivých devět set devadesát devět korun!*

(BINGO!!! To už by šlo!). *A to ještě zdaleka není všechno, protože když leták otočíte, dozvíte se víc.* Nedočkavě jsem otočil. Třeba se konečně dozvím, jak takové lapítko funguje a k čemu je dobré.

Kromě lapítka se čtyřmi šmidrami měkčenými celestýnem dostanete ještě jedno super extra speciálně skvěle tvrzené plastové lapítko navíc. Samozřejmě taky se čtyřmi šmidrami, protože to už je standard. Celestýn je samozřejmě také v ceně, dokonce v ozdobné tubě. Navíc zákazník dostane pouzdro z pravé imitace kůže, aby mohl nosit lapítko stále při sobě zavěšené na opasku, speciální roztok na čištění lapítka s cypriánovým rozstřikovačem a praktický vatový tampón. Jako speciální bonus se přikládají dva páry moulí. K nirváně je s kompletní lapítkovou soupravou evidentně jenom krůček. Za stovku příplatku si ještě mohu nechat zaslat k celé sadě dálkové ovládání a certifikát jakosti na papíře vyráběném sice strojově, ale na ručně obsluhovaných strojích.

Kromě toho – když si objednáám celou lapítkovou sadu i s dálkovým ovládáním do patnácti minut, dostanu navíc zdarma světový bestseller *Století lapítek* o člověku, který kdysi zkonstruoval první lapítko (představte si – tomu neuvěříte! – tehdy s pouhou jedinou šmidrou!) a změnil tak od základů náš svět. Navíc budu slosován v soutěži o výlet horkovzdušným balónem na Karlštejn.

I když jsem původně zamýšlel jet přes celé město, vystoupil jsem pro jistotu hned na příští stanici, abych patnáctiminutový časový limit stihl. Bylo zřejmé, že bez lapítka nemohu dál šťastně a spokojeně žít. Bez něj bude můj život již provždy nenaplněný a představa, že budu do konce svých dní už jen tiše závidět šťastlivcům, kteří si tento drobný vynález ZA PAKATEL pořídili, pro mne byla děsivá. Navíc s moulemi a cypriánovým rozstřikovačem! A lapítka dostanu dvě, takže ještě mohu podarovat své rodiče. Ti se sice podobných moderních vymožeností trochu bojí, ale strach není v tomto případě ani trochu namístě, protože *na vše se samozřejmě vztahuje doživotní záruka.*

Z lapítek jsem se těšil skoro celé dva týdny. Sice se mi za tu krátkou dobu nepodařilo úplně přijít na to, k čemu slouží, ale i když zrovna neběžela, sama o sobě byla prostě krásná. Pak ale začal vynechávat cypriánový rozstřikovač, ulomila se třetí šmidra a dálkové ovládání začalo spouštět v sousedově domě poplašné zařízení. A jak se ukázalo, i informaci o záruce jsem pochopil nepřesně. Záruka sice opravdu byla doživotní, ale ne do konce mého života, ale jen do konce života firmy, která na našem trhu lapítka prodává. Tedy – prodávala. Taková škoda! Třicet miliónů spokojených zákazníků po celém světě, jenom já jsem smolař!

Ještěže mi zbyl alespoň ten koupený živý křeček. Jmenuje se Ferda a dobíjí mi baterky.

O profesionálním houbaření

Každou chvíli žasnu, jak se z věcí poměrně jednoduchých stávají v průběhu času věci komplikovanější, z komplikovaných věcí záležitosti, ze záležitostí posedlosti a z posedlostí velký business. Kupříkladu dřív jsem hodně jezdil na kole a zdálo se mi, že jde o tu nejjednodušší věc na světě. Nasedlo se, šláplo do pedálů a kolo jelo; občas sice lomozilo, skřípalo a švidralo, ale jelo. Pravda, nedobývali jsme na kole alpské čtyřtisícovky, ale byli jsme, bláhovci, s ježděním celkem spokojeni.

Když vidím, jaká je dnes ježdění na kole věda, divím, se, jak jsme to tehdy bez karbonových aerodynamických helem, bez speciálního prodyšného prádla, bez počítačově vyhodnotitelných měřičů tepové frekvence a bez držáků na on-line kamery vůbec mohli přežít. Ovšem, nežili jsme, jen jsme tak přiživořivali. Dnes už jen koupit si kolo je taková věda, že je praktické si k tomu najmout speciální poradenskou společnost, která nám na základě podrobného poznání našich zvyklostí, schopností a přání doporučí ten nejlepší mix vybavení, se kterým budeme naprosto spokojeni a rovněž náležitě akceptováni naším okolím. Jízda na kole už není jen jízda samotná, už je to součást módy, životního stylu, člověk je přímo i nepřímo tlačěn do toho, aby dodržoval různá psaná i nepsaná pravidla, dbal na to, aby vybavení a oblečení odpovídalo jeho společenskému postavení a aby rehabilitace po jízdě odpovídala úrovni poznatků současné vědy. Ne, nemyslím si ani trochu, že dřív bylo v tomhle ohledu líp, tak zabeďněný nostalgik zase nejsem; jen se nemůžu zbavit dojmu, že teď se občas z toho všeho nadbytku a nepřeborné konkurence trochu blbne a že zmutovaným módním komárům už už začínají rašit na zádech velbloudí hrby.

A tak si říkám – když to šlo v cyklistice, ve fotografování, v rybaření nebo v golfu, jestli by nešlo podobně obchodně využít nějakou dosud marketingově podhodnocenou a přitom oblíbenou a rozšířenou činnost, nejlépe takovou, kde jsme na světové špičce a zareagujeme-li včas, dokážeme své nápady vnutit celému světu. Kdyby se to vzalo za správný konec, mohlo by to díky celosvětovému odbytišti hodit docela slušný výdělek. A jednu takovou oblast, kde i v dnešní rozvinuté společnosti nadále „jsou lvi“ a zdejší pole dosud nejsou náležitě zorána, jsem našel: Houbaření!

Zkuste se podívat na lidi, co dnes chodí na houby. Víím, žádný pěkný pohled v porovnání s cyklistickými papoušky to není, ale zkuste to přece jen chvilku vydržet: Jeden kapesní nůž, proutěný košík nebo látková taška, boty si nosí každý, jaké chce, oblečení nenápadných barev, někdy dokonce

montérky nebo tepláky, o módě se nedá vůbec hovořit. A přitom u nás chodí aspoň jednou za čas na houby skoro všichni. Chce to jen maličkost: vysvětlit lidem, že houbaření není tak jednoduché, jak by to na první pohled mohlo vypadat, že je to vlastně docela věda, kterou je třeba dlouze a náročně studovat. Bohatá a drahá naučná literatura na křídovém papíře a opěvné články v novinách a časopisech budou nutností a hodilo by se co nejdříve rozjet činnost první Houbařské akademie, která bude zájemcům nabízet několik oborů bakalářského, magisterského a dokonce i doktorského studia. Amatérismu v houbaření musí prostě odzvonit!

Pokud jako houbaři budete chtít být „in“, budete muset dodržovat určitá pravidla. Předně zapomeňme na to, že všechny operace je možné zastat jediným nožem. Měli byste si pořídit celou profesionální soupravu, která bude obsahovat minimálně univerzální vydlobávák a pak speciálně tvarované nože pro různé druhy hub – přece byste nekrájeli hříba kováře stejným nožem jako růžovku? Přece byste nepoužívali stejný nástroj na čištění maličkých kulatých hříbečků i velkých plochých křapáčů? Zahnutí jejich čepelí přece musí být úplně odlišné, má-li ergonomicky vyhovovat. Určitě musíte mít zvláštní nožík na jemné dočištění a speciální "loupák" na hlavičky klouzků. Trochu jiné složení kovu by také měl mít nůž na krájení červivých hub, bylo totiž zjištěno, že např. příměs manganu ve slitině čepele způsobuje houbovým červům deprese, takže se pro manganové slitiny připravuje plošný zákaz prodeje. Podle toho, jak jsou houby nacucané vodou, je samozřejmě možné použít různé tvrdosti nožů; nechcete-li pěstovat houbaření na skutečně vrcholové úrovni, bude vám stačit trojka dřevo (nůž s dřevěnou rukojetí) a jednička, pětka a osmička železo, kdo ovšem chce houbařit na úrovni, se čtyřmi tvrdostmi si rozhodně nevystačí.

Samozřejmostí jsou speciální houbařské boty s výměnnými protiskluzovými podrážkami podle typu lesa, lesního podrostu a aktuální vlhkosti. Šikovné jsou i kalhoty s protiklíšťovými reflexními nášivkami a houbařská víceúčelová vesta s šedesáti kapsami. Na obyčejný košík zapomeňte, k mání budou uzavíratelné nádoby s řízenou cirkulací inertního plynu s teplotně odstupňovanými oddělenými prostory – to přece ví každý skutečný odborník, že např. křemenáče vyžadují při transportu asi o 2 stupně nižší teplotu než ryzce. Pro vyšší segment houbařů se pak dodává i analytický kufřík s jednoduchým počítačem vybaveným softwarem k určování hub a speciální výbava pro adrenalinové noční houbaření.

Připouštím, zatím to ještě může vypadat jako nesmysl. Povíme si to za pár let, až u vstupu do lesa neprojdeme kontrolou minimální technické vybavenosti a lesní stráž nám kvůli tomu sebere houbařský lístek.

O prodejním štěstí

Už se sluchátkem u ucha jsem ještě jednou zaváhal. Není to nemístně velkopanské nechat si takhle sloužit po telefonu? Navíc v tak intimní věci! Nemělo by se vše ponechat přirozenému vývoji? Ale můžu se v mém případě ještě spolehnout na přirozený běh věcí? Dny budou stále náročnější, už tak malý výběr se bude postupem času ještě umenšovat a spoléhat se na náhodné setkání, při kterém člověk najde ideál, který si vysnil a už celá léta ho hledá, je čím dál víc jen iluzí. Při mém štěstí...

Ale co, řekl jsem si, dnes už se to přece bere jinak: Třeba pizzu si po telefonu objednává kdekdo a přijde na tom někomu něco divného? Otevřel jsem telefonní seznam a při čtení dlouhých žlutých odstavců jsem užasl, co už je dnes možné zařídit a objednat po telefonu. Ale na druhou stranu – kdoví, jak to bude s kvalitou. Přece jen, takhle na dálku, bez fotografie... A při mém štěstí...

Někteří lidé se na mne kvůli tomu možná budou dívat skrz prsty. Inu, kdo jsi bez viny, můžeš hodit kamenem jako první. Puritáni všech zemí, spojte se! Jsou jistě šťastlivci, kteří spokojeně žijí i bez takových služeb, a jejich podezřívavým pohledům se nedivím, protože se do mé situace nedokážou vcítit. Ale je to tak opravdu? Nebo si jen netroufají vytočit číslo?

Rozhovor s operátorem byl věcný a odosobněný, jako kdybych si objednával deset rohlíků. Dohodli jsme se na přesném času dodávky a na jejích základních parametrech. Výška, barva vlasů a očí, oblečení, doplňky a ještě mnoho dalšího; netušil jsem, že existují takové možnosti výběru. První nebo druhá třída? Zaváhal jsem, protože popisované rozdíly se mi zdály být spíš ve formě než v obsahu, zato rozdíl v ceně byl nezanedbatelný. Druhá třída bude pro začátek stačit. Když budu spokojen a budu ve využívání služeb pokračovat, budu mít při páté objednávce možnost využít první třídu bez doplatku.

Za půl hodiny zazvonil zvonek a zásilka se představila v celé své prodejné kráse. Prohlédl jsem si ji od hlavy až k patě a vypadala skoro přesně tak, jak jsem si ji vysnil. Šaty i tvář se sice zdály být maličko zaprášené, ale není divu – druhá třída. Jinak byla zásilka v perfektním stavu a k okamžitému použití. Ani jsem ji nestihl pozvat dál, tolik jsem byl natěšený.

„Opravdu můžu?“ zaváhal jsem ještě před prvním dotekem.

„Přece jste si zaplatil!“ Správně, nepleťme si romantiku s byznysem.

Musím si dávat pozor, v ceně je jen omezený počet slov. Připlácet se mi nechce, nejsme tady přece kvůli konverzaci.

„Který nejlíp funguje?“

„Vždycky ten, co je nejbliž srdci.“

Chytil jsem se tak, jako už dlouho ne, a zdálo se mi, jako bych se dnes chytil snad přímo za srdce. Nepořádně přiřítý knoflík mého saka odolával přívalu prodejného štěstí jen chvíličku.

Všechno proběhlo neuvěřitelně rychle, ale připouštím, že k mé plné spokojenosti. Špatně se mi bude vracet do amatérských vod, když jsem ochutnal ty profesionální. Teď už kráčím jako obvykle podmračenou ulicí plnou spěchajících lidí, rozhlížím se kolem sebe a vidím, že jsem s telefonickou objednávkou udělal dobře. Kde bych tak asi teď v centru velkoměsta hledal kominíka?! Při mém štěstí...

O lidech, kteří jsou si jisti

Musím připustit, že existují lidé, kteří jsou si sebou zcela jisti. Občas je potkávám. Na křižovatkách, které se člověku stavějí do cesty, nepřemýšlejí, zda a kam zahnout, ale prostě jdou. V obchodech zboží nevybírají, ale vkládají do vozíků. Nepotřebují se nikoho ptát na radu, oni sami radami srší a rádi je druhým poskytnou, i když o to ti druzí, podivíni, třeba ani nestojí. Ve tváři je zdobí vždypřítomný sebevědomý úsměv, který jim dodává v kontaktu s ostatními jasnou převahu.

„Takhle střižené sukně jsou už pár let definitivně aut,“ povídal mi jistý známý, když jsem se v rozhovoru s ním mimoděk kladně vyjádřil o jedné kolemjdoucí ženě. Vida, to jsem nevěděl. Lépe řečeno, něco jsem tušil, ale nebyl jsem si jistý.

„Možná máš pravdu,“ připustil jsem. „Možná?“ zavrčel s otazníkem. „To si teda buď jistý!“ To je ovšem právě ono: Rád bych byl, ale nedaří se mi. Dokonce i po tom zdrcujícím odsudku stran

nemožně strážené sukně se mi ona kolemjdoucí žena zdála být na pohled docela fajn. Jak snadno člověk podlehne klamu.

Viděl jsem nedávno v televizi zajímavý pořad. Začínal celkem ucházejícím, nicméně šedým a nevýrazným bytem. Majitel si do bytu pustil skupinku mladých lidí, kteří si byli jisti. Ti, vzdychajíce, s protočenými očima a hlavami nevěřícně kroutícími, společně usoudili, že takový byt je už nejmíň tři roky z módy, takže si ho pamatují jen jako noční můru z dětství. Hned jim ovšem bylo jasné, jak byt změnit. Tohle přijde vyhodit, tohle přemalovat, tohle zkrátit, tohle vytáhnout, tohle bych se skoro styděl i odnést do popelnice, protože – nemyslete si – i v odpadcích by člověk měl dodržovat svůj styl, tohle otočit hlavou dolů, tohle vybourat.... Během několika dnů tak obrátili sebejistí lidé hlavou dolů celý byt a vyrobili z něj cosi, do čeho bych aspoň zpočátku vstupoval jen s obavami. Majitel byl opravdu ohromený a sám sebe se snažil přesvědčit, že z každého snu je možné se probudit. Sebejistí lidé mu potřásli rukou, zanechali mu účet k proplacení a odešli předělat interiér dalšího nemožného bytu.

Jindy jsem zase slyšel literárního kritika, který popisoval, jak strašná je jakási kniha. Ani on ani v nejmenším nepochyboval. Svou plamennou řečí knihu spálil na uhel a několik zachovaných stránek pověsil všem pro výstrahu na deset let na ochoz staroměstské mostecké věže. Knihu jsem si přečetl. Pravda, nelíbila se mi, ale měl bych ji jen kvůli tomu rovnou roztrhat na kousíčky a přestat si vážit známých, kteří si ji přečetli s chutí? Zase jsem si nebyl jistý.

Pak jeden napohled úspěšný a přemýšlivý člověk, tuším, že to byl politik, prohlásil o druhém podobném člověku, shodou okolností, tuším, také politikovi, že je to blbec a lhář. Řekl to samozřejmě trochu jinak, ale tak, aby to všichni pochopili. Vůbec s odsudkem neváhal, byl si tou skutečností prostě jistý. A kupodivu, ten druhý politik odsudek i tu sebejistotu bez mrknutí oka opětoval. Oba jsou si jisti. Mám jim tedy věřit oběma?

Lidé, kteří jsou si jisti, vědí spoustu důležitých informací: Vědí, co přesně má člověk podniknout, aby druhým imponoval. Vědí, jak často si lidé mají holt různá místa, aby vzbuzovali v očích těch druhých libý obraz. Vědí, které názory právě frčí a na které se nesmí ani pomyslet. A hlavně přesně vědí, před kým se uklonit a před kým si jen odplivnout. Jsem rád, že takové odborníky máme, protože nebýt jich, považoval bych možná mylně za důležitější jiné věci.

Představuji si, že to musí být skvělé – být si takhle jistý. Nikdo by mne nemohl opít croissantem, obalamutit správně řazenými medovými slovíčky, žádný cizí názor by mne nemohl vyvést z rovnováhy. Má jistota by byla jako nekonečně dlouhá, rovná a přehledná kolej s pevnými betonovými pražci v pravidelných rozestupech. Vždy bych přesně věděl, co je dobré a co ne. Musel bych být se sebou tolik spokojen, že by se i v mém obličejí rozhostil ten sebevědomý a vůči ostatním lehce pohrdlivý úsměv, podle něhož je možné člověka, který si je sebou jistý, rozeznat jako muchomůrku zelenou podle pochvy.

Asi bych měl takovým lidem jejich sebevědomí a jistotu závidět. Ale dokonce ani tím si nejsem úplně jistý.

O krupobití a světové krizi

Již za dávných dob se občas stávalo, že přišla bouřka a krupobití. Předpovědět je uměli jen šťastlivci, kteří vlastnili prognostickou žábu ve sklenici, nebo ti, kteří měli revma. Většinou tak přišlo krupobití nečekaně, obloha se vybila, kroupy spadly, pomuchlaly část úrody, postižení se pomodlili, řekli „Pánbůh dal, Pánbůh vzal“ a šli pracovat dál.

Když se krupobití blíží dnes, situace je úplně jiná. Díky meteorologickým družicím se to dozvíme většinou několik dní dopředu, takže zbývá spousta času probrat detailně a s obrázky veškerou teorii bouřek a krupobití. Několik dní se rovněž ve všech médiích podrobně probírá, jak velká nás asi čeká katastrofa, kolik lidí by mohlo být padajícím ledem utlučeno, kolik domů zdevastováno, jaká výměra pšenky polehá a na kolikáté místo v žebříčku historických škod se asi bouře zařadí. V den D se pak do terénu rozmístí reportéři, kteří v přímém přenosu zprostředkovávají pohyb mračen fascinovanému divákovi. V televizi běží přímé vstupy jako z války v Perském zálivu, internetu vládnou minutové on-line reportáže, do rozhlasových studií volají očití svědci. Není divu, že slabší povahy si berou v práci volno a stěhují se na pár dní do protiatomových krytů, jako kdyby ten tmavý flek na obzoru nebyl jen nacucaný bouřkový mrak, ale rovnou východní hordy v čele s Attilou, Bičem Božím. Jen výsledek toho celého pozdvižení je stejný jako kdysi: Krupobití občas přijde, občas taky ne, obloha se vybijí, kroupy někde spadnou a pomuchlají tam část úrody. Mediální deprese přejde do manického stavu nadšení z prostého faktu, že jsme tu hrůzu vůbec přežili.

S hospodářskou krizí je to zrovna tak, snad jen s tím rozdílem, že není vidět. Její příchod se nedá prokázat jen obyčejnou boulí na hlavě jako je tomu u krupobití. Ten se musí věštit z čísel a s nimi – jak víme – se dá „kreativně pracovat“ a kouzlit. Krize je tajemná, plíživá, neviditelná, ani se nenadějete a je všude kolem vás. Noviny se nadouvají přetlakem článků o krizi, krize sedí ležérně na židli u vašeho pracovního stolu, postará se, abyste neobědvali sami, jezdí s vámi v tramvaji a večer vám ve vašem domě slušně podrží dveře od výtahu. Člověk by byl najednou šťastný, kdyby mohl jednoduše hupsnout do krytu a skrýt se před kroupovým Attilou, ale na rozdíl od krupobití netuší, jak dlouhou si na tu schovku má vzít dovolenou, což se většinou nakonec vyřeší samo, protože vaše firma musí stejně všechny propustit. Je přece krize!

Když někdo nevydrží soustavný tlak a nedej Bože si sáhne na život, udělají mu média aspoň posmrtné promo: „Krize udeřila – konečně první oběti!“ hlásají titulky, i když to bylo tentokrát jen z neopětované lásky, a přidávají výhrůžné: „Kdo bude další?“. Média zrecyklují všechny sebevraždy z posledních let a ke slovu přicházejí statistiky: Už jen 15 mrtvých a tahle krize se dostane na druhé místo historického žebříčku. No tak, lidi, snažte se trošku, taková příležitost se už v dohledné době nemusí opakovat!

Při každé hospodářské krizi se těším, až jednou její projevy vymizí a média z nedostatku jiných sólokaprů ohlásí palcovými titulky příchod konjunktury. Pěkně v přímém přenosu budou přinášet vstupy z jednotlivých osvobozených měst, ve kterých konjunktura postupně dobývá pouliční barikády, načež krize s depresí zbaběle prchají z bojiště. Teď, teď to přijde! Konečně zavládne blahobyt, všichni se těšte! Ale kupodivu, v tu dobu žádné podobné zprávy nepřicházejí. Reportéři nemají čas psát o konjunkturách, dobrých skutcích a jasných dnech.

Jsou opět s kompletní výbavou v terénu a v naoko prosluněné krajině již obětavě vyhlíží další katastrofální krupobití. Třeba tohle už konečně nadělá pořádnou rekordní paseku!

O zimě v zimě

Je únor a meteorologové nás ustaranými pohledy a tragicky znějícími slovy varují, že bude sněžit. Nebude ovšem sněžit jen na horách, kde se ten bílý studený nepořádek jaksí toleruje, aby milovníky lyžování nenapadlo svrhnout vládu. Tentokrát ale jde (z kapalného) do tuhého: Možná i v nížinách napadne až 15 cm nového sněhu, dokonce i v těch nejnižších nížinách. Kdybychom měli uprostřed Vysočiny proláklinu Mrtvého moře, sněžilo by možná i tam, taková bude zima! Kdo by to byl řekl? V únoru!

Ovšem, kdyby mělo 15 cm sněhu napadnout v červnu, bral bych to jako důvod pro varování. Máme však být varováni speciální výstražnou zvěstí hydrometeorologů, že bude v zimě zima? Že bude možná mráz a díky němu bude možná sněžit? Že když přijde v zimě vítr, bude nám větší zima, než kdyby bylo bezvětří? Že bychom si neměli brát sandály, protože by nás pak ve sněhu a v mrazu mohly zánout nohy? Že když se zapotíme a poté se svlékneme do půli těla, může na nás v mrazu vzniknout ledová krusta? Na to vše by měli meteorologové vydávat varování. Proč bychom měli přemýšlet? Oni nám to přece řeknou. Oni se o nás přece postarají!

Vypadá to, že si meteorologové dělají trochu alibi. Nedivím se jim. Hodně lidí si zvyklo svádět své nedostatečnosti a svá selhání na ostatní, proč tedy ne na meteorology?

„Neřekli mi, že bude foukat, to bych si nenechala udělat hlavu,“ povídá dáma s účesem připomínajícím katolickou tvrz dobytou husity a je ochotna poslat účet za kadeřnici včetně jízdného a dýška Hydrometeorologickému ústavu k proplacení. A meteorologové se tedy brání a vydávají varování: „Dámy, nenechávejte si dělat komplikované účesy, mohou být rozfoukány poryvy větru a ubity proudy vody. Když varování neuposlechnete, odmítáme jakoukoli odpovědnost za to, co se vám stane. Index cuchavosti vlasů bude na osmičce, tzn. ven z bytu by měli chodit jen muži přirozeně plešatí. Kdo nás neuposlechne, může se dostat do křížku s různým počtem Beaufortů a to jsou sakra ostří hoši.“ Zdá se vám to absurdní?

Jsou lidé, kteří si stěžují, že když si půjčovali peníze, nikdo jim jasně nesdělil, že by je měli vrátit. Tedy možná sdělil, ale oni to tak prostě v záplavě slov nepochopili. Protože nebyli náležitě varováni, necítí se povinováni nic vracet. Kreditní karta se vybila a přestala fungovat. Proč jste mě nevarovali, že přestane fungovat? Vždyť co já všechno ještě slíbil manželce koupit!

Jsou lidé, kteří si stěžují, že se nechali napálit, protože si koupili levnější láhev a teprve později přišli na to, že v té dražší láhvi byl litr, kdežto v té menší, mršce, jenom půl. Jak je možné, že je nikdo nevaroval? Kdyby tušili takovou zlodějinu, oni by se podle toho přece zařídili!

Čekám s napětím na okamžik, kdy se začne k metrovým skříňkám dávat přílohou varování, že se do nich nevejdou předměty delší než metr a když ano, tak jen o málo a ještě k tomu jenom naštorc. Varování, že když vytáhnete z vany špunt, veškerá voda, kterou jste předtím nákladně ohřáli, vám odeče do kanálu a vy nejen že se nevykoupete, ale ještě zaplatíte stočné. Varování na školním sešitu, že když uděláte z kusu papíru vlaštovku a hodíte ji z okna, můžete někoho trefit do hlavy a způsobit mu tím doživotní trauma. Varování na poličkách, že předměty na nich ve výšce uložené, budou padat s největší pravděpodobností dolů – bez větších ohledů na to, kdo pod nimi právě sedí. Varování na skleněném akváriu, že nestačí pořídit do něho rybičky, ale je třeba je zalít vodou, jinak chcípnou.

Bude krásné žít v takovém světě. Nebudeme muset vůbec přemýšlet, protože bude stačit si všechna ta varování přečíst a štěstí se jistě dostaví.

Jestli ho tedy před námi někdo nestihne varovat.

O záludných heslech a romantických špiónech

Nedávno jsem se pokoušel dovolat na telefonní linku jedné známé firmy. Pomiňme teď zajímavou skutečnost, že trvalo asi 30 minut, než přestala hrát hudba a někdo se ozval. Na to už jsem zvyklý, a když někdo tolik jako já touží, aby byl jeho rozhovor v zájmu stálého zlepšování služeb nahráván, musí být ochoten pro to něco obětovat. Co ale bylo zajímavé, že jsem byl vyzván k tomu, abych nadiktoval jakési přístupové heslo.

„Já ale nechci nikam přistupovat, já se s vámi chci jen poradit,“ namítl jsem. Ukázalo se ale, že jde nejspíš přímo o přístupové heslo k telefonní operátorce, protože ta bez tohoto všemocného šému nemohla ani pohnout rukou. O jaké že má jít heslo? Aha, no přece o to, které prý jsem si zvolil, když jsem podepsal smlouvu! To bylo ovšem před pěti lety.

„Pokud jste heslo zapomněl, nevadí, stačí správně odpovědět na kontrolní otázku, jak se jmenovala vaše prababička za svobodna.“ Zaváhal jsem: Kterou z těch minimálně čtyř potenciálních prababiček jsem asi při podpisu smlouvy uvedl?

„Nebo tu ještě máte jako druhou kontrolní otázku vyplněné oblíbené ženské jméno, trefíte ho?“ pochopila operátorka důvod mého rozpačitého mlčení. Safra, oblíbené ženské jméno před pěti lety... Zadal jsem tenkrát jméno, které by se od (tehdy ještě) odpovědného manžela očekávalo anebo to, které mi (tehdy už) začínalo ležet v hlavě? Anebo jsem zcela rezignoval na spojení se skutečnými osobami a vyplnil jsem do kontrolní otázky jméno, které se mi prostě líbí jenom tak? A jde to vůbec takhle odosobnit? Rozpačité mlčení pokračovalo a já si moc přál, aby zase začala hrát ta protivná hudba. Po dlouhém intenzivním přemýšlení jsem se rozhodl na své původní přání rezignovat. Neznáte-li totiž dnes ta správná přístupová hesla, ani si neškrtnete.

Pamatuji si, že během svého mládí jsem se s hesly setkával jen zcela výjimečně. Vždy když jsem chtěl něco vybrat z vkladní knížky, což nebylo často, protože – jak dobře ví lidová moudrost – kde nic není, ani nejskvělejší heslo nebere. A taky když jsem se díval na nějaký film ze špionážního prostředí. Jak jen to vypadalo romanticky: Pan špión si v parku sedl nenápadně na lavičku vedle krásné paní špiónové a řekl něco neutrálního jako: „Touhle dobou musí být v Ženevě krásně!“ a paní špiónová odpověděla: „Před Ženevou dávám přednost Bernu“ a od té chvíle bylo jasné, že k sobě ti dva patří.

V dnešním počítačovém světě si však s romantikou na lavičce nevystačíte. Správné heslo a správný přístupový kód potřebujete prakticky ke všemu. A nevystačíte si zdaleka s jedním: Jednou si můžete vybrat heslo, jaké chcete, tak zvolíte to, které si nejspíš budete pamatovat. Při jiné příležitosti vám ale počítač namítne, že tak jednoduché heslo si vybrat prostě nesmíte, protože by vaše bezpečnost mohla být ohrožena, takže v heslu musejí být zároveň písmena i číslice. Vyděsíte se a ke svému osvědčenému heslu přidáte koncové dvojčíslí, které – jak se vám zdá naposledy právě teď – má nějaký zjevný smysl.

Další vynucené heslo je ještě sofistikovanější: Musí mít minimálně dvanáct znaků a 5 až 7 z nich musí tvořit písmena a to pěkně na přeskáčku velká i malá. Číslice se pochopitelně nesmějí opakovat. Minimálně jeden ze znaků musí být z japonské abecedy, minimálně jedna číslice musí být napsaná římsky. Z původního krásou, citem a křehkostí překypujícího a snadno zapamatovatelného hesla SKRIVANEK tak tímhle postupným soustružením vznikne cosi jako s9K_riv8x16Dk, se kterým je počítač konečně spokojen, ale vy samozřejmě dobře víte, že takový řetězec se ve vaší paměti

nemůže ohřát ani minutu, a tudíž příslušné stránky budou v naprostém bezpečí nejen před hackery, ale především před vámi samotnými, což není úplně nepraktické, protože když se upřímně zamyslíte nad tím, kolik nepříjemností jste si již v životě dokázali způsobit vy sami, většinou z toho srovnání hackeři celého světa vyjdou jako skupinka neškodných podivínů.

Samozřejmě hesla a přístupové kódy většinou neplatí neomezenou dobu. Čas od času se vám připomenou, protože jim vyprší platnost a vy na nich musíte cosi změnit, co přesně, to se bude opět lišit. Někdy stačí změnit jeden znak, jindy dva, nejlíp rovnou minimálně tři znaky, aby nové heslo to původní moc nepřipomínalo. Za rok z vašeho původně úhledného heslovníčku nezůstane kámen na kameni, protože expirační doba je u různých hesel různá. Někdy mě napadá, jak je vůbec možné, že v takto báječně chráněném a hesly zajištěném světě ještě pořád existují lidé, kteří mají z něčeho obavy.

Kam si ale poznamenat všechny ty tajuplné kódy, na které je možná i paměť génia Einsteinova formátu krátká. Kam s nimi, aby to bylo bezpečné? Co kdyby se proboha útržek papíru s vaším sofistikovaným přístupovým kódem do internetového obchodu, kde jste si předloni zakoupili inkoust do tiskárny, dostal do nepovolaných rukou? Papír jako zálohovací médium jednadvacátého století? Fuuuuuj, křiví se ústa zastánců nekončícího elektronického pokroku hnusem. Mnohem lepší je vytvořit si počítačový soubor, do kterého si prostě všechna aktuální i dávno nepoužívaná hesla napíšete a pak už je budete jen postupně obměňovat a doplňovat, jak život poběží. Chytré a stylové. Samozřejmě jen za předpokladu, že systém hesel jako mimořádně citlivý a cenný artefakt řádně zahesluje, aby se vám do něj nikdo nenaboural. A protože tohle všeshrnující heslo musí být naprosto neprolomitelné, nesmí to být nic triviálního, takže vymyslíte zcela nové heslo, které jste ještě nikdy na nic nepoužili, a zapíšete si ho pečlivě do poznámek v mobilu, který vám za nějakou dobu ukradnou v tramvaji.

Že se vám bez vašeho superhesla zhroutil celý svět? Že jste se jeho ztrátou odstříhli od veškeré vaší existence? Inu, v tom případě si zkuste najmout nějakého šikovného hackera, třeba ještě není vše ztraceno. Já nicméně v ten okamžik vstanu od počítače, půjdu do parku, vyhlédnu si lavičku s tou nejzajímavější ženou v dohledu, přisednu si k ní a řeknu: „Touhle dobou musí být v Ženevě krásně!“

Jen doufám, že ví, co má odpovědět.

O symbolice skryté v datech

Vzpomínám si na to, jak kdysi někteří komentátoři vážně rozebírali, jak je nešťastné a zarážející, že se královská britská svatba odehrála nachlup ve stejný den, kdy měl svatbu Adolf Hitler. Informace, která napohled zavání utajovaným spiknutím; jako by z ní tryskala dlouho pracně tutlaná názorová spřízněnost. Takové faux pas, proboha, jak se něco takového mohlo organizátorům stát?! Nebo to nebylo jen faux pas? Není v tom snad ukrytý symbolický význam? Poselství výhradně pro zasvěcené podobně jako v poslední době tak oblíbených thrillerech balancujících na pomezí historických skutečností? A další související otázky padají jak kostky domina: Kdy můžeme očekávat, že se Velká Británie po tomto jasném náznaku přihlásí k odkazu nacistického diktátora? Inklinuje k těmto myšlenkám spíše ženich nebo nevěsta?

Bohužel, každá událost, která se v historii stala, se musela stát některého dne. Zatímco počet událostí může teoreticky růst nade všechny meze, počet dní v roce je ostudně omezen, téměř tolik jako myšlenkový potenciál zmíněných komentátorů. Podíváme-li se na podrobný kalendář, těžko bychom si pro své významné kroky vybrali nějaké datum, aby bylo možné se na ně dívat bezvýhradně pozitivně. Každý den v roce je totiž zatížen svým vlastním dědičným hříchem.

Kdysi jsme se s mou bývalou ženou rozhodli mít svatbu v srpnu. Samozřejmě, hloubavci by mohli namítnout, že srpen není právě nejvhodnějším měsícem pro svatbu, protože v něm kdysi vypukla první čínsko-japonská válka a pařížský lid vyplnil za Francouzské revoluce královský palác v Tuileriích. Ale tyto neblahé skutečnosti jsme nakonec překousli, protože – málo platné – v srpnu je celkem teplo, což může pragmatická duše považovat za výhodné. Zvažovali jsme, jestli bude lepší využít 21. nebo 28. srpen a obojí mělo svůj potenciální symbolický smysl: 21. srpna se brali moji rodiče, bylo okupováno Československo a začala bitva u Stalingradu (a to jsme ještě netušili, že se Barbora Špotáková jednou stane olympijskou vítězkou v hodu oštěpem!), 28. srpna zase Martin Luther King přednesl svůj slavný projev "I have a dream", což docela pěkně ladilo s našimi tehdejšími očekáváními, byť to nepěkně vyvažoval fakt, že v roce 1914 Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Belgii.

Které variantě myslíte, že jsme nakonec dali přednost? I když to v tomto srovnání vypadá na remízu a řadu probdělých nocí, než člověk dospěje k opravdu odpovědnému rozhodnutí, nakonec byla naše volba kupodivu docela snadná: Oproti původním plánům jsme se vzali už 14. srpna, nikoli proto, že bychom tím chtěli vzpomenout slavného husitského vítězství u Domažlic, ale protože to byl jediný

termín, kdy měl místní úřad ještě volno. Nakonec naše svatba dosáhla takového mezinárodní ohlasu, že se na počest jejího prvního výročí nechal chytit terorista Iljič Ramirez Sánchez, zvaný Šakal.

Přesný den, kdy jsem napsal tento text, radši nikomu neřeknu. Kdoví, co by na mě lidé hledající paralely tam, kde žádné nejsou, ještě vytáhli.

O babí zimě

„Letos bude v Čechách nepřírozně dlouhé babí léto!“ věští proroci globálního oteplování každý rok. Celý říjen zcela jistě. Možná i v listopadu. Kdoví, jestli se i na Vánoce letos nebudeme opalovat! Přinejhorším příští rok! Subtropy postupují na sever mílovými kroky, Sahara je na dohled. Ještě dlouho koncem září a začátkem října mohou většinou věstci chodit s hlavou pyšně vztyčenou: Lidé v košilích s dlouhým rukávem (natož v saku) nepokrytě závidějí tričkařům. Teplotní rekordy padají jeden za druhým a varování meteorologů, že za týden bude vše jinak, a symboly sněhových vloček na předpovědních mapách mají mezi obyvatelstvem podobně mizivou odezvu, jako by měl týden před katastrofou hysterický křik pompejského haruspika, že se podřimující Vesuv probouzí a chystá se zabíjet.

Během pár dní jsou pak z osmadvaceti stupňů ve stínu tři stupně na slunci, kdyby se ovšem slunce vůbec objevilo. V proudu ledového severáku tančí myriády sněhových vloček v rytmu Chačaturjanova Šavlového tance. Lidé za sebe posílají do práce jen zimní bundy a kabáty opatřené kožešinovými čepicemi, aby sami mohli zůstat ve vyhřátých postelích. Pokud babí léto je podzimem, který se tváří jako pravé léto, podzim, který se stejně podloudně vydává za poctivou zimu, musí být tedy *babí zima*. Čertovská babí zima!

Jako ve Velké pardubické občas cválají a dobíhají do cíle koně bez jezdců, v období *babí zimy* k nám může dorazit splašený bílý kůň samotný bez Martina, který se nejspíš zapomněl někde v šenku nebo spadl na Taxisu. Na horách napadne během dvou dnů metr sněhu a šílení snowboardisté sjíždějí z hřebenů záplavou prašanu do jinak odříznutých údolí. Ledovce se z posledních sil odplazí z přehřátých Alp a Himálaje a čekají v českých sběrných táborech na udělení azylu. Mamuti stojí v

dlouhých frontách na hraničních přechodech a čekají trpělivě na odbavení, zatímco celníci nestíhají, protože od rozjezdu Shengenu odvykli celníčení. Ale doba ledová je doba ledová! I když jen babí.

V severní Evropě tou dobou naopak bývá celkem teplo, protože arktický vzduch se dohodne se vzdušnými masami mírného pásu na výměnném pobytu. Zakrslé keře v tundře s rozkoší vdechují vlhký teplý vzduch a opatrně rozkvétají. Zato u nás stromy omdlévají pod tíhou pocukrovaných větví a trhají zaskočené elektrické vedení. A v domech na elektriku bez kamen si troufnou topit jen nedostatečně usedlí nomádi a vodníci.

„Je zde volno?“ ptá se distinguovaně *babí zima* na zápraží takových domů, a protože obyvatelé zmrzlými ústy nemohou artikulovat, bere to jako souhlas. „Tak já chvíli posedím!“ řekne spokojeně a se slastnou úlevou se rozvalí na gauči.

„Těžká facha,“ uklouzne jí. „Už aby tu byla opravdová zima!“

Odstrčený podzim zatím píše na úřady a soudy jednu stížnost za druhou. Ale víte přece, jak dlouho to u nás spravedlnosti trvá.

O babylónském návodu k použití

Pořídil jsem si domů malou tiskárnu. Ne, nehodlám si po večerech přivydělávat jako mediální magnát, jen chci mít občas možnost vytisknout si pár áčtyřek a nejezdit kvůli tomu do matičky měst a provozovat přitom v ulicích slalom mezi stovkou jejích věží. Zakoupil jsem jenom malou inkoustovou, která mi podobné občasné rozptýlení dopřeje. Po strastiplné cestě hromadnou dopravou s obrovskou krabicí, připomínající rakev, jsem doma přebrousil nůž a krabici o jateční velikosti jsem prořízl kartónové hrdlo. Pročpak má asi ta celkem malá tiskárna tak velkou škatuli? V tu chvíli vypadl z rozpárané krabice těžký návod k použití. Dopadl z výšky přesně na moji nohu, takže se mi vmžiku ztrojnásobil počet zánártních kůstek.

Zvedl jsem s údivem velkou knihu, která nebyla o moc menší než samotný osmikilový stroj, a usoudil jsem ukvapeně, že nikdy nebude v mých silách zprovoznit tak složitý přístroj, který potřebuje knihu tlustší, než je Bible, aby dal uživatelům nahlédnout do všeho, co umí. Nikdy to nezvládnou!

Až po několika dnech jsem prolomil bariéru počáteční deprese a do veleknihy jsem se přece jenom začel. Nemůžu říct, že bych rozuměl úplně všemu, ale to se mi u knih stává docela často. Nicméně text se mi zdál na obyčejný návod k použití tiskárny dost jazykově košatý, skoro básnický, a plný archaismů. Až po dvou stránkách jsem pochopil, že čtu slovinskou verzi návodu: „*Vstavite kaseto v napravo, da se zaskoči na mestu.*“ Jak poetický a přitom významově přesný slovník! Pokračoval jsem chvíli polštinou, díky které jsem provedl „*wyrównania glowicy drukujacej*“ a když bylo vše dokončeno, uposlechl jsem slovenský imperativ „*TLAČ!*“

Po krátké vynucené přestávce jsem se rozhodl, že se v sobě pokusím probudit po letech dřímání konečně pravého Evropana a zprovozním si tiskárnu napříč všemi použitými jazyky. Rovnýma nohama jsem skočil do skandinávské části: Švédština, dánština i norština vypadaly dost podobně, ale moje oblíbená finština mne nezklamala a první papír jsem vsunul do tiskárny přesně podle pokynu „*Tulostuspää kohdistaminen parantaa tulostusjälkeä,*“ naštěstí doplněného srozumitelným obrázkem. Přes všechny jazyky západní Evropy, díky kterým jsem si poradil s pochopením základních činností skeneru, jsem se dostal ke Středozemnímu moři, přes španělštinu a italštinu až k řečtině, která mi poradila, jak se řadí vedle sebe nádoby s inkousty a co znamenají jednotlivé kontrolky.

Tisk fotografií byl na pochopení o něco složitější, protože jsem ho četl v azbuce, což ve mně vyvolalo demony z mládí tráveného zčásti v hodinách ruského jazyka. Při čtení srbské, bulharské, ukrajinské a především ruské části návodu se mi tak mimoděk vybavovaly Lermontovovy verše v originále, které jsem, tuším, přestože jde o prvotřídní lyriku, dosud nikdy žádné dívce nerecitoval a namemorované řádky tak přišly vniveč. Díky návodu k tiskárně teď mohu směle říct: Dívky všech evropských zemí – máte ještě šanci! Takto jazykově vybaven si s vámi navíc budu moci pohovořit o všech tajemstvích tiskáren Canon, ať už jste z Walesu nebo z Kypru.

Maďarština mne provedla oboustranným tiskem a díky turečtině jsem si dokázal nainstalovat ovladač tiskárny do počítače. Až úplně na závěr jsem se konečně dostal ke svému jazyku mateřskému, který mi potvrdil, že je vše připraveno, rozhodujícím příkazem „*Stiskněte tlačítko OK.*“ Stisknul jsem.

Od té doby na mne tiskárna mluví směsí hebrejštiny a čínských znaků, tiskne diagonálně místo na výšku, chrčí (i když podle návodu „*vydávání přiměřených provozních zvuků není na závadu*“) a tištěné fotografie nezaprou vzdálenou inspiraci díly Jacksona Pollocka. Nerozumím tomu: Jistě jsem jen opomenul nějakou drobnost, přece není možné, že by evropské jazyky ve spojené Evropě 21. století ještě nebyly při užívání v praxi plně kompatibilní!

Snažím se v tom babylonském zmateném městě najít ryze českou čtvrt. Když prolistuji tlustopis poctivěji, zjišťuji, že celý český návod se krčí na dvanácti stránkách, z nichž polovinu tvoří obrázky stejné jako ve všech ostatních jazycích. Proč sakra kvůli pár stránkám smysluplného textu dostane každý zákazník domů *Codex gigas*? Tiskárna se mému rozčilování směje japonsky. Když já po mateřsku, ona taky!

Nevadí, vše vrátím do původního stavu a uvedení do chodu provedu ještě jednou, pěkně po našem. I když, počkejte,...! Na displeji tiskárny se samovolně rozběhl nějaký dlouhý arabský text a podezřele známé arabské číslice naznačují, že se něco chystá: 5.... 4..... 3..... 2.... 1....

O vyplněných e-mailových přáních

Už popáté za poslední týden mi přišel e-mail slibující splnění všech mých přání. Stačí tak málo: Rozeslat doručený e-mail deseti známým a nevýslovné štěstí si mne najde. Jinak ovšem...

„Dán John Rainbow onehdy zapomněl e-mail rozeslat a skoro na den přesně po dvou letech se příšerně praštil do brňavky.“

Koho bych asi potěšil takovým e-mailem? Ze známých a přátel tak jednoho, dva lidi možná. Možná i čtyři. Ale co těch dalších šest? Avšak odměna je lákavá. *Všechna přání...*, při mé fantazii to zní slibně. A negativní příklady varují:

„Španěl Emanuel Vásquez neposlal e-mail deseti lidem, ale jenom třem. Jeho papoušek pak celý týden nemohl usnout.“

Co bych si tak asi mohl přát? Atraktivní, inteligentní a praktickou ženu s neodolatelným smyslem pro humor? Doživotní rentu? Nebo světový mír? Když jsem byl malý, měl jsem pro všechny případy připravenou odpověď, protože nikdy nevíte, kdy vstoupíte z reálného světa přímo do pohádky a dostanete jasnou nabídku: „Hele mladej, máš tři přání, ale rychle, žádný dlouhý rozmejšlení!“ Taková šance může přijít jen jednou za život a je dobré na ni být připravený. Jako adresáti e-mailu mě napadají ještě dva kolegové z bývalého zaměstnání, kteří oba chovají exotické ptactvo jako chudák Emanuel Vásquez. Takže to už je dohromady šest lidí.

„Američanka Pam Davenportová si přála zhubnout o dvacet kilogramů. Jeden z deseti e-mailů ale omylem poslala na neexistující adresu, takže shodila jen osmnáct kilo. Ze žalu nad promarněnou příležitostí se postřelila do nohy legálně drženou zbraní.“

Nepotřeboval bych ani tři přání, ale stačilo by mi jedno, protože bych při své skromnosti hned uplatnil v dětství vymyšlené řešení: Kdybych mi chtěl nějaký pohádkový dobroděj splnit přání, přál bych si kouzelnou hůlku, která by mi dokázala splnit každé přání. Neskromné a typicky česky vychytralé! Měl jsem ze sebe radost a v euforii jsem si vzpomněl na své dvě korpulentnější kamarádky, co také občas rády hubnou jako paní Pam. Teď ještě vymyslet poslední dva adresáty.

„Jihoafričan David Hastings e-mail napřed vyhodil, protože se domníval, že jako starý mládenec žádné přání nemá. Jakmile však hodil e-mail do koše, dostal od jedné dámy zprávu, že se nejspíš bude muset oženit. Hned poté se mu naštěstí podařilo zprávu v koši najít a rozeslat ji přesně podle původních pokynů deseti známým. Na výsledku už to ovšem nic nezměnilo.“

Ano, vzpomněl jsem si na poslední dva, budou se brát příští sobotu – dokonce asi z podobných pohnutek jako šťastlivec David – a nějaké to splnění přání by jim mohlo přijít vhod. Přece jenom jsem tedy nakonec zkompletoval deset e-mailových adres, jejichž majitelé se mi nevědomky složí na splnění mého tajného přání. Stačí už jen stisknout ENTER. Ťuknul jsem do klávesy a odeslal mail do neviditelných elektronických útrob počítače a následně i do éteru.

Hned po odeslání zprávy venku přestalo sněžit. Nebylo to sice úplně přesně moje tajné přání, ale myslím, že je to nadějný začátek.

O jedení příborem

Celkem jsem svým rodičům za způsob výchovy, kterého se mi dostalo, vděčný. Jednu skutečnost jim ale rozhodně kladu za vinu: Nenaučili mne totiž jíst příborem. Tedy – plastovým příborem!

Ne, že by se u nás jedlo na stříbře, ale vždy poctivým příborem, který zvonil kovem a dobře vedl elektrický proud. Dal se násilím ohnout a o něco šikovnějším zpětným násilím uvést zase skoro do původního stavu, dal se hodit do tašky, aniž byste si museli lámat hlavu s tím, jestli nebude vystaven nepatřičnému tlaku okolních předmětů a místo příboru vás na dně kufru v cíli cesty nebude čekat jen bílá drť. Pokud jste chtěli někoho popichovat, na kovovou vidličku bylo vždy spolehnutí. Lžice ponořená příliš dlouho do horké polévky sice pálila, ale nikdy se v dýmající tekutině nerozpustila. No a hlavně s tím příborem šlo jíst. Přesněji řečeno, sousto šlo ukrojit, bylo možné ho napíchnout a celkem bezpečně donést k ústům a předat k dalšímu zpracování. Zdá se to být jako samozřejmá věc, ale právě existenci zcela samozřejmých věcí si uvědomíte až v okamžiku, kdy o ně přijdete.

Poslední dobou je totiž stále více podniků rychlého občerstvení vybaveno pouze příbory z plastu. Tyto předměty se snaží tvářit, že jsou také příborem; mají podobný tvar a podle pokynů výrobce patrně i stejné určení. Jenom mi to s nimi nejde. Vroucí polévka má na bílý plast zřetelně devastující účinek s jedinou výjimkou: tepelný šok nijak neotupí jako břitvu ostré hrany lžice, které sice neumějí přesvědčit horkou tekutinu, aby se udržela uvnitř vyhrazeného prostoru a nevycintala se zpátky (a jen v lepším případě do talíře), ale umějí bez problémů rozříznout koutky úst, abyste se mohli na svět kolem sebe usmívat opravdovým úsměvem „od ucha k uchu“.

Plastovou vidličkou nejde napíchnout ani žužlací želé. Chci-li použít pseudovidličku aspoň jako lopatku a jídlo na ni nabrat, projeví se zvláštní soustofobie použitého materiálu a tvaru, který na sobě žádnou potravinu nesnese a shodí ji zpět na talíř. Z rychlého občerstvení se tak stává občerstvení mnohem pomalejší než normální pomalé, což by jistě na naše zdraví v dnešní uspěchané době mělo pozitivní dopad, kdyby ovšem zároveň náš krevní tlak nedosahoval výbušných hranic a láva vzteku již nebyla natěsnána těsně pod napohled stále klidným povrchem.

Nejveselejší je asi kombinace plastového příboru se stísněným prostorem letadla, zvláště dostanete-li nějaké pěkně zakulacené pochutiny; optimální jsou ovocné bobule všech typů, kluzké těstovinové trubičky nebo malé kulaté nočky. Když nic jiného, snáze se seznámíte se svými spolucestujícími ze širokého okolí. Ostatně předpokládám, že takový plastový nůž vůbec nebyl vyvinut kvůli jídlu, ale

především proto, aby s jeho pomocí nebylo možné unést letadlo (nebo aspoň ne nikým z ekonomické třídy). Proto jím není možné nikoho píchnout ani říznout. Nikoho a taky nic. Jak se s takovým plastovým příborem vypořádat s houževnatým a kompaktním kuřecím stehnem je hlavolam na úrovni dikobraza v kleci. Po nějaké době si vždy vzpomenu na repliku Jiřiny Šejbalové z filmu Světáci: „U drůbeže se to smí!“ a popadnu kuře příborem králů.

Uznávám, plastový příbor přináší i jedno pozitivum: Nemusí se mýt (což byl v raném dětství můj tajný sen), jen se sebere a vyhodí. V lepším případě se vytrídí do plastového odpadu, který se časem přetvoří v něco užitečného (ruku na srdce – nešlo by to rovnou?). Ale je možné, že ostatní lidé podobný problém nemají a v mém případě je to opravdu jen špatným vychováním, ze kterého mohu vinit rodiče, školu a kdybych byl zaměřen levicověji, než jsem, třeba i stát. Co je mi platné, že se snažím žít jako přiměřeně slušný člověk, když nedokážu jíst příborem?!

Kdybyste se dozvěděli o nějakém specializovaném kursu, třebaš nelaciném, dejte mi, prosím, vědět. Vždyť co by člověk neudělal pro to, aby se dostal na úroveň své doby!

O mořských proudech a plastových kačenkách

Kdysi prý na moři ztroskotala loď vezoucí mimo jiné velký náklad hraček. Z jednoho z kontejnerů přitom vypadly tisíce plastových kachniček a celé obrovské hejno posedalo na slanou mořskou hladinu. Plastové figurky, jak známo, vydrží bez sladké vody i bez potravy celkem dlouho a především jsou na rozdíl od lidí jen obtížně potopitelné. Plastové hejno tedy začalo po moři putovat a odborníci záhy zjistili, že neexistuje lepší metoda, jak precizně zmapovat mořské povrchové proudy, než pohyby tohoto hejna dlouhodobě pozorovat. Od té doby si jistě na sledování pozoruhodného mlčenlivého hejna kačenek vydobýly vědecké ostruhy desítky a možná stovky vědců díky článkům typu „Příspěvek k popisu dynamických vlastností povrchové hmoty moří a oceánů prostřednictvím migrace čínských plastových kachniček typu AS-35 (žluté s červeným zobákem)“.

Vždycky si představuji, jak na svých již roky trvajících cestách nekonečnými mořskými dálavami kačenky občas proplouvají veledymadly Panamského průplavu, aby opustily křížem krážem probrázděný Atlantský oceán a vrhly se do vod Pacifiku, jak zamrznou na celou polární zimu v

arktické oblasti nebo obsazují – mlčky stávkujíce za lepší životní podmínky pro plastové kachny celého světa – rotterdamský námořní přístav se všemi jeho dočasně zaparkovanými brutoregistrovanými tunami. Jak kolem nich na volném moři proplouvají obrovské šífy, vždy decentně zpomalí, aby z těch velkých vln nebylo kačenkám špatně, a mohutné lodní sirény zadují plastovému hejnu na pozdrav. Jak se obrovské kachní hejno rozděluje podle větvení proudů a po nějaké době se opět k všeobecné radosti všichni shledávají na rozlehlých mořských náměstích, do kterých se mořské proudy vlévají jako obrovské neviditelné řeky. Jak malé žluté figurky nenásilně obkličují útočící somálské pirátské lodě a svým tichým nátlakem se zbytečně snaží odradit novodobé Sandokany od jejich zločinných záměrů. Jak věrně doprovázejí k nejbližší pevnině čerstvé trosečníky, aby se pak co nejrychleji znovu vydaly na volné moře plnit svůj dlouhodobý výzkumný úkol.

Vždycky když ti, jejichž prostřednictvím v naší demokratické společnosti lid vládne, chtějí zjistit, jak budou různá místa reagovat na nějaký jejich připravovaný krok, říkává se, že tzv. vypustili zkušební balónek. Nejčastěji tak podle svého zvyku zkoušejí, kam až sahá napohled bezmezná trpělivost poddanstva, případně jaký slib bude početné nepříteliš přemýšlející, ale zdatně konzumující voličské skupině znít v uších nejlépe a nejdéle.

I takový vypuštěný balónek – stejně jako plastová kachnička – trasuje jemné neviditelné proudy, nálady a mínění, testuje, odkud a kam to různé návrhy a tvrzení zanesou a co z toho vzdušného výletu vzejde. Často se ukáže, že i balónek sám byl vlastně jenom malou a obtížně potopitelnou mediální kachničkou. A když balónek přežije, podle jeho pohybu se pak na kanónech pro následující těžkou palbu nastaví trošku jinak měřidla, aby ztráty soupeřů byly co největší, vlastní vítězství co nejslavnější, veřejné bušení do svých vítězných prsou co nejhlasitější a pochvalný ryk zástupů co nejpopojnější.

Mezitím se samozřejmě všichni političtí soupeři snaží takový balónek zasáhnout a zlikvidovat ho jako husitská práčata, aby byl vzdušný prostor volný pro jejich vlastní zkušební balónky. Anebo někdy jen tak z principu, aby to protivníkovi tak pěkně nelítalo. Je zvláštní, že zatímco plast – i když může být v podobě toulavých kačenek docela roztomilý a užitečný – je obecně považován za nebezpečný odpad, existence tisíců nehmotných zkušebních balónků zaneřádňujících svět, ve kterém žijeme, nikoho z ekologických aktivistů nepobuřuje a ani Ministerstvo životního prostředí na něco takového, pokud vím, nemá žádný odbor.

Nemůžu si pomoci, ale plastové kačenky a jejich věčný a nezadržitelný mořský koloběh mi přijdou zajímavější a účelnější, jejich život – i přesto, že občas cestou potkají hurikán nebo tropickou bouři a jsou pak vystaveny obrovským vlnám – se mi zdá ve výsledku paradoxně vyrovnanější a klidnější. A svou nenásilně umíněnou vytrvalostí jsou mi prostě sympatické. Až vás někdy při vaší dovolené u moře nebo na širém oceánu budou míjet, vyřídte jim, prosím, ode mne pozdrav.

O zapomenutém PINu

Protože se to ukázalo jako nezbytné, rozhodl jsem se koupit si boty. Úkol je triviální: Zastavím se cestou z práce v obchodě a vyberu si jednoduše boty podle svého gusta. Protože nenakupuji pro parádu, ale především proto, abych nemusel do práce chodit bos, mívám vybráno rychle. Zlehounka vyzkoušet a šup k pokladně, kde ve frontě pyšně třímám svoji zánovní platební kartu. Jen jsem ovšem kartu pustil z ruky, došlo mi, že jsem právě zapomněl svůj PIN. A nejen to. Bylo navíc zcela jisté, že čím víc se budu snažit vzpomenout si, tím menší budu mít šanci.

Jistě takovou situaci znáte: Vaše hlava je najednou zcela prázdná, šedá kůra mozková právě stávkuje za lepší podmínky, na neuron ve službě nenarazíte. Nebo taky mozek začne vřít a vzpomene si na všechny PINy všech vašich karet, co jste kdy měli, na všechna hesla do všech internetových služeb, vzpomenete si na datum a hodinu narození vaší první lásky a na telefon dědečka, který je již čtvrtstoletí v Pánu. To vše prokazatelně víte, a není vám to k ničemu. Přitom by stačilo uhádnout ve správném pořadí pouhá čtyři čísla! Určitě tam byla šestka! Anebo to byla devítka?

Přiblížili jsme se okamžiku pravdy. Částku jsem potvrdil a můj ukazováček nad tlačítky s čísly zaváhal. Kudy se dát? Prodavačka zpozorněla. Už dřív měla určité podezření: Přijdu, popadnu první boty, které vidím, a ještě se neustále podezřele usmívám. A teď neznám PIN!

„Inu,“ povídá prodavačka knižně (ve skutečnosti řekla otráveně něco jako: „Tak copá bude?“). Musel jsem přiznat, že si tak docela nepamatuji PIN.

„Rámcově,“ povídám, „rámcově si ho pamatuju celkem dobře. Tedy tak nějak řádově.“ Omluvně se usměju: „Možná je tam šestka, ale jistý si nejsem“.

„Máte tři pokusy“, povídá pobaveně prodavačka. „Zkuste třeba samé šestky. Jako to bývalo v krasobruslení.“ K čemu je i ta nejchytřejší karta, je-li v rukou pitomce, pomyslela si (ve skutečnosti jen tiše nepřítomně žvýkala).

To už se do věci začali zapojovat i lidé stojící ve frontě za mnou. Kde se všichni vzali, ještě před malou chvilkou jsem tu byl sám?!

„Zkuste čtyři jedničky, to se teď prej často dává,“ zkušeně radila starší paní za mnou.

„Mně by se to stát nemohlo, já mám PIN nalepenej rovnou na kartě,“ mávala svou kartou na důkaz frontě před jejím imaginárním nosem důvěřivá stařenka a jeden mladík v černém si cosi napsal do zápisníčku; nejspíš je to básník, kterého napadl originální rým.

Nějaká rozevlátá dáma, která se představila jako numeroložka, mne chytila za zápěstí a po chvílce přemýšlení mi oznámila, že můj PIN bude nejspíš 4275, pokud ovšem nejsem nedonošený. Pán v klobouku, ze kterého se vyklubal milovník starého Šimka a Grossmanna (tedy z toho pána, nikoli z klobouku) zase hlasoval pro 8808.

Situace se vyhrotila, když ze mne jedna vilně se tvářící dívka chtěla vymámit letopočet mého narození pod záminkou, že ona to tak u svého PINu má, a kdyby se ukázalo, že já to mám taky tak, rozhodně by to nemohla být náhoda.

Tolik dobrých úmyslů pomoci! Tolik dobrých rad a já mám jen pouhé tři pokusy. „Inu,“ znovu zkusila prodavačka oblíbené úsloví...

Poděkoval jsem všem za ochotu, vrátil boty a odešel. „Na schodech si určitě vzpomenu,“ povídám omluvně. „Třeba se za chvíli vrátím.“

„Jen přijďte, je s váma legrace,“ řekla prodavačka (ve skutečnosti jen tiše protočila oči a vzdychla).

Na schodech jsem si opravdu vzpomněl. V čísle nebyla žádná šestka a bylo skoro jasné, že jsem se musel narodit maličko nedonošený. Zpátky do fronty mezi své dobrodince jsem se nevrátil. Pro jistotu jsem si ještě na schodech nalepil PIN přímo na kartu, takže od té doby potkávám častěji básníka v černém.

Do práce chodím zatím bos.

O náhradní meteostanici

Před léty jsem dostal jako dárek malou středně chytrou krabičku, která ukazuje, jaké je aktuálně počasí, kolik je stupňů venku i v bytě, jestli tlak vzduchu stoupá nebo klesá, jestli bude počasí *setrvale proměnlivé* nebo *proměnlivě setrvale*, atd., atd. Leč, krabička vystavená drsnému působení času spolu s čidlem vystrčeným jako průzkumník do venkovního nečasu, postupně odhazovala své funkčnosti jako zoufalý balónový vzduchoplavec pytle s pískem a nakonec se stejně ve vzduchu neudržela a byla nucena nouzově přistát. Jediné, co ještě funguje, je měření teploty uvnitř místnosti, což je stejně víceméně k ničemu, protože jestli je mi teplo nebo zima, většinou poznám i bez převedení do přesné číselné digitální podoby.

Začal jsem proto zvažovat, že bych si pořídil novější a kvalitnější model, nejlépe s několika nezávislými směrovými teploměry, se signalizací směru a síly větru, měřením množství a intenzity srážek, čidlem zaznamenávajícím zemětřesení od intenzity 3.5 stupně Richterovy stupnice, samohybnými balónkovými měřidly rychlosti rotace v chobotu tornáda a příruční automatizovanou laboratoří na chemickou analýzu ledových krup (podobnou jednotku určenou k analýze sopečných plynů jsem přece jen v tak geologicky klidné oblasti považoval za přílišný přepych, ale mohu ji snadno dokoupit, kdybych třeba jel na výlet ke Komorní hůrce). Když jde o tak důležitou věc, jakou je počasí, člověk by na sobě neměl škudlit.

Nákup už ale několik měsíců odkládám a kupodivu zjišťuji, že nedostatkem informací netrpím zdaleka tolik, jak jsem si představoval. Naopak, zjistil jsem řadu pozoruhodných skutečností o světě kolem sebe, protože bez meteostanice a bez různých moderních „meteoaplikací“ začnete odhalovat celkem obyčejné přírodní zákonitosti. A protože nejsem sobec, rád se s vámi o výsledky svých laických pozorování a o některé z toho plynoucí dobré rady podělím:

Je-li okno pokoje zvenku mokré a chodníky a silnice se podivně lesknou, možná prší.

Má-li zahrádka kolem domu bílou barvu, může jít o sníh nebo jinovatku, takže se venku moc neohřejete.

Má-li bílou barvu i koberec ve vašem obýváku (a ještě včera neměl), je možné, že jste večer zapomněli při rychlém a intenzivním větrání sibiřským mrazivým vzduchem zavřít okno. Jestli na tomto přechodném jevu chcete něco vydělat, rychle si zjednejte živnostenský list na provozování krykomory.

Je-li na nábytku zdánlivě mnohem víc prachu, než bylo ještě včera večer, je možné, že jen zasvítilo slunce a čeká nás tedy pěkný den.

Spadnul-li vám ze zdi barometr po babičce, blíží se hluboká tlaková níže, takže si můžete dát v klidu o jedno kafe víc.

Pokud vám sedí na parapetu okna v sedmém nadzemním podlaží živá rosnička, bude krásně.

Pokud je rosnička tamtéž, ale lapá po dechu nebo je v bezvědomí, nejspíš nastaly vlivem postupující tlakové výše zhoršené rozptylové podmínky.

Pokud zvenku slyšíte strašlivý rachot, jde o bouřku, krupobití nebo fanoušky Baníku.

Pokud právě nad řekou prolétají letky divokých husí pozpátku, fouká jim silný protivítr, takže dobře zvažte svůj původní záměr vzít si na cestu klobouk.

Svítili-li za oknem nádherná polární záře, jste právě nejspíš na Islandu. Nic nezkazíte, když si půjdete lehnout, ostatně stejně nejspíš už spíte, jen se vám zdá, že jste vzhůru.

Vidíte-li kolem domu ze všech oken vodu, vylila se z břehů blízká řeka nebo se s vámi utrhla hausbót. Každopádně se vám vyplatí obout si lodičky.

Ohýbají-li se silným vichrem stromy, nemusíte na vlak spěchat, protože mu jistě napadaly větve do cesty a bude mít zpoždění. Možná ale nakonec budete muset stejně přichvátnout, protože nejspíš větve napadaly do cesty i vám. Helma pro lesní úseky je nezbytností.

Když se svět za oknem nekontrolovatelně otáčí, je vliv alkoholu na váš organismus o něco pravděpodobnější variantou než se váš dům právě dostal do tornáda či tromby.

Dobře může posloužit i stará a již nefunkční stanice, postavená za okno. Pokud ji totiž nevidíte, je nejspíš právě hustá mlha. Nebo vám ji ukradla straka.

Zatím to vypadá, že si žádnou novou meteostanici nepořídím a ušetřím spoustu peněz jen tím, že se místo detailního studia displeje budu podle svých vlastních rad líp dívat z okna.

A kdybych náhodou při tom zvědavém dívání z okna vypadl, kdoví, nejspíš právě vlivem efektu El Niño prudce zesílila gravitace.

O nemravném pohledu

Nikdy předtím jsem tu slečnu neviděl, na chodníku jsem ji potkal zcela náhodou. Nemůžu říct, že by se mi nelíbila, naopak – zaujala mě. Když jsem se k ní blížil, podvědomě jsem zvolnil, abych si ji mohl lépe prohlédnout. Od zajímavého celku přes slibný polocelek zamířil jsem k fascinujícím detailům. Napřed jsem pohledem polaskal její dlouhé havraní vlasy a nakoukl do jejích jakoby nepřítomných, ale přesto krásných a tajuplných zelenohnědých očí obrněných nenápadnými brýlemi. Po hřebeni mile tvarovaného nosu přes svůdně pootevřená ústa a drobnou bradu sjel jsem po šíji, která by mohla zdatně konkurovat šíji labutí, pokračoval jsem po křivce polokruhového výstřihu ještě trochu níž k místům krásného tajemství, jehož vysvětlení bylo – jako v dobrých detektivkách – v nejspodnějším koutě výstřihu naznačeno, ale nikoli vyřčeno, takže ho ještě notně zbylo. Zrovna když jsem byl v dolní úvrati této cesty očí a spočinul jsem zrakem na zlomek vteřiny na těch místech, kam by se veřejně hledět nejspíš nemělo, leč člověk by musel překonat podivuhodné síly jarního magnetismu, řekla to. Řekla to nahlas, nekompromisně, skoro vykřikla.

Křižovatka – jindy rušná a plná houkajících aut, byla shodou okolností prázdná. Tedy prázdná, pokud jde o auta. Jinak byla napěchovaná lidmi, kterým zabránila ve spěchu dlouhá červená na přechodu. Všichni byli zamlklí a podvědomě toužili po rozptýlení, které pohříchu přišlo. Slečna mi to řekla naprosto natvrdo a bezoklikatě, jak to dnešní mladí mají ve zvyku. S vykáním se neobtěžovala a zahulákala na mne od podlahy: „Ty seš ale prase!!“ Všichni, co stáli na přechodu (v obou směrech), se na nás podívali. Napřed se zvědavostí na ni, pak s údivem na mne. Potom opět – tentokrát s politováním – na ni. Nakonec definitivně s opovržením na mne.

Na místě jsem zrudnul jako zaskočený pubescent a nebyl jsem schopen slova a krátce ani pohybu. Jen jsem pohlédl do očí mnohahlavému draku kolemjdoucích, kterým stálo za to vynechat několikrát za sebou zeleného panáčka a zajímavou situaci si náležitě vychutnat: Ano, byli tu skoro všichni: Lékaři z polikliniky, kam chodím, učitelé ze školy, kde jsem pracoval, kolegové z úřadů, místní politici, honorace, kterou jinak potkáte jen v automobilech s odklápěcí střechou a nákladem golfových holí, prodavačky z našeho obchodu, městští strážníci, trafikant, hospodský, pan farář, který k nám (do té doby) občas chodíval na víkendový oběd, místní nejvýkonnější drbný včetně mé vzdálené tety, aby se o mně nahou pravdu dozvěděla i moje nic zlého netušící rodina. Nikdo důležitý nechyběl. Připadal jsem si jako na křečovitě děkovačce divadelního představení, které se nepovedlo, jako neschopný herec těsně před definitivním usmažením v zářící peci reflektorů.

Pro všechny z nich jsem od té doby nemrava a již navěky budu; kdyby u nás v městečku došlo k mravnostnímu deliktu, policie půjde najisto. Nikdo z nich na rozdíl ode mne neviděl drátek vylézající krásné slečně z roztomile vykrojeného ucha jako had po úspěšném dokonání své našeptavačské mise. Nikdo už neslyšel pokračování jejího mobilního rozhovoru s někým, koho před chvílí tak roztomile oslovila, bohužel – s krásnýma nepřítomnýma očima upřenýma na mne. Už jsem ji nikdy neviděl, odvdlnila se zpět do svého libě zakřiveného vesmíru.

Až ji opět potkám, slibuji si, že se již bez výčitek podívám všude tam, kam to bude mým očím milé, ať to bude jakkoli proti etiketě. Domnívám se, že to mám jaksí předplaceno.

O bílé orchideji

Z okna mého bytu vyhlíží ode dneška překrásná bílá orchidej. Ona byla poslední bílou orchidejí svého druhu na skladě květinářství, já byl toho dne poslední nakupující. Zbyli jsme si.

„No tak dobře, pojdte ještě. Ale vybírejte rychle!“ vpustila mě blahosklonně dovnitř květinářka, přestože měla zavřít až za dvacet minut. Orchidej se už odevzdaně připravovala na další noc v nenávisném prostředí ostatních pyšně exotických květín. V jakém exotickém prostředí se chystala strávit noc květinářka, se bylo možné pouze dohadovat.

„Ach jo,“ říkala si orchidej. „Kdyby si mě tak koupil, abych tu už nemusela být další noc! Včera, když tu ještě se mnou byla růžová Phalaenopsis, to byla jiná zábava. Proštěbetali jsme skoro celou noc a ostatní holky jenom bezmocně sykaly své ‘Ššššt!!!’ Ale dopoledne si ji odnesli. A nové orchideje vozí vždycky v úterý a teď je sobota.“ Tři bezútešně osamocené noci. Květinářka nervózně mrkla na hodinky. Byl jsem pro bílou orchidej pro dnešek poslední nadějí. A ona pro mne vlastně taky.

„Ten chlap sice vypadá podezřele, ale pořád lepší být u něj než tady s těma nosatýma tropickýma kráčmerama.“

Přemýšlel jsem, jestli je pro mne orchidej dost bílá. Ne, že bych měl rasistické sklony, a už teprve ne vůči orchidejím. Nepožíval jsem si ji ale proto, aby se mnou sdílela domácnost. Potřeboval jsem

orchidej – modelku. Rozhodl jsem se totiž, že si ji vyfotím. Udělám fotografii květu bílé orchideje proti ještě bělejšímu pozadí, říkal jsem si a v duchu jsem už viděl, jak ta fotografie vypadá. Z křídově bílého papíru vystupuje do prostoru decentně bílý květ s jemně pihovatým vnitřkem, kde je možné – když se dobře soustředíte – vidět jemný žlutozelený nádech. Tahle bílá je tak akorát! Beru si tedy tuto rostlinu dobrovolně a jsem připraven s ní sdílet dobré i zlé.

Květinářka ještě špitla pár slov na rozloučenou („zalejvat, zastříhávat, nejíst, třistapadesát!“), rychle zhasla a zanechala tropické kráčmery napospas noci. Když tak slýchám, jaké problémy mají někteří fotoamatéři s modelkami, trochu jsem se bál, co bude následovat. Ale moje modelka nekladla nejmenší odpor, spokojeně se nechala unášet do improvizovaného ateliéru a ani tam nedělala scény, nepila mi moje víno a nečinila si zjevně žádné další nároky.

Druhý den jsem se svou skromnou modelkou nafotil celý film. Ze zářivě křídově bílého pozadí bylo na fotografiích pozadí šedé. Jemně pihovatý vnitřek se slil v nevábnou skvrnu. Běloba květového těla s jemňounkou žilkovou strukturou reinkarovala v tmavě šedou, místy přecházející do světle černé. Jemný žlutozelený nádech vnitřku květu se stydlivě schoval mimo záběr. Neumím prostě pracovat s živým modelem. Neumím zachytit na papír jeho krásu, protože se bojím, abych mu jí tím kus nezczizil.

Mám teď spoustu špatných fotek a doma v okně krásnou živou květinu, která má minimálně o jeden rozměr víc než na sebelepší fotografii. Snažím se na ni aspoň co nejvíc usmívat, když už jsme si takhle zbyli a naše umělecké soužití nevydalo kýžené plody. A zvažuji, že v úterý, až přivezou nové zboží, ještě přikoupím růžovou Phalaenopsis.

Nocí se bude celým bytem rozléhat veselé štěbetání orchidejí a já se těším, že kvůli tomu zatracenému randálu nebudu moct spát.

O trestání poezií

Před mnoha lety jsem se účastnil jakési literární soutěže. Pominu teď zamyšlení nad smyslem soutěží v takovém oboru, jakým je literatura, tedy myslím opravdovou literaturu. To, co jsme za literaturu vydávali tehdy my, soutěžící, s tím se celkem vesele soutěžit dalo, protože to skutečnou literaturu připomínalo jako opilecké potácení v ringu profesionální box. Ovládán skřítky pyšníky a s hypertrofovaným lalokem sebevědomí jsem se účastnil soutěžní sekce nazvané vznešeně „poezie“, protože za prózu šly mé příspěvky považovat stěží a pod rozlehlou střechu poezie jde při troše dobré vůle vecpat kdeco. Dokonce jsem tehdy dostal nějakou cenu, ostatně jako většina zúčastněných, a při předávání cen jsem se už už chystal definitivně prasknout, jak se mi dmula líčka pýchou. Stojím přesně uprostřed povrchu zeměkoule, nalevo uctivě se uklánějící poledníky a přímo pod mýma nohama devótně se plazící rovnoběžky. Někde hluboko dole ve stínu mého génia se krčil maličký zbytek světa.

Tou dobou už jsme my, ocenění, tušili podle zkušeností ze šampionátů v krasobruslení na závěr programu nějakou formu exhibice, takže jsme si narychlo vybírali ty pasáže svých poém, které jsme považovali za nejlepší (šlo to těžko, protože všechny části byly naprosto skvělé!), a před zrcadlem jsme trénovali správný intelektuální dotek čela třemi prsty, naznačující, jak nedozírné myšlenky v našich hlavách již proudí, aniž by zatím byly navenek znát. Pár minut zbylo i na to, abychom se rozmysleli, komu při přebírání glejtu veřejně poděkujeme („...kteří nám věřili... podporovali... inspirovali...“). Ale večer nabral poněkud jiný směr.

Dostavil se nejmenovaný profesionální herec, který vyjmul tlustý fascikl plný básní, nasadil brýle a hluboký hlas a začal recitovat. Občas jsme každý z nás zaslechli povědomý úryvek (vida, jsme schopni poznat i vlastní verše), ale dřív, než jsme stihli zdvihnout intelektuální tři prsty až k čelu, vždy přišly i jiné verše, které se nám nezdály být tak úplně naše vlastní. A co bylo horší – zdály se být o dost kvalitnější než ty naše. Až po nějaké době nám to došlo.

Bud' v dobré víře, že nás to jako perspektivní básníky potěší, nebo – a to je podle mého názoru pravděpodobnější – jako trest za nevýslovné duševní utrpení při povinném čtení všech našich děl soutěžní porotou byly naše básně napřeskáčku zahrnuty do velkolepé koláže veršů mnoha autorů: Seifert, Nezval, Votáček, Kainar, Vápeník, Hrubín, Skácel, Skočdopole, verše mistrů české poezie se střídaly s našimi soutěžními verši, vše bylo umně pospojované do jednoho silně nevyváženého celku. Naše soutěžní básně připomínaly zbytnělé tmavé pahýly v kvetoucím prosluněném lese, každá

hranice mezi autory byla zatraceně citelná. A v té unfair konfrontaci pralesního přeboru s extraligou, seděli jsme my tři – tedy Vomáčka, Vápeník i Skočdopole – sice oceněni, leč stále hlouběji zabořeni ve svých křeslech a po vzoru dalšího slavného básníka jsme si přáli stát se nejmenšími na celém světě. Kéž by to už přestalo! Ale fascikl byl objemný, básní bylo hodně a herec deklamoval pomalu a zřetelně.

Ještě dnes, když opět začnou skřítky pyšníci škádlit mé hrdé já, vzpomenu si na to „pásmo poezie“, na ten třeskatý rozdíl, který musel být zřejmý každému se zbytky sluchu a citu, a na ten neodbytný pocit studu z toho srovnání. Na ten pocit, že desetiminutová „koláž“ se nám spolu s kolegy Vomáčkou a Skočdopole zdála být dlouhá celé týdny a měsíce. Hořký pocit, který jsme pak spolu při večerní „tvůrčí dílně“ převtělili do hořkého alkoholu.

Prosím, pokud vás mé texty štvou, klidně láteřte, kritizujte, ulevujte si. Pokud vás potěší, nestyďte se chválit. Jen prosím už nikdy v sebelepším úmyslu nečiňte podobných koláží. V zájmu zachování světlé památky našich opravdových mistrů. V zájmu jejich posmrtného klidu.

O vybírání nové televize

V mé domácnosti nehraje televize zrovna významnou roli. Snažím se ji zbytečně nepřetěžovat, ale občas ji mám večer puštěnou při činnostech, pro které není zapotřebí zvláštní soustředění, takže mi tak trochu dělá společnost. V rámci základního pudu duševní sebezáchovy se už několik let nedívám na programy komerčních stanic, protože nevidím důvod provozovat to, co mi nedělá dobře, bohatě si vystačím s tím, co nabízí televize veřejnoprávní. Když mi program nevyhovuje, vypnu ho, netrpím utkvělou představou, že se mi musí všechno líbit a se vším musím za každou cenu souznít, takže co mi není po chuti, musí být nutně jen nějaká blbost, záměrná provokace nebo projev spiknutí iluminátů.

Moje televize se mnou prožila posledních cca 20 let, takže byla – povětšinou tichým – svědkem mnoha proměn a různorodých zákrut mého života, některých báječných, o kterých jsem si ani netroufal snít, ale taky úplně obyčejných, které se prostě najdou u každého, a zažila i dny méně příjemné a vysloveně nepříjemné, které se zdravý organismus vždycky snaží s odstupem trochu

vytěsnit na okraj, aby něco podobného nevládlo našim vzpomínkám. Sloužila mi bez odmlouvání a bez speciálních podmínek; nikdy mi neřekla: „Hele, jestli nebudeš *hodnej*, tak se ti dneska nezapnu!“ Zapla se vždy, spolehlivě a bez reptání, ať už jsem byl právě *jakýkoli*, klidný či rozčilený, hrdý či zbabělý, okouzlující nebo směšný. A jednou, zčistajasna, se nezapla.

No, ono to nebylo úplně zčistajasna: Poslední dobou trochu ztrácela barvu, asi jako když člověk sní večeři, která jeho žaludku tak docela nesesla. Pak se jí začal třást obraz, ale vždycky to po nějaké době rozdýchala a zobrazovala aspoň přibližně to, co si asi tvůrci programů představovali. Pak jí začalo déle trvat, než se po zapnutí probudila k životu. Napřed dvacet vteřin, pak minutu, pak pět. Potom hodinu. Ale já mám se svými věcmi, se kterými jsme na sebe vzájemně zvyklí a se kterými jsme leccos prožili, docela trpělivost. Nemusí přece všechno běžet vždycky jen podle mých přání a snů, i když se nás o něčem takovém snaží permanentně přesvědčovat reklamy všeho typu. Poslední dny už to bylo tak, že když jsem se chtěl večer podívat na zprávy, musel jsem televizi začít budit hned po ránu. Jednou se zapla odpoledne, jednou přesně „na počasí“, jindy až těsně před půlnocí. Ale i to jsem toleroval; naše věci někdy prostě mají pro své konání *své dobré důvody*, o kterých my většinou – přes naši intelektuální povýšenost – nemáme ani potuchy. Nejméně stejně dobré důvody, myslím, jako bývají ty naše. Nakonec už se ji probudit nepodařilo.

Začal jsem se tedy poohlížet po nové televizní společnosti a zaujalo mě, podle jakých parametrů se dnes taky dají televize vybírat. „Jistě budete chtít *chytrou televizi*, dneska už si všichni kupují jenom smartky,“ řekl mi technickými parametry sršící prodavač v elektrooddělení a byl překvapený, že očekávám od své televize úplně jiné vlastnosti:

„Nehledám *chytrou televizi*,“ řekl jsem mu. „Když už to potřebujete vyjádřit přívlastky, mnohem raději bych měl televizi *přátelskou, vstřícnou a věrnou*. Máte nějakou takovou? Jestli ano, jednu mi zabalte.“ Uznávám, někdy není snadné být mi obchodníkem, protože – jak se zdá – televize s takovými oficiálními přívlastky nikdo nevyrábí nebo alespoň nemarketuje. Ponechal jsem obchodníka jeho myšlenkám na téma mého duševního zdraví a vypravil jsem se najít svou *přátelskou, vstřícnou a věrnou televizi* na internet.

Nebylo to snadné. Je mi totiž šumafuk, jakou má moje televize spotřebu energie, jakou svítivost má její obrazovka, jaký je ideální pozorovací úhel. Nepotřebuji, aby byla neustále připojena k internetu a po nocích s kámoškami z jiných domácností na speciálním diskusním fóru „*televize sama doma*“ drbaly o tom, jaký typ brambůrků u televize chroupu, jestli koukám radši na Belmonda nebo Sophii

Marceau a že – to byste holky nevěřily – dokážu zaslzet snad i u reklamy, jen když je trošičku dojemná a má dobrý konec. Netoužím po tom televizi ovládat svým hlasem, jako kdyby byly volby, natožpak gesty jako Herbert von Karajan, nepotřebuji, aby mi na základě vyhodnocení aktuálního stavu mé oční duhovky doporučila vhodné vitamíny a stopové prvky ve vyváženém snídaňovém mixu, ani nechci, aby mi uměla objednat pizzu. Chci jen to, aby mi na obrazovce ukázala, co právě na zvoleném programu běží a aby byla *přívětivá a měla pochopení* pro má vzepjetí i poklesky. Nebo si, přinejhorším, své nepochopení či odsudky dokázala nechat pro sebe.

Jednu televizi jsem si nakonec vybral. Zatím se chová mravně, barvami jen hýří a zapíná se – pro mne trochu nezvyk – právě tehdy, když chci. Předpokládám, že své svéhlavosti a třinácté komnaty budeme navzájem teprve postupně poznávat, jak to v delším soužití skoro vždycky bývá, takže jestli bude taková, jakou jsem si ji vysnil, to se teprve ukáže.

Ale znáte to: Kdo z nás je úplně akorát?

O písničkách pro každý den

Jednou ráno jsem se po probuzení přistihl, že mi v hlavě hraje písnička. Nevím proč, nevybral jsem si ji. Někdo mi ji zřejmě objednal a dobře zaplatil, jinak si totiž neumím vysvětlit, proč hrála tak neodbytně. Nejen že jsem nevěděl, kterému dobrodinci mám za takovou službu poděkovat, ale netušil jsem ani, čím jsem si takový šlechetný skutek zasloužil. Písnička zněla nejen ráno, ale celé dopoledne, čas od času jsem ji poodsunul stranou soustředěnou činností v zaměstnání, ale na pozadí běžela až do pozdního odpoledne. Nevтіrala se, nerušila. Ale vytrvale zněla. Kdoví, z jakého zákrutu kterého laloku ji mozek vytáhl a plácl s ní o stůl jako s trumfem. Když jsem chvílku počítal, mohl jsem ji naposledy slyšet tak v osmi, devíti letech. Byla tak strašná a šedivá, že ani v tehdejším rádiu nevydržela dlouho.

Co mne zarazilo, byl fakt, že jsem si ji vybavil naprosto neuvědoměle, prostě jsem se přistihl, že si ji pohvizduji. Uvědomil jsem si to mnohem později než všichni lidé okolo, kteří mne už museli poslouchat delší dobu, ale já sám se při tom neslyšel. Vybavil jsem si píseň naprosto kompletní, hudba byla jasná, tu jsem si přece pohvizdoval, ale mně se vybavil i kompletní text tří slok a refrénu.

A to nebylo vše: vybavil jsem si i podobu obskurního interpreta písně (ruka se zdráhá napsat slovo zpěvák), zabarvení jeho hlasu, jeho extatické pohyby na televizní obrazovce a jeho přehnané luskání prsty. Ani to nebylo dost, protože jsem si vybavil i celý ten večer, kdy jsem písničku slyšel, co jsem měl k jídlu, kde jsem seděl, jak to kolem vonělo, které světlo bylo rozsvícené a které ne.

Nejspíš ne nadarmo se o mozku říká, že využívá jen drobnou část svých skutečných schopností a své kapacity. Touto písničkou jsem nahlédl pod hladinu, abych viděl, jak může být ledovec veliký, i když jeho špička není nic moc. Co má asi všechno náš mozek uloženo ve své databance? Musí toho být obrovské množství, jen se k tomu – často naštěstí – nedá běžným způsobem dostat. Je možné, že se v určitém věku postupně začínají odkrývat tato bez ladu a skladu nashromážděná kvanta dat a začínají vytlačovat čerstvé informace do pozadí. To je trochu děsivá představa, když si uvědomím, co na mne zaútočilo jako první a co asi může ještě následovat. Večer jsem usínal jen neochotně a nervózní z toho, jak se bude situace vyvíjet dál.

Druhý den ráno se mi hlava rozezvučela podivnou melodikou budovatelské písně *Leť naše holubičko bílá*, kterou jsem ještě coby školou a souvisejícími nesmysly povinné dítko byl nucen zpívat v pěveckém sboru podobných dítek. Opět v celé dávno zapomenuté kráse a vypilovaném aranžmá, s plným textem i kontextem. Znervóznil jsem. Poprvé mne napadlo, že ty stovky lidí, které potkávám, mohou zažívat něco podobného jako já teď. Provedl jsem protiopatření, vybral jsem si své oblíbené rockové melodie a nechal jsem je tichounce hrát v ložnici celou noc, abych mozek ve spánku nenásilně přeladil na jinou vlnu. Copak si asi z toho tajemného obsáhlého jukeboxu vybere tentokrát?

Ráno jsem se probudil a v hlavě mi burácely sbory ze *Straussova Netopýra*. Další den pijácká „*Tuhle rundu platím já!*“, pak cosi z dávné silvestrovské šarády, v sobotu neznámá píseň, u které se mi nevybavila podoba zpěvačky, ale odstín jejího hlasu byl přesný a text bez chybiček (tedy jsem píseň zřejmě slyšel v rozhlase). V neděli, kdy se otevírá prostor i pro závažnější kusy, mi vnitřkem hlavy rezonoval výběr z *Mahlerových písní* – v originále, ač neumím německy. To všechno jsou věci, které si bezděčně pohvizduji mezi lidmi. Ti mne proto nejspíš mají za tragický případ vášnivého milovníka hudby s vážně narušeným hudebním sluchem a značně posunutou hranicí studu. Jak jim mám vysvětlit, že je to proces neuvědomělý, že není namířený proti nim ani proti dopravnímu podniku a že na něm nenesu žádnou vinu? Že nemůže být naplněna skutková podstata čehokoli, protože zcela chybí úmysl? Jak trapné například bylo, když jsem si v tramvaji poblíž Pražského hradu mimoděk pohvizdoval jeden neznámý chytlavý nápěv a až skutečnost, že se kolem mne stojící turisté

s nordickými rysy začali rozpačitě stavět do pozoru, mne upozornila na to, že jde pravděpodobně o švédskou hymnu v podobě, ve které se mi nesmazatelně vryla do paměti po četných hokejových porážkách se Švédy.

Hrozím se toho, že se jednou probudím s Internacionálou na rtech a budu v metru lynčován spojenými demokratickými vojsky panské jednoty i sirotků, která se jinak nejsou podle dobré české tradice schopna shodnout nikdy na ničem. A lidé s rudě třešňovými doplňky na mne budou spiklenecky mrkat, zatínat ruku v pěst a budou se k mému neuvědomělému pohvizdování přidávat brumendo.

O hřbitovních příbězích

Využil jsem dušičkově podmračeného dne k návštěvě Olšanských hřbitovů. Možná se to někomu může zdát morbidní, ale celkem rád se procházím v klidu pod vzrostlými stromy, kam dunění velkoměsta proniká jen trochu zpoza polorozpadlých zdí. Nejradši mám staré části – a když to jde, mívám s sebou i fotoaparát, abych mohl zbytky marných pokusů zapsat se navěky do lidské paměti i zdokumentovat. Tu oprýskané zbytky nápisu, kdy ze jmen zbývá jen pár posledních písmen a jejich nezřetelných otisků v kameni, onde zas popraskaná starobylá fotografie v oválném rámečku. Náhrobní nápisy svědčí o běžném životě dávných generací i o jejich rodinných tragédiích. Co jiného je třeba smrt tří malých dětí v rozmezí jediného měsíce? Byla to chřipka? Nebo záškrt? Přitom rodiče je přežili o dalších skoro padesát let! Jaký to byl asi život? Tak tu defilují nikoli jen lidé, ale i jejich příběhy, některé obyčejné a nevýrazné, z jiných sálá originalita a možná i dobrodružství.

Co mne vždycky i v tak neveselém prostředí dokáže povzbudit, je snaha některých rodin vystavit na věčnou památku nejen jméno zemřelého a případně jeho podobu, ale i to, čeho v životě dosáhl (nebo si to aspoň myslel). A tak tu je možné nalézt c.k. profesory v.v., továrníky, soukromníky, mistry kramářské, dvorní a ministerské rady, adjunkty, hoteliéry, pražské měšťany, velkouzenáře, předsedy spolků a inspektory všeho druhu. Kupodivu tu zcela chybějí obyčejná povolání jako zedníci, kováři, podomní obchodníci, ano – chybějí dokonce i vápeníci. Jako by obyčejné profese nebyly pro věčnou památku dost dobré. Ale když si to srovnáte s dneškem, zjistíte, že lidská přirozenost se tolik nemění:

Dnes se lidé před ostatními vytahují (a zamlčují to příliš obyčejné a neatraktivní) na sociálních sítích, tenkrát to činili na hřbitově.

Specifické jsou přípodotky u žen: Většinou se odvozují od mužských protějšků, takže tu najdeme „choť hoteliérovu“, „milostpaní vrchní dvorní radovou“ i „vdovu po sládkovi“, celkem oblíbeným c.k. titulem je i „majitelka domu“. Na jednom náhrobku je kromě „c.k. profesora v.v.“ i „choť c.k. profesorova“ a dokonce i „vdova po c.k. professoru“, i když – jak je vidět z data úmrtí, byla vdovou pouhých 19 dní. A zase se nabízejí různé varianty příběhu: zemřeli oba na společnou nemoc nebo jen nedokázali žít jeden bez druhého?

Další starobylý nápis: Zatímco *choť vrchního inspectora* zesnula v Pánu hned začátkem 20. století a psala se ještě pěkně po staru s cé, sám *vrchní inspektor* se ještě dožil převratu politického i jazykového a psal se již s ká. Obojí pěkně pod sebou vypadá zvláště a fantazie se opět může rozjet naplno.

Zvláštní kapitolou jsou vyznamenání. Byl-li c.k. úředník vyznamenán, můžete se např. dočíst, že zde odpočívá *Cís. rada, majitel zlat. zásl. kříže s korunou čestné a jubilejní medaile, c.k. vrchní poštovní správce v.v.* No to je tedy něco, to už musela být persóna a Čechov by o někom takovém byl jistě schopen napsat několik divadelních her, zvláště jmenoval-li se dotyčný Váňa a měl shodou okolností Tři neteře. Zlatý záslužný kříž s korunou, to opravdu pěkně zní, ještě lépe by to sice znělo bez těch inzerátových zkratek, ale popsitelná plocha věčnosti je omezena a zásluhy jsou přitom tak veliké!

Na hrobě kousek dál je další litanie se *zlatým záslužným křížem s korunou*, tentokrát bez zkratek, ale na konci je připsáno *a.t.d.*, aby bylo zřejmé, že vyznamenání bylo mnoho, ale proti sólistovi v podobě zlatého záslužného kříže je vše ostatní jenom – mnohohlavý sice – ale přece jen sbor.

Přemýšlím, co by si asi dnes lidé nechali psát na své hroby, kdyby tato móda vytrvala. Někde by bylo *Správce sítě v.v.*, jinde třeba *Choť systémového administrátora*, někde *Majitel investičního fondu z kupónové privatizace*. Někdo by mohl mít uvedeno, že byl na vojně *Vzorný voják*, jiný by se mohl rozepsat o tom, jak – když ho vyhodili z práce rok před důchodem – dostal postříbřenou plaketu s logem firmy. Někdo by si mohl skromně připsat *Známý osobního přítele Jaromíra Jágra*. Nebo *Soused Jiřího Suchého (přes ulici)*, aby jinak celkem bezvýznamný život aspoň zpětně nabyl na barvitosti. Nebo *Hráč internetového pokeru*. Nebo pěkně po staroindiánsku: *Kroutila zadkem u tyče ve striptýzovém klubu*.

Asi je lepší, že móda funerálních přípodotků minula. Těm starým aspoň zůstalo osobité kouzlo; ale to ty naše by za takových 150 let měly pro naše potomky taky. Aspoň pro ty, co se budou okouzleně procházet po stejných místech a vymýšlet si podle dochovaných zbytků informací vlastní nekonečně rozmanité hřbitovní příběhy.

O geniální myšlence

Nedávno jsem dostal geniální nápad. Ne, nepřeháním, byl geniální – při vší posvátné účtě, kterou ke geniálním myšlenkám chovám, šlo o skutečný okamžik osvětlení, kdy vám cosi bez jakékoli vaší předchozí zásluhy bleskne hlavou a vy okamžitě víte, že je to ONO!! Geniální nápad, který přijde jednou za život, u Alberta Einsteina možná dvakrát. Nečekáte jistě, že bych vám teď všem svou myšlenku otevřeně sdělil. Genialita toho nápadu spočívala kromě jeho mimořádné jednoduchosti i v tom, že ho nebudou moct využít ostatní lidé a mně z toho poplynou nezanedbatelné výhody. Byl jsem nadšený! Geniální myšlenky nenapadají člověka každý den (i když někteří jsou o tom přesvědčeni), jedná se o vzácné koření, jehož minimální špetičkou lze provonět celý zbytek života, tu jinak nepříliš chutnou hmotu sestávající z obyčejných myšlenek a blbostí.

Tenhle nápad, na rozdíl od mnoha jiných, které vypadají v prvním návalu emocí skvělé, ale jejich genialita vyprchá při první letmé konfrontaci s realitou, se zdál být mimořádný i po pár minutách rozkoukání. Pustil jsem se do něj a během chvilky intenzivního přemýšlení jsem ho zpracoval do nevídaného projektu, jehož výsledky byly velmi příznivé jak pro svět jako celek, tak i pro mne osobně. A přitom to všechno bylo jednoduché jako nepovedený trojitý salchow. A právě v té chvíli mne oslovila moje femme fatale.

Tedy lépe řečeno – já jsem oslovil ji, ale jistě bych to neudělal, kdyby si tak nějak nonverbálně nezačala. Stála totiž na malém náměstíčku kousek od Václaváku a tvářila se ztraceně. Očima ponořenýma hluboko v mapě hledala mezi značkami památných stromů a vedením vysokého napětí pražské památky, o kterých se tak hezky píše v průvodcích. Viditelně nebyla zdejší. Pražané kolem ní spěchali s hlavami zaklíněnými do svých krunýřů ze zvednutých límců bund jako zmutované želvy, nikdo o ni nezavadil pohledem, nikdo nepomohl. Došel jsem k ní a nabídl jí pomoc či radu – budou-li zapotřebí – všemi cizími jazyky, kterými jsem takového projevu schopen. Tedy oběma.

Ukázalo se, že je to Francouzka, která hledá kubistickou lucernu. Stála přímo pod ní, ale jednak pod lucernou bývá vždycky tma, jednak si ji podle fotografie v bedekru představovala asi o tři patra větší. Rychle jsem se snažil rozpomenout na dávné doby, kdy jsem byl v mírné opilosti schopen konverzovat francouzsky i na závažnější témata, než kde pracuju a že se mi Paříž líbí. Můj krátký proslov obsahoval tolik anglismů, že by mne ve středověké Francii nejspíš popravili jako anglického vyzvědače, nicméně Francouzka byla spokojena, uznala, že Pražané jsou velmi ochotní (proč sakra hned Pražané, když ochotný jsem byl jenom já?) a lampu ozdobenou holubími exkrementy si vyfotila ze všech stran. Trpělivě jsem stál opodál a čekal jsem, až se pohledná cizinka pokochá krystalickými tvary artefaktu a přijde moje chvíle. Místo mé chvíle ale přišel její francouzský přítel. Vše mu zvesela vylíčila a ukázala mu vytouženou lampu, zatímco on jí přes rameno pokukoval k Pinkasům. Pak se podíval směrem ke mně a poděkoval mi za oba mocným basem, i když jsem ve svých představách doufal v citovější poděkování mezzosopránem. Ale však to znáte, jak se často liší skutečnost od našich ideálů.

Nezbývalo mi než se vrátit od naivních myšlenek na osudové turistky ke své původní geniální myšlence. Tolik jsem se těšil, až ji začnu rozpracovávat do skvělého scénáře s grandiózními společenskými i ekonomickými dopady. A tehdy jsem zjistil, že jsem svou geniální myšlenku zapomněl. Zcela! Nejen podrobnosti, ale nevzpomněl jsem si ani na téma, kterého se nápad týkal. Byl to nějaký výnosný obchod? Operace na burze? Nebo nápad na umělecký počín? Víím přesně, kde mne myšlenka napadla, ale bohužel už nevím, co to bylo, protože úporným vzpomínáním na základní francouzská slovíčka jsem úplně vyhnal původní český nápad z dosahu vědomí. Samozřejmě, zkoušel jsem se ještě vrátit zpátky na místo, kde jsem svou geniální myšlenku spatřil naposledy, volně jsem se promenoval po centru Prahy mezi ostatními procházejícími zmutovanými želvami, ale pod kubistickou lucernou už byla opravdu jen příslovečná tma. Nápad byl fuč. Provždy! Fuč byli i Francouzi a já zůstal sám s pokálenou památkově chráněnou lampou a perverzní chutí ze vzteku na sebe samotného připojit i svoji trošku k tomu znesvěcujícímu zhmotnění snah mnoha holubích generací.

Sice jsem ze svého geniálního nápadu nezbohatl, na druhou stranu – díky tomu, že jsem se ho nepokusil uvést do praxe, mohu si o něm do konce svých dnů dělat iluze. Vždyť komu se poštěstí být vyvolen k takové mimořádné myšlence? Na Francouze jsem kvůli tomu nijak nezanevřel a na Francouzky teprve ne.

A poohlížím se na internetu po nějakých technikách práce v hypnóze. Co kdyby v tajuplných mozkových útrobách ještě nějaké střípky té kolosální myšlenky zpod kubistické lucerny zbyly?

O snových oplétačkách s úřady

Přišli hned poté, co jsem usnul. Ano, slyšel jsem, že v tu dobu chodívají, ale dokud to sami nezažijete, těžko se tomu věří. Překvapilo mě, že ani nezaklepali, ale to se v jejich profesi dá prominout. Vždyť si musíme uvědomit, s jakými individui se při své náročné práci potýkají. Ano, máte pravdu a teď už je to jasné i mně: Přibližně s takovými, jako jsem já. Prostě nic záviděníhodného.

„Jsme rádi, že jsme vás zastihli ve spánku,“ řekl ten menší a vlídnější. „Není nic nepříjemnějšího než čekat, až se nějakému nespavci uráčí jít na kutě. To je pak pořád: Ještě musím dodělat tohle, taky támhleto, ještě prezentaci na zítřek a přečíst podklady na ranní poradu a taky novou verzi projektového plánu... Jako bychom byli vzduch.“ Vzdychl: „Workoholiky nám byl čert dlužen. Ale...“ dodal s úsměvem, „...to není váš případ, že?“

„Jó vzduch, to my teda vopravdu nejsme!“ podotkl s vykřičníkem a s malým fázovým posunem ten vyšší a podmračenější.

„Asi to tušíte,“ vzal si zpět slovo hovornější, „ale jen aby bylo formalitám učiněno zadost: Jsme s kolegou z *Úřadu na ochranu snů*.“ Ani mě to nepřekvapilo. Dneska už je úřad na kdeco. Když se nebudu dobře chovat ke svým osobním datům, úřad na jejich ochranu mě setne, a hospodářská soutěž má u nás taky spoustu bodyguardů, aby jí nebyl v džungli volného trhu zkřiven mastný vlásek. Proč tedy ne sny? Zasluzná práce, chránit sny, pomyslel jsem si, ale úředníci jako by moje tajné myšlenky slyšeli vyřčené pevným hlasem:

„To máte pravdu,“ řekl mluvčí. „Jsou tak křehké a lidé často vůbec nectí jejich práva. Jako by jim sny patřily, ale tak to naštěstí není, že? Nejspíš víte, proč jsme tady, mám pravdu?“

„Jó, takhle to teda vopravdu není!“ potvrdil svým vykřičnickovým a fázově posunutým způsobem ten vyšší. Stačilo si jen pomyslet, že nemám tušení, proč jsou dnes právě u mne, a jako bych to vyhlásil rozhlasem.

„Škoda,“ povzdychl si ten menší. „Myslel jsem si, že jste rozumný a vše proběhne hladce; přiznání je polehčující okolnost i pro nás. Důkazy samozřejmě máme.“ Otevřel kufřík a vyjmul z něho tlustou složku nadepsanou mým jménem. Ani jsem nestačil zformulovat otázku a už na ni slyším odpověď: „Ano, tohle všechno je o vás. Pár excesů z minulosti, ty jsou už promlčené, ale donedávna jen drobnosti. Až poslední dobou...“ Opravdu nechápu, to musí být přece nějaká mýlka! Nikdy jsem neměl rozmíšky s úřady a sny ctím jako málokdo, to mi můžete věřit, však si přečtěte, kolikrát již jsem právě snům vzdal ve svých článcích hold.

Pokrčil rameny. „Poznáváte ji?“ položil přede mne na noční stůl fotografii. Nasucho jsem polkl, až to bylo v nočním tichu slyšet. Po krátkém váhání jsem přiznal, že se mi o ní včera zdálo. „Hmmm...“ zamnul si ochránce snů svůj úřednický nos: „Ano včera taky. A především, taky o víkendu, to dokonce dvakrát. Opakovaně na konci června, květen tu máme taky bohatě zastoupený a takhle bych mohl pokračovat dál.“ Vždyť ani vlastně nevím, jestli doopravdy existuje, pokrčil jsem rameny.

„Jestli existuje jako osoba, to nevím, to jaksí nespadá do mé agendy, to je spíš věcí vaší obrazotvornosti,“ odpověděl na nevyslovenou námitku úřednický suše. „Ale jako sen bezesporu existuje, a proti takovému zneužívání snu musíme rázně zakročit, od toho jsme tady.“ Copak asi obsahují ty nadité desky? „Každodenní mravenčí práce, znáte to: Fotky ze sledovaček, odposlechy, výpovědi snových známých, atd., atd. Prostě rutina!“

„Jó zakročit, to teda musíme vopravdu řádně,“ ozval se z výšky podmračený hlas.

„Ale ano, samozřejmě, že můžete nakouknout. Vždyť je to celé tak nějak o vás, že?“ Fotografií požehnaně, je vidět, že intenzivní sledovačka už běží aspoň půl roku. „No, máme i pár starších, možná byste se divil... Dobrý materiál, škoda že už promlčený!“ Začeti jsem se do doslovných přepisů svých snů. „Ano, chápu, takhle napsané to vypadá trochu jako bláboly, ale co byste chtěl od snů? Ty většinou nemají pevnou strukturu jako novoroční prezidentský projev, že? Nám ostatně nejde o nějakou literární hodnotu; pro nás je to hlavně důkazní materiál.“ Několik desek bylo prázdných a nadepsaných *Přeposláno na mravnostní odbor!!!* Z toho se nejspíš jen tak nevykřešu. Ale – napadlo mě – z čeho vlastně?

„Především je to opakované zneužití snu podle paragrafu šest. Nebo snad od té osoby máte písemně potvrzeno, že se vám o ní smí zdát. Natož opakovaně a tak často?“ Začeti jsem se do jedné zajímavé pasáže odposlechu, který se zřejmě z mravnostního odboru již vrátil. „A ještě k tomu v takových souvislostech!“ skoro se zapýřil úředník. „Pak následuje podezření z podvodu; přece např. tyhle...“ vbodl prstem do červeně podtržené pasáže z dialogu „...sliby jste nemohl myslet vážně?!“ Ale to byly přece sliby ve snu, tam se toho namluví! „Nono, ve snech už přece dávno není vše dovoleno! A my jsme tu od toho, aby se sny nebraly na lehkou váhu!“ Svatá prostoto, kam jen to lidstvo směřuje?

„Dále je tu časté používání jinotajů, dvojsmyslné narážky, podivné vtipy; váš sen si nikdy nemůže být jistý, jak to všechno myslíte, aspoň my na *Úřadu* se v tom nevyznáme. Podle paragrafu sedmnáct jde o porušení principu rovných šancí, který může přejít až v diskriminaci snu.“ Můj sen je ale mimořádně inteligentní, dovtípí se; o nějakém hloupém snu bych si přece zdát nenechal, to dá rozum, ne? Úředník zdvihl ukazováček: „Někdy musíme – pochopitelně výhradně v jeho vlastním zájmu – chránit sen i proti jeho vůli. Sny bývají slabé a snadno ovlivnitelné, zatímco my musíme být nestranní a bdělí. Příkaz doby a našeho šéfa.“ „Jó, to my teda vopravdu jsme,“ konečně se trefil do správného okamžiku ten podmračený. „Teda aby se jako nebraly na tu lehkou váhu,“ upřesnil nadbytečně.

A v tu chvíli mě napadlo jedno možné – i když asi jen dočasné – řešení. Podal jsem úředníkovi papír. „Ano?“ pohlédl na mne zvědavě.

„Mohli byste mi tu napsat, že aspoň vy souhlasíte, aby se mi o vás zdálo? Dost na tom, že s vámi budu mít oplétačky kvůli ní...“ pokynul jsem hlavou k fasciklu fotografií. Zamyslel se a po chvíli váhání napsal na papír svůj souhlas a podepsal se. „Chápete to správně, zdá se, že ještě nejste úplně ztracený případ. Budete-li pociťovat účinnou lítost a uvedete vše do souladu s naším právním řádem, možná přimhouříme oko a vyvážnete jen s podmínkou. Samozřejmě práce je práce, ale – mezi námi – soukromě..." ztišil hlas, aby ho kolega neslyšel při tomto bezprecedentním porušení pracovní kázně, a i on pokynul hlavou k fasciklu fotografií, „...se vám vůbec nedivím.“

„Jó, to teda vopravdu ani já ne,“ uzavřel ten vyšší, již zcela nepodmračený. Slyšet slyší dobře.

Inu, zajímavá zkušenost, zhodnotil jsem své čerstvé zážitky, když oba odešli. Zkušenost možná, ale jako sen nic moc, řekl jsem si a zamířil jsem do známých a osvědčených vod s poťouchlou

představou, že na úřadě si na mě budou muset založit nové desky. Co se dá dělat, příště už to asi slíznu natvrdo, ale za ten rozdíl v kvalitě snu mi to věru stojí.

A já jen – znovu spokojeně usínaje – tiše doufám, že i ten příští sen bude muset být na *Úřadu pro ochranu snů* zkoumán mravnostním odborem.

O turistických pozdravech

Když jsem na pěším výletě, jsem zvyklý zdravit turisty v protisměru. Jednak si myslím, že lidi by se zdravit měli (a jsou mi celkem ukradená pravidla, kdo by měl zdravit první), jednak mě baví sledovat, jak lidé na pozdrav reagují, protože jsou to někdy reakce úžasné a nečekané. Snažím se zdravit slyšitelně, s úsměvem, pěkně z očí do očí, aby bylo dotyčnému jasné, že zdravím právě jeho. Kupodivu – není-li toto vše dodrženo, hodně lidí se z pozdravu vyvlékne. Neslyšeli, pochopitelně, protože jsou právě zaujati fascinujícím druhem lišejníku na té vysoké skále vpravo. Nebo musí v panické hrůze ze zakopnutí zrovna teď hledět upřeně pod své nohy, aby se ubezpečili, že je tam stále ten hladký asfalt, jako tomu bylo celou cestu.

Je poměrně málo lidí, kteří oplatí můj pozdrav zcela přirozeně stejně usměvavou mincí. Naopak u většiny lidí to vypadá skoro, jako bych je při něčem přistihl, jako bych je vytrhl z rozjímání. Jejich pozdrav bývá překvapený, někdy má otazník: „Dobrý den? Proč to říká? Co tím myslíš?“ Někdy vídám ostražitost a podezřívavost. Jako by si takový člověk myslel: „To nebude jen tak samosebou, on nejspíš bude něco chtít a tohle je jen úvod.“ A někdy pak jako bych z protějšku cítil lehké zklamání, když se ukáže, že nic nechci, dále neobtěžuji a normálně pokračuji v chůzi směrem k dalším místům a dalším pozdravům.

Kapitolou samou pro sebe jsou dominantní samci. V pozdravu nevidí samotné pozdravení ale možné ohrožení smečky. Zkoumají, jestli jsem se při pozdravu náhodou nepodíval nepěkně (anebo naopak až příliš pěkně) na jejich dámský doprovod, a potřebují ukázat, že mají situaci pod kontrolou a jsou vždy připraveni zasáhnout. Kdyby u sebe měli kolt, byl bych natotata jako řešeto. Jen tak preventivně, protože muž, který sám od sebe zdraví ostatní, je podezřelý, pravděpodobně ne zcela normální, a jako takový nemá v našem světě co pohledávat.

Kdysi v létě jsem se vypravil na Pravčickou bránu – nádherný skalní útvar kousek od Hřenska. Sobota, krásné počasí, vrchol sezóny, proudy turistů – bylo tedy jisté, že absolvuji desítky a stovky setkání s poutníky v protisměru. A pozdravů se mi dostalo opravdu nepočítaných: Byly to pozdravy opatrné, srdečné, podezřívavé, hysterické, koutkem úst, mimoděčné, taky dychtivé i podmračené, a některé dokonce rozkošatělé o paralelní dialogy. Nejzajímavější byl asi ten následující: Pozdravil jsem mladý pár. Muž mlčel a žena mi na půl úst odpověděla, což bylo asi to první, co zamyšlený muž zaregistroval, když už jsem oba minul:

„Proč mě zdravíš, jsi husa nebo co?“ povídá galantně.

„Já jsem zdravila toho pána.“

„Jakýho pána zase?“

„No toho... tamtoho,“ zabodla do mne na dálku prst, až jsem ho cítil zarytý v zádech jako rozparovačovu dýku.

„A proč ho zdravíš, můžeš mi říct?“

„On mne pozdravil první,“ vyhrkla žena omluvně. „On si začal!“

„A proč by to jako dělal?“ nechápe on.

„Co já vím, dneska prostě žijou na světě moc divný lidi!“

Afektovaný dialog pokračoval, jen mi milosrdně se zvětšující vzdálenost rozmazala slova do jednoho zvukového fleku. Jestli jsem tehdy svým pozdravem zavedl příčinu domácí roztržky, s odstupem se omlouvám, ale jestli je tomu opravdu tak, mohl ji asi způsobit i padající žalud.

Jeden můj známý šachista, libující si v klidu a samotě, měl pro podobné situace připravený originální protitah: Na standardní remízové zahájení „Dobrý den“ bleskově odpovídal „Starej se vo sebe!“ což většinou díky využití momentu překvapení razantně přesunulo výhodu na jeho stranu, protože málokdo ze zdravících byl na takovou ne zcela korektní výměnu připravený. Síla této varianty tkvěla nejen v obsahu sdělení, ale i v jeho formě: Svou repliku totiž šachista pronášel velmi přátelským tónem, s úsměvem a úklonou, takže protistraně očekávající standardní vývoj figur docházel skutečný význam těch slov až se značným zpožděním.

Z přemítání o pozdravech a reakcích na ně mne vytrhlo zahlazení bodrého pána v protisměru: „Dobrý den!“ volá na mne už z dálky vesele a jeho usmívající se svítící oči míří přesně do těch mých, i když se vůbec neznáme. Co dělat jiného než přesmyknout se do netradiční role odpovídajícího,

která ovšem není zdaleka tak zajímavá, nejspíš proto, že nemohu vyloučit, že tentokrát on testuje mne. Jakkoli jsem asi se svou nervózní odpovědí přeskakujícím hlasem v jeho očích a uších obstál?

Kdo má sakra vědět, co tím svým podivným pozdravem vlastně myslel! Aby tak o mně ještě napsal nějaký zatracený článek! Dneska prostě žijou na světě moc divní lidi!

O privátním blanickém rytíři

Kdysi jsem dospěl k rozhodnutí, že bych do bytu potřeboval knihovnu. Velkou, pokud možno nepravidelných tvarů, s mnoha fochy. Kaštanově hnědou, nebo béžovou, křiklavě oranžovou anebo čistě bílou, na tom tolik nezáleží, hlavně aby se v ní moje knížky cítily dobře. Ještěže u nás už máme vyspělou konzumní společnost a na všechno existují moderní supermarkety! Zašel jsem tedy do specializované *Velkoprodejny knihoven nepravidelných tvarů s mnoha fochy*.

Před vchodem postával mladík s nepřítomným pohledem a sluchátky na uších a rozdával letáky; i mně jeden vtisknul do dlaně. *Akční nabídka, která platí jen dnes: pravil leták. Koupíte-li si svou nepravidelnou knihovnu s mnoha fochy právě u nás a právě dnes, dostanete k ní blanického rytíře zdarma. S koněm, samozřejmě. Nabídka se nebude opakovat, protože blanických rytířů je na skladě omezený počet. Svatováclavská armáda nikdy nebyla příliš početná a – jak to v Čechách bývá – něco se ztratilo i při její divoké privatizaci.*

Slyšel jsem o té kauze. Protože blaničtí rytíři ještě nikdy nevyjeli do pořádné ostré akce a udržovali tak český národ po staletí v bahně pesimismu, že může být ještě hůř, než kdy v minulosti bylo, firma *Blaničtí rytíři s.r.o.*, do které se transformoval původně státní podnik, se dostala do platební neschopnosti. Není divu, sem tam nějaká malá zakázka na kompars ve středověkém filmu, občas reklamní akce v kině Blaník, někdy o víkendu představení historického šermu na nějakém hradním jarmarku. Pro opravdové rytíře přivyklé účasti na majestátních křížových výpravách jen příštipkaření. Konkurzní správce pak během pár týdnů stihl to, co se vojskům cizáků nikdy nepovedlo. A teď jeden díl z toho legendárního vojska mohu mít i já jako bonus ke své nové knihovně nepravidelných tvarů s mnoha fochy. Vítězství novodobého marketingu nad starodávnou legendou!

Je možné odolat představě vlastního blanického rytíře? Takového, který se za vás vrhne do lité řeže, když vám bude nejhůř? Myslím, že odolat nelze, zvláště když jsem měl stejně v úmyslu knihovnu si koupit. Obývám shodou okolností poměrně velký byt, vejdemo se tedy pohodlně a všichni. S knihovnou i s koněm, samozřejmě. Jen ať se mne teď pokusí nějaký zloděj navštívit, odnese si přinejlepším sečnou ránu na hýždích a přesný zásah kopytem do překvapeného čela. Úžasný pocit bezpečí, minimální provozní náklady. Nepravidelná knihovna se v porovnání se svým netradičním přívazkem dostala postupně na periferii zájmu. Knížky počkají.

Nakonec se naše soužití ukázalo jako bezproblémové. Legendy – jak známo – dokážou zázraky, takže rytíři ani jeho koníkovi nebylo zatěžko stát se v případě potřeby neviditelnými, mohl jsem s nimi bez nemístného zájmu okolí chodit volně ulicemi, mohli jsme spolu navštěvovat divadla, mohl jsem zajít s přáteli do hospůdky, a přitom být stále se svými ochránci, kteří byli v pohotovosti. Ani jsem to po nich někdy nechtěl, ale přesto mi dělali neustále tichou nezištnou ochranku: Co kdyby jednou zčistajasna bylo nejhůř?!

Bál jsem se, jak se se svým blanickým rytířem domluví. Budu rozumět jeho staročeštině? A bude on chápat terminologii světa 21. století? Ukázalo se ale, že mluvit není zapotřebí. Stačilo jen být spolu a porozumění přicházelo jakoby automaticky. Někdy jako našeptávané tiché rady, jindy rytíř třeba jen ukázal prstem na něco, čeho jsem si do té doby nikdy nevšiml a co za to přitom stálo. Při našich společných vycházkách ani většinou neseděl na koni, jen ho tiše vedl. „Koník už je postarší,“ říkaly jeho oči omluvně, „co by se se mnou tahal!“

Za celou dobu, co jsme spolu, jsme se kupodivu nezúčastnili jediné velké bitvy nebo rvačky, nikdy nemusel tasit svůj těžký meč. Možná proto, že k těm největším a nejdůležitějším bojům jen zřídka potřebujeme soupeře, ale vystačíme si často jen sami se sebou. A v těch chvílích byl rytíř vždycky po mém boku, silný, spolehlivý, no prostě blanický – v nejlepším smyslu toho slova. S koněm, samozřejmě, byt už je postarší. A přitom vše probíhalo decentně a bez patrného vměšování, jako bych se sám snažil předem vyhnout tomu, aby mi někdy bylo opravdu nejhůř, a můj privátní blanický rytíř tak byl nucen vážněji zasahovat. Kdoví, možná právě v tom spočíval jeho význam, že ono příslovečné *nejhůř* díky rytířově lehkému, ale soustavnému vlivu vlastně nikdy nenastalo.

Jednou jsem se mu ale stihl podívat zpříma do očí, ještě než je sklopil po moderní dobou vštípeném služebném způsobu. Bylo mi ho líto: Taková síla, odhodlanost a navíc součást legendy – v privátních službách u takového člověka, jako jsem já. Pro opravdového rytíře nejspíš jen nuda a šed'. Někdo

takový potřebuje k plnohodnotnému životu vzrušení bitev a intenzivní pocit, že jeho nasazení a smysl toho, co chrání, je úměrné jeho pověsti. Co by možná někdo jiný za takové služby dal; někdo, kdo je na tom mnohem hůř než já se svými drobnými bolístkami, které si na opravdové rány jen hrají. Přitom měl oproti mně jen tu smůlu, že nezatoužil ve správný čas po knihovně nepravidelných tvarů s mnoha fochy.

A tak jsem si dal inzerát: „Daruji originálního blanického rytíře (i s koněm, samozřejmě) do dobrých rukou, zn.: Za odvoz.“ A tiše dodávám: Kdo přijede i se speciálním vozíkem pro přepravu koní, bude mít u mě očko, protože – přece jenom – koník je už postarší. Nechcete? Já budu mít na oplátku dobrý pocit, že třeba moje vlastní *nejhůř* už pominulo, a blanické pomoci už mi tedy dále není zapotřebí. A konečně se budu moci pustit do skládání své vytoužené knihovny nepravidelných tvarů s mnoha veřejnými, soukromými i zcela tajnými fochy, kde by se všechny mé knížky měly dobře. Nebo snad je náš život něco jiného?

Možná by to k té knihovně chtělo ještě novou šatní skříň ve stejné barvě. Zrovna nedávno jsem viděl reklamu na jednu pěknou, ke které je možné dostat jako bonus rekvalifikovaného Horymíra nebo dokonce ne sice přímo divokou ale jen velmi mírně domestikovanou Šárku.

Vypadá to, že starým českým pověstem se v prostředí volného trhu nevede nijak zvlášť.

O deseti vteřinách mé tváře

Když ta dívka nakoukla do mého kupé, měl jsem rozporuplné pocity. Jednak mne rozladilo, že v jinak zatím skoro prázdném vlaku někdo směřuje právě do „mého“ kupé, kde jsem chtěl zůstat pokud možno sám. Ale na druhou stranu přiznávám, že mne tahle nečekaná návštěva potěšila – hned jakmile jsem zjistil, kdo otevřel dveře. Nestává se mi často, že ke mně ve vlaku dobrovolně přistupují krásné mladé dívky. Co dělat, první vjem je v reálném životě většinou vizuální a jak kdysi někdo moudře pravil: Muži bývají často hloupí, ale málokdy slepí. A tak půvabné tváři, jaká ke mně do kupé nakoukla, by bylo jistě možné sem tak nějakou tu intelektuální nedostatečnost prominout.

Tvář... Že jsem se díval já na její tvář, to snad je téměř normální a nemělo by na tom být pro zkušenější krásné dívky nic znervózňujícího. Mne ale z konceptu vyvádělo to, že i ona se dívala zkoumavě na moji tvář, což už zdaleka tak normální není. Došlo mi, že jsem se dnes ráno neoholil, takže moje vousy ji musely trochu škrábat do očí. Vzpomněl jsem si, co kdysi podobně řekl nebo napsal, tuším, Hemingway: O muži se nedá říct, že je nebo není krásný, ale jen to, zda je nebo není oholen. Já tedy dnes oholen nejsem.

Po pozdravu a krátkém zaváhání jsem byl dívkou požádán o deset vteřin své tváře. Budu-li souhlasit, přesně po tuto dobu bude totiž moje tvář natáčena kamerou a stane se součástí (umělecky morbidní nebo morbidně umělecké) koláže lidských tváří, kterou ona dívka – prý studentka FAMU – připravuje. Dobrý nápad – shánět si tváře do sbírky právě ve vlaku. Není možné se vymlouvat na to, že spěchám, jako když mě někdo osloví na ulici. Tady nespěchám, naopak čekám, až se vlaku uráčí se rozjet; nejenže nespěchám, ale nudím se. A co je to deset vteřin?!

Moje tvář bude mlčet. Nechtějí mě přece pro to, co říkám nebo co si myslím, ale protentokrát postačuje, abych prostě byl. Dokonce abych byl pouhopouhých deset vteřin. Ostatně co by asi tak moje tvář mohla říct objeveného za deset vteřin? Mohla by pozdravit, mohla by urazit. Mohla by někomu vyhlásit válku. To ať raději jenom je! Spolu s desítkami dalších tváří, se kterými budeme tvořit koláž. Nemusíme být hezcí a chytří, dokonce nemusíme být ani oholení; bohatě stačí, že jsme a že je nás tolik, aby komise na FAMU výsledek uznala za koláž.

Musí být zajímavé přesvědčovat lidi k takové spolupráci – tohle téma by ostatně mohlo být zajímavější pro psychologa než pro filmaře. Prý se lidé často zdráhají poskytnout svou tvář filmovému záznamu – byť jen na deset vteřin, říkala ta dívka a já nemám důvod jí nevěřit. Podivné! Jako bychom své tváře dnes a denně neposkytovali do různých pouličních policejních kamer, do kamer okolo se promenujících turistů, do bezpečnostních kamer v obchodech, v bankách, na dálnicích. Naše tváře vstupují do podobných filmů na celé minuty a hodiny a dělá se s nimi bůhvíco – zatímco tady je čas limitovaný a určení jasné. Jen deset vteřin. No řekněte, není smysluplnější podílet se na koláži pro filmařskou ročníkovou práci?

Posadil jsem se na sedadlo, na které dopadalo zvenku nejvíc světla. Do ticha zavrčela spuštěná kamera. ...čtyři, pět, ... kdo by to byl řekl, že deset vteřin trvá tak dlouho? Musím v poločase mrknout a je mi jako kdybych odtud z rychlíkového kupé zaparkovaného vlaku laškovně mrkal na komisi, která bude na FAMU tuhle bramboračku z našich tváří posuzovat. Jako bych slyšel ctihodné dámy a pány:

„Co to je za neposednou tvář? Proč na nás mrká? Dobře, koláž jako celek bereme, ale tuhle tvář, prosím, vystříhněte!“ Šmik – a mých deset vteřin mlčenlivé slávy se válí v prachu střížny.

... devět, deset... Dívka si sbalila kameru, poděkovala a rozplynula se v horkém dni jako zbyteček mlhy nad ranní hladinou řeky. Podíval jsem se ještě jednou na svou tvář v omláceném drážním zrcadle a řekl jsem si, že by dnes výjimečně nebylo úplně špatné, kdyby do mého kupé ještě někdo přistoupil.

Abych tu se svou vlastní neoholenou tváří, kterou před chvílí vrčící kamera pustila ze řetězu, nezůstal sám.

O večeru plném sportu

Můj první velký zápas v ledovém judu netrval dlouho. Stačila chvilka nepozornosti a zledovatělý chodník mne porazil na ippon. Přitom já byl ozbrojený mobilním telefonem v ruce, batohem s nákupem a nezkrotným odhodláním, zatímco chodník mi zdánlivě jen netečně ležel u nohou. Ale v tom tkví umění mrazivého juda – využít co nejlépe energie nezkušeného soupeře a nečekaně a nenápadně zaútočit. Ani jsem nevěděl jak, ležel jsem na zádech, nohy vytrčené směrem k hvězdami pomrkávající obloze, a bylo po zápase. Přitom mému výkonu přihlíželo dost lidí, hlavně těch, kteří šli právě spolu se mnou od večerního vlaku. Nojo, začátečník, vzdychli zklamaně. Nestál jsem jim ani za potlesk ani za uznalé zamručení. Překročili mne a odešli do tmy směrem ke svým vlastním soupeřům, kteří je ještě v dnešním večeru šampiónů čekají na křupajícím tatami.

Po neúspěchu v bojovém umění jsem zkusil štěstí coby gymnasta: Poprvé jsem se veřejně pokusil předvést salto vzad. Dlouho jsem ho ve svých gymnastických snech piloval a dopadal jsem přitom krásně do podřepu připomínajícího ladný lyžařský telemark. Možná jsem se měl lépe zkoncentrovat na odraz, ke kterému na hladkém ledě došlo jen jakoby mimochodem a nebyl v něm ten správný snový švih. Salto jsem bohužel – krasobruslařskou terminologií – nedotočil. Místo do telemarku jsem dopadl opět naplocho na záda na asfaltovou žíněnku, která nad tou sportovní tragédií ronila o překot

ledové slzy. Znamky od rozhodčích za moc nestály a já pochopil, že ani v ledové gymnastice mne světový úspěch nečeká.

Když jsem si ani v tomto sportovním odvětví nevysloužil ostruhy, zkusil jsem curling. Před jedním obzvlášť hladkým kusem zesklovatělé silnice jsem zamířil a rozběhl jsem se. Jen to nepřehnat, curling vyžaduje dobré oko a citlivé nakládání s vlastní silou. Odrazil jsem se a jel a jel a jel.... Nechtěl jsem do té ženy vrazit. Vešla mi do cesty v okamžiku, kdy jsem již nestihl přimést si do ledové stopy brzdící tříšť. Rozprskli jsme se jako kulečnickové koule po karambolu a kolemjdoucí nás oba ochotně vymetli z barevného terče, takže zápas skončil bez vítěze. Ale když už jsme se tak intenzivně seznámili, představil jsem se jí a ona mně, ona vsedě, já na kolenou.

„Pěkné vidět takového muže na kolenou,“ řekla.

„Pěkné vidět takovou ženu, dokonce i vsedě,“ odpověděl jsem.

Technická hodnota sice nevalná, ale umělecký dojem fascinující.

Vstříc dalším sportovním zážitkům jsme jako zimní pták Fénix vstali z popelavého sněhu a vypadali jsme jako padlá krasobruslařská sportovní dvojice, kterou právě přestaly zajímat trojitě rittbergery, krokové variace a zvedačky. Jako další položku v dnešním večerním sportovním menu jsem navrhl hokej. Co třeba trochu společného zakázaného uvolnění?!

Zřejmě byla jiného názoru, protože přešla bez varování k boxu a ušetřila mi tvrdý pravý hák. Ani v tomto odvětví jsem tedy úspěch neslavil, byť jsem měl o nějakou tu hmotnostní kategorii navrch. Asi mi nezbyde nic jiného, než se rozloučit s drahou vrcholového sportovce, uchýlit se do skromné společnosti svých podlitin a naražených žeber a pokorně se vrátit k literatuře.

Jak by na mém místě jistě v patetickém hexametu zapěl kolega Nero: „Ó, jak velký sportovec ve mně umírá!“

O hůlkovém coming-outu

Drobná Vietnamka s čínskými výsostnými znaky se rozhodla mi dopřát: Na libě vonící masovou směs kydla naběračku jogurtového dressingu a přidala spousty různorodé zeleniny, pohříchu i nemálo zeleného kuličkového hrášku a nažloutle nasládlých perliček kukuřice. S tímto sortimentem by dnes mohla šetřit, prolétlo mi hlavou, ač mám normálně hrášek i kukuřici docela rád. Ovšem dnešek není normální, ale výjimečný. Dnešek je konečně dnem mého hůlkového coming-outu.

Ještě papírový ubrousek a plastový příbor... Zavrtím nesouhlasně hlavou a rukou učiním odmítavé gesto. Vietnamka si mne tázavě prohlédne a chvíli se domnívá, že hodlám vnést do jejího asijského bistra zvyklosti z rychlých občerstvení amerického stylu, kde je příbor přežitkem a strážníci spoléhají jen na své zlaté české ručičky. Ukážu decentně na dvě dřevěná dřívka v podobě obtloustlých špejlí. Hůlky???? Lidé ve frontě za mnou zpozorněli. Ano prosím, mé gesto bylo jasné: Přece nebudu jíst asijské delikatesy tím unisex nářadím, které má k dávné stříbrné soupravě příborů po praprababičce asi tak daleko jako nedbale vyhloubený okop pro ležícího střelce k paláci Versailles!

Není tomu tak dávno, co bych na praktické použití hůlek nikdy nepomyslel. Byl jsem plně spokojen se svou lžící, vidličkou a nožem a vše ostatní jsem v našich zeměpisných šířkách považoval za výstřelek, kterým se přece nenechám zavléct na blátivou slepou cestu daleko od osvětlených náměstí a bulvárů své přirozenosti. A pak jsem dostal nenápadný vánoční dárek – překrásné jídelní hůlky vyvedené ve výrazné barvě a se stylovými obrázky. Svět se rázem docela změnil: Poprvé jsem se při pohledu na vánočního kapra přistihl, že ho zkoumám nejen z pohledu kuchařského provedení a potenciální chuti, ale nově si navíc představuji, jak se asi taková krmě dá spořádat hůlkami.

Po Novém roce jsem se váhavě pustil do prvních pokusů. Ano, uznávám, že po nich na ploše mého jídelního stolu (prozíravě zbaveného ubrusu) i na okolní podlaze (prozíravě zbavené koberce) zůstávalo o dost více jídla než v mých útrobach. Zjistil jsem, že večeře za pomoci hůlek je velmi zajímavou alternativou jídla a výborným doplňkem dietního programu. Neuměl jsem si vůbec představit, že bych takto pojedl ve volně přístupném prostoru, kde až někdo méně otrlý spatří moji neortodoxní techniku, dostane záchvat smíchu, vdechne smrtící krevetu a já půjdu sedět za nepřiměřenou obranu z nedbalosti.

Ale uplynul půlrok, a já uznal, že chci-li se dále vyvíjet, budu muset opustit přítmi izolovaného tréninkového centra své jídelny, kde jsem od té doby tak dvakrát, třikrát měsíčně absolvoval trénink

s přísným vyloučením veřejnosti. Dnes poprvé nazrál čas pro praktickou zkoušku ohněm. Proč jen se mi zdá, že je tu na obědě tentokrát třikrát víc lidí než obvykle a že si všichni hledí mého talíře mnohem více než svého vlastního? Za normálních okolností tu lidé pohledem leští špičky vlastních bot: Pár minut ve frontě, krátké dočerpání pohonných hmot v kvapíkovém rytmu a hned zase zpátky k rozdělané práci. Ale dnes se stačí rozhlédnout a mohu přímé zvědavé pohledy ze všech směrů sbírat jako houby po Černobyli. Jakkak si s tím asi ten panáček poradí?

Několik prvních soust bylo ještě zatíženo nervozitou – asi jako když vypustíte na hřiště přemotivovaného hokejistu, který se při jediném střídání třikrát rozmázne o mantinel. Za několik figur, které jsem zpočátku nadšenému publiku předvedl, by se nemusel stydět ani Střihoruký Edward. Ale ruka se postupně uklidňovala a začala si troufat na stále menší a menší sousta, dokonce i na kluzké kousky cibule a již zmíněné kuličky hrachu a kukuřice, které byly postupně donášeny k ústům, aniž by jedinkrát cestou došlo k „pinzetovému efektu“ a nechtěné střelbě po nedaleko sedících slečnách; rovněž příslovečné házení hrachu na stěnu bistra jsem si tentokrát odpustil.

Kdysi jsem se od jednoho ze zasvěcenců, praktikujících podobné povyražení denně, dozvěděl, že hůlky mají tu výhodu, že můžete volnou rukou elegantně gestikulovat. Pominu teď diskusi o tom, jak vypadá v mém podání elegantní gesto, nicméně pokusil jsem o ně. Asi úspěšně, protože starý muž v prošlé uniformě vyššího důstojníka u vedlejšího stolu oplátkou zasalutoval. Možná to není špatná metoda pro seznámení, zvláště toužíte-li se seznámit s emeritním plukovníkem. Hned nato jsem ale zjistil praktičtější výhodu „hůlkování“: Můžete totiž v klidu druhou rukou psát esemesky a surfovat na internetu, což se možná ve společnosti považuje za neslušné, ale nemám toto pravidlo z dětství dostatečně vštípené, protože mi sice kdysi rodiče vysvětlovali (marně), že při jídle se nečte, ale o esemeskách nebo brouzdání na netu nepadlo tenkrát ani slovo.

Povzbuzen rostoucí kvalitou svého vystoupení jsem ještě přidal na rychlosti a jídlo jsem spořádal v doslova rekordním čase. Takhle pohodově a rychle se mi to s plastovým příborem ještě nikdy nepodařilo, nehledě na to, že v těch případech byly kolemsedící slečny i příležitostné plukovnice ozdobené mými kuličkami zeleného hrášku a žlutá kukuřice v jejich vlasech působila – zejména u brunetek – velmi efektně. Tentokrát jsem si, přiznávám, lakotně ponechal veškeré části chutné porce výhradně pro sebe.

S jídlem roste chuť, říká se. Spokojený s prvním veřejným vystoupením, připravuji plán svého dalšího osobního rozvoje. Asijské speciality dokáže jíst hůlkami kdekdo. Ale co takovou svíčkovou s

knedlíkem, španělského ptáčka nebo smažený sýr? A bude-li forma a osobní motivace stále růst, jednou možná přijde jako vrcholné číslo i – vepřové koleno! Až přijde čas, předvedu opět publiku virtuózní číslo, fanoušci a fanyanky budou stát frontu na můj podpis a já – ač jsem svým založením až poirotovsky skromný – se jim podepíšu rád.

Samozřejmě hůlkovým písmem.

O toulavých brýlích

Asi letos poslední skutečně letní den. Skoro horký jižní vzduch k nám zanesl stopy vlahé pohody od Středozemního moře a vytáhl teploty nad doposud platné teplotní rekordy. Podle pana Celsia plných pozdně říjnových pětadvacet. Ostatně pětadvacet stál i vyhlédnutý kousek pizzy, co dnes podle údajů na fermanu hraje titulní roli ve frašce s názvem Chutný oběd. Nereprizují tento kus často, jen když není zbytlí. Výprava sporá, sedadla bez plyše, jediná žárovka jako osvětlení. Prkna, která už moc neznamenaají. Sáhl jsem do kapsy pro peněženku. Kapsa tam byla, peněženka ne.

Občas ztrácím věci. Dřív mne to popouzelo, neuměl jsem to považovat za dar, za talent, zlobil jsem se na sebe, občas jsem si i neslušně vynadal. To vše v domnění, že věci jsou tu pro to, aby nám sloužily jako otroci bez vlastní vůle a bez vlastních potřeb. Zatoulalo se mi několik deštníků, kapesní nože, nemálo legitimací a průkazek různého typu, mnoho propisovacích tužek. Drobnosti. Občas čepice, svetr, jednou bunda, kupodivu nikdy ne boty, tak roztržitý ještě nejsem. Přiznávám, několikrát i peněženka, leč u mne naštěstí vždy spíš bezhotovostního typu. Bývaly doby, kdy jsem se vydával na dlouhé průzkumné cesty po stopách věcí, abych jim zatrhl jejich útěky a opět je uvrhnul do tenat všední služby. A věci jako by ve mně správně viděly otrokáře s bičem v ruce a s blesky v očích, majetnický se dožadujícího svých zakoupených práv, bez citu, beze stopy pochopení pro trochu svobody, pro trochu odpočinku. Utíkaly přes plot všedního dne, jak jen mohly. Nechávaly se zapomínat ve vlaku, vysypávat omylem s odpadkovým košem, schovávaly se do nejtemnějších koutů bytu, na lustr nebo pod koberec. V panice, že budou objeveny, v hrůze z návratu do všedního dne zalézaly do kapes a kapsiček všemožných zavazadel a dělaly prosebně tiché, ale rozhodné *psstst!!* na pokoutné pavouky poschovávané tamtéž. Výsledkem mých stálých trestných výprav byl dlouhý seznam zašantročených věcí. Jako soupis těžkých zločinců s nápisem WANTED. Kdo je uvidí, nechť

je kvapem eskortuje ke mně do pokoje. Tresty přiměřené, odměnu nečekejte; jsem přísný ale spravedlivý. Nebo možná spíš naopak.

Paní prodavačka na mne pohlédla vyčítavě, když jsem po kapsách začal lovit dvoukoruny a koruny a hromádka mincí v mé dlani rostla. „Nevadí vám to v drobných, že ne?“ zeptal jsem se a nečekal jsem na odpověď. Co kdyby ještě řekla, že ano, že vadí? V mých osmi kapsách bylo celkem přesně čtyřicet korun, tedy slušné tři koruny na kapsu. Musím ještě pár kapes dokoupit, abych při případné repríze tohoto kusu nebyl potupně vyveden.

„Dáte mi tu korunu příště,“ vzdychla prodavačka. Ani teď se ale na peněženku nedokážu zlobit. Je-li unavená (i když nevím z čeho), nechť si pořádně odpočine. Chci, aby mi oddaně sloužila, a to bez občasného odpočinku nejde.

„Přinesu, slibuju!“ Trapas. Pizza mi dnes chutnala ještě méně než jindy.

Když seznam věcí ztracených začal rozsahem převažovat seznam těch doposud věrných, dospěl jsem ke změně přístupu. Ztracené věci jsem prostě hledat přestal. Buď jsem vzal zavděk tím, co zbylo, nebo jsem prostě něco oželel. Prchlé věci se zaradovaly a posmutněly zároveň, protože jim útěk přestal poskytovat jejich škodolibé uspokojení. A začaly se vracet. Každou chvíli něco zaťukalo na dveře, a když jsem otevřel, leželo to nehnutě na koberci před prahem, tvářilo se to netečně třeba jako neživá propiska nebo gumová rukavice anebo dlouho pohřešovaný sešit s důležitými zápisky. Když teď něco ztratím a nejde o něco opravdu cenného, většinou to nehledám. Smírím se s faktem, že tu věc třeba pár let neuvidím, ale nakonec se šťastně shledáme, až opět nabude sil.

Do horkého říjnového vzduchu svítí ostré slunce a lidé se snaží natchytat posledních pár paprsků před zimou. Mhouřím oči, protože nemám sluneční brýle. Ztratil jsem je. Brýle jsou rekordmanem v počtu útěků, ale zároveň se mi vracejí jako věrný pes, který prostě jen občas zatouží objevovat nové kraje. Brýle jsem zapomněl v Chorvatsku v letadle, ale steward ještě stihnul dveře autobusu otevřené: „Pane, vaše brýle?!“ Nechal jsem brýle položené na mechu v lese, a když jsem tudy šel asi po měsíci znovu, zaujalo mne v dálce něco leskle modrého na matném zeleném podkladu. „Kdes byl tak dlouho?“ smály se mi.

Zapomněl jsem je při balení před odjezdem z Lefkady. Druhý rok jsem ovšem bydlel ve stejném apartmánovém domě. Když mne pan domácí uviděl, jen se usmál a už pro ně šel. „Petr, to tvoje?“ řekl ten úctyhodný Řek česky. Ano, moje. Běžely se mnou pět maratonů a nerad bych je ztratil. A

přítom je ztrácím pořád. Naposled před čtrnácti dny ve Slovenském ráji. Vlastně neztratil, ale zůstaly v krabici od nových bot. Jak se dostaly dovnitř, Bůh sudí. Po návratu jsem je v krabici našel; udělaly na mne škodolibě dlouhý nos, jako by vyhrály v dlouhé hře na schovávanou. „Tos nečekal, co?“ Jen jednou jsem je od té doby použil a okamžitě zase ztratil. Kde jsou dnes, nevím. Nevím a odpověď nehledám. Když samota mé brýle omrzí, dají o sobě vědět.

Na dlužnou korunu jsem si vzpomněl pozdě večer, když jsem šel kolem pizzerie na metro. Obchůdek zářil do noci a projít kolem něho beztoho, abyste si něco koupili, šlo jen s ucpaným nosem, tak moc všechny ty pečené dobroty během dne provoněly pasáž. Korunu jsem poctivě vrátil, protože malé dluhy zásadně platím. A v ten okamžik jsem byl odměněn esemeskou, ve které mi kamarád sdělil, že jsem u něj nechal při poslední návštěvě brýle. Modré a sluneční.

Cestou metrem jsem marně hledal ve večerně unavených cestujících tvářích úsměv. Ale žádný stres; počkám si. Třeba se jednou vrátí sám jako ty moje věčně toulavé brýle.

O nehtu z Mrtvého moře

Ta žena mne oslovila v jednom pražském obchodním domě. Jsem zvyklý, že mne různí obchodní náhončí a lovčí oslovují; většinou mi nabízejí nějaký takzvaně výhodný tarif na volání mobilním telefonem, který by kromě mne odmítl jen naprostý blázen. Neříkám, že mne takové oslovování těší, ale nebráním se mu. Snažím se ale obchodníkům od počátku čestně vysvětlit, že si nic nekoupím a že se mnou ztrácejí čas, který by efektivněji využili přemlouváním někoho jiného. Většinou to nezabere a prodejce se nedá odradit. Pak dojde k následujícímu modelovému rozhovoru:

„Používáte mobilní telefon?“

„Samozřejmě.“

„A jaký máte tarif?“

„Ten nejvýhodnější.“

Prodejce se s vědomím převahy násilně zasměje: „A to je podle vás který?“

„Mám k soukromému použití služební telefon, takže neplatím ani korunu.“ Lžu. Na prodejcově čele se zavlíní vráska. Ale správný obchodník se nikdy nevzdává.

„A co manželka? A děti?“

„Nemám manželku! A navíc i ona má služební telefon,“ uvedu prodejce ve zmatek, on nad tím nesmyslem fatálně zaváhá a já využiju těch několika vteřin jeho nepozornosti k útěku.

Tahle žena ale určitě mobily neprodávala:

„Můžu vám ukázat kosmetiku z Mrtvého moře? Máte chvilku času?“

Nejsem zrovna nadšeným nákupčím kosmetiky. Ale chvilku času jsem právě měl.

„Přípravky z Mrtvého moře jsou mimořádně zdravé,“ zahájila žena.

„Pak je ovšem otázka, na co to moře zemřelo!“ podotkl jsem nepatříčně.

„Lidé používající tyto přípravky jsou mnohem zdravější než běžná populace.“

„Ale co ti chudáci doktoři budou dělat, až budou jednou všichni používat vaše přípravky?“

„Doktoři?“ zakabonila se. „Kašlete na ně.“ Že by nějaká špatná osobní zkušenost?

Rozkašlal jsem se, ne kvůli doktorům, ale protože jsem se příliš zhluboka nadýchl vůně jednoho z přípravků a podráždilo mě to.

„Nezlobte se, ale nejsem na drogerii zvyklý, byl jsem v ní naposledy před patnácti lety,“ omluvil jsem se. Paní pochopila, že s tímhle sortimentem u mne nejspíš neprorazí.

„Podáte mi prst?“ upřela na mne oči a já zaváhal.

Co když je to Jeskyňka? A dokonce ne obyčejná, ale dvojnásobně efektivní Jeskyňka, protože jí místo dvou prstíčků stačí jediný. Nebo chiromantka, která mi bude z prstu věštít budoucnost. Nebo kriminalistka, která mi nepozorovaně sejme otisk, a já půjdu sedět, protože i když napohled vypadám nevinně, jistě jsem během svého života někomu ukradl ideály a zapomněl jsem při tom pracovat v rukavičkách. Znáte to: Podej prst....

Než jsem se stačil rozmyslet, uchopila můj levý ukazováček a vytáhla jakousi houbičku ze všech stran vybavenou proužky jemných šmirglíků, kůžiček a sametových látek.

„Mám tady takový přípravek, to by vás mohlo zaujmout.“ Začala mi jemně smírkovat nehet. „Nebo vaši ženu.“

„I moje žena má služební telefon,“ uklouzlo mi nesoustředěně.

Nemám velkopanské choutky a nerad si nechávám sloužit. Opět jsem ji upozornil, že můj nehet bude po jejím zásahu jistě krásný, ale i tak se obávám, že její námaha je marná.

„Já vím, že si nic nekoupíte,“ řekla mi s úsměvem. „Ale aspoň ten jeden nehet vám dodělám. Vy to vydržíte a já se tu aspoň nebudu nudit.“ Zdálo se mi to jako férová dohoda.

Když skončila, zakápla mi nehtové lůžko speciální léčivou směsí olejů a hrdě mi ukázala výsledek. Musím uznat, že mne ohromil. Nehet na ukazováčku se leskl tak, až to vypadalo, že jsem si prst musel vypůjčit od někoho jiného.

„Tak kdybyste někdy potřeboval, najdete mne tady,“ řekla, ale dobře věděla, že nepřijdu. Obchodnický instinkt.

Vyšel jsem před nákupní centrum s vypíglovaným nehtem na ukazováčku. Ve slunečném dni jsem házel svým nehtem po kolemjdoucích prasátka. Muži mne podezřivali ze zneužívání laserového ukazovátka, ženy z chuti flirtovat. I stočený do ruličky pěsti svítil ukazováček jako svatojánská muška. Kdybych fotil, šlo by to i bez blesku, protože nehet k nasvícení scény stačil. Děti, které jejich rodiče táhli na odpolední rodinné „šopování“, mne měli za kouzelníka. Stačí na někoho ukázat svítícím prstem a říct kouzelnou formuli a uvidíte, že se začnou dít věci.

Horší bylo, že se mi prsty na levé ruce rozkmotřily. Prsty s matnými nehty se od prstu s vyleštěným nehtem odtáhly, jak jim to jen soustava šlach a kůstek dovolovala. Prostředníček vytvořil koalici s prsteníčkem a malíčkem a z palce se stal odtržený spojenecký solitér, něco jako Kaliningrad. Naleštěný ukazováček zůstal osamocený, jak je to v běžném kolektivu u těch, kteří příliš září, v našich krajích zvykem. Jak snadné a zároveň jak obtížné je vynikat v takové matné společnosti! Sakra! Jako by nebylo dost na tom, že musím věčně urovnávat rozpory mezi rozumem a srdcem a musím každý den bičem vůle nahánět do pohybu ztenčující se armádu zlenivělých neuronů. Teď ještě abych řešil žabomyší spory mezi vlastními prsty!

Budu se muset podívat na internet, jestli nějaká firma nabízí speciální prostředek na snížení lesku nehtů. Většinou to tak bývá, že v zájmu trvale udržitelného rozvoje společnosti vyvíjíme stále nové a nové prostředky, jak se zbavit dopadů, které na nás mají prostředky již vyvinuté. V našem dekadentně šťastném světě, kde lidé věnují mnoho času a nemalé prostředky na to, aby vypadali mladí, krásní a lesklí, může být ale zatím požadavek na zmírnění lesku považován za nepřijatelný výstřelek.

„Ten člověk nemá...“ budou říkat „...rozumu ani co by se za jeho lesklý nehet vešlo! Co by za to jiní dali!“ No nic, když se mi nepodaří sehnat speciální přípravek, zmatním nehtík rašplíčkou.

Zatím jsem si levý ukazováček zalepil náplastí a budu doufat, že lesk z Mrtvého moře po nějaké době sám pomine. Ostatně – jako všechny jiné lesky.

O umění dělat si z lidí přátele

Nedávno jsem se zúčastnil zajímavého školení, které nám mělo představit různé techniky, jak v reálném životě dosáhnout svého. Každý z účastníků si samozřejmě představoval trochu jiné „své“. Někdo se chtěl hlavně poučit, jak je možné z manželky vyloudit souhlas s cestou do hor, když ona chce k moři (pokud vím, přestože manžel zapojil všechny probrané techniky, stejně nakonec jeli k moři). Jiní se chtěli naučit vyjednávat o ceně, protože třeba právě kupovali auto nebo byt a domnívali se, že vybojují na prodávajícím aspoň takovou slevu, jaký byl nemalý poplatek za tento kurs.

Co mě zaujalo na celém školení nejvíc, byla „technika napodobování“. Vychází z předpokladu, že pokud budeme dostatečně dlouho napodobovat gesta a jednání někoho neznámého, vytvoří si k nám postupně podvědomou důvěru a nám se snadněji podaří spřátelit se s ním a – kdoví – možná nejen to. Metodu jsme si procvičili na školení jen sami mezi sebou, ale to – uznejte sami – není žádné pořádné procvičení, když obě strany vědí, o co jde. To je jako hrát sám se sebou pokera a radovat se, když sami sebe oblafneme. Rozhodl jsem se tedy vyzkoušet zajímavou metodu přímo v terénu, při svých četných cestách vlakem. Budu si takto dělat z lidí přátele a svět pod tlakem narůstajícího přátelství bude jako celek stále lepší a lepší!

Hned první pokus byl neúspěšný: Jel jsem totiž celou cestu v prázdném kupé. Doplnil jsem si tedy poznámku v tom smyslu, že chceme-li si z někoho udělat přítele, měl by být alespoň na dohled. Podruhé už jsem byl chytřejší. Vetřel jsem se (v jinak zcela prázdném vlaku) do kupé k mladé dvojici, která – jakmile jsem trhl dveřmi – od sebe odskočila jak stejnými póly se dotýkající magnetky. Slečna zčervenala a já se to hned pokusil cvičně napodobit, abych si ji co nejdříve naklonil, můj obličej však zůstal i nadále nudně bílý. Uvědomil jsem si, že napodobit nepůjde všechno, a byl jsem rád, že jsem se nevetřel do kupé k hadímu muži, který využívá cesty vlakem k tréninku podobně jako já.

Mladík asi počítal s tím, že bude trávit cestu příjemnějším způsobem než zevlováním z okna, protože s sebou neměl žádné čtení. To dívka byla připravena lépe, otevřela barevný časopis a uvolněně přehodila nohu přes nohu, takže jsem musel s uznáním připustit, že má jednu nohu krásnější než druhou. Přišla moje chvíle: První praktická zkouška techniky napodobování mohla začít. Přehodil jsem tedy rovněž ladně nohu přes nohu, a přitom jsem špičkou nakopl mladíkovo koleno. Byl asi slušně vychován a jenom sykl. Sykl jsem taky.

Dívka se na mne podívala zvláštním pohledem jakoby zespodu, při kterém měla jedno obočí podezřívavě zdvihnuté. Nějakou dobu mi to nešlo napodobit; i když jsem zkoušel jednu grimasu za druhou, žádná se nezdála být ta pravá a do podezřívavého dívčina obličeje se vkrádal další stín. Nakonec jsem ale ustálil ve své tváři podobný výraz, jaký měla dívka v té své, jen jsem byl samozřejmě o něco hezčí. Dívali jsme se na sebe oba stejně upřeně a stejně podezřívavě a já už tušil, že technika napodobování zabírá a k definitivnímu navázání přátelství s oběma spolucestujícími už chybí jenom krůček.

Bohužel, mladík asi nebyl vychován tak dobře, jak jsem si ještě před chvílí myslel, a začal se z nedostatku jiné zábavy dost neomaleně dloubat v nose. Nu, žádná radost, ale když jsem se dal na vojnu, musím bojovat. Lektor nás upozorňoval, že technika napodobování není jednoduchou metodou, protože vyžaduje sebekázeň a přizpůsobivost, i kdybychom měli jít krátkodobě proti svým zásadám. Nic pro měkké povahy! I podloubal jsem se také. Dívka povytáhla překvapeně i druhé obočí a já to povytažení opětoval. Pak mne ale znejistělo dilema, zda mám napodobovat přirozeně (na povytažení pravého obočí odpovím povytažením téhož) anebo zrcadlově. Chvilku jsem ztratil koncentraci, povytahoval jsem na mladý pár střídavě obě obočí a připouštím, že to mohlo vypadat výhrůžně.

Mladík, který měl do té chvíle neutrální výraz tváře, se zamračil. Přestože bylo docela obtížné zamračit se a mít nadále povytažená obě obočí, k čemuž se hodí spíš výraz okouzleného údivu, myslím, že jsem to zvládl. Dívka znechuceně vzdychla. Ten vzdech napodobit pro mne nebylo těžké, obtížné na tom bylo trefit její zastřený mezzosoprán, protože já jsem od přírody spíš baryton. „Rudolfe!“ vykřikla dívka rozdurděně, přestože nejsem Rudolf. Napodobil jsem celkem slušně i tento výkřik a ukázalo se, že na Rudolfa slyší mladík.

Když mladík vstal, vstal jsem také. On byl vysoký a praštil se přitom hlavou o zavazadlovou mřížku. Abych ho napodobil, musel jsem při vstávání trochu povyskočit, jinak bych na mřížku nedosáhl. To, že jsem upadl na sedící slečnu, bylo způsobeno jenom tím, že jsem měl nohu přes nohu přehozenou sice ladně ale moc dlouho, takže mi pravá noha znecitlivěla. Zato slečna byla citlivá až moc, protože můj pád na ni popsala jako napadení, což – jak jsem zde vyličil – vůbec neodpovídá skutečnosti, i když jsem, pravda, na nohu kvůli silnému mravenčení ještě hodnou chvíli napadal.

Možná někteří malověrní lidé by na další pokusy rezignovali a vymáhali by reklamací na školicí agentuře vrácení peněz. Já si však pamatuji, jak nám náš lektor kladl na srdce, abychom se nenechali

odradit prvním neúspěchem. Jezdím vlakem každý den a příležitostí pro praktické cvičení techniky napodobování bude ještě dost. Dnešní podmíněný trest mne, slavný soude, přece nemůže odradit od toho, abych si dál dělal mezi lidmi přátele!

O tom, kterak vyjít se slovenskými medvědy

„A to sa nebojíte medveďov?“ zeptal se mne jeden Slovák, kterého jsem potkal v půlce svého výšlapu napříč Slovenským rájem. A bylo vidět, že „medveď“ jsou téma, které právě s přítelkyní hlasitě řeší, protože on chtěl jít lesem a ona chtěla radši po asfaltce. Připustil jsem, že když medvědy nevidím a neslyším, nebojím se jich. Proto tak rád chodím údolími potoků a říček plnými peřejí a vodopádů, protože to člověk musí koukat, kam šlape a slyšet z okolí není nic. Pak se medvědů nebojím. Měl jsem ale dost času přemýšlet, jaký postup zvolit, potkám-li medvěda skutečně. Ptal jsem se na to domorodců a jen krčili rameny. Prostě musíte mít štěstí. Neutečete, nepřeperete. V tomto článku proto uvádím několik příkladů, jak si při střetnutí s medvědy zachránit neporušenou kůži. Jsou všechny původní a důrazně upozorňuju ty optimisty, kteří by byli ochotni se na ně spolehnout v praxi, že tak činí výhradně na své vlastní nebezpečí.

Varianta 1:

Můžete zkusit imitovat hlas starého pana Berouska a na medvěda křiknout úsečně: „ALA!!“ Medvěd by pak měl naskočit na kolo, objet tři okruhy kolem manéže a odjet do zákulisí. Pozor, je zvyklý vracet se na potlesk!

Varianta 2:

Na medvěda můžete tasit kord. Je ale třeba vzít v úvahu, že medvědi jsou nečekaně dobří šermíři, protože milují francouzské historické filmy z doby, kdy ještě ve francouzských lesích žili medvědi volně, a mají nastudované všechny finty Jeana Maraise.

Varianta 3:

Přesvědčíte medvěda, že už začala zima. Navléknete si několik svetrů a zimní bundu a předstíráte, že se i přesto třesete zimou. Podaří-li se vám medvěda přesvědčit, okamžitě usne. Opatrně ho přikryjte lehkou dekou a tiše odejděte.

Varianta 4:

Noste s sebou na výlety do lesa permanentně desetilitrovou láhev medu. Lepší je med již zcukernatělý, protože medvěda zabaví na delší dobu. Dobré je mít u sebe takových lahví víc, kdybyste potkali víc medvědů, což je pravděpodobné, protože se to mezi nimi rychle rozkřikne.

Varianta 5:

Zazpívejte medvědovi ústřední melodii z večerníčku Pohádky z mechu a kapradí a popřejte mu hlasem Jiřiny Bohdalové dobrou noc. Kulturně vzdělaný medvěd by měl usnout okamžitě, protože večerníček pozná. Nekulturní medvědi se alespoň začnou kolébat do uklidňujícího rytmu písně. Pokuste se vyhnout tónině B-dur, protože ta většinu medvědů dráždí tím, že jim připomíná ovce.

Varianta 6:

Ukažte skutečnému medvědovi medvěda v nadživotní velikosti na obrázku. Většina medvědů se dá na útěk. Je-li medvěd odvážný, brzy sice pozná, že obrázek neklade velký odpor, ale je naděje, že i o vás si pak bude myslet, že jste jenom namalovaní, a nekyne mu z vás proto velký užitek.

Varianta 7:

Prokažte se medvědovi notářsky ověřeným potvrzením, že sponzorujete medvědy v některé zoologické zahradě. Medvědi si zvláště potrpí na kulaté razítko se znakem České republiky, protože mylně považují heraldického lva za medvěda. Jejich názor jim nevyvracejte.

Varianta 8:

Znervózněte medvěda tvrzením, že znáte osobně syny Velké medvědice. Bude-li chtít medvěd vědět, jak velká Velká medvědice je, pokračujte variantou 6.

Varianta 9:

Řekněte medvědovi, že když už jste v lese, rádi byste si pohovořili s nějakým medvědem. Medvědi, jak známo, neumějí mluvit a je velká pravděpodobnost, že je svým požadavkem přivedete do rozpaků.

Varianta 10:

Představíte se medvědovi jako pracovník *Úřadu na sčítání medvědů*, dáte mu vyplnit dotazník, ale nedáte mu tužku. Než se medvěd vrátí s vlastní tužkou z brlohu, zmizíte.

Pozor, ani když se vám podaří navázat kontakt, nikdy neplácejte medvěda po zádech, Nemusí si to vysvětlit jako projev přátelství, ale bude si myslet, že má babu.

Tak takhle jsem se vyrovnával ve Slovenském ráji s představou okolního lesa plného medvědů. Vymýšlel jsem si metody, jak se zachovat, když medvěda potkám, a přitom jsem si pohvizdoval a činil ruch. Někteří medvědologové tvrdí, že žádná z vymyšlených metod proti medvědům nepomáhá, což neochotně připouštím.

Každopádně vám to ale líp uteče.

O noční bouřce a převratných vynálezech

A Pán řekl: „Budiž občas světlo i v noci.“ A tak se začalo všude kolem blýskat, nevím, jestli na časy lepší či horší. Zhasl jsem a pozoroval jsem to světelné představení v pokorném údivu před silami přírody, které, chtějí-li, mohou si do nás jako do sparingpartnera v boxu kdykoli bouchnout, a to, že do nás moc nebuší, je podle mne spíše známkou jejich slušnosti než lenosti. Okna mám z největšího pokoje na tři světové strany, takže jsem měl projekci pěkně panoramatickou i bez speciálních 3D brýlí. To byl panečku koumák, ten, kdo kdysi vymyslel okna! Bylo to ale bohužel ještě před Nobelem, jinak by ho Alfredova cena nemohla minout.

Pak se otevřelo nebe a vychrstlo na nás nebeský kýbl vody. A protože *nebeský kýbl* je pořádně velká dutá míra, tekla voda proudem skoro celou půlhodinu. Seděl jsem v největším pokoji s okny do tří světových stran, pozoroval jsem v občasném světle záblesků ty proudy vody, které do sebe lačně

nasávala tráva a zem a květiny a stromy a kanalizace a říkal jsem si: To musela být panečku hlava, co vymyslela střechu, ale protože i to bylo ještě dost dávno před Alfredem, i její nositel si mohl nechat jen zdát o tom, že by mohl být i nositelem slavné ceny. Zdálo by se mu o tom aspoň v suchu, jako mně teď, protože díky jeho vynálezu jsem mohl sledovat tuhle sprchu bez nutnosti se jí na vlastní kůži a promočené oblečení aktivně účastnit.

Kdoví, třeba to byl jeden a tentýž člověk, nějaký pravěký Edison, který postupně vynalezl okna, abychom se mohli rozhlížet a větrat, dveře, aby bylo čím vstupovat a vycházet, střechu, abychom se měli pod co uchýlovat, a zdi, abychom se pod střechu nemuseli nepohodlně soukat a okna a dveře měli do čeho vsadit. Škoda, že se na toho génia dávných časů v průběhu staletí dočista zapomnělo, protože při vymýšlení všech těch úžasných vynálezů opomněl vymyslet patentový úřad. Přitom významem svých objevů by i samotného Alfreda odkázal do role vědeckého trpaslíka, který si tak maximálně může marně myslet na Sněhurku.

Představoval jsem si v pohodlném křesle, jak asi tento titán užité vědy vypadal, když tu se mi zazdalo, že z jedné strany je hukot deště o něco silnější než ze všech ostatních. Ano, byla to čtvrtá světová strana, ta, co už do ní okna největšího pokoje nevedou, protože je tam menší pokoj se zavřenými dveřmi. Jsou-li ovšem dveře zavřené, a déšť je odtud přesto lépe slyšet, milý Watsoně, znamená to...

Ano, je to tak. Okno, otevřené dokořán hned po ránu a poctivě zajištěné klínem, aby se samovolně nezavřelo, se bohužel opravdu samovolně nezavřelo. Z této čtvrté světové strany přišlo pochopitelně nejvíc vody. Takže teď do stále slabších ozvěn vzdalujícího se hřmění, vybaven hadrem a kýblem (což jsou možná mimochodem další dva skvělé, i když zdaleka ne tak oblíbené vynálezy dávného objevitele), vytírám příděl vody nechtěně upřený trávě a zemi a květinám a stromům a (byť jen dočasně) i kanalizaci.

A přemýšlím, který mizera kdysi vymyslel ta okna!

O jménech domů

Rozhlížím se kolem sebe při procházce starou vilovou čtvrtí a jsem nadšený: Štítý domů, které potkávám podél cesty a se kterými se vždy vzájemně zdravíme úklonou, na sobě totiž často nesou svou vizitku v podobě jména. Ženského jména!

Vila Amálka, vila Luisa, vila Mařenka, vila Rozárka. Vida, čemu všemu se dříve říkávalo vila! A další a další a další jména, Boženka, Pavla, Anička, Tereza, Laura, Petruška... I když vilky mají víceméně hranaté tvary odpovídající prvorepublikové době vzniku, zdobí je samá krásně oblá ženská jména. A proč vlastně? Protože muži stavěli své domy, domky, domečky a vily pro své milované protějšky, pro své múzy? Protože věřili, že pod štítem ozdobeným ženským jménem bude navěky přebývat štěstí? Proč se tam neobjevují jména mužská? Třeba vila Adolf (i když to by vypadalo spíš na Protektorát než na první republiku) nebo vila Robert (to by se zase sousedi mohli zvědavě vyptávat: Tak copak ten váš nový Robertek, jakpak vám vyhovuje?), vila Zdeněček nebo vila Arnošt. Proč své vily nemají Ottové, Zikmundi či Spytihněvové? Je to jen pro ten ženský rod slova vila?

Fakt, že u nás nestojí spousty vil z oné doby se jménem Greta nebo Marlen zase napovídají tomu, že naši mužští předci byli realisté a dávali přednost holubům v hrsti před krocany na střeše. Zase si neidealizujme naše předkyně z té doby: Myslím, že i křehká a něžně milující Mařenka by svým slavičím hrdélkem ztropila pěkný kravál, kdyby chtěl ten její blouznivec pojmenovat jejich společné hnízdečko po nějaké hollywoodské fuchtli.

Škoda, že už se teď většinou domům jména nedávají. Ona je to taky věc celkem nebezpečná, zvláště pro ty, jejichž názory i náklonnosti jsou přelétavější, protože konkrétní křestní jméno vyvedené hrdě na domovním štítu se špatně utají a v případě citového či názorového veletoce i obtížně přetesává, ať už jde o změnu z Aničky na Bětulinku nebo třeba z Adolfa na Klementa.

Napadá mne, jak by se asi jmenovala vila, kterou by postavila žena stavitelka pro svého milovaného muže? Ale to v tehdejší – byť pokrokové společnosti určitě nebylo běžné a myslím, že by se jejich tehdejší sousedi dívali úkosem na oba dva. Možná by ale taková vila vůbec žádné jméno nedostala. Možná jen muži mají větší tendenci svá vnitřní hnutí nebo aspoň to, co za ně vydávají, vykřikovat do světa. A dnes, v jednadvacátém století, už jsou jistě k dispozici takové moderní technologie, abychom jména domů nemuseli provždy zakonzervovat s rizikem, že budou jednou prohlášena za politováníhodnou mladickou nerozvážnost, ale mohli je pružně měnit podle aktuální konstelace

rodinných či společenských vztahů. Stačilo by přece osadit štít domu speciálním panelem, který bude zobrazovat příslušné jméno digitálně. Kouknete na dům jeden večer, bude svítit Sabinka, druhý večer majitel domu přepne ručně pomocí své mobilní aplikace Sabinku na Nikolku a vševědoucí elektronický display na bázi umělé inteligence již přitom bude tušit, že zítra přijde na řadu Denisa.

Budeme pak na sebe navzájem, my muži, svými dočasnými múzami pomrkávat provokativně do noci.

A budeme doufat, že naše doposud mlčenlivé múzy jednou vše neuvedou na pravou míru.

O neúplné encyklopedii

Tak nám, paní Müllerová, zase jednou opakovali v televizi Amadea, proslulý Formanův film, pro který mám už od jeho premiéry slabost a považuji ho za jeden z nejlepších filmů, které byly kdy (kde, kým) natočeny. A protože občas bývám zvědavý, rozhodl jsem se ještě před spaním zalistovat ve své skvělé dvacetidílné všeobecné encyklopedii a zjistit něco o významných Amadeích. *Amadeus* – to je slovo od A, a tuto oblast ještě moje encyklopedie pokrývá. Po vydání čtyř dílů totiž zkrachovala společnost, která encyklopedii připravila a vydávala, a zbylých šestnáct dílů si tak můžu jenom představovat. Ale slova začínající na A jsou hned v prvním dílu, takže si o *Amadeích* pěkně počtu. Snažím se na encyklopedická amadeovská hesla lépe zaostřit, ale jde to špatně, protože se moje mysl propadá do polospánku, který žádný řád – natož ten abecední – neuznává. Odložil jsem tedy četbu na ráno, které podle jakéhosi dávného zlidovělého reklamního sloganu má prý být moudřejší večera.

Ráno jsem se probudil nejen nevrle, jako obvykle, ale i nějak obolavěle. Však to jistě znáte: jsou to ty stavy, kdy člověka bolí tělo takovým způsobem, že to nemoc ještě není, ale zdraví už zdaleka také ne. Hlava od rána třeští a je důvodné podezření, že bude třeštit až do večera, večer víc. Za krkem vám sedí neznámé těžké zvíře, které nejde shodit a není vidět v zrcadle (upír?). A do toho návdavkem bolebrich a střevokruč ústící ve stav, kterému Slováci říkají hnačka (odvozeno od slova hnáti) a my Češi mu říkáme sice foneticky podobně ale jinak (odvozeno od jiného, ale také příhodného slova).

Uvězněn v místnosti, která je sice primárně určena k jiným činnostem než ke čtení, sahám většinou po knize, často právě po encyklopedii, protože tu můžete otevřít kdekoli a pokračovat v četbě, aniž jste nějak vázáni tím, kam jste se dočetli včera, a aniž byste si museli pamatovat předchozí děj. Můj poslední čtvrtý předkrachový díl končí slovy začínajícími na ERB, takže o *Karlovi Jaromírovi Erbenovi* se ještě dočtu, ale už se třeba nedozvím, co přesně znamená slovo *ercbaba*, jímž jeden můj známý častuje ženy, které mu z nějakého důvodu nejsou sympatické.

A já zjišťuji, že existoval *Amadeus I.* a *Amadeus VI.*, přičemž je téměř jisté, že existovali i další Amadeové s jinými pořadovými čísly, ale ti v castingu na účast v encyklopedii neuspěli. Přesně tomu nerozumím, protože třeba o *Amadeovi I.* se v encyklopedii píše, že se mu nepodařilo stabilizovat vnitropolitické poměry v zemi španělské, což bych nepovažoval za kdovíjaký připomenutíhodný úspěch. Je nejspíš vyhrazeno korunovaným hlavám, že se do encyklopedií kvalifikují i tím, co se jim nepodařilo, zatímco my, plebejci, se musíme pořádně ohánět, aby si na nás editor vůbec vzpomněl. Překvapivě ovšem uspělo *australské jezero Amadeus*, které díky tomu, že nemá žádný číselný dovětek, dokonce oba krále v abecedním pořadí předběhlo. O *Wolfgangu Amadeovi* samozřejmě ani slovo, protože o tom měla být zmínka až na začátku 13. dílu, kde bychom za normálních okolností mohli očekávat písmeno M.

No a protože rozpaky mých střev pokračovaly, dočetl jsem se i co je to *ankylóza*, proti čemu se užívají *antiseptika*, kde leží *Ajacaru* a koho svrhl *Aratos ze Sikyonu*. A taky o *Avignonském mostě*, z jehož původních 22 pilířů zbyly jen čtyři, podobně jako je to u mých svazků encyklopedie. I tak ale tento most jako významnou památku navštěvují tisíce lidí, kteří si romanticky představují, jak by asi most musel být krásný, kdyby byl kompletní.

Přestávám být tedy smutně bolestínský, rozhoduji se proudem optimistických myšlenek přehlušit lomoz vnitřností a pokouším se romanticky si představit, že přede mnou neleží čtyři díly knihy, ale všech dvacet, a já se mohu svobodně dočíst i o *Wolfgangu Amadeovi*, i o *Miloši Formanovi*, ano – dokonce i o *ercbabách*, budu-li chtít.

O věcech, které se přiházejí

Hned, jak vstoupila do kupé, bylo zřejmé, že se brzy rozproudí košatý rozhovor. Někteří lidé svou srdečností přímo odpuzují ticho, což bývá většinou milé a jen občas nesnesitelné – v okamžicích, kdy cizí výřečnost a dobrá nálada nepříjemně bodají do vaší vlastní nálady mizerné. Dnes jsem ale byl naladěný kromobyčejně vstřícně, takže dialog začal prakticky okamžikem, kdy se otevřely dveře kupé.

Na ruce měla náplastí čerstvě přelepenou ranku po odběru krve. Všimla si mého pohledu a asi abych ji omylem nepovažoval za narkomanku, upřesnila:

„Prvně v životě jsem měla klíště a hned je z toho polízanice, ale já už jsem taková.“ Přemýšlel jsem, jaká asi, kromě toho, co bylo zřejmé, tedy věkem kolem pětatřiceti a ve tváři přirozený a neutuchající úsměv. Od pohledu bezproblematická optimistka.

„Dali mi antibiotika a prý budu muset do nemocnice, ale tam mě kvůli takové prkotině nedostanou. Zobnu nějaký prášek – a bude to. Co bych dělala v nemocnici, když už to tam znám.“ Kéž by to fungovalo takhle jednoduše! Zřejmě nějaké nepěkné zkušenosti, jako téma hovoru nic moc. Na mou otázku mávla rukou:

„Sem tam něco, nic zvláštního. Občas mě vykuchají, opraví a zase sešijou. Hlava, karosérie, motor, podvozek... Prostě generálka.“ Vypadala přitom docela pobaveně.

„Jen posledně, to bylo o něco horší, táhlo se to asi tři roky, ‘rakovina’, říkali, ‘není žádná legrace’. To sice nebyla, ale i to mohlo být horší. Měla jsem černé na bílém s razítkem, že umřu, a teď mám...“ zahrabala v kabelce a s vítězným gestem vytáhla složený potištěný papír „...černé na bílém se stejným razítkem, že jsem zase zdravá.“ Tedy když klíště dovolí.

„Co myslíte,“ zeptala se mne, jako bych měl umět odpovědět, „mám už jim teď věřit?“ Posledně naštěstí neuvěřila. Trochu jsme se rozpovídali, nevyprávěla své zážitky úplně samovolně, aby ohromila, ale z té prosté pohnutky, že mě to zajímalo a že se něco takového občas děje a je třeba to tak brát.

„Věci se přiházejí,“ říkala v rozhovoru celkem často.

Náš rychlík zpomalil, před železničním mostem jeli jsme skoro krokem a na vedlejší koleji jsme zaregistrovali nečekaný ruch, záchranáři, policejní uniformy, nosítka a – torzo lidského těla. Nešťastná náhoda? Anna Kareninová? Rychlíky tu jindy jezdí vražedně rychle. Podívala se z okna v ten nejnevhodnější okamžik a pohled to nebyl vůbec libý. Když si představíte, že ještě před chvílí ty zakrvavené cáry byly člověkem... Docela ji to sebralo. Musela na sebe otevřít okno a omlouvala se:

„Ještě jsem nikdy nic takového neviděla. Vždycky, když jsem měla nehodu, jsem hned upadla do bezvědomí, takže si naštěstí nic nepamatuju.“ Vždycky? Z dalšího hovoru jsem pochopil, že takové nehody měla čtyři, dvě v autě, jednu na motorce a na kole. „Ta trvala nejdýl,“ zhodnotila cyklistickou nehodu podle délky následků.

„Pár týdnů jsem si pospala a pak jsem se zase probudila,“ vzpomněla si na to nejdůležitější a prý ještě že tam byli všichni moc milí. „Vypadalo to sice špatně, ale tehdy ta otrava krve, se kterou jsem se vrátila z lázní, byla mnohem horší. To prý jsem měla opravdu na kahánku,“ doplnila další zážitek. „V lázních jsem se měla zotavit a málem mě to dorazilo,“ smála se. „Ale Pánbůh mě nechce!“

Může to vypadat, že náš hovor byl monotematický, ale prokládali jsme ho veselými zážitky z dovolených, z cestování i z práce: „Před měsícem jsem sice přišla o práci, ale ona se zase nějaká ukáže, práce je na světě víc než lidí, tak to by bylo, aby na jednoho nezbylo!“ A všechny ty „věci, které se přiházejí“, nebyly středem života, ale jen jakoby okrajovými drobnostmi, záludnostmi a schválnostmi, které je třeba brát smířlivě a s humorem, mouchami, které sice otravují, ale dají se přece odehnat. Pád v horách ze skály a nezbytná nemocnice s bezvědomím. Mávla rukou. Od toho tu přece skály jsou, aby z nich občas někdo spadl, těžko to skalám zazlívát. To se prostě stává. Jen jednou jela s klukem na motorce (potkali se v nemocnici, „když jsem tam byla s ledvinama“), pak to nějak hodilo a z června bylo rázem září. „Prý takové krásné léto a já ho tenkrát celé prospala!“ posteskla si, jako by právě to bylo na celé věci to nejhorší.

Procestovala zajímavé země. „Na každou jsem si přivezla nějakou památku. Někdo vozí na památku fotky, já nemoce a exotické cizopasníky.“ Na klinice tropických chorob zná křestním jménem i uklízečky. „I s letadlem už jsem si jednou ťukla,“ dodala skoro hrdě. V Ugandě se to prý s menšími letadly občas stává. Ale Pánbůh ji prostě nechce.

Zamyslela se: „Vlastně se mi zatím nic nestalo jenom ve vlaku.“ Spokojeně vykoukla z okna na krajinu pádící kolem našeho stojícího vlaku stodvacítkou. „Tedy nic závažnějšího,“ upřesnila, protože se jí

asi přece něco drobného (že by mozková mrtvice nebo lehčí infarkt?) vybavilo. „Ale to je tím, že skoro nejzdím,“ dodala skoro omluvně. „Jen dneska kvůli tomu blbému klíštěti.“

Začal jsem mít pocit, že je v mém životním zájmu vystoupit z rychlíku co nejdřív. Těžko zajistit, aby i mne Pánbůh nechtěl tak zřetelně, jako nechce ji. Možná by v případě nenadálé události (ale bylo by možné událost v její společnosti vůbec považovat za nenadálou?) zabralo, kdybych mu naznačil, že dámu letmo znám, i když pro něj jako vševědoucího by to nemělo být překvapení. Třeba bych pak měl protekci. Pánbůh by pokýval hlavou a řekl by: „Tak teda jo! Protentokrát!“ A já bych mrkl a rázem bych přeskočil Vánoce a probudil bych se třeba v únoru na svůj svátek a na okna ARO by právě ťukalo JARO. Ale těžko se spoléhat na protekci. Ten (nebo ta?) u železničního mostu zjevně žádnou protekci neměl.

Ukázalo se ale, že nemusím nic urychlovat, protože jindy loudavé dvě hodiny uplynuly v rytmu milého rozhovoru neuvěřitelným tempem, jen párkrát jsem mrknul a vlak už vjíždí do mé cílové stanice, málem jsem ani nestihnul popadnout všechna zavazadla. Ona pokračovala v cestě a ještě mi vesele zamávala z okna. Jak říkala, má spoustu plánů, když je teď oficiálně zdravá. „Ale, znáte to, člověk toho naplánuje! A věci se přitom přiházejí.“ Vzpomněl jsem si i na svůj příklad, jak občas člověk skuhrá kvůli lehce odstranitelným drobnostem, které ve své pýše dokáže považovat za nespravedlnost, zvůli nebo rovnou spiknutí vyšších sil a má to těm silám za zlé. Až se zase kvůli nějaké prkotině budu domnívat, že se mi děje příkoří, vzpomenu si na svou slovenskou spolucestující a zastydím se.

Držím jí tedy palce nejen na zbytek cesty vlakem, ale i na všechny jiné a delší cesty; aby se věci, když už se přiházet musí, přiházely méně často, a aby chytré přístroje odhalily, že zrovna to „její“ klíště těsně před tím, než se přisálo k její hebké kůži, prolezlo kapkou silného dezinfekčního roztoku.

Ale pro jistotu teď nebudu aspoň měsíc číst černou kroniku.

O rovnicích s řešením v imaginárním světě

Když jsem ještě kdysi dávno učival, občas jsem slýchal studentské stesky, k čemu že jinému je vlastně dobrá matematika, než k prachsproště buzeraci nebohých studentů, které tento neurvalý předmět jen okrádá o čas využitelný lépe, například randěním nebo popíjením lahodných drinků v nedaleké hospůdce. Pominu teď ty situace, kdy mi moje alespoň částečná znalost matematiky mnohokrát pomohla skutečně něco praktického spočítat, třeba způsob automatického větrání otcova skleníku. Ale matematika ve mně zanechala i jednu, myslím, obecně prospěšnou a využitelnou informaci: Díky ní totiž vím tak zásadní věc, že některé soustavy rovnic prostě nemají řešení v oboru reálných čísel. To by ještě samo o sobě nebylo nic moc objeveného. Povzbudivé však rozhodně je, že tato skutečnost ještě neznamená, že řešení neexistuje.

Soustavy rovnic ale nejsou jen ty podivné řetězce znaků, kterými jsou popsány matematické učebnice a kde se to jen hemží různými iksy a ypsilony v nejroztodivnějších podobách, kombinacích a souvislostech. Často se s něčím podobným setkáváme i ve zcela praktickém životě, v práci, ve vztazích k jiným lidem, v našem vlastním neustálém rozhodování. Matematik by v té spleti jistě rozpoznal jednu rovnici vedle druhé a nejsou to vždy takové ty ukázkově vysoustružené učebnicové příklady, které vždycky nějak vyjdou a jejich výsledky jsou jasné a jednoduše ověřitelné. Občas se prostě člověk do rovnic, které ho v životě obklopují, zaplete natolik, že správné řešení po vláknech té zacuchané pavučiny uteče do daleka a někdy se dokonce po anglicku úplně vytratí.

V takové chvíli si vzpomenu na matematiku a na to, že to, co nás ve skutečnosti obklopuje, je jen viditelný a při troše dobré vůle i představitelný reálný výsek našeho mnohem širšího a bohatšího světa. Ano, některé soustavy rovnic opravdu v tomto světě (tedy – jak praví matematické poučky – v oboru reálných čísel) nemají řešení. Jak nás však učí matematika i fantazie – některé soustavy rovnic mohou mít i kořeny imaginární. Někdo tento prostor, který takové řešení umožňuje, nazývá prostorem imaginace, exaktnější lidé ho možná pojmenují jako „obor komplexních čísel“. Někteří lidé jsou k tomuto prostoru skeptičtí, berou ho jen jako únik z reality, ale z matematiky víme, že jde o prostor jako každý jiný, jen to v něm prostě funguje trochu jinak než ve světě, na který si můžeme kdykoli sáhnout, kdykoli ho něžně pohladit a kdykoli od něj dostat pár facek.

Je úžasné, co se všechno do takového imaginárního prostoru vejde: Vejdou se tam všechna komplexní čísla, vejdou se tam i naše přání a sny, vejdou se tam možná i všichni lidé, kteří již náš „prostor reálných čísel“ navždycky opustili, vejdou se tam lidé, které milujeme a z nějakého důvodu

s nimi nemůžeme být, vejdou se tam všechny naše paralelní světy, které si za různými účely vytváříme. Vejde se tam vše, co podle ustálených zvyklostí nemá v reálném světě místo, co nemá reálné řešení. A není možná zdaleka tolik důležité, abychom své soustavy rovnic uměli řešit úplně správně, jako to, abychom se tou neskutečností potenciálních výsledků nenechali zaskočit. Ano, i to jsou výsledky. Proč by měly být automaticky horší než ty, které si umíme představit a zhmotnit. Matematika nekáduje, nehodnotí, neposuzuje. Chová se ke všem výsledkům stejně vstřícně nebo odmítavě. Proč také ne? Vždyť jsou to všechno její děti.

I já jako mnozí jiní řeším několik nesmírně zajímavých soustav rovnic, které zřejmě nemají řešení v reálném světě. Ano, neskáču z toho poznání radostí, ale nedá se nic dělat. Aspoň díky matematice vím, že i takové rovnice řešení mají a stojí za to po něm nadále pátrat, byť jde jen o pátrání v neohrazeném a nekonečně různorodém ryze imaginárním světě.

Snad žádný z těch imaginárních kořenů, které tam najdeme, nebude bludný.

O lídryních

Nedávno jsem někde poprvé slyšel nové krásné a úderné „české“ slovo *lídryně*. Lísklo mne svým zvukem přes líce a uším na první poslech neladilo. Měl jsem kdysi co dělat, aby mi nenaskakovala kopřivka už z lídrů, natož z jejich ženského klonu. Ale asi si musím zvykat, že se tento výraz bude z hlubin jazyka vynořovat častěji, jako velryba, které se věkem začíná krátit dech.

Pak jsem si ale řekl – proč vlastně ne? Když může být *doktorka*, *učitelka*, *herečka* i *obchodnice*, když může být *podnikatelka*, *klavíristka*, *výtvarnice* i *básnířka*, když může být *psycholožka*, *krotitelka* i *chytrá horákyně*, když postupem času přirozeně přibyla i *analytička*, *manažerka* či *poradkyně* a nikdo se nad tím vším nepozastavuje, proč by vlastně nemohla existovat *lídryně*? A přesto mi na tom slově něco neladí, nebo lépe řečeno – neladí mi na něm skoro nic, jako by přímo v jeho epicentru bylo zakleto něco podivného, co vzbuzuje obezřetnost. Zatímco v uvedených profesích ženy už dávno zdomácněly a na chytré horákování mají dokonce v pohádkách monopol, do lídrování u nás dámy začaly fušovat teprve nedávno, pominu-li ovšem kněžnu Libuši a Marii Terezii, které ovšem není

možné považovat za typické *lídryně* v dnešním pokrokovém smyslu toho slova. Není tedy žádný div, že se mnoha lidem jazyk kroutí neochotou něco takového vyslovit.

I dnes jsou v češtině profese, které jsou ve svých názvech – řekl bych – poněkud genderově nevyvážené. Zatímco detektivy se to v televizi jen hemží, přemýšlel jsem, jak se správně říká samičce od detektiva. *Detektivka*? To je snad něco jiného, ne? A přitom známe a bez problémů používáme *komisařku* i *inspektorku*. Stejně tak když by si ode mne chtěl někdo půjčit *svářečku*, určitě by mě nenapadla dáma s neprůhledným kšiltlem zaklekající nad rourami ropovodu. Rovněž při slově *kovbojka* se mi vybaví něco jiného než *honička* dobytka. Jiné názvy profesí jsou zase vyvážené až příliš – třeba když se řekne *strojvedoucí*, *mluvčí* nebo *guru*, bez kontextu tápeme a já se domnívám, že se jednou dočkáme pouličních demonstrací žen z těchto profesí, aby si vydobýly vlastní čistě ženské pojmenování.

Mírně nevyjasněné je to s ženskou podobou mistra: Je správně *mistryně* (jako u *sportovkyň*) nebo *mistrová* (jako v učňovském zařízení)? Nutno dodat, že když se pokusíte obě varianty aplikovat na hypotetickou ženskou analogii *Mistra Jana Husa*, podivně vyhlíží obojí. Stejně tak se asi úplně nevžila *zednice*, *truhlářka* či moje oblíbená *vápenice*, zatímco *zvonářka* má jako povolání takový zvuk, že si podle ní dokonce v Brně pojmenovali autobusové nádraží. Tradičně se nám nějak nechce spojovat ženy s nepěknými konci, takže zatímco *lhářka*, *zlodějka*, *podvodnice* a dokonce i *vražedkyně* jsou všechno běžně používaná pojmenování tak nějak ze života v jeho košatosti přirozeně vyvěrající, *oběšenkyně*, *utopenkyně* ani *umrlkyně* se moc nevžily. Jako bychom si podobné konce v souvislosti s ženami nechtěli připustit, jako by byly ženy nesmrtelné a nedotknutelné jako *bohyně*, což je naopak označení ve vnímání mužů naprosto přirozené, i když – připouštím – ne vždy zcela zasloužené.

Z logických důvodů se neujala *hermafroditka* (třeba šnečice) a ani *gigolo*, pokud vím, nemá bezprostřední slovní analogii na ženské straně. A taky nevím, jak mám hovořit o ženě, jejíž mužskou obdobu bych bez rozpaků nazval volem, pokud tedy nechci lacině prvoplánově zůstat v rámci stejného živočišného druhu: *Volyně*? Co by na to řekli naši krajané žijící tamtéž?

Ted' už jen čekám, až někdo vyhlásí anketu o *lídryni roku*. Když byla tato anketa vyhlášena naposledy ve velmi raném středověku, vítězství bojovně naladěné Vlasty tehdy nadělalo v českých krajích pěknou paseku (vidíte – to taková *pasačka* se v původním smyslu slova prosadila, ale v tom přeneseném již zdaleka ne tolik). V anketě jistě zvítězí žena s náležitě nabroušeným jazykem i lokty,

takže se třeba v jejím konkrétním případě nakonec s označením *lídryně* dočasně a neochotně smírím.

Anebo podám svůj tradiční protest na nejbližší lampárně. Třeba tam bude úřadovat nějaká milá *lampárnice*.

O báječných vrbách

Jak potvrzují veškeré soudobé výzkumy, množství podnětů, které den co den útočí na naše smysly, se neustále zvyšuje. I když filtrujeme, seč nám naše sebezáchovné pudry stačí, pořád toho ještě spousta projde až dovnitř našeho těla, do hlav, srdcí, žlučníků, jater a u těch kompletnějších z nás i do appendixu. Není divu, že v tak turbulentním prostředí i zmíněná filtrace probíhá překotně a nepříliš organizovaně. Dost z toho, co se posléze ukáže jako důležité, odmítneme vpustit dovnitř, a naopak s úklonou vpouštíme mnohé nesmysly, pošetilosti a látky škodlivé. Ty se po vzoru kukaček v našem těle uhnízdí a nejen, že na své místo nechtějí pustit své užitečnější příbuzné, ale dokonce se snaží z hnízda vyštípat i ty, kteří víceméně náhodnou selekcí již jednou úspěšně prošli. Ti se samozřejmě brání a výsledkem nemůže být v omezeném prostoru nic jiného než přetlak, který se – podle příslušných fyzikálních pouček – nejlépe snižuje pomalým řízeným upouštěním. V takovou chvíli je dobré se poohlédnout po nějakém rozumném místě, kam je možné přebytky upustit a kde něco takového nenadělá větší škody. Podle místní kulturní tradice byly jako obětní beránci vybrány vrby.

Těžko říct, jak k této roli rychle rostoucí dřeviny rodu *Salix* přišly, jestli je tím vinen pouze onen poustevník z irské pověsti, který jistému pohádkovému královskému stylistovi poradil, komu se bezpečně svěřit s bizarním zážitkem. V dnešní době by se jistě holič Kukulín vyzbrojený zajímavou informací z VIP společnosti neobtěžoval až bůhvíkam k rybníku, aby své tajemství pošeptal do staré nedoslýchavé vrby. Spíš by si možná zašel do redakce bulvárního časopisu, aby bylo co nejrychleji na nové nůžky. Ale už zmíněný poustevník byl přesvědčen, že právě vrba je tím správným adresátem, který umí zpracovat i informaci větší brizance, jejíž případné dopady dokáže utlumit v košaté náruči svých pružných větví a nadbytečnou tíhu umí rozložit ve svém masivním kořenovém systému.

Nedávno mne vyzval jeden známý, jestli bych mu takovou vrbu neudělal, protože právě prožívá nelehké období a přetlak podnětů v jeho hlavě a srdci roste nad únosné meze. Těžko říct, co ho přimělo k tomu, že se obrátil právě na mne, jestli můj kořenový systém nebo (hodně optimisticky nazíráno) moje zkušené sice, ale doposud celkem pružné větve. Můj známý byl velmi rád, že jsem ho neodmítl, protože o spolehlivé vrby je prý v naší nepříliš zbožné společnosti, kde dosud psychologové, psychoterapeuti a jiní dušezpytci nedokázali zcela zaplnit mezeru po institutu svaté zpovědi, docela nouze.

Je s podivem, že se této podnikatelské příležitosti ještě nechytily nadnárodní řetězce. Bylo by přece krásné za nevelký peníz zavolat si na pohotovostní linku call centra VRBAPHONE a.s. sídlem ve Vrbátkách. Ozval by se nám automatický plechový hlas, který by řekl něco jako: Máte-li potíže v partnerském soužití, stiskněte jedničku, při problémech v práci stiskněte dvojku, trpíte-li neadresnou nenávistí ke světu, stiskněte trojku, pokud jste spáchali trestný čin, stiskněte čtyřku... (propojuje rovnou na Policii ČR), atd. Ale kupodivu – podobné velkozpovědnice zatím nevznikají, asi v této oblasti nemají instantní, předvařená a náhražková řešení u potenciálních zákazníků takovou důvěru jako v potravinářském průmyslu.

Jen tak ze zvědavosti jsem se vydal na několik míst, kde jsem si pamatoval nějakou starou zajímavou vrbu, která by byla jako stvořená pro odšeptávání nadbytečných nebo obtížně snesitelných informací způsobujících nám přetlak. Většinou už takové vrby neexistují. Místo toho, aby se vzácné a spolehlivé vrby pěstovaly coby opečovávaná zpovědní místa, dáváme přednost speciálně rychleným druhům na produkci biomasy a vyprodukovaným výsledkem jeden druhému pěkně zatopíme.

O to víc si vážím těch, kteří jsou ochotni nezištně nastavit své ucho našim steskům, ztlumit ve svých pevných základech poryvy našeho větru a dát nám své – laické sice, ale o nic méně upřímné, významné a potřebné – rozhřešení. Možná z takových vrb nejde vyrobit ten správný acylpyrin jako ze skutečné vrbové kůry, ale přesto si troufám odhadnout, že jejich léčebné účinky nejsou o nic méně důležité a život bez nich by byl mnohem těžší, než je s nimi. Bez takových báječných vrb bychom totiž svá tajemství museli v nouzi šeptat do kdečeho a nikdy bychom nedokázali odhadnout, jaké následky by takový neodborný zásah mohl mít.

Jednou jsem po dlouhém marném hledání vhodné vrby vyzkoušel vypovídat vše nadbytečné a zatěžující do jiného náhodně vybraného stromu. A přál bych vám vidět, jak se ta osika ještě dneska třese!

O naspořeném štěstí

Někteří ekonomičtí odborníci vybízejí, že lidé by si neměli jen půjčovat, ale taky občas trochu šetřit. Znáte to, vývoj běží v cyklech a „*fakta potvrzená nejvýznamnějšími světovými vědci*“ se v čase proměňují jako dámská móda: Jeden čas jsou vajíčka zdravá, výživná a plná úžasných látek potřebných pro správný růst organismu, takže jich můžete sníst, kolik chcete; čím víc, tím líp. Jindy jsou vajíčka zákešní zabijáci, kteří mají na svědomí víc obětí než světový komunismus, takže se vám povoluje maximálně jedno vejce měsíčně, a i tak po něm nejspíš zemřete. Jednou je v módě spořit v potu asketické tváře s vyhlídkou na štěstí svých potomků, kteří naškudlené prostředky rozházejí hned poté, co zesnete na udření, jindy je zase šetření zoufale z módy, protože na štěstí přece čeká jen blbec, ten chytrý chce být šťastný hned, a proto se shání po rychlém štěstí na úvěr.

Nevím, nemám rád extrémy. Vajíčka jím, mám-li na ně chuť, občas peníze šetřím, občas si půjčuji. Kde ale dávám jednoznačně přednost šetření před úvěry, je dobré rozpoložení. Ne vždycky se nám ho dostává. Už je to tak na světě zařízeno, že život nevede jen po cestě z kopce rozkvetlou alejí, ale leckdy začne silnice před naším pomyslným bicyklem nepříjemně stoupat, až nás vyvede do mlhy, v níž není vidět ani na krok a člověk by se na to šlapání s vyplazeným jazykem a rozlámanými zády nejradši vykašlal. Ano, jsou asi smolaři pierrerichardovského typu, které i v nejkrásněji rozkvetlém sadě štípne vosa, na kterou jsou alergičtí. Jsou možná i tací extrémisté, kteří se vyžívají v neustálém boji se sebou samým a dobrou pohodu považují za svého nepřítele. Ale většina lidí, myslím, si občas užívá slušné období, kdy se prostě daří dobře, a občas zase prožívají období mizerné, kdy se zvrta bez výjimky vše, na co člověk sáhne. Někdo takhle projíždí laskavě zvlněnou vrchovinou, někdo frčí po horské dráze, jinému se do cesty stavějí rovnou Himaláje, takže střídá prudká stoupání do zóny smrti bez kyslíku se střemhlavými sešupy. Ale úplná holandská rovina to asi není u nikoho.

No a já si myslím, že právě část zážitků z období dobré pohody by si lidi měli dávat stranou, jako si dřív dávali stranou peníze na první televizi nebo na vytouženého trabanta. Pěkně si je strčit do

prasátka nebo do skříňky na petlici a schovat si je na dobu, kdy bude ouvej, protože ouvej jednou bude, to je skoro tak jisté, jako že na kapitalismus přijde zase nějaká další krize středního věku. A když už to opravdu nepůjde dál a všechno se bude zdát být ztraceno, jednoduše urazíte petlici krumpáčem nebo uděláte domácí zabijačku a pomůžete svému prasátku od celistvého vzhledu kladivem.

A tam mezi symbolickými i skutečnými střepy bude všechno to naspořené štěstí: Všechny ty krásné chvílky s vašimi milými a blízkými, všechny směle bláznivé nápady, co vás kdy napadly, všechny úsměvy, kterými jste někoho potěšili a on vám to oplatil, všechny skvělé zážitky z cesty vaší zjitřenou fantazií, všechna setkání s lidmi, kteří za to stojí, všechny sny, ze kterých jste se probudili posilněni, všechny okamžiky, kdy jste se cítili v pohodě a spokojení, všechny drobnosti, které jsou samy o sobě zanedbatelné, ale spolu s ostatními tvoří nejen pověstnou „mušku jenom zlatou“, ale možná rovnou pěkně macatou zlatou masařku.

Zkoušel jsem se poptávat, ale na něco podobného se prý úvěry neposkytují, i když by možná lidé občas byli ochotni zaplatit i lichvářskou sazbu. Nezbyvá tedy než spořit a spořit a zbytečně nerozhazovat, i když různí obchodníci s iluzemi a ekonomičtí fundamentalisté z takové domácí spořivosti, která nemá valný dopad na povzbuzení HDP, velkou radost mít nebudou.

Přeji nám všem, aby naše prasátka byla pokud možno plná po okraj. Snad nezapomeneme, kam jsme si je schovali před zloději a závistivci, až přijde na přátelskou návštěvu nejbližší splín.

O životních křižovatkách a typických Vermontánech

Pamatuji se na jednu starou anekdotu, která má prý dokumentovat přístup typických Vermontanů: Turista dorazí na křižovátku. U šipky doleva je nápis *Bílé vodopády 6 mil.* U šipky doprava je rovněž nápis *Bílé vodopády 6 mil.* Turista se rozhlédne a – teď to přijde – uvidí poblíž typického Vermontána. I ptá se logicky jako evidentní nevermontán (vida, nevermontán se mi zdá být docela pěknou anglicko-českou slovní hříčkou): „To je jedno, kterou cestou se dám?“ A Vermontán dí: „MNĚ je to jedno!“ Samozřejmě s tím důrazem na slově MNĚ.

Nevím, živého Vermontána jsem viděl jen jednou, byla to Vermontanka, byla – na Američanku (fuj, nekorektní poznámka) – krásná a milá, jmenovala se Lisa a bylo to v jižní Francii ve Fontaine de Vaucluse – u největší evropské vyvěračky, která bohužel „za příčinou sucha“ právě v tom období nevyvěrala a místo z podzemí se deroucí dynamické řeky jsme našli jen statické suché kamení jako všude jinde, kde nic vyvěrat nemělo. Neměl jsem s Lisou žádný podobný zážitek jako turista v anekdotě, možná proto, že jsem nehledal Bílé vodopády (kvůli velkému suchu by stejně nevodopadaly), možná proto, že Lisa nebyla typickým Vermontánem. Anebo anekdota kecá a Vermontani takoví nejsou. Ale to už je úděl anekdot, že nejsou úplně korektní, protože v tom většinou spočívá jejich vtip. Stoprocentně korektní anekdota je protimluv. Možná se taková dá vyprávět, ale jen těžko se jí bude možné smát.

S Lisou jsme tehdy cestovali kousek společně, prostopovali jsme se spolu do Avignonu a tam jsme se rozešli každý za svými dalšími plány. Pěkná a důležitá křižovatka: Já se vracel do míst, která pro Lisu z jejího pohledu tehdy představovala Dálný východ, a zdálo se mi, že mne lituje (ostatně kdoví, jaké anekdoty kolují ve Vermontu o Čechách). Ona měla před sebou ještě asi půl roku cestování po Francii, kterou viditelně obdivovala víc než svůj vzdálený Vermont. Jedna cesta doleva, druhá doprava. Co myslíte – kdo z nás došel k Bílým vodopádům? Ať už je to jakkoli, typickému Vermontánovi z anekdoty by to bylo jedno, pokud poslední exemplář toho druhu nezúčastněně nezahynul ve válce Severu proti Jihu. Škoda – anekdotu o Bílých vodopádech jsem tehdy při toulkách Francií ještě neznal, jinak bych se Lisy zeptal. Snad by se neurazila. Možná by ji překvapilo, co se u nás na Dálném východě o Vermontánech všechno ví. Kdoví, jestli by ovšem anekdotě v mém pitoreskním překladu do francouzštiny vůbec rozuměla. Hovořili jsme totiž spolu zásadně francouzsky, protože Lisa hrdě odmítla mít při konverzaci výhodu mateřského jazyka, což mi opět napovídá, že nejspíš nebyla úplně typickým Vermontánem.

Občas přemýšlím, jestli se význam našeho rozhodování na tzv. životních křižovatkách nepřeceňuje. Zda se zbytečně nevyhrocují rozdíly mezi očekávanými následky našeho odbočení jedním nebo druhým směrem. Několik křižovatek ve škole, jedna při (každém) nástupu do práce, nejméně jedna před (každou) svatbou. Stěhování, cesty, vztahy, postoje nejrůznějšího typu. Nepřehledné křižovatky den co den, každodenní rozhodování s očekávanými fatálními důsledky. A já si říkám – není to jenom náš sdílený blud? Není nakonec většina našich křižovatek typicky vermontských, odkud vedou nakonec obě cesty k Bílým vodopádům? Možná to nebude přesně stejných 6 mil, možná na jednu stranu to budou míle tři a na druhou stranu deset. Nebo padesát. Ale nakonec ke svým Bílým

vodopádům dojdeme a zjistíme kerouackovsky, že vodopády jsou sice docela šik, ale to, o co šlo, byla spíš ta cesta k nim. A jestli to nebude platit o Bílých vodopádech, určitě se tento princip dá vztáhnout aspoň na ty závěrečné Černé vodopády, ke kterým se stejně jednou – po křepkém závodním cvalu stejně jako po nerozhodném šourání a přešlapování nakonec dostaneme. Někdo v mezidobí ujde tisíce mil. Někdo pět. Co je víc? Typický Vermontán by nám na to jistě odpověděl.

Nedávno jsem přestupoval na stanici metra Můstek na žlutou trasu B. Když sjedete z nástupiště trasy A kousek po eskalátoru, dostanete se na typickou vermontskou křižovátku. Šipka doleva ukazuje, že cesta vlevo vede na trasu B. Totéž šipka vpravo. A uprostřed bezradný turista, který se mě chytil, jako se tonoucí chytává stébel, a angličtinou se silným americkým přízvukem vykl očekávanou otázku. Správná odpověď mne napadla okamžitě. Ale řekněte: Jsem já snad typický Vermontán?

O výhodách pesimismu

Čas od času jsme v médiích konfrontováni s úspěšnými proroky neštěstí. Tu někdo předpoví ničivé zemětřesení nebo sopečnou erupci, tam zase nečekaný pád vlády a postupně vycházejí na světlo ekonomičtí šamani, kteří se nenechali oblafnout léty spokojeného hospodářského růstu a již před mnoha lety předpověděli nastávající krizi. Najednou na ústech těchto vizionářů visí zástupy lidí ochotných poslechnout každé jejich příští slovo. Ale upřímně řečeno, znám nemálo lidí, kteří fungují podobně a stačí jim k tomu jedině: Dostatečně vytrvale opakovat negativní předpovědi. Je jisté, že aspoň párkrát za život budou mít pravdu, a budou si tak moci vychutnat svou chvíli slávy.

Žijete-li například v seismicky aktivní oblasti, neprohloupíte, vyjdete-li každé ráno před dům a před svědky utrousíte: „Dnes se určitě zatřese země!“ Budete-li tak činit několik desítek let, určitě přijde den, kdy budete konečně úspěšní, protože vaše věštba se naplní.

Jste-li český hokejový fanoušek, můžete před každým reprezentačním turnajem s výrazem zasněného experta prorokovat strašný výsledkový propad. Když k němu nedorazí, bude váš výhrůžný hlas v nastalé euforii okamžitě zapomenut, ale vyjde-li vám to (a ono to jednou vyjde, nebojte se), budou vám kolegové uznale klepat na rameno a vaše autorita odborníka poroste. Já jsem kdysi dokonce své typické negativní hokejové předpovědi doplnil i vytrvalými sázkami proti našim hráčům,

protože jsem věřil, že jednou ta šňůra výher musí přestat. I tato předpověď mi nakonec samozřejmě vyšla, ale stalo se tak až po docela dlouhé době, přičemž v mezidobí jsem tímto způsobem dotlačil naši reprezentaci k olympijskému vítězství a ke třem titulům mistrů světa za sebou.

Je rovněž dobré nebýt při předpovědi úplně konkrétní. Kněžna Libuše nám budiž příkladem: Její „*vidím město veliké, jehož sláva hvězd se dotýkati bude,*“ je pěknou ukázkou obecné předpovědi, která se jednou někde ve světě určitě vyplní. Jako postačující se jeví opakování nejasného proroctví: „Dneska cítím v kostech, že se něco semele!“ Budete-li dostatečně pozorní, zjistíte, že něco se semele vždycky:

„Vidíte, hurikán v Karibiku, já to tušil!“ Nebo: „Další teroristický útok na Bali, ale to se přece dalo čekat!“ Anebo: „Tajuplná šelma zardousila v Beskydech ovci; vidíte, moje kosti nikdy nelžou!“ A protože každý prorok tohoto typu si většinou najde svůj okruh posluchačů, máte velkou šanci, že vaše pověst převtělené Sibyly bude vzkvétat.

Jedna známá dáma mne kdysi s očima vytřeštěnýma neodvratnou krvavou budoucností přesvědčovala, že je mimořádně nebezpečné jezdit na dovolenou ke Středozevnímu moři, protože se tam může snadno stát něco strašného. Nevěděla sice přesně co, ale mělo to být opravdu děsivé. Navzdory hrozícímu nebezpečí jsem ke Středozevnímu moři odjel a ona se urazila, že jsem se jí nenechal zachránit. Asi po deseti letech od proroctví ztroskotala v tomto moři jakási nákladní loď. Když jsem dámu nedávno znovu potkal, naznačila mi, že bych neměl její schopnosti brát na lehkou váhu, protože ona tuto katastrofu předpověděla již před mnoha lety, načež vyslovila další nepěkné předpovědi na příští desetiletí pro oblast Jihočínské moře a pro centrální Himálaj.

Lidé jsou kupodivu vždycky náchylnější uvěřit negativnímu proroctví než proroctví pozitivnímu. O různých koncích světa se mluví se ztišeným hlasem skoro každé dva měsíce, zatímco tomu, že by nás jednou mohli před zlou budoucností zachránit blaniční rytíři, se smějí už i jinak důvěřivé děti předškolního věku. Zkuste na sociálních sítích publikovat nesmyslný článek s názvem: „Zničí příští rok Evropu katastrofální dopad obřího meteoritu?“ O co, že bude mít víc přečtení i víc komentářů než text podle napohled trochu nudné a pravděpodobnější skutečnosti (snad mě Pánbůh nepotrestá za to rouhání!) „Evropu čeká další celkem klidný rok“.

Ale co, pokud někomu dělá dobře šimrání strachem z představy blízké katastrofy, nebudu mu to přece rozmlouvat; aspoň ušetří za popcorn, který by nervózně chroupal při substituční návštěvě

filmového hororu. Já budu po osobní zkušenosti s požárem, povodní i silným zemětřesením propříště docela spokojený s nepříliš vzrušivým a mediálně zcela nevděčným poklidem.

Zítřka si ovšem nesmím při cestě do práce zapomenout vzít si s sebou deštník s pevnější konstrukcí. Co kdyby na těch řečech s meteoritem přece jen něco bylo!

O nechutné evoluci

„Lidi sou hnusný!“ řekl zlomeným hlasem a přihnul si z pivní lahve. Byl tady na parkové lavičce poblíž nádraží zjevně doma a já mu právě přes obývací i ložnici (a nechtěl jsem ani domýšlet, přes co ještě jiného) spěchal na vlak. Zaskočen tak hutným odsudkem, rozhlédl jsem se kolem sebe. Ve vlně teplého vzduchu od jihu rozkvétaly především ženy do nečekané krásy, neměl jsem tedy na první pohled důvod s velmi nedbale elegantním mužem na lavičce souhlasit.

„Lidi sou nechutný!“ dodal muž tónem, který nepotřeboval pro takové tvrzení důkazů. Byl přesvědčen a měl pro to jistě své dobré důvody. A dodal ještě do třetice poslední charakteristiku lidí, poslední, ale nejsilnější, nejvyhraněnější a před dvaadvacátou hodinou těžko publikovatelnou. Ta tři tvrzení byla jako tři kříže, které nad lidstvem udělal. Co dělat – jeho zkušenosti asi nebyly nejlepší. Ale ta tři slova mi celou cestu zněla v uších: Hnusný, nechutný a pak ještě to třetí, které jako podstatné jméno s těmi předchozími dvěma adjektivy utvořilo pěkně rozvitý větný člen.

I já jsem si vzpomněl na několik lidí, které jsem považoval za nechutné. Kupodivu – všichni byli na vyšších postech. Je to proto, že pro vyšší posty mají nechutní lidé lepší předpoklady? Nebo nechutnost u níže postavených lidí jen v přítomí jejich prozatímní bezvýznamnosti tiše doutná, protože zatím neměla ty správné podmínky, aby se plně projevila.

A pak jsem se ve vlaku začel do novin. Vida, podle názorů některých archeologů měli naši předci prsty (nebo možná ještě lépe – zuby) ve vyhynutí neandrtálců. Prý se našly důkazy, že naši předci své neandrtálské příbuzné zabíjeli (což není v dějinách zas až taková zvláštnost) a poté pojídali (což na západ od Nové Guineje už docela zvláštnost je). Co je k tomu vedlo? Proč to nebylo obráceně? Snad proto, že byli neandrtálci slabší? Snad proto, že byli na nižším stupni rozvoje duševních

schopností? Asi ani jedno. Ale třeba to bylo proto, svítlo mi, že byli prostě chutnější. To je ono!
Neandrtálci byli chutnější než naši nechutní předci!

Pokud je to tedy celé pravda (odborníci totiž opatrně připouštějí, že to mohlo být i obráceně anebo oba druhy uzavřely „pakt o nepojídání“ a spásaly z nouze jen pratravu a praobilniny, takže nakonec málem vyhynuli všichni), je, myslím, docela dobře, když naši prapradědečkové vyjedli neandrtálce včas. Neumím si totiž představit, jak bychom si dnes chodili do obchodů třeba pro neandrtálské marinované řízečky nebo pro neandrtálského uzenáče a občas bychom pro potěchu hostů na naší garden party opekli nějaký pěkný exemplář vcelku jen tak nad otevřeným ohněm a pak bychom licitovali, kdo si dá plecko, kdo žebírka, kdo dá přednost stehennímu řízku a velký zájem bude jistě i o lahůdkové neandrtálské koleno, servírované s kvalitní hořčicí a štiplavým domácím křenem. I když můžete namítnout, že možná jde jen o otázku zvyku a tradiční kultury, stejně je to pro mne představa až příliš avantgardní. Děkuji pěkně!

Nechutní lidé jsou tedy něco jako importovaní jižní slimáci, o které rozmazlený český ježek jazykem nezavadí. Jsou tak v bezpečí před predátory a soupeři, vyvíjejí se klidně, mírně, dlouhodobě – na rozdíl od turbulencí postihujících chutnější druhy. Nechutnost jako evoluční výhoda, jako způsob přežití! Kdo chce přežít a založit další úspěšné generace, měl by být sám co nejnechutnější a ještě svým potomkům předat své nechutné geny. Pěkně to do sebe zapadá!

Nadšen z holmesovsky vydedukovaných souvislostí jsem se vítězoslavně podíval po spolucestujících. Proč jen se ten statný muž na protější sedačce na mne tak upřeně dívá? Je ve tváři dost podobný parkovému bezdomovci z lavičky. Ano, i jeho nadočnicové oblouky jsou oproti průměru populace nadměrně vyvinuté a teď... Teď jsem měl dojem, jako by se při pohledu na mne dokonce olízl!

O chvále prvních sněhových vloček

Přemýšlím o prvním pračlověku, který upustil svůj kyj a podal svému soupeři na život a na smrt ruku k dohodě. Jasně, že asi dostal okamžitě ránu do hlavy a fyzická síla opět triumfovala. Ale šlo podle mě o první sněhovou vločku, o takovou, která nedočkavě vyskočí z podchlazeného mraku s naivní touhou jen sama sebou a svým odhodláním zasypat celý svět. Nezasype. Zprvu zaskočené slunce

ukáže na drzého vetřelce svou kouzelnou hůlkou a okamžitě ho ztrestá žhavým paprskem. Dlouho pěstěné rafinované krystalické vzory nedočkavého idealisty se rozpijí do obyčejné kapičky a i ona se po chvilce rozplyne v páru.

Vidíš, my jsme ti to říkali, přispěchají k mrtvole mírumilovného pračlověka jeho soukmenovci. Ovšemže opět s kyji, protože pračlověk bez kyje poněkud předběhl svou dobu, stal se sám první obětí své předčasné myšlenky, první sněhovou vločkou, která provedla svůj sebevražedný výsadek ještě v rozpuku léta, protože ve svých snech již dokázala vidět zemský povrch jako jednu bílou, chroupající a přitom měkounkou peřinu, i když dole na zemi ještě probíhaly žně. Představivost jede vždy v čele pelotonu, i když častěji vyhrávají ti, co se dostatečně dlouho vezou v závětrí a dokážou odhadnout, kdy nastal ten správný čas k útoku.

I onen pračlověk si uměl představit, že soužití mezi kmeny může fungovat i na jiných principech než na vzájemném vybíjení. Jenže tahle pravěká vybíjená s velmi jednoduchými pravidly zatím měla na zemi období žní a vůbec se nechystala na zasloužený odpočinek; ostatně, pokud vím, k důchodu si úspěšně přivydělává ještě dnes a vzhledem ke svému věku je pořád v docela slušné formě. Zkapalňující sluneční paprsek z kouzelné hůlky nebo rána kyjem do hlavy, obojí vychází ze stejného základu: Ještě je přece moc brzy!

Existovali kdysi v naší zemi lidé, kteří si uměli představit, že život na poušti není nic extra a že by se poušť dala přetvořit v docela normální místo k životu. Co to je za nesmysl? křičeli ostatní. Nejlepší k životu je právě poušť, pokud možno ještě obehnaná drátěnou stěnou, aby se náš skvělý písek nesmísil nikdy s písky nepřátelských pouští. A pokřivené slunce namířilo na takové příliš časně proroky zítřků svou kouzelnou hůlkou a rozpustilo je stejně nemilosrdně jako příliš pospíchající sněhové vločky. Vidíš, my jsme ti to říkali, opakovali pouštní lidé po svých dávných prapředcích svou mantru. Ještě přece nenastal ten pravý čas!

Ale věděli bychom my, obyčejné sněhové vločky, obyčejní pralidé s kyji a obyčejní obyvatelé hlídané pouště, že pravý čas už nastal, bez vloček, které předběhly svou dobu a vnukly nám tak myšlenku, že bílá měkká peřina na povrchu země nemusí být v zimě vůbec špatný nápad? Stále víc odvážných malých krystalických parašutistů se po vzoru prvních vloček snáší k chladnoucímu zemskému povrchu. Ted'! Ted' je konečně ta pravá chvíle pro hromadný seskok. Riziko ošklivých následků se snížilo na přijatelnou mez, ted' už v tom tak nějak jedeme všichni a je nás tolik, že unavené vyhasínající rudé slunce si na nás už kouzelnou hůlkou zlého čaroděje nedovolí.

Vzpomínám si na listopadové dny devětaosmdesátého roku, jak milióny různobarevných náhle odhodlaných sněhových vloček postupně zasypaly naši malou českou a tehdy ještě drátem obehnanou poušť a jen pomalu a nesnadno se postupně rozpomínaly na ty, které kdysi žhavý sluneční paprsek a nezřídka i surová rána kyjem do hlavy potrestaly za jejich předčasnou představivost a přílišnou touhu.

A přemýšlím o podobně předčasných vločkách dneška. O těch vločkách, které si umějí už dnes představit bílé měkké peřiny zítřků, které jsou pro nás obyčejné zatím jen bláznivou fantazií. O těch, kterým právě dnes říkáme tak populární a v historii tolik profláknutá slova: Vidíš, my jsme ti to říkali. Ještě přece nenastal ten pravý čas!

O lidské teplokrevnosti

Jsou některé evoluční výdobytky, které se nám dnes mohou zdát jako samozřejmost, ale měli bychom si jejich význam uvědomovat, připomínat a oceňovat. Vždy, když se na podzim láme teplo v zimu, uvědomuji si, že k takovým výhodám určitě patří naše teplokrevnost. Asi hloupý nápad, uznávám, ale zkuste si představit člověka jako živočicha studenokrevného. Přes léto mu vše jde báječně od ruky, je plný energie a pohybu. A pak přijde teplotní šok, zima po dlouhém období v opozici konečně vyhraje volby a všechna ministerská místa obsadí svými stínovými ministry, což je pro období chladu a tmy docela příhodné označení.

To, co do včerejška odsejpalo, se najednou vleče. I lidé se najednou vlečou. Naše studená lidská krev nám dovoluje jen p o ó o m a l o u n k é pohyby, najednou nám vše dlouho trvá. Do práce chodíme, co noha nohu mine, pomaličku, rozvážně, jako Čapkovi mloci, a musíme kvůli tomu vstávat o dvě hodiny dřív než v ukvapeném létě, kdy v nás naopak krev nezadržitelně bublá a vře a během cesty do práce neodoláme nutkání udělat občas nějaké to salto, prostě jen tak z přemíry energie a aby cesta nebyla fádní.

Půjdete-li v zimě na koncert vážné hudby, uslyšíte výhradně pomalé skladby, protože hudebníci rychlejší tempo neutáhnou. Taneční aktivity skomírají, maximálně si můžete trsnout ploužák nebo pomalý, ale opravdu velmi pomalý fox. Na fotbal v televizi se nedá koukat, protože se hráči po hřišti

plahočí jako mátohy, napohled z posledních sil, ale jejich zdatná a trénovaná těla jsou v tom zcela nevinně – to vše ta zatracená studená krev! Ani jamajští sprinteři se (mimo vyhřívaný Karibik) nemohou při závodech pořádně rozběhnout. V obchodě nejde rozeznat, kdo ještě stojí frontu u pokladny a kdo už hibernuje. Chytrí zloději se do poslední chvíle nahřívají v teplé místnosti, ze které vyrážejí na zasněžené chodníky a okrádají bezbranné pomalé kolemjdoucí, kteří někdy nestačí ani za zlodějem otočit hlavu.

Vysvitne-li slunce, studenokrevní lidé se houfují na tmavých plochách a snaží se nasát co nejvíce tepla. Občas někdo (bohužel, přírodní výběr funguje i mezi studenokrevci) nestačí uskočit před přijíždějícím autem; ostatně na velkou předvídatost řidičů se také nedá spoléhat, protože i jejich reakce jsou pomalé. A pomalost fyzického pohybu přechází pomalu (jak jinak) do pomalosti pohybu společenského. Společenský vývoj se v zimě prakticky zastaví, nikdo nic nepodniká, nad ničím neuvažuje, jen trpně čeká, až přijde oteplení a všechno půjde zase dobře a rychle.

No řekněte, není ta teplokrevnost skvělý vynález? Místo toho, aby zima náš pohyb zpomalila, lidé třesoucí se zimou pospíchají, aby byli co nejdříve v teple. Čím větší je nám zima, tím větší máme potřebu se zahřát a tím rychleji se pohybujeme. Paradoxně – zvýší-li se teplota těla nad únosnou mez, tělo schopnost pohybu postupně ztrácí, nad 42 stupňů někdy i trvale. I teplokrevnost tedy má své limity a kdo se holedbá tím, že je horkokrevný v pravém smyslu toho slova, buď přehání, nebo by měl co nejdřív uzavřít životní pojistku.

Stejně si ale myslím, že ani studenokrevnost by nakonec lidstvu nebyla na překážku v překotném rozvoji, protože bychom – jako už tolikrát v minulosti – prokázali svou přizpůsobivost. Určitě bychom si vytvořili v ulicích měst systém nahřívacích stanic s takovými rozestupy, aby člověk stihl vychladnout jen trochu a neomezovalo ho to zásadním způsobem. Pro výlety do zimní přírody by se daly sehnat vytápěné termooblečky, které by nás udržovaly křepkými jako astronauty jejich speciální skafandry. Vůbec nepochybuji, že by lidská vynalézavost (tedy aspoň vždy přes léto) triumfovala.

Není ale třeba hnát vojáky do této bitvy, protože ta byla vybojována již dávno. Již naši prapradědové a praprabáby si pro sebe i pro své potomky teplokrevnost vystávkovali, vyvzdorovali jako nezpochybnitelné právo, o kterém se sice halasně nemluví, které není zakotveno v žádném spisku o lidských právech, a na které si tedy není možné činit žádných nároků, ale se kterým se – kdovíproč – počítá jako se samozřejmostí. Určitě tedy kdysi existovala nějaká „*Strana za teplokrevnou budoucnost*“, „*Občanská teplokrevná strana*“ nebo dokonce „*Teplokrevná národní fronta*“. Svého

cíle nakonec dosáhly a já jsem tomu rád, protože dnes by se pro takovou zásadní změnu možná jen obtížně hledala politická vůle, jako se obtížně hledá pro cokoli kromě úplatků voličům.

„Aťsi máme krev studenou, jen když si doma umíme udělat teplíčko!“ řekly by nám výsledky průzkumu voličských preferencí a hlavní politické síly by na tomto základě vyhlásily, že pro ně teplokrevnost není společenským tématem dneška.

Pak už by nám ovšem nezbylo nic jiného než se spolehnout na to, že ekologičtí aktivisté mají s neodvratným globálním oteplením pravdu, takže se můžeme těšit na světlé a teplé zítřky, ve kterých nám vše půjde o dost méně ztuha!

O nebeské spravedlnosti

Pokud se jakýkoli nešťastník nebo lump domnívají, že se stali obětí justiční zvůle, což se díky lidské přirozenosti občas nutně děje, mohou se odvolat k vyšší instanci. A vyšších instancí je celkem dostatek na to, aby odvolanec mohl nabýt dojmu, že lidské spravedlnosti bylo učiněno zadost (což ovšem – pokud není konečné rozhodnutí podle jeho gusta – stejně nenabude). Automaticky předpokládáme, že slovo spravedlnost zní z různých úst různě, a nikdy tedy nemůže být na škodu požádat o dobrozdání více úst. Selžou-li různé vysoké, vyšší i nejvyšší soudní dvory, v záloze je ještě soud ústavní a také několik evropských instancí, kdyby vzniklo podezření, že pro objektivní posouzení kauzy nestačí oči našince a je užitečný pohled přes plot z vedlejší zahrádky. Možná ještě v budoucnu založíme soudy celosvětové a třeba i galaktické, v domnění, že čím více (vysokých) instancí, tím větší (a vyšší) spravedlnost.

Škoda, že výška všech těch ctihodných soudních budov nesahá až do nebe, aby se stala konkurencí spravedlnosti nebeské, protože se domnívám, že v dosud opomíjeném odvětví nebeské spravedlnosti by trocha čerstvého vzduchu, volného trhu a investigativní žurnalistiky nemohla uškodit. Nezdá se vám občas taky jako mně, že té nebeské svévole je příliš? Je to divné, týká se to každého z lidí, a přitom žádná z politických stran a hnutí, ani jediný z charismatických politických předáků, kteří jinak dokážou naslibovat i změnu směru času, prostě nikdo si netroufá dát podobný bod do svého volebního programu.

„Zastavme kvůli nebeské spravedlnosti!“ Jak by se to krásně vyjímalo na billboardu s andělem, který po vzoru naší pozemské Spravedlnosti bude mít váhy v ruce a zavázané oči!

No řekněte sami, nemáte někdy pocit, že se nebeská spravedlnost pěkně sekla a nějaký rozumně konstruovaný opravný prostředek by jí byl k užitku? Věřte tomu nebo ne – i v naší demokratické společnosti může přijít někdo, koho nikdo nezvolil v rovných a tajných volbách, ale on si přitom kdykoli ukáže na kohokoli, koho uzná za vhodného, a vydá nezvratný rozsudek samosoudce, že dotyčný má jít z kola ven. V horším případě zcela ven, v lepším případě (u vybraných náboženství) snad aspoň do nějakého jiného kola. A zkuste se proti tomu odvolat k našemu lokálnímu či rovnou evropskému dvoru. Jen se zasmějí různými jazyky a pomyslí si o vás, že jste provokatér. Nebeská spravedlnost je totiž odjakživa nezpochybnitelná, to prý ví každé malé dítě.

Ale není to jen naše utkvělá představa? Někaký nesmyslně zakonzervovaný zvyk, asi jako když se dráží zaměstnanci v rámci zvyku domáhají navěky svých domnělých deputátních práv? Nejde jen o ten první krok a první podnět k přezkoumání pochybného rozhodnutí podivné instituce, která sedí kdesi na prameni skrytá v příšeří nebeské byrokracie? Třeba jde jen o to najít vhodný precedens a padající dominové kostky se rozběhnou na všechny strany. Tak tedy do toho, zvedám ze zaprášeného chodníku pohozenou rukavici a protestuji, protestuji proti tomu, že na některé fajn lidi si podivný nevolený samosoudce ukáže dřív, než by se slušelo. Jako by mu nestačilo, že nakonec stejně všechny zápasy a soudní pře vyhraje, snaží se – snad kvůli svému zbytnělému egu – občas vyhrát příliš rychle. Kdyby to šlo, dal bych mu za takové nesportovní chování aspoň žlutou kartu.

Ale co když je to všechno trochu jinak? Co když se zdá být vyšší spravedlnost nespravedlnou jen z přízemního pohledu naší pýchy? Co když právě to naše intuitivní pojetí spravedlnosti je zcela nespravedlivé a skutečná spravedlnost spočívá v něčem úplně jiném, co nám zůstává skryto za neprůhledným paravánem obyčejného třírozměrného prostoru a naší představivosti? Když budete upřeně hledět na jeden konkrétní atom radioaktivního uranu, nebudete vůbec tušit, kdy se mu uráčí rozpadnout, jestli za chvíli nebo za stovky let. Až když se můžete rozhlédnout pěkně svrchu s pořádným nadhledem a máte takových atomů v zorném poli dostatečné množství, teprve tehdy z toho podivného chaotického mumraje začnou vylézat nečekané zákonitosti, např. taková jednoduchá věc, jakou je *poločas rozpadu*. Kdoví – kdybychom byli schopni podobného nadhledu i v mumraji lidských životů, pochopili bychom asi mnohem víc, než chápeme teď, a třeba bychom zjistili, že naše trpkost proměněná v bezzubá gesta „žlutých karet“ nebeským úřadům nemá smysl, protože nebeská spravedlnost – na rozdíl od té naší, „s omezeným výhledem“ – potřebný nadhled

k dispozici má, a nerozhoduje tedy svévolně ale podle těch nejlepších a tisíce lety vysoustružených a prověřených zákonitostí.

Co naplat, žádná oficiální instance, ke které bych mohl směřovat svůj protest proti předčasným lidským koncům, prozatím není k dispozici. Zašel jsem tedy se svou stížností aspoň na tradiční lampárnu, i když vím, že takové podání bohužel nemá odkladný účinek. Lampárník papír zachmuřeně prohlédl a sykl: „No, tak to tu nechte, když myslíte. Ale nic neslibuju!“

Kam jsme to dopravovali, když si na nebeské autority netroufají ani druhdy udatní lampárníci?!

O obchodním domě MY

Bývala to divná doba, když obchodní prostory v Praze mívaly předpotopní české názvy. Třeba *Kotva*. Nebo *Bílá Labuť*. *Černá růže*. Anebo *Máj*. Byť v internacionálním souručenství přátel Sovětského Ruska, byli jsme natolik odtrženi od normálního světa, že jsme si tuhle podivnou nacionální úchylku mohli dovolit. Když stejně nebylo nikde nic k nakoupení, bylo zajímavější aspoň se procházet krásně česky pojmenovanými místy: Po ulicích v bahnitých loužích poskakovali umolousaní vrabčáci, leč vás právě pohltila slavnostně načechraná *Bílá labuť*. Venku na velkoměstském dláždění jste nenarazili ani na maličkou chudobku, ale vás celé obklopil prostor *Černé růže*. Za okny zuřil mrazivý „Vítězný únor“, leč kolem vás se právě rozprostíral *Máj*. Prostě romantika nerušená nadbytečným konzumem.

Dnešku vládnu v ulicích povětšinou názvy znějící nečesky. Jako kdyby se opět po létech spojili žoldnéři všech zemí a předstírali, že chtějí bojovat za českou věc jako kdysi celkem nepodařeně poblíž Bílé Hory. *Bílá labuť* a *Černá růže* hynou na úbytě. Ty správné názvy znějí světácky, asi proto, že jsou doma po celém světě. I můj oblíbený romantický název neofunkcionalistického obchodního domu *Máj* musel ustoupit názvu neurvale otcovského nadnárodního řetězce. I když kdoví jak by se Máchova slavná báseň jmenovala dnes, pokud by nešťastný Karel Hynek musel v rámci product placementu do jejího názvu podle smlouvy vtěsnat jména dvou sponzorů. Inu – tlak doby.

Alespoň v případě obchodního domu *Máj* jsem vždycky českému názvu držel tiše palce a skrytě jsem proti cizáckému pseudonymu činil odboj. Když se mne třeba na Národní třídě přímo vedle dotyčného obchodáku někdo zeptal, jak se dostat do příslušného řetězce světového jména, tvářil jsem se nedobytně jako roditel hrdý Pražan, který jiné skupině internacionálních žoldnéřů – tentokrát z osmašedesátého roku – odvážně tvrdil, že netuší, kde je v Praze Pražský hrad. Vůbec jsem si tehdy neuměl představit, že by *Máj* mohl dopadnout ještě hůř, a tiše jsem doufal, že se třeba poryvy globálního marketingového větru uklidní a zavládne opět voňavý jarní poklid *Máje*.

Pak jsem poprvé spatřil pouliční reklamu, která hlásala zajímavý gramatický oříšek: „*Nakupujte v MY!*“ Pro cizince právě probírajícího v hodinách češtiny osobní zájmena by to mohla být poslední kapka před zbabělým úprkem k jednodušší japonštině. I mně zatrnulo, přestože mám češtinu rád, nebo snad právě proto. Až po usilovném přemýšlení mi došlo, že se nám *Máj* zase přejmenoval. Jak půvabné: *MY* – pěkně po anglicku vyslovené – je (nebo jsme?) vlastně „*máj*“, takže jsme se na pohled zase navrátili k původní verzi. Jen se ten návrat děje po pozoruhodné engelsovske spirále, která nás sice dostala skoro do stejného místa jako kdysi, ale přece jen vývojově jakoby o něco výš.

A tehdy jsem si uvědomil úžasný dopad globálního pokroku: Zatímco já setrvávám v ghettu překonaných nacionálních pocitů, nová generace již vnímá tyhle věci dočista jinak. A tak už vím, že se bude Máchova poéma v budoucnu vydávat za *MY*, oblíbená paštika se bude jmenovat *MYka* a na květnových loukách vyraší houby *MYovky* (kdyby namísto angličtiny svět ovládla francouzština, mohli jsme ovšem zase sbírat *ROUGEovky*). Naopak, dítě moderní doby – zvláště nebude-li umět po dalších několika reformách výuky matematiky do pěti počítat – bude vykuleně hledět na název *MY tři a pes z Pětipes*. A všichni se jako obvykle budou v očekávání skvělého období (sebe)lásky roztouženě těšit na *PRVNÍ MY*, což je dost zhutněně vyjádřená převládající filosofie dneška.

Ostatně když popustíme uzdu fantazii, podobná slova nás mohou provázet úplně celým životem. Život v takovém světě ovšem bude jeden velký *RY*, a když všechno nakonec dobře dopadne, pohltní i nás jednou – unavené ale šťastné – *urnový HY*.

Sice už budeme tou dobou nejspíš mrtví, ale zato světoví! Přece nebude navěky platit dávno překonané úsloví: Jiný *CRY*, jiný mrav!

O univerzálních vzorcích

Fyzika učí – kromě mnoha jiných chytrých věcí – i to, že chování určitých systémů se liší podle pozorovatele. Jinak tedy bude zřejmě vnímat dělovou kouli poturčenec ostřelující spolu s tureckými vojsky z kanónů opevněné město, jinak vyhládlý obránce městských hradeb a zcela jinak se bude tato koule jevit baronu Prášilovi, který na ní poletí vstříc úžasným zážitkům. Abyste mohli v poklidu tvrdit, že koule je to pořád stejná, musíte mít trochu nadhled, kterého se všem těm, na něž má koule bezprostřední vliv, z pochopitelných důvodů nedostává. Ale jak vysoko by se měl člověk vznést do stratosféry, aby jeho nadhled nad běžnými, a přitom v různých souvislostech tak jedinečnými situacemi byl dostatečný? A stačí to k objektivnímu pohledu? Vždyť když do stejné výšky vystoupají dva různí lidé a budou se dívat ze stejného balónového koše stejným dalekohledem, jeden uvidí ve stejné dělové kouli jen bezduché kovové těleso otrocky bořící hodnoty, na které si někdo udělal neoprávněně zálusk, druhý v ní s jistotou identifikuje dobromyslného posla šířícího jedinou správnou kulturu a civilizaci do světa těch, kteří o to z nějakých prapodivných důvodů nestojí.

Jak si ovšem s takovými rozličnými pohledy mají lidé poradit a jak si mají navzájem porozumět, to už ani tak chytrá věda, jakou fyzika je, bohužel neříká. Nebylo by možná marné vymyslet nějaký chytrý univerzální vzorec, kde jedno písmeno vezmeme jen tak, druhé třeba povýšíme na druhou a celé to ještě vydělíme nějakou ctihodnou konstantou, aby matematický obraz tolik roztodivné a složité košaté skutečnosti nebyl až tak strohý. Naučili bychom se příslušný vzoreček nazpaměť, matematickými prostředky bychom dokázali platnost příslušných moudrých vět, spočetli bychom výsledky, ty bychom dvakrát podtrhli a všem by hned bylo všechno stejně jasné.

Třeba by nám pak bylo jasnější, proč se tolik hloupých lidí považuje za chytré a naopak tolik chytrých lidí se kvůli celkem bezvýznamným různicím v názorech navzájem pokládá za hlupáky. Třeba bychom pochopili, proč něco, co považujeme za správné, shledává někdo jiný jako ztělesnění všeho zla, a proč někdy naopak sršíme zlostí, když narazíme na někoho, kdo je odhodlán jakékoli osobní oběti, aby nám vnutil své dobro. Třeba by nám pak bylo jasné i to, že když se o někoho marně ucházíme (*jak je ksakru možné, že ten druhý naše planoucí srdce nevnímá?*), je to z nadhledu příslušných rovnic totéž, jako když se někdo stejně marně uchází o nás (*proč proboha pořád otravuje?*). Jenže takhle jednoduché to není, kýžený inteligentní vzoreček ani rovnice nejsou prozatím k dispozici a co víc – dokonce se ani nezdá, že by na nich nějaký renomovaný výzkumný tým pracoval. Není divu. Výzkumníci se záměrně uchylují do bezpečných oblastí, které jsou – sice nadmíru komplikovaně –

ale přesto ještě popsitelné. I ty nejsložitější fyzikální děje své vzorečky a rovnice mají. Spousta jednoduchých životních situací nic takového nemá. Bohužel nebo bohudík?

V panice před vlastní neschopností skutečně pochopit podstatu i těch nejbanálnější věcí a vztahů pak pronikáme stále dál a dál do vesmírných dálav a noříme se do hlubin struktury hmoty v bláhovém domnění, že na konci této cesty nás čeká univerzální prozření a pochopení, které zpětně, beze zbytku a s úspěchem aplikujeme na vše. Když se podíváme do historie, mohla by na nás padnout tíseň: Jakého stadia pochopení bychom se s vypětím všech sil dobrali, kdybychom se narodili před dvěma nebo třemi sty lety? Z dnešního pohledu se nám tehdejší úroveň znalostí a pochopení souvislostí může zdát úsměvná a jen pomíjívá úcta k předkům nám možná brání přejít od cukání koutků do hlasitého smíchu. Dá se ovšem nejspíš předpokládat, že za takových dvě stě, tři sta let budou podobně cukat koutky našim potomkům. Zase podobné vzorečky a rovnice. Zase podobně zpropadená relativita! Co by to muselo být za pozorovatele a jak by musel vystoupat vysoko, aby dokázal všechno tohle hemžení sledovat s nadhledem?

Zatímco tak moudře a přínosně přemítám o věcech zásadních a věčných a o nesmrtelnosti chrousta, mám neodbytný pocit, že se dělová koule, na které právě po vzoru barona Prášila letím, nebezpečně přiblížila k obléhanému městu. Měl bych si vyhlédnout nějakou, co letí v jiném směru, a rychle přisednout – dřív, než to se mnou zase někam ve jménu pokroku rozdurděně praskne.

No řekněte sami: Je na nějaké vzorečky v takovém frmolu čas?

O období otázek

První, co jsem udělal, když jsem se vrátil v neděli večer z návštěvy u známých, bylo to, že jsem se na sebe šel podívat do zrcadla. „Tak přece se mi to nezdá,“ řekl jsem si napůl s úlevou a napůl s obavami, co bude dál. Bylo to tak, jak jsem si myslel: Moje hlava se během návštěvy viditelně zvětšila. Nebolela, ale jen proto, že se podvolila neustávajícímu vnitřnímu tlaku a zvětšila se, podobně jako se zvětší balón, který vystoupá příliš vysoko nad zemský povrch. Kdybych býval na návštěvě setrval ještě hodinu, hlava by se mi snad do zrcadla ani nevešla. A za to vše může období otázek.

Nemohu říct, že by mě známí nevarovali. „Není teď jednoduché být s ním delší dobu v jedné místnosti,“ řekli mi opatrně, a mně až po nějaké době došlo, že nemluví o domácím pitbulovi ani o tchoři, ale o svém čtyřletém synovi. „Prochází obdobím otázek,“ ztišili opatrně hlas, jako kdyby se to syn nesměl za žádnou cenu dozvědět.

„Rád lidem odpovídám, když se ptají,“ odpověděl jsem na nepoloženou otázku, zda si snad nechci návštěvu ještě rozmyslet. Opravdu rád odpovídám na otázky, pokud se mě někdo ptá. Nejen proto, že pak musím přemýšlet nad odpověďmi, a nutím tak zlenivělé mozkové buňky do poklusu. Hlavně ale otázky považuji za známku odvahy a sebevědomí, protože ten, kdo se ptá, připouští, že něco neví, což je samo o sobě moudré, a navíc je zjevně ochoten uznat, že může být lepší vědět nežli se pouze domnívat, což už je skoro obdivuhodné. „Jsem ochoten odpovědět na cokoli, neexistují pro mne žádná tabu,“ dodal jsem a z očí hostitelů jsem vyčetl obavu, že mluvím o něčem jiném než oni. Měli pravdu.

Klučík mě nenechal ani představit a bez okolků se zeptal, kdo jsem, co tam dělám, jestli mám rád jeho maminku a jestli vím, proč má kravička rohy („*aby mohla tlkat pfece!*“). Po každé odpovědi poctivě následovala otázka po důvodu („*A puoč?*“). Už po pár minutách soustředěné palby malého, ale velmi zarputilého tvorečka mě poprvé napadlo říct otřepané „*pro slepičí kvoč,*“ což mi jinak jako odpověď nikdy nedávalo smysl, ale teď mi to, kdovíproč, připadalo jako příhodné. Jestli už prý jsem někdy vylezl na komín (co bych tam asi hledal, ne?), puoč svíčka pálí, jestli existují čerti a puoč nejedí hnědí medvědi autobusem. A jestli mám doma nějakou paní (co je mu do toho? napadlo mě jako první a až pak jsem si vzpomněl, že pro mne přece neexistují žádná tabu), puoč se musí jíst polívka, když on ji nemá rád, a taky jaký jsem mu přinesl dáreček. Když jsem připustil, že nic, jen chvíli jsem doufal, že zapomene dodat své oblíbené "puoč". Nezapomněl a ještě jsem při tom v jeho tváři spatřil poprvé kromě tradiční zvědavosti i záblesk pohoršení. A tak to šlo dál průměrnou rychlostí kolem dvaceti otázek za minutu.

Po dvou hodinách a jubilejní dvoutisící otázce jsem už stihl odpovídat jen asi na každý pátý dotaz a to ještě nejčastěji slovy „*to teda fakt nevím*“ anebo jsem stihl opáčit „*a proč tě to zajímá?*“, na což čtyřletý filosof vždy se stoickým klidem odpověděl „*a puoč ne?*“. Když jsem po zcela vyčerpávajícím odpoledni odcházel (asi o dvě hodiny dřív, než jsem původně zamýšlel, ale najednou jsem si kupodivu vzpomněl na mnohé, co ještě potřebuji večer neodkladně udělat a zařídit), cítil jsem, že se moje hlava nafoukla, a teď doma před zrcadlem se moje podezření potvrdilo.

A co víc – zřejmě díky místním změnám vnitřního tlaku uvnitř hlavy se aktivovalo i moje vlastní a dávno upozaděné centrum otázek. Povzbuzen bezprostředností dítěte jsem si uvědomil, že i já bych potřeboval v mnoha věcech poradit, i když jsem si to doposud „dospěle“ odmítal připustit: *Mohou existovat dvouvaječná trojčata? Jak vypadají sudetokopytníci? Je možné pracovat jako univerzální specialista nebo být nezávislým gamblerem? Smíte si vzít si na palubu letadla granátové jablko? Je možné pracovat ve Vatikánu jako au pair? A jestli ne, proč?* Sám před zrcadlem jsem si odpovědět nedokázal.

Kdybyste v příštích dnech potkali na ulici člověka s nápadně velkou hlavou, který se vás bude ptát na nepříjemné věci, buďte na něj, prosím, vlídní. I kdyby se vám snad zdálo, že pro něj při kladení otázek neexistují žádná tabu.

O dnešních tunguzských meteoritech

Jako zvědavé dítě jsem se jednou dostal k jakési knížce o tunguzském meteoritu. Přečetl jsem ji s příjemnou husí kůží a mrazením v zádech, natolik mi ta záhada připadla sympaticky tajuplná, a celá ta historie se mi tak moc líbila, až jsem svému staňkovskému dědečkovi záviděl, že se narodil ve stejném roce, ve kterém k té ohromující události došlo, zatímco rok mého narození byl – v mých tehdejších dětských měřítkách ovšem – jen ztělesněním nudy.

Ve svém náhlém zápalu pro věc jsem vůbec nedokázal pochopit, jak mohlo trvat skoro dvacet let, než se někdo poprvé dokodrcal na odlehlé sibiřské místo, aby se na vlastní oči podíval na následky tajemné katastrofy a spočítal a nafotil milióny popadaných ohořelých stromů. To já – říkal jsem si – kdybych tehdy žil, bych dal okamžitě rodičům vale a vypravil bych se na dalekou cestu hned druhý den ráno (a to jen proto, že večer už nic nejelo), tím spíš, že úderem meteoritu právě začínaly prázdniny. Nic, vůbec nic by mne – odkojeného verneovkami a s neodbytnou chutí přicházet věcem na kloub – dozajista nemohlo od takového dobrodružství odradit. A to si pište, že i kdybych snad cestou párkrát zabloudil, jako se mi to občas dělo i jen při výletu do vedlejší vesnice, pořád bych se do oblasti obrovitého výbuchu musel dostat o dost dřív než výprava profesora Kulika.

Už tehdy mi byl nesympatický ruský přezíravý přístup vůči takové epochální události: „Teď máme na starosti důležitější věci: krizi, válku, revoluci, budování komunismu, to je pořád něco! Tak radši počkáme a uvidíme, až se naši širošíře ruské duši zachce, nebo nám to konečně někdo nařídí.“ To já bych – říkal jsem si ve své dětské naivitě – tam byl cobydup, a všechno bych vyzkoumal, popsal, pochopil a uzavřel ještě dřív, než „stopa vychladne“, jak se říká v detektivkách. Ale protože jsem se narodil až v tom nudném šestašedesátém, když už tunguzský meteorit dávno vstoupil do svých zralých let, podobně jako můj dědeček, víme o skutečném průběhu „tunguzské události“ i dneska houbes, a není tedy divu, že mnoho lidí v souvislosti s ní podlehlo různým polospikleneckým fantasmagoriím o mimozemšťanech nebo o fyzikálním pokusu, který se tehdy Nikolovi Teslovi trošičku vymknul z rukou.

Jenže to je pochopitelně dávná minulost, kdy ještě média neměla takovou moc a prostředky, jako mají dnes, a já si zkouším představit, jak by asi podobná událost zacloumala světem v dnešní době, kdy se dá snadno udělat z každého obyčejného komára celá velbloudí karavana.

Předpokládám, že počítačový záznam trajektorie podivného tělesa, který dají dohromady spolupracující observatoře, bude k dispozici prakticky okamžitě, ve zpravodajstvích televizí celého světa se objeví exkluzivní záběry ze stanic na oběžné dráze, a to ani nemluvím o tom, jak detailní záběry budou mít velké zpravodajské služby, protože je přece třeba co nejrychleji rozptýlit stálou obavu, jestli „meteorit“ náhodou není jen ne zcela zkrocený pozdrav od nepřátel, kteří se právě dočasně vydávají za přátele. CNN i ČT24 budou vysílat nepřetržité monotematické studio, v průběhu kterého se budou k události vyjadřovat jak ti, co o věci něco vědí, tak i politici. Dráhu tělesa budou do pár minut lemovat dodávky televizních štábů z celého světa, vysílající v přímém přenosu rozhovory s očitými svědky, do epicentra se začnou slétat televizní vrtulníky, aby početné štáby připravily přímé vstupy. Domorodí Evenkové si budou následky výbuchu horečně fotit na své moderní mobilní telefony, aby se mohli na facebooku pochlubit všem svým přátelům, byť jde podle profilových fotek většinou o soby. A to ani nemluvím o bezpečnostních kamerách, které v tak demokratické zemi, jako je Rusko, jistě hlídají kromě Kremlu i neobydlenou a mechem porostlou bažinatou tajgu v povodí Podkamenné Tunguzky.

Suma sumárum – do pár hodin by bylo možné dát dohromady tolik informací o katastrofě, že by z nich celou akci bylo možné zpětně zrekonstruovat prakticky po desetínách vteřiny, což jistě nějaký odborník se svou elektronickou tužkou v televizním studiu zpomaleně provede.

Jenže mít fakta je jedna věc a správně je interpretovat, věc druhá. Okamžitě se proto na nashromážděné skutečnosti vrhnou kromě natěšených vědců i mnohem pohotovější a výkonnější týmy mediálních investigativců a komentátorů, kteří dodají katastrofě náležitý kontext, a rovněž houfy internetových podivínů, kteří dospěli k nezvratnému přesvědčení, že realita světa je výhradně to, co oni vidí na obrazovkách svých počítačů. Část z nich začne fakta poupravovat, aby lépe potvrzovala právě jejich pohled, další skupina na základě svých hlubokých znalostí televizních seriálů ze zpravodajského prostředí prohlásí fakta za zmanipulovaná a podvržená, pročez jim samozřejmě není možné ani trochu věřit, jako ostatně ničemu, co si můžeme veřejně přečíst nebo poslechnout.

Pak už stačí jen poskytnout trochu času k tomu, aby se tyhle bakterie v živném roztoku mediálního zájmu dostatečně pomnožily, a zjistíme, že vlastně – přestože máme spoustu informací, dat a faktů z přímých i nepřímých pozorování, obecné porozumění uvedené skutečnosti je – alespoň u lidí, kteří nejsou zvyklí si běžně před spaním listovat v prestižních vědeckých časopisech – skoro stejně nevalné, jako když byl u původního tunguzského meteoritu známých faktů nedostatek: Někteří si myslí, že šlo o asteroid (proti takovému přece bojoval v Armageddonu Bruce Willis!), jiní věří v kometu, protože ji kdysi zahlédli na temném obloze a představovali si, že by se s námi mohla srazit, pro další je mnohem zajímavější verzí jaderný výbuch létajícího talíře nacpaného mimozemskými inteligentními zmutovanými tučňáky. Ti, co rádi popouštějí uzdu své fantazii, vidí zemí procházet kapesní černou díru, nebo nebeský cirkus svádějí na testy nové americké tajné zbraně (ve srovnání s tímto oblíbeným těžkým kalibrem je původní experimentující Nikola Tesla ještě zlatý!). No a ti největší intelektuální pankáči samozřejmě jako obvykle dobře vědí, že ničemu se nesmí věřit, protože nic z toho, co je nám fakty předkládáno k věření, se ve skutečnosti vůbec neodehrálo a vše zinscenovaly tajné služby ve snaze obalamutit a ovládnout dav a odvést pozornost od mnohem důležitějších aspektů dneška.

U hypotetického dnešního tunguzského meteoritu by samozřejmě ve srovnání s jeho historickým předobrazem bylo na první pohled všechno jiné, ale výsledek – jak to tak vypadá – bude nejspíš dost podobný. A tak si říkám, že je mi vlastně nejspíš milejší ta starodávná romantická „analogová“ verze z roku 1908, i když jsme jako lidstvo tehdy *ohledání místa činu* trestuhodně podcenili. Tím spíš, že se ve stejném roce narodil můj dědeček.

Jak by mi jistě potvrdil nejeden zastánce spikleneckých teorií, něco takového přece nemůže být pouhá náhoda!

O dětinštění

Dnes jsem šel kolem výlohy *Fotografie* a uviděl jsem v ní nádherného velkého plyšového medvěda. Když se tu fotí malé děti, mohou si vzít hračky podle svého gusta, aby byly spokojené a usměvavé a ten obrovský plyšový medvěd byl největším kouskem zdejší sbírky. Jak jsem tak obdivoval plyšového medvěda za sklem, zastavil se u mne malý chlapeček jedoucí na plastovém šlapadle. Unesený byl stejně jako já, a tak jsme tam společně fascinovaně zírali do osvětlených útrob fotografické manufaktury a oči nám zářily okouzlením a fantazií, co by se všechno s takovým krásným medvědem dalo dělat.

Zatímco malého chlapečka odtáhla po chvíli (zjevně proti jeho vůli) maminka, mne si nikdo odtáhnout netroufal, a zíral jsem tak do té tajemné fotografické říše za zrcadlem dál. Tehdy mne to napadlo: Půjdu dovnitř a nechám se s medvědem vyfotit. Představil jsem si, jaký to bude šok pro obsluhu, a určitě ani běžné kolemjdoucí nenechá mé pózování s veleplyšákem skoro životní medvědí velikosti chladnými, protože bude možné mne pozorovat přes stejné sklo, kterým já teď pozoruji dobrosrdečně se usmívajícího medvídka. Ano, člověk mého věku by se nejspíš měl chovat rozumně a tohle je v očích většiny dospělých naprostý úlet. Já jsem byl ale přesvědčen, že to je teď to nejlepší, co mohu udělat – nejen sám za sebe, ale i za nepřítomného hrubou silou odvráceného chlapečka, který by tak rád byl teď v mé kůži, v kůži člověka, který je – aspoň v rámci možností – sám pánem svých činů a není závislý na rozhodnutí nikoho jiného. Kdyby byl opravdu svobodný ve svém konání, neváhal by jistě ani minutu a vešel by dovnitř.

Vůbec na sobě poslední dobou pozoruji zjevné známky dětinštění. Závidím například okolojedoucím dětem jejich maličké bicykly. Když mne míjejí, můj vlídný úsměv se mění na závistivý škleb a jsem puzen amorální touhou děti na chvíli z kola – v případě nutnosti i za pomoci chvatů a hmatů – sesadit a zajezdit si sám. Zatím jsem vždycky odolal, ale puzení se s věkem zvyšuje. Jednou bude dozajista překročena křehká hranice a já opustím standardní svět, kde se od dospělých očekává dospělé chování, a vrhnu se střemhlav do světa dětí, lákajícího bezbřehou fantazií a sympatickou nepoznamenaností skutečnými či jen domnělými pravidly a odpovědností.

Skoro každý den chodím do své slušné a vážné práce kolem obrovské nafukovací žirafy, v jejíchž gumových útrobach skáčou a dovádějí desítky dětí. Vždycky, bez výjimky, zatoužím se k nim přidat. Nevím, co by si říkali kolemjdoucí, kdyby mne třeba v kravatě a obleku viděli dovádět s rozjívenými mrňousy. Ale myslím, že kdybych dováděl opravdu upřímně a od srdce, že by mi to minimálně ty

děti neměly nijak za zlé. Vždyť je to tak přirozené, aspoň očima dětí, chovat se jako dítě! Dodneška jsem zatím vždy odolal. Ale jak ještě dlouho?

A tak jsem se rozhodl. Překročil jsem svůj Rubikon a šel za roh ke dveřím fotolaboratoře. Vejdu a nechám se vyfotit s tím nádherným velikým medvědem. Kašlu na to, co si o mně bude myslet obsluha, i na to, že mne budou lidé spěchající kolem prosklené provozovny za svým štěstím považovat za šílence a fotit mobilem, aby mne jako odstrašující příklad, jak taky může jinak celkem vážený člověk dopadnout, když svou plešatou věkovitou hlavu vystavuje slunci déle, než je únosné, umístili na sociální síť plné dalších dospělých, odpovědných, slušných a úspěšných lidí.

„Vyfotit!“ rozkážu stručně. A obsluha se mi zadívá do očí, uvidí tam v odlescích opravdové touhy všechna má doposud dovedně skrývaná přání a řekne sama: „Určitě to bude s tím naším krásným velkým medvědem, že? U lidí vašeho typu má ten medvěd fantastický úspěch!“ Ano, u lidí mého typu. U lidí, kteří právě překonali drátěný plot republiky dospělosti a vrátili se po mnoha peripetiích konečně zpět do království svého dětství.

Vzal jsem za kliku, ale bylo už zavřeno. Ale to nic – to hlavní rozhodnutí jsem učinil a ode dneška už se mi bude dětinství vyrovnaněji. Rozhlédl jsem se kolem sebe, jestli mne v tomto zvláštním odhodlaném rozpoložení neosloví ještě něco jiného. A zahlédl jsem, jak se asi sto metrů odtud řáděním dětí natřásá dlouhý nafukovací žirafí krk.

O školních tahácích

Docela by mě zajímalo, jestli existují nějakí lidé, kteří nikdy v životě ve škole nepoužili tahák. A pokud existují, rád bych věděl, zda je tomu tak proto, že jsou natolik čestní anebo to má jiný důvod. Jsou to géniové s fenomenální pamětí? Jsou to rebelové, kteří zásadně odmítají plout s davem nebo lidé bojácní, kteří by si to také rádi vyzkoušeli, ale bohužel se při páchání podobného přestupku třesou tak, jako by osnovali teroristický útok? Anebo jsou to jen lenoši, kterým je líto hnout prstem a ani pokušení učinit něco lákavě nekalého je nepohne k činu?

Když jsem ještě chodil do školy, přišlo mi postavení studenta a učitele nevyvážené nejen mocensky, ale i „tahákově“. Zatímco studenti byli za své načapané taháky popotahováni a sankcionováni,

učitelům, jejichž tahákům se eufemisticky říkalo „*přípravy*“, to procházelo zcela bez problémů, a dokonce po nich jejich ředitelská a inspektorská vrchnost takové taháky vyžadovala. Učitelské taháky ovšem většinou moc kvalitní nebyly. Protože se nemusely skrývat v ilegalitě, bývaly zbytečně veliké, byly náročné na orientaci a často se vyznačovaly křiklavými kombinacemi barev. Ve volné přírodě, nechráněn protekcionistickými pravidly, by musel takový druh taháků brzy vyhynout.

Já sám jsem si tahák připravoval mockrát. Paradoxně jen málokdy jsem ho doopravdy použil; často se mi stalo, že právě tvorba taháku byla tím nejužitečnějším způsobem přípravy, mnohem účelnějším než plané memorování informací, takže se pohotovostní tahák nakonec ukázal být nadbytečným. Také jsem zjistil zajímavou skutečnost, že když jsem se pokusil tahák použít, ve stejný okamžik jsem přestával normálně uvažovat a spoléhat se sám na sebe a místo toho jsem jen chaoticky hledal na kousku papíru spásné informace, ber kde ber. Tohle tahákové „vypínání“ zdravého rozumu se mi zdálo být do té míry nepříjemné, že jsem taháky nakonec používat úplně přestal. Abyste správně rozuměli: Nepřestal jsem si je tvořit, jen jsem je už nepoužíval.

Osobně si myslím, že schopnost udělat si kvalitní tahák, je pro život velmi cenná. Ne snad proto, abychom jednou – tázáni slavnostním hlasem, bereme-li si vedle stojící dámu dobrovolně – vyjmuli zpoza manžety našestkrát přeložený papírek a začali v něm nervózně hledat správnou odpověď. Ale schopnost umístit co nejširší výběr podstatných informací do co nejmenšího prostoru považuji za mimořádně přínosnou. Člověk, který si dokáže připravit kvalitní tahák, nejenže při jeho přípravě nenásilně pojme spoustu informací, ale bude asi i schopen vybrat ze záplavy dat různé kvality ta, která mu nejspíš mohou být doopravdy užitečná.

Proto si myslím, že s taháky by se rozhodně nemělo bojovat, ale školy by naopak dovednosti v psaní taháků měly cíleně podporovat. Již od základní školy by měl být samozřejmě v rozvrhu kromě standardních předmětů i předmět *Psaní taháků*, ve kterém by si zprvu žáci a posléze studenti mohli připravovat kvalitní taháky do ostatních hodin. Stejně se to tak neorganizovaně děje, tak proč tomu nedat náležité teoretické základy, schopné odborné vedení a profesionální materiálně-technickou a metodickou podporu? Na závěr středoškolského studia by se pak pochopitelně dalo z předmětu i maturovat, a že si na *maturitu z taháků* studenti přinesou opravdu kvalitní taháky, to by tak nějak patřilo k profesní cti.

Třeba jednou ve světlém budoucnu dosáhne škola takové míry tolerance, že maturita z taháků bude pro každého povinná. A běda, běda studentským rebelům, kteří se budou chtít natruc učit bez nich!

O sešitové promiskuitě

Stává se vám někdy, že když přijdete do obchodu, prostě se nemůžete udržet a musíte si něco koupit? Nemyslím zrovna hned na opravdu patologické nakupovače, kteří nakupovat nepřestanou, dokud jim zbyde trocha peněz v kapse, trocha kreditu na kartě a trocha důvěryhodnosti k získání dalšího úvěru. Myslím teď jen drobnou, společensky celkem neškodnou úchylku, která lidi neruínuje. Znal jsem člověka, který – šel-li kolem zmrzlináře – nedokázal si nekoupit zmrzlinu. Chtěl-li se zmrzlině vyhnout, musel se velikým obloukem vyhnout i zmrzlináři, protože nedokázal nařídit svým neposlušným nohám, aby se u tohoto milého muže nezastavily. Tak přesně tohle pociťuji, když jdu v papírnictví kolem sešitů!

Papírnictví pro mne od dětství představovalo tajuplný voňavý ostrov, kde se pro mne vždy našla nějaká drobnost; pastelka, guma, zmizík nebo sešit. Zatímco pastelku, gumu, natožpak zmizík jsem si nekoupil už řadu let, neumím dodnes zůstat chladný vůči policím plným panenských sešitů. Jen pohlédněte na ten neodolatelný výběr: Sešity bez linek, s řádky či čtverečky, notýsky,ápětky nebo áčtyřky, s deskami měkkými či v knižní vázané úpravě, některé podvyživené, jiné nadmutě obézní, decentně jednobarevné nebo s přeplácanými obrázky na deskách, z papíru běleného nebo zašedle recyklovaného, s předtištěnými okraji či zcela volnou plochou. Té chuti na různé variace papírové zmrzliny se prostě nedá odolat!

Otevírám tašku, abych sáhnul pro peněženku a z tašky na mne vyčítavě hledí červený linkovaný sešit středního formátu se šedesáti listy. Koupil jsem si ho okouzleně minulý týden a sliboval mu věrnost: „Nové milostné básně nebudu psát nikam jinam než na tvé skvostně bělostné stránky,“ sliboval jsem jako nenapravitelný sňatkový podvodník. Popsal jsem nepoužitelnými rýmy dva řádky prvního ze šedesáti listů a už proutnický pokukuji po dalším sešitu. Kolega z tašky má smůlu, ale už mi prostě není dost dobrý. Pokud jde o náklonnost k sešitům, jsem totiž silně promiskuitní. Zvláštní, přitom v reálných mezilidských vztazích bývám věrný, možná i víc, než je nezbytně třeba a občas ke své vlastní škodě. Žádný div, nejspíš je tomu tak proto, že si ventiluji své přirozené sklony k těkání a svoji nevybouřenou přelétavost na nebohých sešitech.

Když jsem jel naposledy do Řecka, koupil jsem si na cesty pěkný pevný vázaný čtverečkovaný sešit. Na zápisky, jak jsem se uklidňoval, i když dávno vím, že v Řecku stejně nikdy nemám na zápisky čas. A hned první den se mi připletlo zčistajasna do cesty z pláže řecké papírnictví. Plamen sešitové vášně vzplál s obvyklou intenzitou rozdmýcháván navíc horkým jižním sluncem a větrem od moře. Jak

krásné pastelové barvy ty řecké sešity měly! Temně červenou, kanárkově žlutou, rákosníčkovskou zeleň a nebeskou modř kombinovanou přesně v řeckém duchu s čistou bělobou. Koupil jsem si od každé barvy jeden sešit, a to jsem se ještě hodně ukrotil, protože lepší by byly, jak jistě uznáte, od každé barvy dva. Místo zhmotněné vázaně-čtverečkové věrnosti jsem měl najednou k dispozici početný různobarevný harém. Ale jak se znám, i na něj jistě – podoben rozmarnému sultánovi – brzy zanevřu. Popíšu jednu, dvě stránky nerozluštitelnými klikyháky a zapomenu, proč jsem je napsal; možná jen jako záminku k tomu, abych se opět mohl porozhlédnout po regálech. Tmavě oranžovým fešáckým řeckým sešitem, který měl sloužit jako poznámkovník pro okamžité nápady, jejichž poločas rozpadu se měří ve vteřinách, za pár dní podložím nohu knihovny. „Dneska bych měl chuť na jeden štíhlý a řádkovaný s červenými okraji!“ mlasknu roztouženě. Ne, nedokážu to puzení zastavit. Nevděk zjevně vládne i světem sešitů, harém – neharém.

Jak k tomu právě sešity přijdou, že jsem na ně takový? Jaký spáchaly dědičný hřích? Ale nebudu marně bádát nad zdroji a smyslem své permanentní sešitové rozháranosti a raději v duchu poděkuji, že si vystačím jen se sešity za pár korun a podobná obsese mne nepřepadá každý týden v prodejně kostelních varhan nebo samurajských mečů. Střídám-li často sešity, má to jistě méně destruktivní dopad na mou peněženku, než kdybych střídal ženy, natožpak varhany. A také se exempláře, které se ocitnou „na vejminku“, dají dobře skladovat pohromadě v jedné místnosti, což jinak nepřichází v úvahu ani u varhan, natožpak u žen.

V duchu si přemítám a mezitím mě moje nohy donesly ke známým regálům kousek od místa, kde pracuji, a kudy musím čas od času projít. Jako obvykle nemám dostatek sil, abych svého zmrzlináře jen tak bez zastavení minul. No né, to jsou krásně tlumené a jemné barvy, takové dokáže vykouzlit jen recyklovaný papír. Zapřemýšlím a vzpomenu si, že bych si mohl jeden sešit koupit jako slovníček na cizojazyčné základní fráze, které bych se rád naučil, než vyrazím na dovolenou. To se pochopitelně bez nového sešitu neobejde, to dá rozum! Třidvacet korun je skoro zadarmo! Vilně na recykláta zamrám, aby si užil svých pár minut slávy.

Cestou na vlak je totiž ještě nejméně jedno papírnictví ...

O hloupém pánovi

Kdysi se mi stalo, že jsem velmi, ale opravdu velmi spěchal. Někde jsem už měl tou dobou být a nebyl, několik lidí mne shánělo telefonem, spousta pomalých lidí se mi pletla do mé rychlé cesty, foukal protivítr, prostě samé naschvály, které proti nám v takový okamžik s oblibou spojují své škodolibé síly. Pak se mi připletla do cesty dokonce silnice – naštěstí s přechodem pro chodce. Že je přechod opatřený barevně svítícími panáčky, jsem si v té rychlosti nestihl všimnout. Možná se škodolibě těšíte, že jsem byl při přecházení na červenou přistižen, pokutován a ještě více zdržen dopravním policistou? Ne, v tom pointa tohoto příběhu netkví. Dopadlo to mnohem hůř. Za mnou se totiž ozval nazlobený dětský hlas: „Ploč ten pán de na červenýho panáčka?“ A matka nasupenému dítěti suše odvětila: „Protože je hloupej!“

Dostal jsem tu ránu pěkně zezadu, nepřipravený a ještě k tomu poprávu. Navíc dítě odpověď rozesmálo, ukázalo na mě svou malou ručkou a zopakovalo ostatním přihlížejícím: „Hele, hloupej pán.“ A moc mile se u toho smálo. Celé důležité jednání, na které jsem tolik spěchal, bylo pak tou událostí ovlivněno. Ať jsem při jednání řekl cokoli, připadal jsem si v tu chvíli neobyčejně hloupě. Není divu, děti mají dobrou paměť a kdyby mne to dítě z křižovatky při jednání vidělo, vědělo by své: Tohle je ten hloupej pán, co neví, že na červenýho panáčka se plstě nechodí!

„Král je nahý,“ řeklo kdysi jiné dítě jen proto, že nahý opravdu byl, tedy i já jsem, jak se zdá, minimálně občas opravdu hloupý pán. A přestože nejsem žádným fanouškem cizí hlouposti, musím přiznat, že mi její projevy zdaleka nevadí tolik jako záchvaty hlouposti vlastní, aspoň tedy ty, co si uvědomím sám, anebo ty, na které mě nějaké bezelstné dítě upozorní. Vida, k jakému prozření může vést takové dětské odhalení! A od prozření je už jen kousek k tomu, abychom dokázali být lepšími lidmi. I řekl jsem si, že umožním prožít i druhým, když na mne to mělo takový pozitivní vliv.

Po nějaké době jsem stanul na jiné, velmi podobné křižovatce, tentokrát ovšem na správné straně barikády, pod praporcem těch chytrých, čekajících. Spěchající gentleman v dobře padnoucím obleku šel, jako kdysi já, na červeného panáčka. Zcela jiné dítě se – podobně nasupeně, neboť i jemu zjevně upírali svobodu přecházet na červenou jako něco, co „se nedělá“ – zeptalo své matky na velmi podobnou otázku rovněž začínající oblíbeným slovem „Ploč?“. Nastala moje chvíle: „Protože ten pán je hloupej!“ stihl jsem dítěti vysvětlit dřív, než se matka stačila nadechnout. A řekl jsem to záměrně dost hlasitě, aby to mezi vozidly kličkující gentleman slyšel a mohl jít do sebe stejně úspěšně jako kdysi já.

Kdoví, možná do sebe ten gentleman netrefil. Možná to nebyl gentleman. A nejspíš až zas tolik nespěchal, protože mu nebylo zatěžko přejít silnici na červeného panáčka ještě jednou v opačném směru jen proto, aby si mne mohl zblízka lépe prohlédnout a prohodit se mnou pár vřelých slov.

Děti mají v tomhle směru, zdá se, výhodu. Škoda, že jsem ji nevyužil, dokud to ještě šlo.

O Nebojsech

Když jsem byl malý, málokterá pohádková postava ve mně budila rozporuplnější pocity než Nebojsa. Podivný chlapík! Prý se nikdy ničeho nebál. Jak nedostižný vzor pro dítě, které se bojí kdečeho: Sousedovic vlčáka, který tak zuřivě štěká. Tmavého rohu místnosti, kde se může leccos schovat a v noci se to pak určitě vydává na toulky po bytě, ať už je to strašidlo nebo velký chlupatý pavouk. Zlodějů, kteří se vloupají s karnevalovými škraboškami na očích do našeho bytu, aby mi ukradli mou oblíbenou hračku. A ten pohádkový Nebojsa se ničeho takového nebojí, připadá mi v tom divný a nepochopitelný, i když tuším, že ostatní by asi byli rádi, kdybych si z něho vzal příklad, protože nebudu-li *Nebojsa*, budu tedy jistě *Strašpytel*, jako by mezi těmi dvěma bytostmi neexistoval žádný mezistupeň; jen jeden anebo druhý, černá nebo bílá. Jako kdyby strach byl něco jednoznačně špatného, co by bylo nejlepší ze života jednou provždy odstranit, a když se nám to podaří, bude se nám žít konečně skvěle.

Nemám rád černobílé vidění světa. Mám rád barvy, a i kdybych si je měl z nějakého důvodu odepřít, zůstává ještě přebohatý svět světél, stínů a odstínů šedé. A protože si ze škol ještě pamatuji Gaussovu křivku, doufám, že vyhraněných Nebojsů (stejně jako úplných Strašpytlů) je mezi lidmi jen pár, a považuji je za jedince spíš politováníhodné, protože jsou ochuzeni o něco důležitého, co k člověku patří a co ho poměrně ostře odlišuje od strojů: O obyčejný lidský strach a o hrůzu i potěšení z jeho překonávání.

Kdybych měl soudit podle odposlechnutých chlapáckých řečí různých hospodských nebojsů, jak chladnokrevně a beze stopy strachu vyřešili nějakou hrůznou situaci či katastrofu a zachránili celé hejno strašpytlů, kteří by bez jejich rozvahy jistě bídne zahynuli, muselo by mezi námi žít nebojsů mnoho. Ale dobře vím, jak opojné je vyprávět o přestálém nebezpečí z pozice neotřesitelného

hrdiny a jak stejný hrdina ve slabších chvílích – třeba pod vlivem vína, ve kterém prý bývá zakletá pravda – přiznává, že se tehdy docela obyčejně bál a že se mu ještě dnes ten tehdejší strach vybavuje a ťuká občas na dveře tak silně, že je účelné ho přehlušit dalším hlasitým hrdinským eposem. Ale tohle nejsou ti opravdoví pohádkoví Nebojsové, jen normální lidé, kteří si na Nebojy i v dospělosti a často s rozkoší hrají jako děti.

„Máš-li z něčeho strach, jdi a sáhni si na to,“ říká jedna z mnoha rad na toto téma. I když tento postup není rozumné aplikovat vždycky (doporučit se to třeba rozhodně nedá, pokud máte strach z krokodýla, z amerického prezidenta nebo z elektrického proudu), je z něho cítit, že v překonávání strachu může být něco opojného, zejména když se nakonec ukáže, že to byl strach neopodstatněný. Je ovšem dobré udržet si pokud možno správnou rovnováhu mezi strachy, které stojí za to překonat, a těmi, jejichž rady je naopak dobré uposlechnout. Ale jak opojit stoprocentního Nebojsu, na kterého jde z boje se stohlavou saní jen zívání? Jak ho přimět k tomu slyšet dobré rady strachu, jedná-li se o zvuky, jimž rekovo ucho prostě nebylo uzpůsobeno?

A tak pro mě Nebojsa zůstává jednou z mála nejednoznačných pohádkových postav a jednou z prvních předzvěstí, že za branou dětství neexistuje jen krystalicky čisté dobro a zlo jako v pohádkách, ale že to je většinou celé poněkud komplikovanější a postavy reálného světa (včetně nás samotných) labužnický ochutnávají z obou talířků, které jsou navíc často od sebe na první pohled k nerozeznání.

Pohádka nakonec samozřejmě jako vždycky končí dobře: Nebojsa v sobě objeví, že kromě strachu z někoho nebo z něčeho může člověk zakusit i strach o někoho jiného. Strach, kterému se není možné vyhnout, pokud máte někoho doopravdy rádi a záleží vám na něm, a který může být i dobrou náповědou, že tomu tak nejspíš je. Strach, který je, myslím, velkým darem i pro ty nejnebojácnější Nebojy.

Z Nebojsů – supermanů, kteří ani takový strach neznají a neumějí pocítit, jde pak už doopravdy jenom a jenom čirý strach!

O rozbitné civilizaci

I když už je to skoro 30 let, na to ráno si pamatuji velmi dobře. Právě jsem po celonoční intenzivní práci vytiskl nezbytný počet kopií své diplomové práce na naší jediné společné předpotopní tiskárně, která byla k dispozici na jedné nejmenované katedře VŠCHT v Praze. Tiskárnu jsem celonoční vysilující prací prakticky zničil, ale diplomka byla na světě a na katedru právě začala přicházet nejhranější ptáčata v čele s tehdejší slečnou sekretářkou. Jakmile jsem ji uviděl, bylo jasné, že musela prožít něco děsivého: Její džíny byly totiž samá díra a trhanec, takže její mladé tělo se mnoha rozdrípanými místy nepřehlédnutelně dralo na světlo světa. Ruzyně, kde tehdy naše katedra sídlila na dohled od proslulé věznice, nebyla úplně nejbezpečnějším místem a při zkratce lesem vám logicky hrozilo, že vám uprchlá vězeňská individua typu Václava Havla (bylo to na jaře roku 1989) násilím vnuknou myšlenky neslučitelné s uvažováním pokrokového socialistického člověka, ne-li ještě něco horšího. Snažil jsem se být proto vůči sekretářce vlídný a neprohlubovat necitlivými slovy její šok, ona na mě chvíli nechápavě zírala a pak řekla něžně: „To je přece taková móda, ty blbečku!“

Od té doby už bylo napsáno, opsáno a vytištěno mnoho dalších diplomek a já při letmém pohledu na kolemjdoucí na pražských chodnících překvapeně zjišťuji, že móda potrhané džínoviny nejenže vytrvala, ale zachvátila většinu těch, co tzv. chtějí být „in“. Nijak mě to nevytáčí ani nepopuzuje, ctím naprostou svobodu každého vzít si na sebe, co považuje za nejvhodnější, jen mě baví pomyšlení, že tahle úžasná moderní a rebelská móda oslavila dokonce i v takovém zapadákově, jako je Praha Ruzyně (milí ruzyňští spoluobčané, prosím neuražte se, není to míněno nijak zle) už 30 let. Jestlipak to dnešní teenageři vědí a jestlipak by u nich pomyšlení na jejich rodiče (a možná i prarodiče) promenující se kdysi dávno, ještě před potopou světa, v podobném outfitu nezpůsobilo ochlazení jejich zápalu pro luftující zbytky potrhané látky! Od té doby, co jsem viděl na videu, jak někde v Asii pracovníci vybavení ochrannými rouškami a drátěnými kartáči cupují do módní podoby původně celistvé kalhoty, přemýšlím, co způsobuje tuhle ne úplně přirozenou moderní fascinaci tím, co je de facto rozbité a ztrácí původní funkci.

Když se rozhlédnu trochu kolem sebe, zjišťuji, že nejde zdaleka jen o rozdrípané džínové kalhoty: Na svůj mobil si můžete koupit speciální nálepkou, která bude vyvolávat zdání, že máte okouzlujícím způsobem prasklé sklo displeje, rámy obrazů můžete opatřit umělým červotočem, aby vypadaly starší a zajímavější, některé dámy si na svých punčochách pěstují a chrání módní umělá oka, vytvarovaná přesně podle jejich představ ideálu krásy, a zcela jistě existuje i možnost si nechat profesionálně ulámat jinak pěstěné nehty, aby se šlo třeba chlubit náročnou prací na zahradě.

Ostatně možná do této kategorie záměrného módního rozbíjení lze řadit i různé formy oblíbeného tetování či piercingu. No a to ještě vůbec nemluvíme o moderním umění, které z destrukce často žije, když umělci např. rozštípnou sekerou dřevěný stůl (nebo ještě lépe stůl plastový, v tom je dnes návrh zakódované populární téma boje za životní prostředí), dají k tomu popisek „*Transcendence*“ a v odborných časopisech „*Umění včera, dnes a hlavně zítra*“ a „*Dřevorubec – přítel člověka*“ na tuto performanci vyjdou nadšené odborné kritiky.

Teď teprve je vidět pošetilost našich předků, kteří se snažili vyrobit věci tak, aby vydržely co nejdéle a nemusely se co chvíli nahrazovat novými. Moderní ekonomové by jistě dokázali na složitých vzorcích potvrdit, že dovedně polámaný deštník opatřený krásnými dírami a retroprošoupaninami přispívá k rozvoji civilizace nepoměrně více než deštník, který jen staromódně chrání před zmoknutím. Nejspíš právě proto žili naši prapraprarodiče v nedostatku, protože rozvinutá společnost přece hlavně spotřebovává, obměňuje, upgraduje a rozbíjí, v tom je její svatý grál pokroku a nekonečného růstu. Zpátečník, který šetří, uchovává, lpí na funkčnosti a nepodílí se na společném rozbíjení, aktivně brání růstu a jako takový by měl být moderními nápodobami *Výboru veřejného blaha* rovněž rituálně rozbit nebo aspoň očištěně obměněn. Co s ním jiného?

Myslím, že naše společnost má ještě netušené možnosti dalšího růstu: Těším se, až se budou produkovat módní předrozbité budíky: Budou mít prasklé sklo na ciferníku, záměrně poškozeným zvonkem nebudou již umět budit, ale budou prostě neodolatelné, a kdo je nebude vlastnit, bude mít ve společnosti takovou ostudu, jako kdyby si vzal ponožky do sandálů nebo šel do Národního divadla bez batůžku na zádech. Těším se na výrobce přednaprasklé fotoobjektivy, které budou na fotkách vytvářet krásné permanentní výtvarné motivy, a ušetří tak fotografům spoustu tvůrčího přemítání. Těším se na módní gumáky s ručně propalovanými otvory, které budou vyjadřovat odlišnou individualitu každého z nás, a nějaká ta voda v botách bude jen drobnou nepříjemností, kterou kvůli společenské akceptaci ochotně podstoupíme. Těším se na exkluzivní módní auta, která budou jezdit jen občas, protože originalita každého z nás se lépe projeví, když auto kreativním způsobem tlačíme, než když se v něm jen netečně vezeme. A tak bychom mohli pokračovat prakticky ve všech oborech lidského konání, takže je vidět, že civilizace rozbíjení má obrovský potenciál a zářivou budoucnost. Ekonomický vývoj, který kdysi logicky přešel od výroben k montovnám, bude na své přirozené pouti zjevně pokračovat k rozbíjírnám, svářeči se úspěšně rekvalifikují na rozvářeče a skladníci na rozkladníky.

Pevně věřím, že si tyhle mé náměty přečte nějaký vizionářský podnikatel v Bangladéši, který ve svých velkorozbíjárnách budoucnosti vyprodukuje pro naši rozvinutou společnost dostatek zboží přesně podle našeho módního gusta a mně třeba za kreativitu pustí nějakou malou finanční odměnu, protože jestli ne, tak si nové cool „čvachtavé gumáky“ ani „pršící deštník“ nebudu mít za co koupit, a to by přece byla škoda!

Jednou tak, logicky, dojde řada na obměnu celé zeměkoule, protože i ta má jistě jen dočasnou záruční dobu a prodloužení jejího normálního fungování už bude přinášet jen náklady a nikoli výnosy. Předpokládám, že hned několik globálních firem nabídne v té době lepší model ve svém e-shopu, model, který možná bude mít rebelsky ošmirglovaný Himálaj a sem tam nějaký ten sexy rozparek napříč kontinentem.

V rámci věrnostního programu bude jistě s náležitou slevou.

O sestřencích a tetěňatech

Nevím, jestli to není známka nějaké osobnostní poruchy, ale měl jsem vždycky strašný chaos v pojmenovávání příbuzenských vztahů. Rozlišovat mezi *bratrancem* a *synovcem* či mezi *neteří* a *snachou* mi činí neobyčejné potíže. Když se mne někdo třeba zeptá, jak se má můj *švagr*, je na mně na první pohled vidět, že nejenže nevím, jak se má, ale překvapuje mne i samotný fakt, že někdo takový existuje (a přitom existuje; jako by se nemohli rovnou zeptat, jak se má Karel, mohli jsme si porozumět hned!), takže se snažím odvést řeč na nějaké téma, kde se cítím být jistější, třeba na kulturní a společenské tradice novozélandských Maorů.

Po mnohaletém drilu aspoň rozeznávám *strýčky* od *tet*, vím, že *kmotřenec* existuje, kdežto *kmotřitel* je nesmysl, a dokonce si troufnu říct, že i když *pravnucci* i *prarodiče* vypadají podle svého prajména stejně prastaře, existují mezi nimi nemalé věkové rozdíly. Obávám se ale, že toto je limit mých možností, a raději bych byl odpovědným samosoudcem při nelehkém Paridově soudu, než abych odpovídal na citlivou otázku, jestli kromě *prasynovců* mohou existovat i *praseštěnice*.

Nedávno se mě zeptala moje *sestra*, jestli vím, že jeden z mých *sestřenců* bude mít narozeniny. Dodneška jsem si myslel, že *sestřenec* je nějaká vzácná houba, u které by ovšem bylo dost odvážné hovořit o narozeninách. A teď se dozvídám, že *sestřence* mám i já a dokonce jich, zdá se, je víc. Tak jsem se svou *sestrou*, která právě hltá kapitoly z vývoje českého jazyka, trochu zabředl do dávnověku a dozvěděl jsem se od ní, že – i když ani moderní zjednodušené pojmenování příbuzenských vztahů nejsem schopen zvládnout – bylo to všechno kdysi ještě mnohem složitější a existovalo mnoho dalších slov tak krásných, že by bylo škoda je nepoužívat a zapomenout na ně.

Takže teď už vím, že *sestřencem* býval ve středověku *syn sestry* (heuréka, ty opravdu mám – a hned dva!), zatímco *sestřenice* bývala kdysi *sestřinou dcerou*. Kdybych měl *bratra*, mohl bych analogicky mít snadno nejen *bratrance* ale i *bratranici*, což bych donedávna – nepoučen – mohl mylně považovat za druh alkoholu. Kdybych měl děti a moje *sestra* by jim tedy byla *tetou*, její děti – tedy mí *sestřenci* – by těm mým byly *tetěňaty*. Obráceně by to ovšem nefungovalo, protože já bych byl dítětem své *sestry* nikoli *strýcem* (to býval jen *bratr otce*), ale *ujcem*, takže mé děti by byly *ujčeňaty*. Kdyby ovšem má *sestra* nebyla *sestrou* ale *bratrem*, což v tomhle zmatku nemohu úplně vyloučit, šlo by o *strýčeňata*. Zdá se vám, že v té komplikované změti aspoň *teta* je pořád *tetou* a tvoří tak kýžený pevný bod v příbuzenském vesmíru? Bohužel, není tomu tak, protože *teta* byla jen *sestrou* jednoho z rodičů, případně *ženou ujce*, zatímco *ženou strýce* byla *strýna*.

Se *švagry* to také nebývalo tak jednoduché jako teď, kdy *švagr* je ze všech stran stejným *švagrem* a i ostatním *švagrům* jako by (aspoň z jazykozpytného hlediska) z oka vypadl. *Manželčin bratr* se totiž nazýval *šir*, zatímco *manželův bratr* byl *deveř* (přesvědčit textový editor, že chci opravdu napsat *deveř* a ne *dveře*, není úplně jednoduché). Taky se ve středověku nevyprávěly vtipy o *tchýních*, ale o *svekruších*, *svekrách* nebo dokonce *tščích*, *tchán* byl tehdy *svekrem* nebo *svakem*, aspoň do té doby, než si *svak* sbalil svůj sak-pak a dal *svekruš* vale. A když jsem se navrch dozvěděl, že *snaše* se říkalo *zelva*, ostatně jako prý dalším nepokrevným příbuzným ženského rodu, a že *pastorek* není – jak jsem si myslel – jen součástí bicyklu, ale také *nevlastním synem* (znalci Janáčka jistě tuší, jak to bylo s *nevlastními dcerami*) chaos definitivně překročil únosnou mez.

Obdařen bujnou fantazií, představuji si, jak se ve středověku sešla širší rodina, kde skoro každý každému byl tu *deveřem*, onde *zelvou*, občas *tetěnětem*, jindy *zas strýnou*. Co když, proboha, se na takovém středověkém posvícení notně posilněn domácí pálenkou spustil *ujec s bratranicí* nebo se do osidel náhlé lásky zapletl *svekr s nepokrevní zelvou* – co z toho všechno mohlo vzejít za nové životy a nová slova?! Na to aby měl člověk dvě vysoké školy, aby se v něčem takovém vyznal, a

celkem chápu ctihodného Gregora Mendela, že při svém zkoumání základů genetiky prozíravě nevstoupil do tenat různých *ujčeňat* a soustředil se na studium nekonfliktního a mlčenlivého hrachu.

Šťasten, že kolem nezuří středověk, jdu na nádraží vyzvednout návštěvu. Měla by přijet moje docela obyčejná moderní *sestřenice*. I když – co si budeme povídat – kdoví, jak je to doopravdy!

O džbánu s kvalitním uchem

Kdysi jsem dostal darem starobylý džbán. Optimální dárek pro milovníka piva, ale co s ním budu dělat já? Když jsem probral všechny možné varianty, rozhodl jsem se, že nejlepší by bylo využít džbán pro výzkumné účely. Ale kudy na to? Objemové jednotky jsou oblastí celkem dobře probádanou a keramika, ze které byl džbán vyroben, nevypadala zrovna supravodivě. A tak jsem se rozhodl přejít od přírodních věd do oblasti věd společenských a se džbánem jsem začal chodit pro vodu. Budu si zaznamenávat počet cest k vodě (ostatně každou chvíli mne k ní někdo pustí), čas, který mi to trvalo, připojím zevrubný popis okolních podmínek a budu měřit, za jak dlouho se u mého džbánu utrhne ucho. Tolik citovaná lidová moudrost je totiž dost obecně formulovaná a vypadá to, že výzkum v této oblasti byl zatím dost povšechný, když z něj nevyšlo jediné konkrétní číslo.

Chodil jsem pro vodu často a vytrvale, ale džbán nejevil žádné známky opotřebení. Ucho bylo sice ohmatané – ale stále pevné. Po několika letech jsem začal být netrpělivý. Jeden kamarád, šťastlivec, si vyrazil s úplně novým čínským džbánem jenom jednou a ucho se mu utrhlo dřív, než k vodě vůbec došel. To jen mně, smolaři, zase osud přistrčil do cesty jako na potvoru kvalitní výrobek! Můžu s ním chodit pro vodu další roky a desetiletí a je pravděpodobné, že v této činnosti budou muset ještě pokračovat mí případní synové a vnuci. Ale když už jednou člověk zasvětil život vědě, neměl by se nechat odradit dočasnými neúspěchy!

Ze strany mých známých a přátel ke mně zaznívaly mnohé dobré rady: Optimisti mne uklidňovali, že musím být trpělivější, protože džbán je starobylý, a pochází tak možná dokonce ještě z doby, kdy se dělaly trvanlivé výrobky, protože ještě nikdo pořádně nevěděl, co je to HDP a že je potřeba věci stále rozbíjet a obměňovat, aby HDP rostl a civilizace se tak rozvíjela. Divná doba, že? Ještěže už jsme dnes o dost dál!

Další skupina našeptavačů mi tvrdila, že voda, pro kterou chodím, je nejspíš *příliš měkká*, zatímco ucho džbánu se mnohem snáze utrhne působením *tvrdé vody*. Známý jaderný fyzik mi z týchž pohnutek doporučoval použít *vodu těžkou*. Bývalý kolega hydrolog zase navrhoval, že nejjistější bude jít se džbánem rovnou pro *vodu stoletou*, jen si musím dávat pozor, aby se místo ucha se mnou neutrhli břeh.

Zamýšlel jsem se i nad tím, zda neustálým opakováním známého rčení nemohlo dojít k významovému posunu původní myšlenky a k nám se historickou tichou poštou nedostala jen zkomolenina skutečnosti. Co když ve známém rčení nejde o *ucho džbánu*, ale o *ucho osoby*, která pro vodu chodí? Ostatně – kdoví, jak to doopravdy proběhlo kdysi dávno v Arles? Třeba chodil Vincent Van Gogh Gauginovi tak dlouho pro vodu, až...

Jednou v zimě, když mrzlo a jen málo chybělo k tomu, aby i praštělo, jsem při pravidelné vycházce se džbánem našel vodní hladinu obrněnou proti nenadálému útoku mrazu ledovým krunýřem. Okamžitému záchvatu klukovské touhy aspoň jednou se na zamrzlém potůčku pořádně sklouznout prostě nešlo odolat! Když jsem se svou koledou po vzoru lidové písně na ledu upadl, bylo mi hned jasné, že moje několikaleté vědecké snažení konečně dospělo ke zdárnému konci. Na památku jsem si domů z roztříštěného džbánu odnesl aspoň kvalitní utržené ucho, které k závěrečné výzkumné zprávě hodlám přiložit jako důkaz. Teď je třeba ještě všechna data prohnat počítačem, vyhodnotit tabulky, navrhnout grafy a zformulovat podrobné závěry.

Ještě plný emocí z právě zdárně dokončené výzkumné mise jsem se cestou domů pokoušel alespoň svá předběžná zjištění zavolat do lesa. Nepřál bych vám ovšem slyšet, co se z něho ozývalo.

O nakupujícím Josefu Kajetánovi

Když jsme se o *Josefu Kajetánu Tylovi* učili ve škole, ničím mě tehdy nezaujal. Možná jsem nebyl dostatečně koncentrovaný na výklad profesora, možná se jen minuly frekvence našeho vlnění, a nedošlo tak ke kýžené rezonanci. Zdálo se mi, že s panem Tylem nemáme vůbec nic společného, na rozdíl třeba od poetistů, surrealistů, dadaistů a osvobozených divadlistů, kteří mluvili řečí, jež mne okouzlovala, i když jsem jí třeba právě úplně nerozuměl. Dnes jsem se ale dozvěděl, že jsem se mýlil a minimálně jednu věc s *Josefem Kajetánem* společnou máme: Oba totiž strašně neradi nakupujeme.

Možná namítnete, že o vztahu *Josefa Kajetána* k nakupování není historikům moc známo, snad kromě toho, že měl celý život hluboko do kapsy, což ale ještě podle současných zkušeností samo o sobě neznamená, že člověk nakupuje nerad. Na Tylovu nechuť k nakupování jsem přišel holmesovskou dedukcí, protože jsem vyrazil do Prahy dokoupit pár nezbytností na dovolenou. Na svých toukách městem jsem dorazil až k obchodnímu centru Palladium, což je podle mého názoru obzvlášť obskurní příklad konzumní katedrály. A tu jsem u vchodu do obří budovy plné obchodů a obchůdků spatřil velký nápis. „Copak to asi mají dneska ve slevě?“ zajímalo mě a přišel jsem k tajuplnému nápisu blíž.

„Na tomto místě,“ praví pamětní deska, „napsal Josef Kajetán Tyl v roce 1834 slova k písni *Kde domov můj*.“ Safra, kdo by byl řekl do národního barda, že trávil čas místo rozšiřováním českého kulturního obzoru zrovna couráním v Palladiu! Vidíte, takovou bulvární zajímavost se ve škole nedozvíte! Copak asi tehdy nakupoval? Zajímal se o nové modely mobilních telefonů? Potřeboval snad nové džíny? Nebo tu byl jen jako doprovod nějaké *Josefy Kajetánové*, která se nedokázala vymanit ze zajetí přebohaté nabídky dámských klobouků v akci? Přikláníl bych se spíš k poslední verzi. Jednak potvrzuje známý a osvědčený fakt, že za vším se sluší hledat ženu, jednak by tato skutečnost dobře ladila s dalšími indiciemi.

Představuji si *Josefa Kajetána*, kterak – utrmácen pěším výletem centrem Prahy a znechucen drobným nedorozuměním, ke kterému došlo, když se jeho dáma dožadovala při cestě metrem výhledu na pražské památky, který jí básník v nepřístojné touze po rozkoši polibku kdysi neprozřetelně slíbil – nabídl své průvodkyni jako drobné odškodné za prožité trauma nový klobouček na jarní vycházky, evidentně netuše, jak obrovskou tržní nabídku je schopen zajistit rozvinutý kapitalismus. Co v takových chvílích, kdy nemůže být ničemu efektivně nápomocen a přesto nemůže z trhoviště bez ztráty cti dezertovat, udělá opravdový básník? Samozřejmě, zakoupí sobě v nejbližším

papírnickví linkovaný sešit formátu A6 a začne tvořit. Do obsahu básně pak jeho citlivá duše promítne všechna svá aktuální trápení a své touhy.

A právě setrvalá a zároveň nenaplnitelná (muž přece vždy drží své slovo, že?) touha odejít z babylónsky hlučícího jarmarečného prostoru vyvolala zřejmě v *Josefu Kajetánovi* neodbytnou touhu po domově. Najednou se domov v myšlenkách básníka proměňuje z neútulného prostředí, vyžadujícího po něm pravidelné vykonávání vybraných domácích prací, ve vytoužený zemský ráj. V záchvatu sebelítosti se mu v nekorektním srovnání s Palladiem zdají být nádherné i podmáčené louky a oázou svobody se mu zdají být dokonce i Bory. Zmínka o sadě v jarním květu pak zřejmě metaforicky vystihuje skutečnost, že v obchodním centru právě probíhá jarní výprodej.

Nevím, jak dlouho své básně píšete vy. Mně bývají i na méně významné kousky, než je státní hymna, většinou i tři, čtyři hodiny málo, takže když přihlédneme k nepopíratelně většímu talentu a profesní zručnosti Tylově, odhaduji nezbytný čas věnovaný *Josefou Kajetánovou* výběru kloboučku na cca dvě hodiny. Ode dneška vždycky, když se při naší hymně postavím do pozoru, věnuji *Josefě* a jejímu dvouhodinovému nákupnímu dilematu tichou vzpomínku. Kdyby tehdy ve čtyřiatřicátém žádné nové klobouky nepřivezli, kdoví jakým ryčným popěvkem bychom vyprovázeli na hřiště naše fotbalisty či hokejové reprezentanty.

Věřím, že se teď *Josef Kajetán* nervózně neobrací na svém nebeském loži a nebere moje spekulativní řádky jako výsměšné nactiutrhání a rouhačství. A ať už to tehdy v Praze na náměstí Republiky bylo jakkoli, věřím, že ženy mužům budou i nadále každým svým konáním, každým svým slovem a každým nasazením půvabného kloboučku poskytovat nekonečnou inspiraci k vytváření trvalých hodnot, stejně jako oplátkou i muži jim.

O bolestech světla

Za normálních okolností mám celkem rád světlo. To vůbec neznamená, že bych měl něco proti noci, naopak je spousta situací, pro které je právě noc jako stvořená a za denního světla na nich nebývá nic opojného. Ale světlo má své kouzlo a já vždycky žasnu, jak výkonnou lampičkou je naše milé slunce a jak tahle lampička dokáže zatočit s hejny nočních můr a přízraků i s mnoha tmavými skvrnami na duši. I za běžné noci jsem celkem rád, mám-li po ruce decentní zdroj více či méně přenosného světla, abych se aspoň občas mohl vcítit do jedné z fází božského budování světa. Prostě mám rád světlo. Za normálních okolností.

Právě teď ale mají okolnosti do normálních daleko. Ostatně co je to taková *okolnost*? Není to náhodou také *Inost oka*, to znamená míra, jak k čemu naše *oko* *lne*? A teď jsou zrovinka *okolnosti* takového typu, že mé *oko* *lne* jednoznačně ke tmě. Ke tmě pokud možno naprosté a nepřerušované. Ke tmě chladné. Vytouženým prostředím pro mne přestal být prostorný obývací pokoj s krbem, ale stal se jím temný interiér chladničky s vyšroubovanou žárovíčkou. Netušil jsem, že moje *zanícenost* pro vše zajímavé dosáhne tak vysoko. Dosáhla až mého oka. Trvalo jí to jen chvilku. *Oka mžik*.

Zanícené oko nemá rádo zdroje světla, prahne po životu v temnotě, a je tedy optimální pro milovníky a autory depresivního umění. Senzitivita zaníceného oka může dosáhnout hranice citlivých fotometrů a dokáže bolestivě zareagovat i na letadlo blikající na noční obloze. Soused nedávno na zahrádku nainstaloval lampičku, která reaguje na pohyb na ulici a automaticky se rozsvítí. Dokonce i na tak pomalý pohyb, jako je ten můj. Ještě minulý týden se mi to zdálo jako dobrý nápad a byl jsem za přisvícení na temnou asfaltovou cestu rád. Ale to bylo – jak už víme, – za zcela jiných *oko* *Iností*. Tehdy ještě mé *oko* *lnulo ke světlu*. Teď, když se lampička znenadání rozsvítila vstříc oku, které se pro svou dočasnou zanícenost nedokázalo náhlému přívalu luxů, lumenů a kandel účinně bránit, jsem byl schopen lézt bolestí po stropě, kdyby ovšem chodník u nás v Dobřichovicích nějaký strop měl. Ještěže prozatím nejsem slavnou celebritou a nepronásledují mě paparaziové se svými magnéziovými blesky, protože povolání blýskajících paparaziů je u mne v současné situaci společně s různými ohňostrůjci, strážci výkonných majáků a diskotékovými stroboskopisty dočasně na indexu.

Když potkám člověka, který kolem sebe šíří intenzivní světlo, musím přejít na druhý chodník. Nerad! Při mhouření oka před podlými útoky myriád světelných zdrojů vypadám, jako když na kolemjdoucí spiklenecky pomrkávám, až si to některé ženy špatně vysvětlují; ty nejpobouřenější na mne

poštvávají své muže a ty nejméně sympatické pomrkávání opětují, ač ve skutečnosti nejsou pro věc zdaleka tak zanícené jako já.

S údivem zjišťuji, kolik přístrojů vydává světlo proměnné intenzity. Počítač, jasná věc; jak je to jinak kamarád, aktuálně by mě potěšilo víc, kdyby ke mně jen láskyplně promlouval. Ale on zcela neurvale svítí! Stejně tak displej mobilního telefonu: Ani jedna moje ruka není tak dlouhá, aby dokázala přidržet mobil v bezpečné vzdálenosti od oka. Zapálit oheň v krbu? Zapomeňte! Pustit televizi? Sice má víc programů než krb, ale ani jeden dostatečně temný, navíc se obsahově krbu nemůže rovnat.

Pouštím si tedy rádio a slyším ve zprávách optimistické zprávy o tom, jak se našim hrdinným politikům daří v potu tváře bojovat se záludnými překážkami na všech frontách. Jen aby se proboha právě teď, když jsem na to nejméně připravený, zčistajasna nezačalo blýskat na lepší časy!

O názvech sportů

Při cestě do práce mě nedávno napadla mimořádně vtipná básnička; tedy aspoň mně v tu chvíli připadala mimořádně vtipná. Byla založena na drobném nedorozumění, kdy si muž objedná v internetovém obchodě *boxerky* (míněno spodní prádlo) a místo toho jsou mu doručeny *rohovnice*, tedy samičky od boxerů (pozor, nemíním bojové nástroje zpevňující pěst, ale živé sportovce a rváče). Celkem pitomý obsah, ale vtipná forma a vzdušný rým.

Potíž tkvěla v tom, že slovní hříčka, rým i rytmus byly založeny na slově "*rohovnice*". Dobré, dokonce ještě použiju netradiční archaické slovo, řekl jsem si původně. Ale tehdy mne napadlo, jestli to slovo není až příliš netradiční a přehnaně archaické a jestli ho ještě dnes běžný středně poučený čtenář vůbec zná. A nabyl jsem podezření, že nezná. Co s takovou hříčkou, co s vtipem, který nikdo nepochopí? Kdo už dnes tuší, že *rohování* býval svého času český výraz pro *box*. Dnes už textový editor takové slovo podtrhává a dává tím jasně najevo, že *rohování* opustilo běžný lidský slovník a odstěhovalo se definitivně do budovy *Ústavu pro jazyk český*, kde je jeden z jeho posledních exemplářů přechováván v sekci podivností a zrůdiček.

Napadlo mne udělat si malou inventuru dalších počestěných sportů: Kterým z nich se povedlo uchytit a kterým ne: *Kopaná*? Nic moc. Z pravidel „míče kopaného“ jsou dávno pravidla fotbalová, nápis první liga kopané už jsem taky dlouho neviděl. *Kopaná* je tedy adeptem na postupné vymírání a *rohování* jí na své policiče kuriozit již drží místo. *Košíková* a *odbíjená* – ty jsou na tom o něco málo lépe. Například *odbíjenou* pražského staroměstského orloje sledují každou hodinu davy turistů, tak je populární! Ale i tady se začíná rozbíhat vnímání slov *košíkář* (vyrábějící košíky) a *basketbalista*, a že je někdo *odbíjenkář*, to už jsem neslyšel hodně dlouho, jako by to byla nějaká hanba. *Volejbal* a *basketbal* tedy nakonec zřejmě zvítězí – nikoli K.O., ale nejspíš jen na body, jak by řekli *rohovníci*, kdyby ještě existovali. *Házená* se naproti tomu ujala slušně a celkem se drží, snad proto, že výraz *handbal* je dosti nezvukomalebný (ale mezi námi – o co je *fotbal* lepší?).

Zajímavý je *nohejbal*, což je původem český sport s mile odlehčeným ironickým názvem kombinujícím český „nožní“ základ a anglickou míčovou koncovku. Naopak by měl být problém přeložit nohejbal jako českou slovní hříčku do cizího jazyka. Kdysi ještě ve škole mé tehdejší platonické lásce vyhrožoval ukrutný ruštinář dvojkou ze zkoušení, když neuměla přeložit jedno slovíčko, protože to JEMU BY SE STÁT NEMOHLO! Zeptal jsem se ho tedy, jak se řekne rusky *nohejbal*, on se zapýřil, mé vysněnce dal jedničku a celý večer pak žhavlil telefony svých známých v Moskvě, aby mohl smýt ze své sebevědomé tváře domnělou hanbu. Mně ovšem slovíčko samé vůbec nezajímalo, bohatě mi stačilo, že jsem se mohl cítit chvilku jako velký hrdina a zachránce, který bojuje za práva vdov, sirotků a krasavic z vedlejší lavice.

Novější sporty jako třeba *florbal* nebo *korfbal* už se s nějakými obrozeneckými ekvivalenty nenamáhají vůbec. A to nemluvím o různých *snowboardcrossech* a *shorttrecích*. K čemu by jim bylo české pojmenování, když ani neumíme do češtiny přeložit *snowboard* (pominu pěkně počestěné slovo *snoubort*, které už jsem na svých toulkách internetem taky spatřil)?

Curlingu se *metaná* říkalo ještě celkem nedávno, ale postupem času cizácké pojmenování zcela ovládlo ledovou plochu a české synonymum se na tomto hřišti krčí až při kraji a hrozí mu, že přepadne *do autu*, tedy česky *do zámezí*, které je ovšem samo na tom podobně nepěkně.

Věru neradostně to vypadá s budoucností našich českých sportovních výrazů. Nebude jistě dlouho trvat a komůrka *Ústavu pro jazyk český*, té rezervace a zoologické zahrady pro druhy ve volné přírodě již vyhynulé, bude nabita k prasknutí. Tipuji, že kromě *házené* by mohlo vydržet *plavání* a možná –

sice ukrutně složitá, ale omamnými dálkami vonící – *lukostřelba*. Očista a vzkříšení (možná lépe *resuscitace*) našeho jazyka, zahájené kdysi Josefem Jungmannem, tak dostoupí svého vrcholu.

Mimochodem, nepamatujete si ještě někdo, jak byla ta mimořádně vtipná básnička, co mne napadla v samotném úvodu? Teď, když už se na vaši znalost *rohovnic* mohu spolehnout, bych ji mohl konečně zveřejnit bez speciálních vysvětlivek. Nepamatujete? Škoda, já už taky ne.

Mám neodbytný pocit, jako by se mi *rohování*, ta anachronická zrůdička rochnící si ve svém zaprášeném archívním pelechu, tichounce posmívalo.

O naražech moderního věku

Poslední dobou potkávám čím dál víc osob (a abych nevypadal jako nějaký nadřazený mravokárce, připouštím, že i já se v této skupině občas ocitám), kterým říkám pracovně *naražeci*. Ne, nemá to žádnou souvislost se středověce divokým a sadistickým *Vladem Naražecem*, nejde o narážení někoho na něco, ale narážení někoho do někoho jiného. Dnešní *naražeci* netřímají v ruce těžký meč na machometány, i když z hrdinských hospodských či internetových promluv některých z nich by se to tak občas mohlo zdát, ale cihličku chytrého moderního telefonu. Buď na displeji mobilu sledují film, od kterého se prostě není možné odtrhnout ani za chůze, nebo jsou plně pohrouženi do jakési hry, chatují s kamarády, pochodují slepě podle náповědy v mobilní mapě, aniž by se rozhlédli kolem sebe, kde právě jsou, nebo obraz sama sebe právě přímo přenášejí někam na sociální síť v bláhovém přesvědčení, že ostatní bez jejich aktuálních videí nemohou žít.

Shodou nepříznivých okolností se ale takoví *naražeci* většinou vyskytují v prostoru, který sdílejí s řadou dalších lidí, takže co chvíli dochází ke srážkám a karambolům. Ve slabé chvíli snad někdy zazní slovo omluvy nebo je možné spatřit aspoň omluvné gesto. Většinou se ale něčím takovým *naražeci* neobtěžují. Naopak, nečekaný náraz obtěžuje a vyrušuje především je samotné; jako kdyby jim ostatní lidé nemohli uhnout, když při chůzi právě nemají co na práci, a můžou se tedy v klidu rozhlížet kolem sebe a předvídat. Spěchající *naražec* s mobilem v ruce a s pohledem vpitým hluboko do displeje je zaneprázdněný a duchem jinde, to přece musí každý pochopit a ve svém vlastním zájmu se klidit z cesty. Aspoň pak může zpovzdálí zvědavě pozorovat, jak si to dva *naražeci* se stejně

zarputilými výrazy v soustředěných tvářích řízením škodolibé náhody namíří přesně proti sobě, vstříc nevyhnutelné srážce jako v urychlovači v CERNu. Když má ale *naražeč* k dostatečně hroší kůži navíc ještě štěstí, může profrčet narvanou nádražní halou celkem bez problémů, aniž by zvedl oči, a když pak po nějaké době dorazí do práce, domů za rodinou či na domluvenou návštěvu, není si jistý, zda dnes přes nádraží vůbec šel, a svou špatnou paměť svádí na „autopilota“.

Horší pak ale je, když *naražeči* opustí pěší zónu a vkročí odhodlaně do džungle přilehlých ulic, na kterých zuří hustý provoz. Jsou schopni vstoupit bez rozhlížení na přechod pro chodce na červenou, protože koncentrace na rozehranou hru na obrazovce omezila jejich jindy tak dobře vyvinuté periferní vidění, jsou schopni sestoupit z chodníku nečekaně přímo pod kola okolojedoucímu obrněnému Panduru, který si dva roky lízal rány v servisu po střetu s postarší škodovkou a srážka s *naražečem* hrozí vystresovanému obrněnci další dlouhou nebojeschopností. Čas od času takto *naražeči* způsobí dopravní nehodu a – nejčastěji sami sobě – přivodí nepěkné zranění. Tím samozřejmě vzbudí soucit u profesionálních rozséváčů dobra, kteří dojdou k logickému závěru, že *naražeče* je nutné proti jejich slabosti dobře chránit, jinak vyhynou a jejich volební hlasy budou na rušném politickém jarmarku chybět.

Ochránci *naražečů* se pak rozdělí na dva tradiční tábory: První skupina zastává názor, že problémy způsobené technologickým pokrokem, se dají vždy snadno eliminovat ještě větším technologickým pokrokem. Červené panáčky je proto třeba – ať to stojí, co to stojí – před přechody zabudovat i do dlažby na chodníku, aby si jich sklopené oči *naražečů* dokázaly všimnout lépe než v místech, kudy ještě pár let před příchodem civilizace létávali ptáci. No a vývojáři jsou pak jistě schopni vyvinout i chytrou mobilní aplikaci *Netopýr*, která bude *naražečům* signalizovat proměnným signálem všechny překážky v cestě i v blízkém okolí a v prémiové verzi možná i kolem prolétávající chutné mouchy. Druhá skupina pro změnu soudí, že všelékem na problémy jsou restrikce všeho možného druhu: Napadne ji, jak by bylo krásné a účinné všem chodcům úplně zakázat manipulaci s mobilními telefony blíže než 1,28 metru od silnice, napadne ji snížit maximální rychlost aut ve městě na bezpečnějších 10 km/h, i když ještě lepší by pochopitelně bylo po městě auta výhradně tlačit, napadne ji trestat žalářem "*pohled na mobil delší než krátký*". Babička mi kdysi jako dítěti jednoduše říkala, že mám koukat, kam šlapu, a když nekoukám, tak holt se pak nesmím divit. Ale chápu, že pro všestranně komplikovanou soudobou společnost je to rada až příliš praktická, protože kdyby se podle ní všichni řídili, všelící zákonní zakazovači, dlaždiči i vývojáři *Netopýra* by přišli o svůj job.

Čím déle píšu, tím více mi připadá, že je vlastně občasná srážka s *naražečem* jedinečnou šancí zničit aspoň na chvíli bubliny, které nás často obklopují stejně jako jeho, pěkně se na něj (nebo na ni) usmát a popřát třeba dobrý den. Třeba z té podivné a nepochopitelné události bude v takovém šoku, že o ní hned napíše na facebook.

Za chůze, samozřejmě, protože kdo chvíli stál...

O češtině do životopisu

Není tomu tak dávno, sepisoval jsem svůj životopis. Ne, nebylo to proto, že bych měl neodbytnou touhu o sobě něco zvěstovat světu. Ještě nejsem tak sebestředný, abych sám sobě třeba vytesal heslo do elektronického kamene Wikipedie. Byl to obyčejný životopis pro případné uplatnění na pracovním trhu, takový ten spisek, ve kterém se snažíte sebevědomě vyzdvihnout své dobré stránky a vlastnosti a s vrozenou skromností potlačit ty špatné a pro daný účel nevyhovující, a zároveň se přitom pokud možno neudusit zvrátky vlastních lží. Psaní šlo docela dobře – až do okamžiku, kdy jsem narazil na oblast jazykových znalostí a logicky jsem jako první uvedl češtinu.

Jak však popsat míru znalosti tohoto jazyka a nelhat? Když jsem ještě chodil do školy, moje znalost jazyka českého byla hodnocena jako oscilující mezi *výbornou* a *chvalitebnou*. Platí to ale doposud? Vzpomínám si, že jsem se školnímu studiu češtiny moc nevěnoval a více jsem se zabýval využitím jazyka v praxi. Je možné připustit, že neustálým praktickým používáním jsem dosáhl znalosti *perfektní*? Ruka nad klávesnicí počítače zaváhala: Stačí si přečíst kousek Vančurových textů nebo uvědomit si, že stále ještě mi nejsou stoprocentně jasné rozdíly mezi příslovečným určením a doplňkem případně mezi přívlastkem shodným a těsným. *Perfektní* tedy moje čeština opravdu není, shodnout se můžeme snad jen na tom, že je mi někdy poněkud těsná.

Na druhou stranu už jsem ze školy nějaký ten rok pryč a – jak známo – znalosti postupně samovolně degradují. Dá se tedy předpokládat, že z kamenitých výšin dávné *výborné* či *chvalitebné* znalosti jsem postupně přešel do úrodných nížin znalosti *dobré* až *dostatečné*, to však, uznejte, zní v životopisu příliš školometsky. Z podobných důvodů jsem vyřadil i znalosti *uspokojivé*, protože takové bylo, tuším, ve škole chování, když už nebylo nic moc. Zkusil jsem tedy přejít od školních stupnic k jinému

typu hodnocení a napadlo mne, že česky mluvím *plynně*. A protože to znělo maličko nafoukaně, nějakou dobu jsem se lépe poslouchal a zjistil jsem, že moje čeština je doopravdy *plynná* jen málokdy a je spíš přerývaná zámlkami a slovními berličkami. A je taktické a pro daný účel výstižné napsat do životopisu, že moje čeština je *přerývaná*?

Taky bych mohl napsat něco podobného jako do oblasti schopností práce s počítačem. Kdybych použil takovou analogii, mohl bych snad bez uzardění prohlásit, že moje úroveň znalosti češtiny je *uživatelská*, což si překládám tak, že se v případě nouze jsem schopen domluvit. Jenže pak jsem si vzpomněl na různé – v dnešním jazyce celkem oblíbené cool výrazy jako mítingy, brífování, tásky, gůglování, deliveráce, šérování informací, skoupy projektů, prostě na podobný brejnvošingový šit, a zaváhal jsem i nad znalostí uživatelskou. Jak já, proboha, vlastně umím česky? Asi nijak zvlášť, když mě ani neumí napadnout výstižné slovo!

Mohl bych to snad zamluvit nějakým nejednoznačným adjektivem. Co kdybych třeba napsal, že moje znalosti českého jazyka jsou *kromobyčejné*? Tím přece neříkám, že jsem amatérský jazykozpytec, který na firemních poradách hovoří ke kolektivu v přechodnících. Na druhou stranu to může vzbudit podezření, že nejsem týmový hráč. Mám tedy napsat, že moje znalosti jsou *standardní*? Bože chraň! Takového zaměstnance by snad chtěli jen v Úřadu pro normy a etalony.

Nebudu vás napínat: Nakonec mne zachránil zásah shůry a v hlavě se mi rozsvítilo. To je to slovo! Moje schopnosti v oblasti českého jazyka jsou *obstojné*! Slovní základ STOJ vypadá snad dostatečně pevně a nekompromisně, předpona OB naznačuje, že se ve mně snoubí sympatická OByčejnost s všeOBecnou OBlibou, takže bych mohl být jednoznačnou posilou pracovního týmu i pro nastávající OBzvlášť těžké doby a případný kontrakt by snad mohl vést k OBoustranné spokojenosti. To je prostě přesně ono; tohle slovo jsem hledal!

Ted' už jde jen o to, jak tohle báječně přesné a výstižné slovo pro účely konečné verze životopisu obstojně přeložit do angličtiny, protože v dnešní době je samozřejmě česky psaný životopis naprosto OUT.

Zdalipak pro překlad toho úžasného slova budou moje standardní uživatelské znalosti angličtiny dostatečné?

O zcestovalé zelenině

Dostal jsem nedávno docela obyčejnou chuť si o víkendu něco dobrého uvařit. Nakoupil jsem pochutiny různého druhu a skoro úplně nakonec mě napadlo, že potřebuji ještě dokoupit cibuli. Mám cibuli rád. Ne, že bych patřil k těm, kteří ji v syrové podobě přichroupávají ke krajíčku suchého chleba ve vlaku, jak už jsem to taky viděl, ale je pravda, že moje vaření se bez cibule obejde jen málokdy. Ale třeba bílá, neobyčejně šťavnatá cibule, kterou si pravidelně vozím z návštěv Řecka (ano, někteří lidé si z Řecka vozí napodobeniny antických památek, já cibuli), se dá jíst klidně i syrová a pořád je to delikatesa. Takovou cibuli, kdyby tak měli u nás v obchodě! Došel jsem tedy do úseku ovoce a zeleniny a rozhlédl se. Ano, tahle cibule dole v bedně vypadá moc pěkně – není sice tak bílá, jako moje vytoužená řecká kráska, ale jistě svou roli při mém kuchtění zastane na jedničku. Už jsem měl cibuli zváženu, když jsem si všiml pro mne docela zásadní věci: Cibule byla dovezena z Uruguaye.

Nevím, jestli máte nějakou osobní zkušenost s touto jihoamerickou zemí. Já žádnou. Vím jen to, že když se tam konalo v roce 1930 první mistrovství světa ve fotbale, z Evropy dorazily pouhé čtyři týmy, protože jen ty byly ochotny štrádovat se přes moře (letecké spojení tehdy prakticky neexistovalo) takovou dálku. Odvaha mé cibuli tedy, zdá se, nechybí. Chápu, měl bych asi vzít zavděk tím, že místo poloplesnivých českých zbytků loňských tuzemských zásob, mě poctila svou návštěvou kvalitní cibule – světoběžnice. Ale přesto mi na té situaci bylo něco nesympatického. Rozhlédl jsem se kolem sebe a užasl jsem: Brambory z Maroka, jablka z Peru, víno z Chile, česnek z Číny... Zelenina, kterou kdysi můj dědeček i táta pěstovali na domácím záhonku a hnojili tuzemským hnojem, stejně jako ovoce, které bez problémů dozrávalo na stromech v zahradě, pochází teď skoro výhradně z dalekých zámořských krajů. Konečně mi došel důvod zmíněných nesympatií. Jde nejspíš o obyčejnou závist: Proč by hergot měla být kdejaká zelenina zcestovalá víc než já? Proč by mi měla zahraničními nálepkami na svých kufrech připomínat mé zápecnictví, které mi zatím dovolilo jen dvakrát vytáhnout paty ze staré a dříve nejspíš i dobré Evropy.

Pravda, zmíněná invaze zeleninových i ovocných imigrantů ze všech kontinentů s čestnou výjimkou Antarktidy, může být brána i pozitivně. Dnes si přece můžete jít koupit v kteroukoli roční dobu i ryze sezónní výpěstek. Těžko však chápu, proč mám v mrazem jiskřícím lednu hořet touhou po jahodách. Cožpak si ještě z dětství nepamatuji, že v pohádce o dvanácti měsíčkách bylo podobné přání symbolem pýchy a šikany? Ale předpokládám, že dnešní děti to vidí maličko jinak, a měsíčkové sami místo nevýdělečného posedávání kolem ohně objíždějí reklamní castingy. „Lednové prefabrikované

jahody za červnové šťavnaté ceny!“ Skromná a pracovitá pohádková Maruška by dnes jen valila bulvy!

Samozřejmě chápu, že podlehnou-li z nějakého důvodu neodbytnému nutkání zahazardovat si se svým životem a ochutnat *fugu*, pravděpodobně bude z Japonska, protože ve Vltavě čtverzubci z nepochopitelných důvodů stále ještě nezdomácněli. Nevyžaduji nezbytně ani to, aby v obchodech byl celoročně dostatek *avokád* a *ananasu* z Polabí. Co je exotické, ať klidně exotickým zůstane. Proč by ale měly české veverky louskat lískové oříšky z Kalifornie, Popelka oddělovat od popela mexický hrášek a v tradičních českých švestkových knedlicích by měly hostovat švestky z Karibiku? Proč si nevychutnáváme vše v tom správném a nejlepším čase určeném po věky přírodou a podléháme pocitu, že máme na vše právo, kdykoli si zamaneme?

Omlouvám se odvážné uruguayské cibuli, opatrně ji kladu zpět do bedny s cizokrajnými nápisy a v záchvatu staromilského tradicionalistického splínu si kupuji olomoucké syrečky a třeboňského kapra. A budu tiše doufat, že tradiční jihočeská rybka neprožila své tovaryšské roky na zkušené kdesi v deltě Mekongu.

O vykutáleném pokladu

Přišla mi domů složenka. Víím, občas se to stává a většinou to nevěstí nic dobrého, ale tohle byla „hodná“ složenka, složenka, jejímž prostřednictvím nás čas od času některé instituce odmění a pošlou nám peníze. Tu vrácený přeplatek daně, ondino zase pár desetikorun za nedobrovolný odkup akcií ještě z kupónové prehistorie, žádná velká frekvence, ale ani sebemenší obnos, myslím, nedokáže přijít nevhod. Tuhle složenku jsem ale nečekal. Měla na sobě velký nápis ÚROKOVÁ POUKÁZKA a já musel ve změti čísel chvíli hledat, než jsem dokázal zaostřit na částku. Marně jsem přemýšlel, odkud by mi asi mohl pramenit nějaký úrok, protože ten většinou předpokládá nějaké depozitum, které jsem si nedokázal vybavit. Navíc mi složenka přišla na adresu, kde jsem se zdržoval naposledy před dvaceti lety.

Překvapení. Úrok z pokladu hraběte Monte Christa, nejméně. Hltavě jsem přejížděl zrakem po modrobíle vyvedené ploše složenky: Evidenční číslo, číslo poukázky, číslo vkladového účtu (hledíme,

zjevně mám kdesi utajený vkladový účet, tak dobře utajený, že se mi ho povedlo utajit i před sebou samým). Samá voda, samá voda... Datum zúčtování úroků... Přihořívá...No... A ve velkém políčku přivýklém jinak dlouhým mnohaciferným částkám stála osaměle maličká jednociferná jednička. Hoří! A aby nezůstala opravdu žádná naděje, text ve vedlejším poli pro jistotu překládá z arabské číslice do češtiny, byť vyvedené latinskými písmeny: „Jedna“.

Tehdy jsem si uvědomil, že můj vkladový účet ve výši cca dvou stokorun je (jak již z ustrojení toho slova plyne) po-zůstatkem po dávném zůstatku na jakési staříčké cestovní vkladní knížce. Její nedlouhá a nepříliš zářná kariéra kdysi skončila vybráním většiny prostředků na cestu do tehdy vytoužené jižní Francie. Dvě stovky zbyly podobně, jako po výbuchu hvězdy zbyde coby pozůstatek malý hvězdný trpaslík. A jako pozůstatek po pozůstatku po zůstatku mi teď přišla domů jedna koruna jako úrok.

První přirozenou reakcí bylo zklamání. Depozitum zjevně nebylo v hodnotě pokladu literárního hraběte a zdá se, že úroky z tohoto vkladu ke klidnému a pohodlnému rentiérskému životu postačovat nebudou. Ani skutečnost, že mi částka nebude připsána na účet, ale bude vyplacena přímo na ruku, mě nijak neusmířila v mém původním odsudku: Přece nebudu vážit cestu až na poštu, abych si poté, co vystojím frontu, vyzvedl jedinou korunu! Na druhou stranu, co by za to dala kupříkladu zlotřilá (pro někoho ovšem dobrotivá) lucemburská liška ryšavá, kdyby jí její dobrotiví (pro někoho ovšem zlotřilí) husitští oponenti poslali českou korunu. Myslím, že Zikmund by dal této variantě určitě přednost před mlhavým příslibem, že po něm jednou pojmenují zvon, a pííl by o překot na nejbližší pobočku České pošty korunu si vyzvednout. V tomto srovnání mimochodem dobře vynikne míra devalvace české koruny v úseku posledních necelých šesti set nepokojných let.

Pořád jsem ale váhal. Představoval jsem si paní za přepážkou, kterak si s velkým zájmem prohlíží mou kuriózní úrokovou poukázku.

„Nechcete přiložit váš úrok na účet?“ nabídne mi třeba. „Připojen k jistině, zhodnotil by se možná až jedním procentem per annum.“ Ani se mi už nechtělo uvažovat o tom, po jakémžto pozůstatku by to pak byl pozůstatek. „Investovat je možné i menší částky,“ dodala by paní školeně a – doufám bez ironického podtextu – podpořila by nabídku moudrým úslovím: „Každá koruna dobrá!“ Taková investice by se jistě vyplatila. Jestli počítám dobře, za dalších šest set let bych mohl mít z této koruny skoro čtyři stovky, za předpokladu, že se místní trh bude vyvíjet bez velkých turbulencí, což ovšem v minulých šesti stech letech moc neplatilo. „A celý obnos u nás bude v bezpečí, zatímco vám by se

ještě mohl doma někam zakutálet,“ řekne paní s milým úsměvem ve tváři a s lehkým přidechem despektu v hlase. Nevím, nevím, na poštu je to přece jen z bytu skoro čtvrthodinka a přínosy tohoto řešení na první pohled nevypadají valně.

Ještěže se nenechám odradit prvním a většinou ani druhým ukvapeným pohledem. Při cestě z práce jsem potkal svého dobrého známého, který podobně, jako někdo luští po večerech sudoku, řeší různá morální a jiná dilemata: „Člověče, už nevím, co s tím: Ať řeším cokoli, poslední dobou se vůbec nemůžu rozhodnout, co mám dělat; já si snad nakonec normálně začnu házet korunou!“ Konečně mi to došlo: Tahle získaná koruna úroků nemůže, dokonce nesmí být předmětem žádné konzervativní investice, to je přece doslova pokyn shůry, onen antický *deus ex machina*. Půjdu na poštu a proti úrokové poukázce nedostanu korunu jedinou, ale jedinečnou, dostanu nádhernou blýskající se a výtvarně perfektně zpracovanou kovovou minci, kterou použiju kdykoli, když bude nutné se rozhodnout a já budu právě z nějakých důvodů na vahách. Odteď už na každém rozcestí budu vědět, kudy dál a nebudu trávit svůj čas pochybnostmi. Mohu dostat ze svého starého vkladu lepší úrok? Jen doufám, že mě tahle z hlubin dávnověku vykutálená nápověda nebude záludně směřovat tam, kam nechci. Nu což, nebude-li se mi její rozhodnutí líbit, můžu házet tak dlouho, až konečně padne ta správná strana. Jak praví výsledky průzkumů: pohrdání danými pravidly je v Čechách celkem tolerováno, takže mi snad semtam nějaký ten cinknutý výsledek nikdo nebude mít za zlé.

Po čtvrt hodině cesty a dalších dvaceti minutách ve frontě mi už paní za přepážkou dává obřadně podepsat, že úrok byl vyplacen v plné výši a další péče o něj je už výhradně v mé odpovědnosti. Svou kouzelnou korunu jsem opatrně přenesl do malé kapsičky, kde nebudu ode dneška nosit nic jiného. To aby se mi můj vykutálený poklad doopravdy někam nezakutálel, na to je pro mě moc cenný. A i když se už z fronty k „mé“ přepážce valil další zákazník, ještě jsem si stihl všimnout, že paní za okénkem vypadá na poměry České pošty necelých šest set let po Zikmundovi velmi, velmi dobře. Čarovnou korunu je třeba okamžitě otestovat. Hodil jsem a padlo ANO. Tomu říkám odvážná odpověď, bodejť, jdu do toho! Ještě jednou jsem se naklonil k přepážce s upřesňujícím dotazem: „A neměla byste dnes večer čas?“ Magickým silám se prostě nedá odolat!

Paní se na mne usmála a z malé kapsičky u velmi šik vesty vylovila malou kovovou minci. Musela hodit sedmkrát, než jí konečně vyšlo NE.

O svatojánské noci a ztraceném měšci

Letos jsem se snažil být na svatojánskou noc plnou zázraků dobře připravený. Skály by se měly otvírat přesně o půlnoci, jen netuším, jestli v tomto případě platí půlnoc letní, středoevropská nebo snad dokonce greenwichská. Na poklady ze skalních hlubin se bude jistě stát fronta. Když jsou lidé ochotni stát přes celou noc frontu kvůli dotacím na topení, co s nimi asi udělá vidina truhel plných zlata a drahých kamenů? Žmoulám v kapse čelovku s náhradními baterkami; je prověřená, udělala mi kdysi dobrou službu při nočním výstupu na japonskou horu Fudžisan a dobré osvětlení je rozhodně třeba, protože nikdy nevíte, kdy za vámi pohádkový Sezam zavře svůj dočasný vchod a vy se ocitnete v temných útrobách pohádkových skal o samotě a potmě. „Ukončete výstup a nástup, dveře se zavírají!“

Hmmm, to je zajímavé, ještě před chvílí jsem měl v ruce kožený měšeček s namamoněnými kovovými padesátikorunami, které si dávám během roku stranou a na konci roku se za vytrvalost při jejich sběru odměním tím, že s měščem u pasu dojdu do nějakého obchodu a nechápající prodavače za výrobek přiměřené ceny položím měšec na stůl. „Odpočítej, kolik je třeba a jeden zlaták si vezmi pro sebe, ženštino!“ řeknu třeba hlubokým hlasem s příměsí divadelního patosu a s potěšením se podívám, co středověké móresy dokážou udělat s člověkem 21. století (naposledy mě vyprovodili pozdravem „spánembohem“). Ještě před chvílí jsem ten měšeček měl v ruce a teď je pryč!

Myšlenky na to, jaký poklad by se měl z lůna skal o svatojánské noci vyloupnout, se různí. Někdo dává přednost cizáckým diamantům, vlastenci a milovníci vojenství preferují české granáty, dobře si stojí vzhledem k posledním pohybům na burzách i zlaté mince a cihličky. Osobně nemám vyhraněný názor, jen mám pocit, že pecháček jako já najde ve skalách – pokud vůbec něco – nejspíš truhlu plnou řeckých dluhopisů. Do kapsy si s sebou беру energetický gel. Kolik už bylo těch, kteří o svatojánské noci do skal úspěšně vstoupili a pak omámeni jasným bohatstvím a vyčerpání představami, za co všechno se dá utratit, usnuli a zůstali ve skalách uvězněni celý rok? Trocha přenosné koncentrované energie se může hodit.

Rozhodl jsem se kožený měšec najít. Není na žádném viditelném místě bytu, tedy jsem jej odložil někam mimoděk, když jsem dostal okamžitý nápad s vyšší prioritou, co právě udělat. Možná jsem si ho odložil, když jsem věšel čerstvě vyprané prádlo, nebo při vaření večeře. Nahlédl jsem do ledničky i do trouby, dokonce i do knihovny, kam mám ve zvyku uložit, co mám právě při sobě, musím-li si něco opravdu urgentně přečíst. Prohlédl jsem úložné prostory a přitom jsem je uklidil, protože

uznejte – kdy se do nich zase podívám? Snad až o příští svatojánské noci se tyto tajuplné vnitřnosti mé domácnosti opět otevrou dokořán a vpustí mne dovnitř.

Přemýšlím-li upřímně, majetek je samozřejmě pěkný. Slušným diamantem rozhodně nepohrdnu a ani pěkně narostlý smaragd nebo rubín nevyhodím jen proto, že si začnu klást nepříjemné otázky o jeho původu. Ale přesto ve mně začíná klíčit pochybnost, zda o takové bohatství vlastně stojím. Dobře, pořídím si za svatojánské bohatství krásný dům s mnoha okny. Bude to stačit, abych jimi kolem sebe viděl to správné štěstí? A kdo má tak velký dům pořád uklízet, aha? A mýt ta nádherně veliká okna.

Svůj byt jsem prosmejčil horem dolem. Cestou jsem vyklidil spíž (co když jsem měšec odložil, když jsem tady odpoledne mlsal pár lžic medu?), pověsil jsem na ramínka všechny oděvy rozvěšené po židlích a křeslech a přerovnal jsem několik skříní, do kterých už jsem prokazatelně nenakoukl několik měsíců. Umyl jsem kompletně koupelnu a toaletu, protože co kdyby se měšec záludně schoval mezi čisticí prostředky. Zkontroloval jsem i několik tašek tříděného odpadu a vzal do ruky každou zprohýbaně vyfouknutou plastovou láhev. Kdyby nic jiného, budu vědět, že měšec zatím neopustil můj byt a jednou se prostě někde ukázat musí. Ale svatojánská noc je mocná, kdoví, jaké zázraky nám doopravdy umí připravit. Ještě uklidit pracovní stůl, na něm také začíná být poslední dobou trochu nepřehledno.

Čím více je čarovná noc v rozpuku, tím víc je mi jasné, že žádné pohádkové bohatství vlastně nehledám. Dochází mi, že se mi ta správná skála otevřela už dávno a já do ní – nejistým krokem sice, ale ochotně – vstoupil. Od té doby se svatojánské zázraky v mém životě odehrávají, ať už je právě svatého Jana Křtitele, svatého Petra, svatého Antonína, Máří Magdalény nebo dokonce Františka či Aloise. A já stojím často před napohled obyčejnou skutečností s otevřenými ústy a vím, že žádost po ještě větším bohatství by už hraničila s rouháním.

Měšec s kovovými padesátikorunami jsem nenašel. Možná i v pohádkách platí příslušné zákony zachování, takže najde-li člověk jeden poklad, musí dát druhý do hry, aby ostatní mohli taky dostat svou šanci. Přestal jsem hledat. Můj byt je uklizený, jako už dlouho nebyl, a já onomu koženému měšci čerstvě nabytou nezávislost ze srdce přeji. V obchodě sice nebudu moct dělat středověkého haura, ale aspoň po nějaké době provětrám kreditku, jak se v technologiím zasvěcenému 21. století sluší.

Rozednívá se a já uklízím nepoužitou čelovku a energetické gely zpět do šuplíků. Ani v nich se můj uprchlý měsíc neskrývá a já jsem docela rád, že kouzlo trvá. Ještě posnídám trochu strouhaného kořene mandragory, to nemůže kouzlům nikdy škodit, a vyrazím vstříc dalšímu roku plnému pokladů, který – doufám – stylově zakončí příští kouzelná svatojánská noc.

O 3D snech na přání

Poslední dobou se s podobnými nabídkami snad roztrhl pytel. A přitom od vynálezu 3D snů na přání neuplynula ani tak dlouhá doba. Ale znáte to: Dnes se udělá jeden den úžasný objev a pozítří už jsou pozůstatky toho úchvatného vynálezu k mání ve výprodeji. Ano, pár měsíců to byl hit, který stál pěkné peníze a dovolit si ho mohli jen někteří, ale jakmile se přešlo z legračních velikých sluchátek, která celou noc valchovala uši, a zvuk přitom nebyl nic moc, na bezdrátovou technologii, stala se z 3D snů na přání masová záležitost.

Zpočátku byla nabídka omezená, daly se koupit jen známé osobnosti jako společníci na noc, přitom ve vši počestnosti, ostatně existoval i jakýsi obecně sdílený kodex, který znemožňoval sny na přání zneužívat. Ale je přání zneužít sen opravdu jeho zneužitím, jde-li o sen na přání? A kde je poptávka, nabídka se vytvoří – oficiálně nebo načerno. Kolik mužů nyní asi netuší, že jejich cudné manželky tráví své sny s bezdrátovým Belmondem, zatímco oni nemají ani čas žárlit, protože se snaží právě svléknout starou dobrou Lolobrigidu, kterou dávali v supermarketu zadarmo ke dvěma sáčkům čočky.

Nebudu lhát, taky jsem nový vynález párkrát vyzkoušel a vždycky to dopadlo nevalně. Nevím proč, mám ve svém okolí nálepku intelektuála, a tak – jako bych o to stál – mi přátelé a kolegové občas pořídí jako malý dárek místo živočišně vzrušujících chvil spíš snové společníky pro noční debatu. Někdy to vede k úplnému omylu. Nedávno jsem například dostal v práci za odměnu zlevněné *Tři noci s Beethovenem*. Brzy jsem pochopil, proč byla tahle nabídka ve slevě: Ludwig byl po celou dobu snu morousovitý, mlel Pátou přes Devátou a když jsem ho žádal, aby taky chvíli naslouchal on mně, dětinsky se vymlouval na to, že ohluchl. Pěkně děkuji za takové sny!

Také moje původní nadšení pro Wolfganga Amadea Mozarta rychle ochladlo. Ostatně i to jeho: Domníval se totiž, že jsem jedním z „jeho Pražanů“, kteří mu tolik rozumějí, jenže moje němčina je slabá (navíc ještě ten jeho nesrozumitelný salzburský dialekt!), a když navíc zjistil, že nejsem z Prahy, ale z Dobřichovic, zarputil se a odmítl mi napsat byť jen pár taktů na památku s tím, že pro svou tvorbu potřebuje inspiraci a já mám – při vší úctě – do Josefíny Duškové daleko. Původně jsem chtěl takový nezdárný sen reklamovat, ale pak jsem jen mávl rukou: Géniové mají právo na své charakterové mouchy i ve snu a těch pár vrácených korun už by mě nevytrhlo.

Když jsem se chtěl jen docela obyčejně pobavit a v marketingové akci "dva v jednom" jsem si pořídil Laurela s Hardym, neudálo se sice nic nečekaného, ale z toho celonočního smíchu mě pak celý den bolelo břicho, jak Oliver pořád padal do 3D louží a ze Stana cákaly 3D slzy. A když jsem jednou neodolal a tajně jsem si na černém trhu pořídil 3D sen s profesionální gejšou (v původním znění s titulky), nejen že titulky se skoro nedaly přečíst a původnímu znění nebylo rozumět, ale i dolby stereo zvuk šamisenu, krátkodobě celkem libozvučný, se už k ránu nedal vydržet.

Neříkám, občas možná není marné pustit dětem na noc do snu Sněhurku nebo Krtečka, ale co když je všechny ty 3D sny na přání postupně odnaučí snít jen tak, bez wifi signálu? Ostatně, v éteru je poslední dobou bezdrátových zdrojů snění čím dál víc: Kvůli volební kampani politických stran jsem už nechtěně shlédl 3D dokumentární sen o Winstonu Churchillovi, oslavný sen o dobytí Zimního paláce v Petrohradě i pirátsky šířený naučný sen o správném pěstování marihuany. Proslýchá se, že naše společenství vlastníků hodlá za symbolický měsíční poplatek vysílat 3D nepřetržité noční snové zpravodajství z našeho městečka. A sousedka říkala, že by zpravodajské sny mohly být časem úplně zadarmo, protože provoz zaplatí reklamy, kterými budou sny samozřejmě doplněny a občas přerušovány. Vždyť který blázen by chtěl snít nepřetržitě, bez odpočinku? Všem musí být přece úplně jasné, že další rozvoj 3D snů na přání se bez rozšíření reklamy v této oblasti neobejde.

Jak to ale udělat, abych získal zpátky své původní sny? Svě báječně překvapivé sny, založené na náhodě, ovlivněné okamžitými dojmy a zážitky, tajnými přáními, skrývanými city i z hloubi nevědomí tryskajícími nočními můrami. Ty nádherné sny o napohled docela obyčejných nudných lidech, u kterých je možné paradoxně právě ve snu snadněji odhalit jejich skutečnou fascinující podstatu a kteří mi dělají tu nejmilejší noční společnost, někdy tiše zamyšlenou, jindy rozpustilejší a – ano, přiznávám – občas i mládeži jen omezeně přístupnou. Chci zpátky své sny bez sluchátek i wifi aparatur, sny neregulované marketingovými záměry a cizím vkusem, sny bez reklam.

Včera jsem někde četl, že jedna firma hodlá uvést na trh speciální rušičky 3D snového signálu. Člověk, který si takovou rušičku pořídí, možná nebude spát klidně a přesně podle svých vědomých přání, ale půjde o návrat k přirozenému životu, kterým ještě kdysi žili naši rodiče a o kterém bychom se mohli dočíst ve starých zaprášených knihách, kdybychom to ještě uměli. Ale samozřejmě, zadarmo to nebude. Bude chvíli trvat, než se nové technologie rozvinou natolik, že dojde k dramatickému poklesu cen a úlevnou rušičku si bude moci pořídít opravdu každý. Už teď to vypadá, že by to mohl být ve výsledku docela slušný business!

Spořím tedy a těším se. Budiž blahoslaven nezastavitelný pokrok!

O (ne)slavné revoluci

Když jsem byl ještě školou nepovinný prcek, pobýval jsem skoro pořád v klidné oáze u dědečka a babičky ve Staňkově, kde jsem trávil svůj dlouhý čas většinou čtením encyklopedií a literatury faktu, protože na cvrknání kuliček jsem si připadal příliš malý, a navíc mi to přišlo jako ztráta času. Ve škole, od které si moje rodina mylně slibovala, že mě tam naučí to, co už jsem tou dobou většinou znal, mě ještě nechtěli a internet tenkrát ještě – nebudete tomu věřit – neexistoval. A tak se moji rodiče rozhodli, že mi celkem fádni dětství zpestří výletem do Plzně na velký ohňostroj. Vypadalo to velmi slibně, ale nakonec se to neukázalo jako dobrý nápad.

Nejlepší – a vlastně i jedinou – příležitostí ke sledování ohňostroje býval v Plzni tradiční lampiónový průvod na počest tzv. Velké říjnové socialistické revoluce, která tehdy byla slavena a vzývána coby nejsvětější svátek ateistického komunistického světa. A tak jsme jednoho dušičkového dne nasedli do vlaku a já se cestou moc těšil na slibovaná barevně se blýskající světýlka a velkolepé ohňové představení. Je to jeden z mých prvních vjemů, který se mi uchoval až dodneška, a je uložen hluboko v mé paměti. Jakmile ohňostroj začal, zjistil jsem totiž, že světla se blýskají přespříliš, všude čpí hnusný pekelný kouř a hlavně – byl to ten největší rachot, který jsem dosud ve svém kraťoučkém životě slyšel, rachot mnohem horší, než jsem si ho uměl představit. A já – i když jsem jinak byl vždy klidný, rozvážný a do samostatného poznávání zahluoubané dítě – jsem od první barevné rachejtličky řval jako tůr a řval a řval a cítil jsem se podvedený nejnepříjemnějšími sliby dospělých, že to bude krásné a že se mi to bude moc líbit. Řval jsem ještě dlouho poté, co rachot barevné oblohy umkl a my jsme opět

odjížděli zpátky do Staňkova, kde jsem nad knížkami o pravěkých ještěrech ještě celé týdny poznenáhlu nabýval poztrácenou duševní rovnováhu.

Od té doby jsem měl ale v hlavě neurčitý podvědomý pocit, že s tou slavnou revolucí, o které všichni tolik mluví, je spojený pěkný brajgl, rámus a pláč.

Když jsem se po nějaké době zúčastnil povinných oslav na stejném místě už v roli malého školáka, nesl jsem si v tradičním lampiónovém průvodu s nábožnou úctou vlastní rozsvícený lampión; byl krásný, bílý a nádherně svítil do sychravého večera spolu s dalšími tisíci světýlky rozsvíceného průvodu a já byl na svůj lampión náležitě hrdý. Aspoň tedy do té doby, než mi ho netolerantní starší spolužáci pěkně soudružsky rozstříleli svými skobičáky a zbytek ožehli zapalovačem.

Od té doby jsem k rámusu a pláči ve spojitosti s ruskou revolucí v duchu přidal i střelbu a intenzivní pocit nespravedlnosti.

Když jsem byl zase o něco málo starší, našel jsem doma v knihovně starou knížku z padesátých let, která se jmenovala *Nej, nej, nej...* No to si umíte představit, jak jsem po ní v touze po nových informacích skočil. Dozvěděl jsem se, že nejvyšší živočich je žirafa, jak je vysoká Eiffelova věž nebo Velká pyramida, jaká je nejdelší řeka a mnoho dalších nepraktických zajímavostí, díky kterým dodnes dokážu klamavě vyhlížet jako bůhvíjaký vzdělanec, a bylo to všechno skvělé a čtivé, dokonce s barevnými obrázky. Jen na úplně posledním, závěrečném obrázku byla divná vousatá postava a já se dozvěděl, že největším člověkem v historii byl *Lenin*, což mě ovšem naštvalo, protože nikde nepsali, kolik měřil. Jenže brzy nato, opět to bylo začátkem listopadu, kdy se začalo ve škole mluvit o té slavné revoluci, přijel spolužák z výletu do Moskvy a všem nám řekl, že Lenina viděl „naživo“ v mauzoleu na Rudém náměstí a že to byl ve skutečnosti prcek.

Od té doby mám s říjnovou revolucí spojený pocit, že mi někdo zatraceně lže.

No a asi v sedmé třídě jsme při hodině výtvarné výchovy dostali za úkol nakreslit něco k dalšímu listopadovému výročí. Já kreslit nikdy moc neuměl a vyšlo z toho cosi nepoužitelného, ale jeden můj spolužák byl výtvarně nadán a namaloval podle pohlednice nádherné Rudé náměstí i s Kremelskou věží a chrámem Vasila Blaženého, a nad ním stála naše rozechvělá učitelka, která už se v duchu viděla, jak s tím milým hochem přebírají nějakou soutěžní cenu, možná dokonce mezinárodní, která by i jí přinesla chvilku slávy, protože ten obraz mého spolužáka byl opravdu moc povedený. Ale spolužák byl nejen talentovaný, ale i svérázný, protože rozdělal do kalíšku hustou černou barvu, vzal

ten nejtlustší štětec, který měl při ruce, a svůj nádherný výkres přímo před očima konsternované učitelky vmžiku přetřel intenzivní černí se slovy: „A je tma!!!“

Od té doby mám říjnovou revoluci spojenou s tmou a temnem. A taky s hysterickým křikem, protože učitelka tak náhlé rozplynutí svého snu o mezinárodním pedagogickém úspěchu, uznání a slávě psychicky neunesla.

Dá se tedy říct, že s tou slavnou říjnovou revolucí, která se odehrála ve skutečnosti v listopadu, mám spojeno dost negativních dětských vjemů, přibližně takových, jaké bych třeba býval mohl mít, kdybych se tehdejších pohnutých událostí v Rusku před mnoha lety osobně zúčastnil a nějakou náhodou je přežil. Tento balík podivuhodných a často jen nevědomých spojení, podporovaný tiše nenápadnou podvratnou činností mého staňkovského dědečka, který věru neměl důvod k velkému říjnově-listopadovému slavení, nakonec možná způsobil, že jsem docela brzy nabyl dojmu, že slavného bylo na ruských revolučních začátcích máloco, a to ani nemluvíme o neslavných koncích.

Tak jsem už nějakou dobu docela rád, že ohňostroje a akce s lampióny dnes většinou doprovázejí mnohem normálnější a příjemnější akce než kdysi. Tedy aspoň zatím.

O mobilním rozdvojení

Nevím, jak jste na tom s počtem svých mobilních telefonů. Já mám naštěstí jen dva. Jeden soukromý, docela chytrý, který jsem byl nucen pořídit si před cestou do Japonska, protože Japonsko už naše hloupé telefony nepodporovalo. Druhý služební, který kdykoli zazvoní, dá se očekávat nějaká pracovní štrapáce či problémek. Dalo by se říct, že dva mobily nejsou moc na to, aby člověk prožil něco výjimečného, ale přidáte-li do kotlíku to nejlepší ze sebe, svou kreativitu a fantazii, dá se ukuchtit docela bohatá krmě. Posud'te sami:

Dnes ráno jsem doma zapomněl soukromý mobil. Jednoduchý důvod: spěchal jsem totiž a ještě na poslední chvíli mě napadlo, že bych mohl vynést odpadky, zalít květiny, otřít prach z radiátorů, pověsit vyprané prádlo, nalít dezinfekční prostředek do záchodové mísy, opláchnout čerstvě ušpiněné nádobí a ještě pár podobných kousků. Nevím proč, ale tyhle drobnosti jen málokdy řeším

tehdy, když mám dost času, ale čekám vždy až na poslední možnou minutu před nejpozdějším možným odchodem na vlak. Nemůžu se tedy divit, že když jsem tohle vše v posledních třech minutách stihl, nestihl jsem si už strčit do kapsy telefon. Přišel jsem na to až v práci, a nebylo tedy cesty zpět. Dnešek strávím bez soukromého mobilu. Ale jsem optimista a věřím si, že bych to snad mohl jeden den vydržet.

Stejně mi to ale nedalo a rozhodl jsem se, že svůj soukromý telefon prozvoním ze služebního; co kdyby byl mobil jen zapadlý někde v tašce? Pokus ovšem nebyl úspěšný a telefon mi oznámil, že uživatel je dočasně nedostupný. Jako dočasně nedostupný jsem se rozhodně necítil a neviděl jsem ani žádný důvod, proč by měl být dočasně nedostupný telefon, který se podle mého mínění bezstarostně válel někde na stole či na gauči v obýváku. Tohle ale bylo podezřelé. Že bych nechal telefon vypnutý? Ale to přece nikdy nedělám, telefon mi běží i v noci. Hrklo ve mně: Jestlipak jsem ho nenechal ležet ve vlaku? Nebo že by mi mou neopatrností vypadl z kapsy? Třeba teď už můj telefon má někdo úplně jiný, kdo neocení ani moje telefonní kontakty ani seznam e-mailových adres, neosloví ho moje fotografie a ani mé jiným očím zcela nesrozumitelné poznámky. Nervózně jsem zvonil znovu a znovu, ale nezastihl jsem se. Místo toho, aby to uklidnilo vědomí mé jedinečné a nedělitelné identity, znervózněl jsem. Ale co by se asi muselo stát, aby mě to uklidnilo? Kdybych se sám sobě ozval, řekl bych: „Haló, tady Petr Vápeník, co si račte přát?“ Byl bych jako Petr Vápeník II. s takovou odpovědí spokojený? Nejspíš také ne. Pro jistotu jsem na neodpovídající číslo poslal ještě esemesku, aby bylo jasné, že se sám po sobě doopravdy intenzivně sháním.

Celý pracovní den jsem byl jako na trní. Co všechno jsem ve svém mobilu měl za informace? Několik desítek e-mailových zpráv a esemesek, které mi v obdobích splínů a malomyslnosti dodávají energii a aspoň zdání smyslu. Telefonní čísla (samozřejmě nezalohovaná, zálohy jsou jen pro zbabělce!) na spoustu lidí, kteří touto ztrátou zřejmě povyskáčou z mého života, protože se k nim nemám šanci dostat jiným způsobem. Nápady (většinou nevalné) na témata budoucích fejetonů, povídek či básniček. Nahraný uklidňující zvuk klinkajících zvonečků horského ovčího stáda z Řecka. Video zachycující, jak se v zimě na Berounce právě dal do pohybu silný led. Několik milých fotek. Barevný displej s pražským a tokijským časem. Pro nálezce nic moc, pro mne spousta důležitých věcí. A můj mobilní telefon nadále nepřijímá a je to tak celičkový pracovní den. Předlouhý den!

Když jsem večer přišel domů, moje nervozita kulminovala. Bude mobil ležet na stole nebo ne? Pořád ještě existuje šance, byť malá, že jsem ho opravdu pouze zapomněl doma. Přistihl jsem se při tom, že už jsem telefon v duchu víceméně pohřbil, přesto jsem se kradl do obývacího pokoje s

obezřetností zloděje, aby nával nepříjemné reality nebyl moc prudký a naděje trvala pokud možno co nejdéle.

Ležel tam. Byl vypnutý, protože mu došla baterie, jako se to občas stává telefonům i lidem. Zjevně si potřeboval ode mne odpočinout a nechal se tedy zapomenout doma. Zapnul jsem ho a nervozitou dvakrát vyťukal chybný PIN. Až napotřetí jsem se konečně trefil. Veliká úleva! Mobil hned začal jako splašený hlásit nepříjaté hovory a bylo jich požehnaně. Zvlášť jedno číslo se opakovalo mnohokrát. Musím tomu člověku rychle zavolat zpátky, protože určitě něco důležitého potřeboval! Vyťukal jsem číslo, jenže ještě než jsem dostal spojení, začal mi můj služební mobil rvát jako blázen. Proboha, lekl jsem se: takhle pozdě večer mi někdo volá jen v případě, že je nějaký opravdu velký průšvih. Jedná se tedy o hovor nejvyšší důležitosti, tedy onen tajemný neznámý bude muset ještě chvíli počkat a volání na neznámé číslo ještě musím přerušit. „Haló,“ říkám neutrálně do služebního telefonu v očekávání přívalu špatných zpráv. Ticho. Nikdo se neozval. To mám nejradši, takové nevyhovance, kteří někoho omylem vytočí a pak se ani nejsou schopni omluvit!

Co vám budu povídat, ještě jsem si tímhle kolečkem prošel dvakrát: Vytočit číslo, které se mi snažilo dovolat a zase volání přerušit, protože začal rachotit služební mobil. „Halóóóó?“ Až napotřetí mi to došlo, že mě v této událostní smyčce dostihla moje mobilní dvojjednost a já jsem si celý den vystačil s telefonováním sám sobě. Nikdo jiný se celý čas neozval.

Je pěkné, když lidé podporují dostatečnou útratou svého mobilního operátora a ještě to má příznivý dopad na růst HDP. Ale – počkejte – přece jenom se o mne během dne někdo zajímal; mám tady přece ještě esemesku z dnešního odpoledne. Tak mi dejte pokoj s růstem nebo poklesem HDP, protože teď musím rychle odpovědět, aby o mne ten starostlivý člověk na druhém konci pomyslného drátu nemusel mít žádné obavy a nepřestal se o mne zajímat. Tak, rychle naťukat odpověď... A odeslat.. A je to!

No vida, to je náhoda: Právě mi cinkla zpráva i na mém služebním telefonu. Kdopak asi zase votravuje!?

O úkolovníku a vypařování paměti

Dlouho jsem nosil v hlavě jeden důležitý úkol, který jsem stále nebyl schopný splnit: Koupit si příruční diář, do kterého si budu moct poznamenávat takové úkoly. Důvod byl zjevný: Úkol, který mi většinou jen tak lehce prosvíští hlavou, nezanechá totiž ani nejmenší stopu v mé paměťové hmotě; dokonce jako kdybych pozoroval cosi jako postupné kvantové vypařování své kdysi výkonné paměti, podobně jako se podle Hawkinga kvantově vypařují černé díry. Když ovšem takto zmizí nějaká černá díra hmotnosti několika stovek galaxií, nezdá se mi to jako něco extra důležitého, zatímco když si vlivem kvantového vypařování své paměti potřetí za sebou večer zapomenu koupit chleba, takže prošlé máslo jako jedinou potravinu aktuálně obývající mou ledničku není opět na co namazat, to je – jak jistě uznáte – mnohem horší. A přitom by stačilo tak málo: Koupit si příruční diář na poznamenávání úkolů, do kterého bych si mohl poznamenat: *Koupit chleba!!* Jenže jak si se svou kvantově o překot se vypařující pamětí zapamatovat, že si mám koupit diář na zapisování úkolů, když nemám diář, do kterého bych si tento úkol zapsal, to je skutečně praktický logický oříšek. Kdyby nezpracovala náhoda, neměl bych šanci.

Jednou mi ujel vlak a já získal skoro půlhodinu volného času pro bloumání po pražském hlavním nádraží. Probloumal jsem se až ke stánku se zlevněnými diáři. V březnu už totiž na běžný diář či kalendář přichází těžká krize středního věku. Diáře začínají panikařit, že už nikdy nenajdou toho pravého, se kterým by se spojily v trvalý svazek, a jsou ochotny jít se svou cenou hodně hodně dolů, jen aby ještě u kolemjdoucích vzbudily zájem. Není pak divu, když z původní předvánoční třiciferné ceny jedna nebo dokonce hned dvě cifry zmizí. „Kup si mě,“ volá nešťastně takový diář. „Jsi ochoten zaplatit 20 korun za použití nádražní toalety? Kup si za stejný obnos mne a odskoč si zadarmo ve vlaku; to je přece dobrý obchod, ne?“ Nebylo divu, že jsem se takové soustředěné komunikaci užitku nebyl schopen ubránit, zelenkavý diář jsem si za 20 korun koupil a pak jsem až do své cílové stanice litoval, protože toalety ve vlaku byly z technických důvodů uzavřeny. Ale měl jsem svůj nový magický úkolovník, do kterého stačí učinit drobnou poznámku a člověk už díky tomu nikdy na nic důležitého nezapomene. Kampak na mne s kvantovým vypařováním čehokoli!

Realita se ovšem ukázala být záludnější než optimistické plány: Několikrát se mi totiž stalo, že mne úkol sice napadl, ale byl jsem v ten okamžik příliš líný, abych si ho zapsal. Zapišu si ho, až přijdu domů, nejsem přece takový ťulpas, abych myšlenku těch pár kroků z nádraží nedonesl a musel si ji zapisovat venku, když mě jako na potvoru napadla ve sněhové vánici. Kupodivu, během těch pár kroků z nádraží jsem pak nejenže stihl zapomenout, co jsem si chtěl poznamenat, ale zapomněl jsem

dokonce i samotný fakt, že jsem se k něčemu takovému chystal. Při pohledu na prázdné stránky nového diáře jsem se skoro měsíc ubezpečoval, že 20 korun byla v tomto případě mimořádně dobrá investice, jen jsem si právě nebyl úplně schopen dovodit, proč.

Až včera se konečně ledy mé dosud zamrzlé odhodlanosti daly do pohybu. Večer jsem před sebe na stůl položil otevřený diář s chutí zapsat si dopodrobna vše, co mne během následujícího dne čeká a co musím učinit, abych mohl být na konci dne sám se sebou spokojený. Ano, je pravda, že v mezidobí jsem průběžně odbíhal řešit aktuálnější problémy, které nesly odkladu, duchem jsem si několikrát odskočil na zajímavá vzdálená místa, napsal jsem několik e-mailů, nahlédl do několika novin či knih, zapreludoval na klavír, pohovořil s několika milými lidmi a ještě jsem stihl na noční obrazovce vnímat, co nového se dnes událo ve světě. Nemyslel jsem si ale, že bych se měl na zapisování svých příštích úkolů nějak speciálně koncentrovat; napíšu si prostě jen základní body, jsem přece inteligentní člověk, který si nemusí psát detaily ke každé samozřejmosti. I když jsem s ní při zapisování nějakou dobu odvážně bojoval, postupně mě přece jen přemohla dřímota, která nakonec přešla v regulérní krásný sen. „Ještěže jsem si všechno důležité stihl včas poznamenat,“ pochválil jsem se ve snu za dobře odvedenou práci, protože – nevím jak vy, ale když já se propadnu do snu, smysl pro povinnosti mne rychle přejde.

S pamětí nově vycíděnou tvrdým spánkem jsem ráno usedl do vlaku a rozechvěle jsem otevřel svůj diář, abych si připomněl, co dnes všechno musím stihnout. Ano, je to tu, konečně začínám sklízet plody své zdravé umanutosti. Kdybych vše ponechal jen na své vypařující se paměti, kde bych teď byl? Bodů bylo pět, což by mohl být splnitelný počet; neměl bych se hned na začátku využívání nové metody přepínat, že? Jen mne maličko překvapila stručnost mých poznámek. Přečetl jsem si je jednou a pak ještě šestkrát. Se stejným výsledkem. Úkoly zapsané v už ne zcela soustředěném stavu totiž zněly následovně:

– *Koupit ou*

– *Sehnat*

– *Šmejdi!!*

– *Zavolat*

– *Připomenout (W)*

V těch několika slovech byla zkoncentrována veškerá naléhavost mého včerejšího náhlého pocitu odpovědnosti. Výhodou bylo, že kdybych svůj diář někde zapomněl, nikdo by po mně nejspíš smysl

mých zápisků nerozluštil. Nevýhodou byla jen skutečnost, že rozluštit jsem je neuměl ani já sám a na rozdíl od novinových křížovek zcela chyběla jakákoli nápověda. Takto jsem jen věděl, že jsem chtěl cosi obvykle koupit, zatímco něco jiného bylo třeba nejdříve sehnat, z čehož se dá usuzovat, že to nemají všude. Dále jsem chtěl někoho důležitého zavolat a někomu připomenout W. Koho, co přesně a komu, bohužel zápisky blíže neupřesňují a v mé kvantově vypařené paměti nezůstal ani homeopatický otisk původního smyslu. Jediné, co jsem si dokázal vyložit přesně, byl prostřední bod, který zjevně nezakládal žádný konkrétní úkol, ale byl pouhým autentickým záznamem skutečnosti, že jsem si večer zápisky činil na pozadí půlnočních televizních zpráv.

Pomalu se blíží léto a letošní diáře už ve výprodeji stojí jen pár korun. Co kdybych si koupil ještě jeden diář, do kterého bych si zapisoval ke svým tajuplným zápiskům nápovědu? Nebo rovnou dva, protože vysvětlivek, jak to tak zatím vypadá, bude asi zapotřebí hodně.

O slevách a o tom, jak se stát opět Čechem

Poslední dobou dospívám ke znepokojivému podezření, že v mém rodokmenu jsou nejspíš utajovaná temná místa, protože podle všech známek pravděpodobně nejsem Čechem. Nejenže při sportovních akcích odmítám skákat podle povzbuzování davu, který jako samozvaný samosoudce rozhodl, že kdo neskáče, není Čech. Přiznávám se vám teď i k tomu, že naprosto nesnáším slevy. A slevy přece – podle výsledků všech průzkumů zaměřených na místní nákupní zvyklosti – Češi doslova milují. Přemýšlím, kdo tedy jsem, nejsem-li Čechem, když mi ze slevových akcí naskakuje vyrážka a mým snem je nakupovat v obchodě, jehož reklamní slogan bude znít: „Neurážíme naše zákazníky slevami!“ Mám jen kvůli tomu pátrat, nejsem-li ve skutečnosti Němcem, Španělem, Řekem nebo Čukčou?

Nevím, čím jsem si svou slevovou averzi vypěstoval, ale postupně ve mně sílí: Vidím-li na výrobku, který jsem si sám chtěl koupit, slevovou barevnou cedulku, vracím ho do regálu, protože mi ho sleva zprotivila. Jen pouhé pomyšlení, že bych mohl být tvůrci slevové akce považován za někoho, kdo si koupil výrobek právě kvůli "jejich" slevě, mi vhání horkou červeň do tváře. Přitom se slevám prakticky nelze vyhnout, jsou schopné skočit vám za krk zpoza každého rohu; dávají o sobě vědět

křiklavými barvami a velkými nápisy, takže v každém supermarketu se divže nemusíte prosekávat skrze slevové lesy mačetou jak někde v Amazonii.

Několikrát jsem se pokusil se svou predispozicí bojovat. Neohroženě jsem kdysi např. vkročil do obchodu s oděvy, nad jejichž vstupními dveřmi zářil nápis (sleva až 80 %). Kdy jindy zkusit zvrátit svou nechuť k tomu, po čem se skoro všichni ostatní oblizují? Kdy jindy se – i bez poskakování – stát opravdovým Čechem? Chvilí jsem v obchodě hledal a žádnou 80 % slevu jsem nenašel. Zeptal jsem se tedy prodavačky, kde mohu tu nádhernou slevu získat. Slečna mi – mocně žvýkajíc– vysvětlila, že je to jednoduché, stačí si koupit boty se slevou 20 %, dvě košile po 25 % a navrch nasadit klobouk s 10 % slevou a mám osmdesát procent, jak když vyšije. Usoudil jsem, že tomuto druhu matematiky jsem ještě intelektuálně nedorostl a svou šanci napravit se jsem tehdy prováhal.

Je mi opravdu upřímně líto všech, kteří mě zastavují s úžasnými slevovými nabídkami na ulici. Prchám před nimi a před jejich argumentací, protože mé negativní odpovědi berou často jako výzvu ke stupňování nabídky a zvyšování slevy, což ale u mne vede k přesnému opaku toho, co očekávají. Přál bych vám vidět tvář pouličního prodejce služeb mobilního operátora, který mne výpočtem jasně přesvědčil, že mou útratu za telefon je možné speciálním tarifem srazit o několik stovek, když mu vysvětluji, že si slevu nepřeju. Prodejce si nějakou dobu myslí, že se jen naoko upejpám, a ověřuje si, jestli jsem jeho nabídku pochopil. Když zjistí, že nabídku chápu beze zbytku, a v jeho výpočtu mu navíc najdu chybu, takže se ukáže, že bych místo dvou stovek mohl ušetřit tři, a přesto mě tahle sleva nezajímá, propadá většinou zoufalství, protože na podobné případy není vyškolen, ale brzy se uklidní, protože hned narazí na jiné lidi, kteří bezesporu pravověrnými Čechy jsou a už dvacetikorunová sleva je jimi s nadšením přijata. Přitom stovkou navíc bych pochopitelně nepohrdnul – třeba kdybych ji našel nebo vyhrál, bylo by to skvělé, ale když ji mám ušetřit díky zboží ve slevě, můj tajemným genetickým vykojením oslabený organismus se prostě takové necudnosti vzpírá.

Jsem tedy snad Švédem po některém z dobyvatelů Prahy? Jsem Francouzem po napoleónském vojákovi? Jsem Marťanem po Tunguzském meteoritu? Nevím to jistě, ale Čechem rozhodně nejsem. Slevové tabule obcházejím obloukem, televizní TV reklamní shopy s „dárky zdarma“ mě vytácejí k nepřičetnosti. Nelžu svému operátorovi, že chci přejít ke konkurenci, jen abych dostal lepší cenové podmínky. Dokonce ani nevybírám po půlnoci poštovní schránky sousedů, abych získal co největší počet slevových kupónů z reklamních letáků. Se směsí údivu a děsu zírám na dobře situovaného známého, který s plamenem v očích vypráví, co všechno se mu podařilo v obchodě uhádat, kolik

procent slevy to hodilo a jaké báječné nové věci získal o víkendu skoro zadarmo v akci. To je pravý český junák, ne já! Já jsem nanejvýš Bulhar nebo Lužický Srb nebo možná Apač, protože když mi jakási slečna cvrliká do telefonu svou bezkonkurenčně skvělou slevovou nabídku, ve své zjitřené fantazii jasně vidím, jak proti jinak možná celkem sympatické dívce pozdvihuji v nutné sebeobraně svůj tomahawk.

Co ale s touhle fatální skutečností dělat? Jak se napravit? Dnes už přece existují školy a specializované tréninky a kurzy na vše, jistě by mohlo existovat i školení na kladné přijetí nabízené slevy, byť nebude mít asi mnoho frekventantů. Naučil bych se slevu nejen akceptovat, ale také si o ni aktivně říct, naučil bych se hádat u pokladny, že částka na cenovce neodpovídá částce v reklamní barevné tiskovině, a zdržovat tak frontu lidí za sebou. Naučil bych se, jak se ve společnosti blýsknout historkou, kterak jsem díky nejmenovanému slevovému portálu zcela sám absolvoval romantický víkend pro dva s perličkovou koupelí a štanglí lovečáku zdarma.

Včera jsem si v drogerii na náměstí chtěl koupit svůj oblíbený prací prostředek na černé oděvy za 120 Kč. Když jsem přišel k pokladně, prodavačka mi sdělila sladké tajemství, že v rámci nedělní akce můžu mít dva takové prací prostředky za celkovou cenu 99 Kč. Možná moje poslední šance... Paní prodavačka se na mne dívala tak povzbudivě, s takovou důvěrou, že to dokážu, že jsem tentokrát neměl sílu jí oponovat a argumentovat tím, že utrácet zbytečně a nesmyslně mě vlastně baví. Zakýval jsem hlavou ve vertikálním směru na znamení souhlasu, čímž jsem se ubezpečil, že patrně nejsem Bulhar. Konečně jsem poznal kouzlo slevy!! Ušetřil jsem tak dvacetikorunu, která mi hned před obchodem spadla do kanálu, a měl jsem místo jedné láhve užitečné chemikálie rovnou dvě.

Jedna vlaštovka sice podle české lidové moudrosti jaro nedělá, ale přesto mi něco našeptává, že třeba se mnou jako s Čechem ještě není vše nenávratně ztraceno!

O pohyblivých Madlách

Není to tak dávno, co u každého eskalátoru v pražském metru byl (a kdoví, možná ještě někde je) zajímavý nápis: PŘIDRŽUJTE SE POHYBLIVÝCH MADEL! Vždycky jsem se poctivě rozhlížel, jestli není nějaká pohyblivá Madla poblíž. Ne, že bych byl tělesně či názorově tak vratký, abych se potřeboval při jízdě na schodech za každou cenu někoho přidržovat, ale požaduje-li to po mně přepravce důsledně, a dokonce s vykřičníkem, nebudu se takovému nařízení protivit a rád to udělám dopravnímu podniku k vůli. Ale buď jsem měl prostě na pohyblivé Madly smůlu anebo jich byl vždycky zoufalý nedostatek, prostě nikdy jsem žádnou skutečnou profesionální pohyblivou Madlu v metru nepotkal. Kdoví, jestli vůbec existují! To víš, nejsou lidi, odpověděl mi kdysi jeden známý z dopravního podniku, když jsem se mu se svou pochybností svěřil. Ano, rád bych si něco takového vyzkoušel v praxi, je-li to tak napsané v přepravním řádu, který mám v prostorách metra dodržovat. Aspoň jednou!

Ono je to také možná tím, že Madel je prostě ve společnosti obecně nedostatek. Když se podíváte na jména dnešních dívek, na Madlu moc často nenarazíte. Přitom to bývalo velmi slavné a populární jméno; o Máří Madle se dokonce učivalo v náboženství a bývaly i doby, kdy Madla zpívala Evropě. Madla s Apolénkou a Veronikou se sice ještě kdysi dávno stihly nominovat do jednoho z dnešního pohledu už obstarožního hitu, ale je pravda, že pak Madly prožily určitý ústup ze slávy, a to ani nemluvím o Apolénkách.

Pak je tu taky ona podmínka pohyblivosti. Když se podíváte na lidi jedoucí v metru na eskalátoru, moc pohybliví nebývají, většinou jen strnule zírají na lidi v protisměru. Občas je možné vidět nějakou slečnu se sluchátky, která se pohybuje v rytmu do soukromí vlastních uší uvězněné hudby. Několikrát jsem se v domněnání, že mé pátrání je u úspěšného konce, zkoušel takové pohyblivé slečny zeptat, zda není Madla, ale nikdy nebyla, a navíc místo aby se omezila na věcnou odpověď ano/ne, vždycky k ní přidala i nevyžádaný názor na míru mé inteligence. Nevím, co je na tom špatného, snažit se přijít na vysvětlení takového logického lapsu: Reklama na pohyblivé Madly byla v metru na každém rohu, ale ve skutečnosti jich muselo být ve službě méně než revizorů.

Taky mě napadlo, že mohlo padnout u soudu nějaké precedentsní rozhodnutí, které mělo zbavit takové zaměstnání určité diskriminační pachuti. Však jak k tomu přijdou všechny Jarky, Petry, Vlasty, Jany, Heleny, Lucie, Denisy, Katky, Marie, Jitky, Moniky, Aničky, Renáty či Evy, že zrovna o Madly je v metru takový zájem. A to nemluvím o Karlech, Václavech, Josefech, Pavlech, Matějích, Adamech,

Jaroslavech a koneckonců i o Petrech, pro které je kvůli genderovému znevýhodnění a přetrvávajícím předsudkům obtížné stát se profesionální pohyblivou Madlou, přestože pro madelství mají ty nejlepší předpoklady a náležité vzdělání. Jak k tomu my, Nemadly, přijdeme? Nebo se můžeme rovněž hlásit jako zájemci o práci pohyblivé Madly? Třeba já bych podobnou práci vykonával rád: Byl bych jako pohyblivá Madla každodenní oporou cestujících, kteří by se mne s oprávněnou důvěrou v pevnost mých postojů přidržovali, dával bych jim při ježdění po roztřesených schodech pocit bezpečí. Konečně bych dělal něco bezprostředně užitečného! Jen v různých dotaznících, uznávám, by zaměstnání „*pohyblivá Madla, Dopravní podnik hlavního města Prahy*“ nemuselo působit vždy dobře. Ale jistě by nebylo těžké tuhle drobnost vyřešit a vytisknout pohyblivým Madlám na vizitky třeba „*manažer bezpečnosti eskalátorové přepravy*“, aby na nás úředníci nekoukali skrz prsty.

Ale to je tak vždy: Když se pro něco konečně opravdu pevně a nezvratně rozhodnu, přicházívám pohříchu pozdě: Zdá se totiž, že v metru už pohyblivým Madlám odzvonilo. Nápis vyzývající cestující k přidržování, byly nahrazeny moderními piktogramy, ze kterých sice není skoro nikdy poznat, co vlastně vyjadřují, ale zato není nutné se přitom obtěžovat čtením. Než se stihnu zorientovat, jestli unisex panáček na obrázku vyjadřuje pokyn „*Jízda v protisměru se zapovídá*“ nebo „*Zvracejte výhradně vpravo ve směru jízdy*“, a jde-li vůbec o panáčka a ne o menšího medvěda, kterého je podle obrázku povoleno přepravovat výhradně vztyčeného na zadních, většinou už jsou jezdící schody stejně u konce. A tak s nostalgickou slzou v oku vzpomínám na inspirativní pohyblivé Madly, kterých se podle příslušných ustanovení přepravního řádu bylo nezadatelným právem a zároveň milou povinností přidržovat.

Z přemítání nad pomíjivostí starého světa mne vytrhává až informace, že jedny velmi dlouhé a donedávna pohyblivé schody jsou kvůli aktuální technické závadě dočasně nepohyblivé, protože je třeba vystoupat z hlubiny na zemský povrch pouze přičiněním vlastních zbytků svalů. Rozhlížím se kolem sebe stejně nešťastně a stejně marně jako dříve po pohyblivých Madlách. Že by se nenašel ani žádný svalnatý dobrodinec, který by mne lehce jako pápěří vynesl vzhůru, žádný pohyblivý Arnold, kterého by se bylo možné pro jednu přidržet místo Madly?

A tak supím pěšky do dlouhých nepojízdných schodů a představuji si, jak asi neexistující Madla s Arnoldem budou vypadat na novém zcela nesrozumitelném piktogramu.

O myšlenkolapkách, filmových kostýmech a bílých dírách

Je zvláštní a svým způsobem záhadné, jak jsou některé věci a lidé schopni přitahovat naše myšlenky. Ač jsem kdysi pár let učil i fyziku, důvod této zvláštní formy „magnetismu“ mi zůstává utajený. Proč na něco nebo na někoho dokážeme myslet tak intenzivně, že sebedůležitější jiné věci a jiní lidé proti takové „*myšlenkolapce*“ nemají nejmenší šanci? Je něco takového popsitelné ještě v rámci přírodních zákonů, nebo jde spíš o úkaz, který se přírodními zákonitostmi nenechává omezovat? A lze podobné myšlenkolapce něčím konkurovat?

Jednou z možností je myšlenkolapku „převrstvit“ nějakým bezprostředním silným zážitkem, k čemuž jsem měl nedávno výjimečnou příležitost. Byl jsem totiž pozván na velkolepý večírek pro několik set lidí, který měl být pojatý zároveň jako kostýmní merenda, takže se podle pozvánek očekávalo, že hosté přijdou v převlecích za filmové postavy. Je zvláštní záliba přiřazovat se kostýmem podle pokynů záludných pořadatelů do různých dob, zemí či tematických celků. Přiznávám, že jsem celkem rád tím, kým opravdu jsem, nedělá mi dobře přetvařování ani převleky, dokonce ani kvůli všeobecnému veselí. A tak jsem se rozhodl udělat to tak, jak to dělává řada umělců, kterým napřed nějak „vyjde“ jejich artefakt a oni až ex post podle výsledku vymýšlejí příběh, co vlastně představuje.

Ve svém standardním civilním oblečení jsem tedy vystál frontu mezi Gandalfy, mušketýry, kosmonauty z Apolla 13, členy Adamsovic rodiny, avatary, supermany a pavoučími muži i ženami a když na mne přišla řada a byl jsem otázan, za co jdu, vyřkl jsem svou předem připravenou formulku: „Bílý Bim – Černé ucho, obraz č. 69, druhý vesničan“, což okolní filmové masky i organizátory znejistělo natolik, že mi nikdo nekladl další překážky a já byl vpuštěn do sálu s mnoha různorodými lákadly i bez větších povrchových úprav. Ale přestože jsem tu potkal během dlouhého zážitkového večera mnoho zajímavého a netradičního, dokonce i v těch nejdramatičtějších a nejvypjatějších chvílích večera jsem se opakovaně přistihoval, že ve skutečnosti se žádné „převrstvování“ nekoná, protože moje soukromá myšlenkolapka, která funguje nepřetržitě a neomylně už několik let, bude i během tohoto filmového večera jako zkušený regulovčik neomylně odvádět mé myšlenky zpět do původního směru. Je-li totiž myšlenkolapka opravdu kvalitní (a to ta moje bezpochyby je), na nic jiného se prostě myslet nedá, ani v samotném epicentru veškerého povyražení. Ale proč? Přece by se v našem světě a v našem století slušelo, aby jevy tak zásadní měly nějaké logické a vědecky popsitelné vysvětlení. A to se – ať pročítám učebnice horem dolem – nějak nedaří.

Inspirován fantazií filmových příběhů, které defilovaly kolem mne, jsem popustil své vlastní fyzikální fantazii uzdu a napadlo mne, že to, co nazývám *myšlenkolapkami*, by ve skutečnosti mohly být jakési "*bílé díry*" – tedy pozitivní analogie děr černých, známých z kosmologie a studia vesmíru. Zatímco *černé díry* se ovšem sobecky nechtějí vzdát za žádnou cenu svého světla, aby jim samotným neubylo, *bílé díry* své vstřícné světlo neustále vyzařují do okolí, a jediné, o co se nehodlají s ostatními dělit, je vlastní tma. Předpokládám – snad se pan Einstein neurazí – že tma je rychlá stejně jako světlo, byť jsem to stopkami neměřil. *Rychlost tmy* je totiž, myslím, možné čistě filosofickou cestou a bez stopek definovat jako *rychlost světla, před kterým tma prchá* (při rozsvěcování), případně *rychlost světla, které prchá před tmou* (při zhasínání). Právě pohlcováním tmy rychlostí světla podle mého laického názoru fascinující bílé díry vznikají a jakmile vzniknou, začne k nim být člověk váben obrovskou gravitační silou jejich vlídného, měkkého a hebkého světla. Nejenže se není možné takovému působení ubránit, ale i kdyby to z fyzikálního pohledu šlo, člověk sám by se takové možnosti ochotně zřekl, protože by se tím o všechnu tu nádheru připravil.

Zatímco černé díry mají svůj přesně definovaný *horizont událostí*, tedy vzdálenost, kterou když *kdokoli* překoná, nemůže už pohlcení černou dírou odvrátit, zvláštností bílých děr je, že nepůsobí zdaleka na každého, ale ve svém působení si vybírají – kdoví podle čeho. Jakmile jejich vlivu ale jednou podlehnete, přestane úplně záležet na vzdálenosti mezi vámi; „vaše“ bílá díra se může klidně odstěhovat na druhou stranu naší galaxie, ale její neuvěřitelné působení nadále trvá.

Myslím, že každý z nás má nějakou podobnou myšlenkolapku, nádherným světlem zářící bílou díru, kolem které se v nekonečném gravitačním víru prakticky nepřetržitě točí naše myšlenky jako kolem skutečného středu našeho světa. Ani v zajetí nejvýtečněji namaskovaných *Pirátů z Karibiku*, pár centimetrů od na naše srdce namířeného ostří *D'Artagnanova* mušketýrského kordu nebo na dosah zubů krvelačného veležraloka z *Čelistí* tahle síla neumdlévá a dál dokáže formovat náš vesmír ke svému pozoruhodně krásnému obrazu. I když to celé může vypadat tak trochu jako *Blízké setkání třetího druhu*, nespíš jde o úplně normální součást našeho světa. Jen se jejímu podrobnějšímu studiu fyzika zatím raději moudře vyhnula, protože dobře pochopila, že proti našim milým bílým dírám je i s veškerým svým matematickým aparátem a osvědčenými racionálními postupy úplně bezbranná.

A uznejte – když proti bílým dírám nic nezmůže ani tak mocná přírodní věda, jak bychom to mohli dokázat my, slabí lidé?

O robotech mezi lidmi

Vždycky mě ta opakující se naléhavá výzva zvědavého internetového skřítky, který stále častěji kádruje aktivnější uživatele internetu, zaskočí a vždycky mi na chvíli nasadí do hlavy brouka. Je krátká, úderná, nezatežuje se dlouhými okolky, komunikačními zjemňovači a kouzelnými slovíčky a směřuje jasně k podstatě problému: DOKAŽTE, ŽE NEJSTE ROBOT!

Jak tak slýchám zážitky od různých soudů, usuzuji, že něco opravdu neprůstřelně dokázat není úplně jednoduché. I když svědek odpřisáhne, že obviněného na vlastní oči viděl, jak drží oběti nůž pod krkem a po pár vteřinách na vlastní uši slyšel její smrtelný ryk, kvalitní obhájce může zpochybnit příčinnou souvislost mezi oběma smyslovými vjemy, takže k opravdovému důkazu viny může vést ještě velmi dlouhá cesta. No a minimálně stejně dlouhá a komplikovaná cesta vede jistě k důkazu, že nejsem robot.

Zvlášť, když ani já sám sobě nemohu dát jednoznačné dobrozdání, protože se např. přistihuji, že každé ráno po odchodu z domova zapínám autopilota a zařazuji se do proudu lidí, kteří podobně automaticky jako já směřují na nádraží, pak cestují vlakem, metrem a poté se rozcházejí do ubikací svých zaměstnání. Když náhodou cestou na chvíli procitnu z ranních mrákot nebo autopilot v něčem selže, připadám si, že vykonávám úkony, které by robotovi nižší střední třídy docela slušely. Dokážu např. cestou překonat rozličné menší překážky, jejichž existenci si vůbec neuvědomuji. Automat ve mně se jim dokáže vyhnout, což vyvolává určité pochyby, jestli to, že nejsem robotem, není jen můj neprokazatelný pocit. Tyto mé pochybnosti by mohly paradoxně být dobrým znamením, protože podle některých názorů roboti pochybnostmi netrpí. Ale pokud vím, netrpí jimi ani řada lidí, o jejichž dostatečném lidství nikdo nepochybuje. Jenže projevy pochybností po mně na internetu nikdo nechce. Mám prostě jen prokázat, že nejsem robot!

Jak to mám udělat? Jakou věrohodnou, průkaznou a uznávanou metodu zvolit? Postačí otisk mého prstu? Analýza slin pro porovnání DNA? Mám sehnat dvanáct hodnověrných dospělých a svéprávných svědků, kteří již někomu sami nějak v minulosti dokázali, že roboty nejsou? Musí mne úředně očichat soudní znalec Děd Vševed, aby potvrdil do protokolu, že v mé přítomnosti postřehl zřetelný pach člověčiny? Bude třeba místopřísežné prohlášení mých rodičů, kteří by přece skutečnost, jestli jsem nebo nejsem robotem, měli znát? Stačí, když ukážu na veřejném přelíčení schopnost dojetí? Když bude moje srdce přetékat láskou? Když se mi bude pekelně stýskat po někom, kdo je právě na druhém konci světa, nebo jen proto, že už celou hodinu nemůžu být s ním?

Nebo bude pro úřední úkony postačovat, když do správného dotazníku vyplním příslušné čestné prohlášení? Co když ale jen v tomto ohledu žiji v sebeklamu – pro roboty prý tak typickém?

Obávám se, že ve 21. století už jsou roboti na poněkud vyšší technologické úrovni, než bývali ve fantazii Karla Čapka. Zcela jistě jsou již vyvinuty speciální algoritmy, díky nimž i robot dokáže uronit slzu dojetí, zamávat druhému robotu na cestu hedvábným kapesníkem nebo pocítit stesk po bráškově ze stejné výrobní série, který se odstěhoval za prací za oceán. Třeba žijí roboti vmíchaní mezi lidmi a jsou od nich k nerozeznání. Třeba jsou z robotického chování lidí zklamáni, protože zjišťují, že jejich vlastní vestavěné programy je dokáží učinit více lidmi než mnozí lidé sami sebe navzájem. Jak mám sakra dokázat internetovému šťouralovi, že k robotům nepatřím?

Důkazy, které bych na svou obranu shromáždil a přednesl, by takový Perry Mason dokázal u soudu jistě rozmetat na padrti. Soud proto nejspíš rozhodne, že se mi ani v nejmenším nepodařilo ho o své člověčině přesvědčit.

Ale řekněte sami: Uměl by takovou neschopnost prokázat robot?

O třech nejkrásnějších vůních

Popravdě řečeno, můj nos není nic moc. Ne snad že bych si stýskal, že není dostatečné velikosti a zajímavého tvaru, ale myslím tím čistě funkčně. Kdybych byl psem, nejspíš bych velkou kariéru u kriminálky nebo u protidrogového neudělal. Není mi prostě dáno rozeznávat tisíce různých pachů a reagovat na každou molekulu, která se nějakým nedopatřením nebo svou nepozorností ocitla v ovzduší a mně se podařilo ji mocným nádechem nasát.

Prostě můj nos je trochu tupý. Kolikrát už se mi jen stalo, že někdo zpozorněl, nastavil své nosní dírky proti proudu vzduchu a zeptal se mne: „To je zvláštní! Taky to cítíš?“ Na takovou otázku jsem snad ještě nikdy nedokázal odpovědět upřímně kladně. Podle toho, kdo otázku vyslovil, tedy odpovím buď rovnou poctivé NE, nebo cosi jako „...máš pravdu, je to velmi zvláštní vzdálená jemná vůně“, aby se po chvilce ukázalo, že za městečkem hoří sklad pneumatik nebo na dálnici havarovala

cisterna převážející koncentrovaný roztok čpavku, každopádně ale něco, co cítí kromě mne úplně všichni.

Možná je to dané zčásti geneticky, protože mému otci byly vůně i zápachy světa odepřeny zcela. Já jsem byl do neobyčejné říše pachů sice vpuštěn, ale pod podmínkou umírněnosti, takže tam, kde odborník na parfémy rozezná tisíce nuancí, mému nosu připadají všechny podezřele podobné, asi jako kdybych měl na šanghajské policejní stanici identifikovat mezi desítkou zcela stejných Číňanů právě toho, který stál ráno vedle mne v nabitém metru. Stejně tak se svým nosem nestíhám konkurovat svým spoluochutnavačům na svých oblíbených ochutnávkách vín. Tam, kde ostatní dokáží rozebrat vůni svého vzorku na lehký závan ranní vlhké trávy, jemné tóny ananasu zkombinované s přezrálou meruňkou, a ještě navrch identifikují neodbytný kávový podtón, já cítím přibližně stejnou celkově příjemnou vůni jako u všech ostatních dvanácti vzorků, a veškerou svou energii tak mohu napřít k tomu, abych se dokázal tvářit stejně znalecky jako všichni okolo.

Mám však několik vůní, které dokážu rozeznat kdykoli, protože jsou mi mimořádně příjemné a dokážu za nimi jít jako letištní pes za výbušninami. A právě teď, na jaře zvolna vyhlížejším léto, je jejich vrcholná sezóna. V květnu začínám vůni šeříkovou. Když v Praze začátkem května rozkvetou šeříky, musím vstávat na dřívější vlak, protože moje ranní cesta do práce se prodlužuje. Procházím totiž místy, kde šeříky kvetou, a nedovedu si představit, že bych jen tak minul šeříkový keř a nepřivoněl zhluboka k jeho bohatým barevným květům. Náhodnému kolemjdoucímu se tak naskýtá jedinečné pokoukání na zralého a jinak celkem důstojně vypadajícího muže, který jako rozverná školačka přebíhá zmateně a často bez rozhlížení ulici z jedné strany na druhou, jen aby neminul žádnou možnost přivonět si k oblíbené vůni.

Něco podobného pak zažívám i s květy jasmínu. Na rozdíl od šeříkového období si však k hlavní roli čichače přidávám ještě na vedlejší úvazek opylovače, protože svým jinak nepříliš užitečným nosem dokážu přenášet jasmínový pyl z květu na květ a supluji tak bez nároku na medovou odměnu práci českých včel, takže jasmíny v širokém okolí mého bydliště a při celé cestě na nádraží báječně prosperují. Do práce pak místo s nosem červeným po nezřízeném pití alkoholu přicházím s nosem žlutým po jasmínovém pylu a je pozoruhodné, že zatímco nosy s nádechem rumělky jsou v české společnosti tradičně tolerovány, žluté nosy budí – obzvlášť ve výtazích kancelářských budov – pozornost a veselí.

Nu, tak to bychom měli vůni rozličných květů. Ale která je ta třetí (a v pořadí napříč kategoriemi i bez konkurence první) nejkrásnější vůně? Popravdě, to se trochu vyvíjí v čase. Dříve to byla květová vůně, ke které jsem ve vzácných dnech mohl přivonět o svátečních pracovních ránech, později to byla vůně cizokrajně exotická, kterou jsem si dlouho mohl jen domýšlet, což jí ovšem nijak neubíralo na jejím zcela konkrétním kouzlu. Pak se tato vůně rozvinula do tak intenzivní a omamné podoby, že jí ani nejjasminovatější jasmín světa v koalici s šeříkem nedokázal konkurovat, a můj překvapený nos poprvé poznal dosud netušené – že i vůně se dá vtisknout navždycky do paměti. No a dnes má tahle osobitá vůně zase úplně jinou originální a nezaměnitelnou podobu, která se bude do budoucna znovu a znovu proměňovat a vyvíjet, tak, jak se bude proměňovat a vyvíjet člověk, se kterým je spojená. Neprojevuje se u mne sice zrovna žlutým nosem jako vůně jasmínu, ale zkušené oko ji (a zdaleka nejen na nose) pozná.

Když si tak znovu v duchu procházím všechny vůně, o kterých jsem psal, říkám si, že to vlastně s tím mým nosem není vůbec tak špatné, jak jsem si myslel. I teď, když sedím u okna otevřeného do jarního rána a tluču svá písmenka do klávesnice počítače, jsou všechny ty vůně rozprostřené kolem. Jak okouzující, podmanivé a zvláštní! Ostatně – však to musíte taky cítit, nebo snad ne?

O nesnesitelné tíze otupělosti

Nevím, jestli se vám to taky někdy děje, ale – aniž bych vám přál cokoli zlého – tiše doufám, že aspoň některým z vás ano. Že v tom nejsem sám.

Stává se mi to opravdu jen jednou za dlouhý čas, ale když už se to podaří, stojí to za to. Je zapotřebí, aby byly splněné některé vstupní podmínky: Optimální je nějaká akce, které se účastníte jako divák, akce, na kterou se hodně těšíte, jak si ji užijete a co všechno nového zajímavého se dozvíte. Pak je dobré, když se před touto vytouženou akcí dobře najíte. V optimálním případě přidáte těsně před začátkem symbolické dvě deci dobrého vína na baru, aby vaše dobré rozpoložení během akce gradovalo. Odehrává-li se akce v setmělém prostoru, aby na hlavní aktéry na jevišti bylo dobře vidět, a navíc v dobře vytopeném sále, abyste mohli bez rizika usednout do měkkého pohodlného křesla v hledišti s nepokrytou hlavou a bez intelektuální šály kolem krku, tím lépe. Stačí chvilíčka, jednotlivé ingredience se ve vhodných poměrech samovolně smísí, a je to tady!

Během prvních několika minut probíhá vše dobře. Tvůrčí prostředí je plné počitků, dozvídáte se spoustu zajímavých informací a ty nejzajímavější si zapisujete do připraveného notýsku; jednak váš zájem dobře vypadá, jednak si po návratu domů můžete připomenout, o čem dnešní přednáška (divadelní hra, film, koncert, konference,...) vůbec byla. Po tomto bezproblémovém úvodu ovšem přijde první výstraha a vy postupně podléháte neodolatelnému pokušení zívnout. Nu co, v našem spěšně vedeném životě není běžně na zívání moc času a náš organismus nám nejspíš dává najevo, že si z nějakého nepochopitelného důvodu právě dnes chce tak dlouho upíraný tělesný projev vynahradiť za několik let zpátky.

Výjevy na jevišti se náhle začínají zpomalovat. Rádi byste si zapsali nějaké nové zaslechnuté moudro, ale jako by mezi vámi a jevištěm vyrostla průhledná stěna, která pohlcuje podstatnou část zvuku. Ano, na něco podobného si vzpomínáte: Takový filtrovaný zvuk k vám doléhá, přitiskne-li se vaše ucho k polštáři. Ústa účinkujících se otevírají naprázdno a naprázdno tloučou i kovadlinky vašeho vyššího středního ucha. Otevřete oči, ani vlastně nevíte, kdy jste je zavřeli, ale byla to nejvýš vteřina, a zjistíte, že věta, kterou slyšíte, nenavazuje přesně na tu předchozí. Matně si vzpomenete, že během posledních několika nocí jste se moc nevyspali, a to vám ještě místní petrovští uloupili jednu hodinu kvůli přechodu na letní čas.

Postupně propadáte bezděčně hlouběji a hlouběji do stavu „omezeného vědomí“. Samozřejmě nechcete, aby na vás bylo poznat, že usínáte, tím méně, že děj před vámi je opravdu zajímavý a aktéři se snaží, seč jim síly stačí, aby diváky zaujali. Vaše vůle bojuje s ospalostí vyčerpávající zápas. Nařizujete svým očním víčkům, aby zůstala otevřená, ale ona dále těžknou. Tak nějak - řekli byste si, kdybyste se na to dokázali zkoncentrovat - si musel připadat Amundsen těsně před tím, než definitivně umrzl. Soustředíte-li všechny své síly, dokážete snad v duchu zopakovat zaslechnutou větu, dokážete se dokonce zasmát vyřčenému vtipu, ale víc než podle skutečného obsahu se řídíte podle návodných grimas řečníků. Věty samotné vám nedávají mnoho smyslu, protože 90% energie spotřebujete na to, abyste se udrželi ve stavu vzdáleně připomínajícím bdělost, aby vám hlava nepoklesávala do stále hlubšího předklonu a čas od času se zase mocným vzmachem podle vzoru kdysi populárních éterových čápů nevracela až příliš náhle a nápadně do původní polohy. Rovněž se snažíte zabránit si v tom, abyste začali hlasitě chrápat nebo se v polovědomí sesunuli na vedlejší dvě prázdná sedadla a hlavou nekontrolovaně spočinuli v klíně nejbližšího souseda, jehož zvláštní tvar nosu by ve zdravě a čiperně uvažujícím člověku – ke kterému ovšem právě teď máte daleko – vyvolal podezření, že jde o výkonnostního boxera.

Zoufale se snažíte nějak se rozptýlit drobnými nenápadnými pohyby v křesle, takže si o vás ostatní diváci nutně musí myslet, že trpíte na hemoroidy nebo máte vši a blechy. V nouzi se domníváte, že by vám mohla pomoci další poznámka do sešitku, na kterou soustředíte veškeré zbytky své pozornosti, ale protože se o ni kromě zcela reálných podnětů ucházejí i podněty z polospánku a z temných zákoutí vašeho nevědomí, ještě dlouho po akci přemýšlíte, co freudovského je obsaženo ve vašem originálním zápisu: „Vyšehradská skála odjela vlakem do Pardubic kvůli cenám zdravotního vyšetření.“ Pak s nadšením zjistíte, že hned vedle vás sedí člověk, se kterým jste si tu přáli být nejraději, ale než se ho stihnete zeptat, jak se mu podařilo přijet a jak se vůbec o akci dozvěděl, k vaší velké nevoli obraz zase vysublimuje do čtvrtého rozměru, protože nějaký nepřejník pustil v sále klimatizaci, což bohužel nádherným preludům nepřeje. Místo toho se váš rozespale rozněžněný pohled opět omylem setká s podezřívavým pohledem opodál sedícího boxera a vy tušíte, že k závažnějšímu nedorozumění nemusí být daleko.

Po nekonečně se vlekcoucích dlouhých minutách naplněných občas úspěšným a občas neúspěšným vzepjetím vůle, ale akce už končí a potlesk obecenstva vás konečně doopravdy probouzí. Kupodivu, vůbec si nepřipadnete odpočatí.

„Žes dneska neměl žádné otázky, jindy seš v té své děsné zvědavosti na zaškrčení!“ říká mi skoro zklamaně jeden známý z auditoria, kterého potkávám v předsálí.

„To víš,“ říkám mu, „nebylo ani na co se ptát, protože to dnes prostě bylo vyčerpávající!“ Známý se ještě stihne pousmát, protože se ze slušnosti domnívá, že jde o bonmot. Jdu se nenápadně poptat v kuloárech, kdo všechno si mého souboje s únavou všiml. A taky se s nadějí rozhlédnu, kdo další případně má – podobně jako já – pořád ještě trochu nadměrně vypoulené oči, aby vlastní vůle dočasně zbavená oční víčka nemohla světlu zastoupit cestu tak snadno, jako ho ještě před pár minutami co chvíli zastupovala šeru.

Po akci, když už to není zapotřebí, bývám zase jako rybička. Budu muset přijít ještě jednou, abych dohnal, co jsem dnes ke své vlastní škodě kvůli nesnesitelné tíze své dočasné otupělosti zameškal. Notýsek a spoustu zvědavých otázek si samozřejmě vezmu s sebou.

A možná pro jistotu i trochu čpavku do dobře uzavíratelné skleničky.

O chytrých Vánocích

Každou chvíli mne znovu a znovu překvapí, co všechno dnes může být tzv. chytré, a tedy vyšperkované moderním slovem *SMART*. V rukou, ve kterých naši praprapředci žmoulali tak maximálně čepici, když o něco pokorně prosili u své vrchnosti, my sebevědomě žmouláme multifunkcemi nabitě "*smartfouny*", přes které můžeme být spojeni s celým světem. Spolu s *chytrými telefony* jezdíme *chytrými automobily*, které nás sice zatím ještě ze soucitu nechávají řídit, ale povytahují nad našimi předpotopními postupy a zoufalou reakční dobou svá pomyslná kovová obočí. Posedáváme na různých *chytrých židlích*, které jsou schopné nás v sedu namasírovat, stisknout správnou individuální kombinaci akupresurních bodů a bokem nám ještě změřit tlak a cholesterol. Z práce můžeme dát mobilem pokyn svým *smart ledničkám*, aby vyhodnotily, co je třeba dokoupit, a objednaly to na internetu, aby bylo večer co vložit do *smart mikrovlnky*. Stejně tak načasujeme *smart vysavač*, který pak o samotě vycídí naši sice *chytrou* ale zaprášenou *domácnost* mnohem efektivněji, než kdybychom se mu pletli pod jeho senzory. A nakonec si v *konvici* tak rychlovarné, že si její *smart* vlastnosti ani nestihneme pořádně užít, připravíme vodu na čaj a pustíme si *smart televizi*, což logicky vyústí v to, že se – ukolébání jejím adrenalinovým programem z hlubokého televizního archivu – nakonec odebereme na *chytré lůžko* vyhodnocující celou noc aktuální fáze našeho spánku, abychom se ráno probudili v tom nejpříznivějším okamžiku, a byli tak nejlépe naladěni na další melodický den.

Když si tak po sobě čtu, co jsem právě napsal, a rozhlížím se od psacího stolu po bytě, zjišťuji ovšem, že moje *domácnost* se opravdu nedá s čistým svědomím označit jako *chytrá (smart)*. Ba co víc, je téměř opakem; vlastně jde spíš o *hloupou (stupid) domácnost*. Mám třeba úplně *hloupou konvici*, která se musí ručně zapnout (někdy víckrát, protože hlavní spouštěcí čítlík moc nedrží), moje *televize* nebrouzdá znuděně po internetu, ale nezřídka mi za jediný koncesionářský poplatek dopřává hned několik obrazů najednou, moje *hloupá lednička* nejenže samostatně nekomunikuje s potravinovými e-shopy, ale jsem rád, když ve svém pokročilém věku zrovna chladí a nehřeje. *Hloupé žárovky* si vůbec nic nedělají z pokynů mého hlasu, ale praskají samy od sebe, *mikrovlnka* mi nehraje melodii přizpůsobené mé aktuální náladě podle úrovně aktivace mých mozkových laloků, ale tvoří mlčenlivý a jinak nepoužívaný podstavec na květináč s pahýlem jakési bývalé rostliny. Když vytírám obývací, nemačkám zběsile knoflíky dálkového ovládání *úklidového robota*, ale sám předpotopně pohybuji *hloupým mopem*, který namáčím ve zcela *hloupém kbelíku* bez indikace teploty použité vody a přesného složení jejích stopových příměsí. Moje *židle* nemají žádné ovládací panely ani

certifikáty z masérských kurzů a funkci *chytré myčky* hloupě nahrazují mé nepřiliš šikovné ruce vybavené zcela nehalucinogenními houbičkami. A když je dobrý den a podaří se mi všechny nástrahy své *stupid domácnosti* bez újmy přežít, strávím pak noc na sice pohodlném, ale z pohledu potřeb 21. století zcela *hloupém futonu*, kterému je koulení mých zavřených očí podle spánkových fází dočista fuk.

Kdoví, i *Vánoce* třeba mohou být kategorie "*smart*". Místo vánočního stromku si o takových Vánocích bude možné do rohu místnosti ekologicky promítnout nazdobený hologram, jehož světla se na naši počest poskládají do písmen našeho jména. V nějakém šikovném *smart storu* si půjde stáhnout za pár šupů ten nejvhodnější designový typ zlatého prasátka pro ty, kteří se budou na Štědrý den až do večere postit, a pro ty, kteří se postit nebudou, půjde prasátko odblokovat koupením prasátkového odpustku. Místo týrání a následného neodborného rozkuchání vánoční ryby se bude možné připojit na platformu "*I-kapr*", kde s nasazenými 4D brýlemi virtuálně připravíte křupavoucké rybí řízečky podle preferovaného receptu. Na odlévání virtuálního olova bude ke stažení speciální aplikace s automaticky generovanou věštbou, jejíž naplňování bude v dalších měsících hlídat a vyhodnocovat umělá inteligence a posílat vám e-mailem týdenní report. No a to ani nemluvím o tom, že když si zamaneme, speciálními proměnnými *smart okny* bytu uvidíme výhled do ladovsky romanticky zasněženého okolí, jehož záběry si samozřejmě na konkrétní čas předem objednáme ve videobance.

Přiznávám, že mi podobná představa Vánoc moc neladí. Nad mou oblíbenou podobou vánočních svátků by si totiž moderní technologie jen znechuceně odplivly. Domů si totiž většinou přináším voňavou huňatou jedličku, která má tak husté větve, že se ozdoby mezi nimi budou skoro ztrácet. Ano, opravdový dřevěný stromeček uříznutý kdesi v lese, což možná nevyhlíží – viděno přísnýma a občas, myslím, nesprávným směrem šilhajícíma ekoaktivistickýma očima – úplně košer, ale nic jiného pro mne nemá to správné vánoční kouzlo. Stromeček, který na Štědrý den natěšeně opatřím zapalovatelnými "*stupid*" *svíčkami* se schopností vykouzlit nádhernou atmosféru, i když přepracováním dezorientovaný ježíšek někde venku v tom vánočním frmolu potrhá elektrické dráty a celému městu pak kvůli tomu vypnou proud. To vše, věřím, bez rizika, že mě kvůli tomu nějaký *smart protipožární systém* v náhlém poryvu sebeobranu spláchne. Téma zlatého prasátka v tu chvíli raději nějak nenápadně přejdu, ale večerní odlití olova si jistě ujít nenechám, jen příslušnou věštbu pro své blízké i pro sebe ponechám jen na fantazii a ne na inteligentním systému, do kterého by se

musely tvary výsledných artefaktů nejdřív – jakkoli jednoduše přes *smart interface* v mobilu – naskenovat.

Nevím, jak jste na tom vy, ale mně mé starosvětsky jednoduché Vánoce zatím docela vyhovují, byť uznávám, že nejsou opravdu hodny 21. století, prvního opravdového *chytrého století* lidské historie. Aspoň tedy z našeho dnešního hloupě domýšlivého pohledu.

O mrazivém konci světa

Na začátku devadesátých let jsem se shodou náhod dostal k velké zásilce anglicky psaných učebnic a encyklopedických knih z nejrůznějších oborů, které se k nám dostaly v rámci jakési "intelektuální pomoci" po roce 1989, kdy se někteří západní dobrodějové upřímně domnívali, že tady ještě žijeme v korunách stromů, a snažili se nám (v tomto konkrétním případě aspoň docela šikovně) co nejrychleji pomoci na zem a do jakžtakž vzpřímené chůze. Různé české školy si původní nabídku učebnicových přebytků několikrát přebraly a ke mně se dostal zbytek, který už nikdo nechtěl. I tak tam ale podle mého soudu byly moc pěkné kousky, ucelené encyklopedie, hodně skvělých knížek z oblasti přírodních věd, takže jsem si vybral asi padesátku knih, z nichž podstatnou část jsem později stejně věnoval gymnáziu, na kterém jsem čtyři roky učil, aby byly k užitku více lidem než jenom mně.

Samozřejmě mě zajímalo, jak jsou tyhle výukové knihy dělané, takže jsem si řadu z nich poctivě přečetl. A dodnes si vzpomínám na jednu krásnou a skvělými obrázky a fotkami napěchovanou knihu, která byla celá věnována meteorologii; později jsem některé její části využíval při výuce fyziky, protože tehdy existující dostupné české učebnice se jí nemohly obsahem ani zpracováním ani trošičku rovnat. Hned v první kapitole jsem ale narazil na zajímavou věc: Psalo se tam totiž o teplotách vzduchu a překvapilo mne, že už teplota minus deset Celsiových stupňů byla považována za „krutý mráz“. Bylo mi to dost podezřelé, protože jsem si jako dítě základní školou povinné jen tak ze zájmu zapisoval několik let ranní teploty na našem plzeňském venkovním teploměru, takže jsem měl určitou představu, že mínus deset je během české zimy každou chvíli. Taky jsem si vzpomněl na Solženicynův *Jeden den Ivana Děnisič*, kde hranicí, pod kterou byla pro daný den vězňům úředně zrušena otrocká práce v lese, bylo mínus čtyřicet. I ve zcela nesibiřských podmínkách České kotliny mi tehdy jako úplně běžné připadly i mnohem větší mrazy a 10 stupňů pod nulou jsem bral jako

"ojmjakonské tropy", ale nakonec jsem si ten nesoulad osobní zkušenosti s anglickým psaným slovem zdůvodnil tím, že kniha vyšla v Londýně, kde nejspíš takové nízké teploty nemají tak často jako u nás.

Kupodivu, po dalším cca čtvrtstoletí zjišťuji, že nejspíš už dospěla nová generace meteorologů, odkojená podobnými anglickými učebnicemi, protože z desetistupňového mrazu se v našich krajích už stal rovněž onen zmíněný *krutý mráz*. V zimě totiž často nevěřím při sledování mediálního obrazu zdejšího počasí vlastním očím: Jak už to tak v únoru občas bývá, nasune se k nám třeba na pár dní studený vzduch ze severovýchodu a nastanou mrazy. Nic zvláštního, řekl bych: ráno kolem mínus patnácti stupňů, přes den mínus pět až mínus deset. Podle různých médií to ale vypadá skoro tak, jako by měl s ochlazením přijít do našeho kraje konec světa, který nám opět přinese do Krkonoš ledovce, do nížin chlupaté mamuty a do dříve s láskou opečovávaných zahrádek permafrost. Silničáři šílí, železniční koleje se lámou a ze všech stran se na nás valí spousta pokynů, rad a varování, co bychom v tak extrémních podmínkách měli dodržovat, čeho bychom se měli určitě vystříhat a kolik dní ještě, proboha, bude ten mrazivý armagedon trvat.

Člověk se díky mnohým nezištným rádcům dozví například objektivnou skutečnost, že by se měl do mrazů teple obléct, praktická by se mohla ukázat i čepice a pár rukavic. Hydrometeorologický ústav vydává o překot speciální varování, zřejmě aby ho nemohli žalovat týpci, kteří chodí rádi v kraťasech a žabkách, takže by jim mohly při delší túře odpadnout v přízemní nejchladnější vrstvě umrzlé malíčky na nohou, které pak postižení budou s něhou výčitkou zasílat na adresu ústavu v pěnových obálkách. Nejlepší a nejjistější je pak samozřejmě vůbec nevycházet a být v teple; ven přece chodí v takových strašlivých mrazech jen podivíni (třeba do práce nebo do školy) a odvážní lovci teplotních rekordů, kteří stojí se svými měřicími aparátiky každé časně ráno frontu v mrazových kotlinkách, aby zaznamenali své vysněné extrémní hodnoty. Pak si člověk pustí televizi, kde mu moderátor s takovou hrůzou v očích, jako kdyby právě dokončil exkluzivní živý rozhovor s maminkou Normana Batese, oznámí, že hned na patnácti stanicích (nejčastěji zprovozněných v posledních třech letech, kdy jsou už skoro na každém rohu) byly zaznamenány rekordní mrazy, což znamená *nejrekordnější den* od nástupu Marie Terezie na rakouský trůn, který ovšem jistě, inšala, taky brzy překonáme.

No, nevím, asi se neumím správně nadchnout pro takový typ senzací, nepotřebuji nezbytně, aby každý můj den byl něčím rekordní, mimořádný a nezapomenutelný, protože mám neobytný pocit, že něco takového účinně otupuje břity našeho vnímání skutečně výjimečných a mimořádných zážitků. Nepodivuji se, když je v únoru zima a v srpnu hic, protože mi to připadne být v souladu se

zdejšími zvyklostmi; kdyby to bylo obráceně, to ano, to bych asi v údivu pozdvihl obočí a odpustil bych všem těm senzacechtivým zprávařům, kteří v podmínkách jinak celkem běžné české zimy už dostatečně extrémní zvěsti nemají kde brát.

Když se probírám starými matrikami a vypisuji si informace o svých dávných předcích, říkám si, jak vůbec mohli tehdejší zimy přežít, když neměli k dispozici všechna ta vědecká varování, když nemohli sledovat v přímém přenosu, jak zemský povrch kolem jejich zflikované chaloupky nebezpečně prochládá, když jim jejich mobilní aplikace nespočítala pocitovou teplotu v závislosti na vlhkosti a síle větru, když jim nikdo moudrý ve *společenském časopise* neporadil, že si mají do mrazu vzít do péřové bundy kromě svetru i několik vrstev funkčního prádla konkrétní nejlepší značky a během dne pít z příručního termošálku nejlépe teplý dardžiling s přídavkem biocitrónu. I když se to zdá být nepochopitelné, aspoň někdo z nich musel tehdy nějakým nedopatřením kruté zimy přežít, čehož jsem sám hmatatelným a těžce oddiskutovatelným důkazem, a nedosti na tom – třeba takový Josef Lada riskoval mnohokrát svůj život, když tu vražednou zimu – považte – dokonce maloval!

Milí přátelé, užijme si v zimě těch pár chladných dní, které většinou zanedlouho pominou, a nenechme si zkazit radost z celkem obyčejných a optimisticky se prodlužujících zimních dnů zvěstovateli permanentní výjimečnosti a úchylnými sběrateli rekordů. Když už to musí být, dopřejme alespoň zčásti sluchu všem varujícím hlasům a nasadme si pro jistotu hřejivou čepici zdravého rozumu, kterou jsme zdědili po předcích a snad ji ještě v nějakém tom odlehlém skříňovém fochu vyhrabeme, byť se nám mnozí snaží namluvit, že už dávno vyšla z módy a ve společnosti kvůli ní sklídíme jen posměch. Takto vybaveni snad přežijeme i všechny kruté anglické mrazy a uchováme si aspoň zbytky našich šedých buněk pro všechny další každodenní extrémní povětrnostní situace.

Letošní zima se mi zatím dohromady zdá celkem průměrná, chvilku je teplo, chvíli mráz, chvíli sněží, chvíli je břečka. Jistě se ale i v tom obyčejném šedém průměru skrývá nějaký zárodek mimořádnosti: Skoro bych řekl, že to je ta nejprůměrnější zima nejmíň za posledních dvacet let!

O rozesmívání Boha

„Jestli chceš rozesmát Boha, vyprávěj mu o svých plánech do budoucna,“ řekl mi Woody Allen, když jsme spolu byli naposledy ve snu na rybách.

„To je děs, už zase cituješ sám sebe,“ vytkl jsem mu, ale namítl, že on jako klasik si takovou výstřednost může dovolit.

„Co se tu dá ostatně dělat jiného, když sis vysnil takovou pitomost jako rybaření!“ Chápu ho, rybaření asi nepatří mezi koníčky velkoměstského intelektuála jeho typu, ostatně ani já na ryby nechodím, a to, že se mi rybaření nabouralo do snu, považuji za drobnou jízlivost mého snového dispečera. Ale pro jednu se to dá vydržet, zejména proto, že se poslední dobou dispečer činí a program se oproti dřívějšímu o několik tříd vylepšil, tak mu nebudu vytýkat sem tam nějakou tu naschválnůstku. Aspoň se pocvičím v centrální manhattanštině a Woody ode mne naopak pochyťí dobřichovický dialekt. A dobrá slovní zásoba na téma *Ryby a jejich výsostná pozice ve zvířetníku* se třeba někdy může hodit, kdo ví.

Ale jinak má Woody jako obyčejně pravdu: Nejen Boha, někdy i sám sebe rozesměju, když si vzpomenu na své bývalé plány do budoucna, a že už jich bylo. Z některých nezbyla ani cihla, jako by celou tu kdysi důmyslně vyprojektovanou stavbu rozchvátili shánčliví spoluobčané jako nehlídané skladiště barevných kovů. A přitom jsem byl vždycky upřímně přesvědčený, že základy jsou dostatečně hluboké, materiál kvalitní a statika spočítaná s nemalou rezervou. No a pak se smíchy otřese indiskrétně připonaslouchající země a z původních smělých architektonických křivek zbyde jen hromádka sutin. „To bylo moc dobré!“ plácá se Bůh do stehů a s Woodym si navzájem ukazují zdvižené palce.

„Mám-li si vybrat mezi tvou společností a společností Boha,“ povídá zasmušile Woody, „radši si pustím desku s dobrým jazzem.“ Ani jeden chytat ryby neumíme, a těžko se divit, že nám ani tady moc neberou. „Stejně na mě poslední dobou kašleš,“ uchyluje se filmový klasik k výčitkám. „Zdám se ti tak maximálně jednou za měsíc, nezvedáš mi telefon, a když už nám to konečně jednou vyjde, nesmyslně tu blbneme u vody s žížalama.“ Nad slovem žížala trochu přemýšlí, protože pravá manhattanština pro tohoto živočicha kupodivu nemá pojmenování. A znovu má pravdu, posledních pár měsíců ho zanedbávám, protože mívám o dost zajímavější program; jak jsem už řekl, ten nový

snový dispečer je opravdu třída! Kdo něco takového mohl tušit? Snad Bůh, což by mne ostatně u vševědoucí bytosti nemělo překvapovat. Ale vlastní peníze bych si na to nevsadil!

„Budoucnost už není, co bývala,“ vede Woody dál depresivní dialog se zrcadlovou vodní hladinou a bere si tak do úst jiného klasika, což sice nevypadá úplně fér, ale mezi klasiky se to prý smí i bez nákupu autorských práv. Je to povzdech nebo varování? A věřím, že má i do třetice pravdu a já propříště - když už ne celou stavbu, uchráním před rozpoutanými živly budoucích přítomností aspoň projektové nákresy. „Taková to byla úžasná a smělá konstrukce,“ budu říkat nad ohmatanými kresbami. „A to si to ještě račte představit v příslušném měřítku!“

„Tak co, máš pro mě zase nějakou dobrou anekdotu?“ zjeví se mi nedočkavě samotná Nejvyšší instance. Sen se definitivně propadá do surrealismu, když zjišťuji, že Woody se uraženě rozplynul v ranní mlze a Bůh má knírek ne nepodobný Salvátoru Dalí. Zhluboka se nadechnu. Nesmím ho zklamat, když ke mně vážil tak dalekou cestu, takže musím být upřímný, ale nejsem natolik odvážný, abych potrhle výrobky svého podvědomí vyřkl nahlas. Asi je opravdu vševědoucí, pomyslel jsem si, protože nastavil ucho alespoň k pošeptání. O opravdu dobré anekdoty je v nebi zjevně nouze. A tak se zrodila další nádherná, fascinující, se zatajeným dechem šeptaná stavba, nad kterou i Michelangelo s Le Corbusierem, vášnivě diskutující na břehu snového rybníka o možnostech renesance brutalismu, bezostyšně sliní závistí.

„Ty nikdy nezklameš,“ slzí můj VIP posluchač smíchy a pozorný Dante Alighieri ukrytý v nedalekém rákosí narychlo nahazuje do svého zápisníčku bodový scénář Božské komedie. „Až mi zase jednou nebude do skoku, určitě se zastavím,“ poplácá mě božskou dlaní po zádech. Jak jen je v té dobré náladě nepodobný svým občas podmračeným a často kárajícím klonům, kterými nás denně zásobují církve a kazatelé celého světa.

Nevím, jak ten váš, ale můj Bůh se směje. Kéž by mu to vydrželo i do budoucna.

O nenápadných vlnkách všude kolem nás

Když před pár lety dvě americká pracoviště projektu LIGO potvrdila první zdařilé zachycení gravitačních vln, předpovězených před sto lety Albertem Einsteinem, vydechla údivem nejen odborná veřejnost, jak tomu v takových vzácných situacích bývá zvykem, ale informace se v různé míře zjednodušení objevily i v masových médiích, o tématu se mluvilo ve společnosti, v kavárnách i v hospodách. Jednoznačně poprávu, protože to vypadá, že jde o jeden z největších objevů za hodně dlouhou dobu, určitě jeden z těch, který má ctižádost dostat se do fyzikálních učebnic, a traumatizovat tak řadu dalších generací žáků a studentů. Samozřejmě, hned jsem zaregistroval reakce typu „Co je nám do nějakých pár neviditelných vlnek v prostoru, když každým okamžikem hrozí, že se v podobě obrovité vlny dají do pohybu celé národy?!" Ale, popravdě, ony nenápadné, zatím vzácné a upejpavé vlnky mají podle mne taky pořádný potenciál, možná se jednou budeme divit.

Asi nemá smysl popisovat zde podrobněji, jak chytře byl experiment technicky uspořádán a co přesně detektory naměřily; ostatně nejsem v tom žádný expert a všechny informace, které o experimentu mám, pocházejí z dostupných populárně laděných článků. Důležité je podle mne hlavně to, že se poprvé podařilo nepřímo pozorovat „zavlnění prostoru“, které měla kdysi dávno způsobit srážka dvou černých děr. A ještě důležitější je, co z této na pohled nepříliš efektní skutečnosti vyplývá: Dvě černé díry prý asi před miliardou let splynuly v jedinou a výsledkem byl vznik nepatrné prostorové „vlnky“, asi jako když někdo na druhém břehu Vltavy hodil do vody kamínek, vlnky, kterou se podařilo zachytit ve dvou shodných detektorech, s takovým časovým odstupem, který přesně odpovídal vzdálenosti detektorů a očekávané rychlosti vlny. Zviditelnila se tím jinak zcela neviditelná skutečnost z dávné minulosti. Není to fascinující?

Když se ale nad věci hlouběji zamyslíme, zjistíme, že svět, ve kterém žijeme, musí být podobnými vlnkami doslova přecpaný. Každý střet dvou hmotných těles totiž v principu musí vyvolat podobnou vlnu. Ano, vlnku mnohem mnohem slabší, než se podařilo vyvolat dvěma dávným černým bumbříčkům, tohle slabounké vlnění naše detektory ještě pěkných pár let nebudou moc zachytit, ale brána je už pro lovce gravitačních vln otevřená dokořán a záleží jen na stupni technického rozvoje, kdy začneme sledovat i mírumilovnější děje než turnajová klání černých děr. Třeba když moje obézni sousedka jako dostatečně hmotné těleso interaguje se svým podobně obézním manželem tak, že mu vrazí facku. Juj, to to plesklo, a prostor se už od sousedovy tváře začíná pěkně

vlítnout do všech stran. Záznam v podobě vlnění prostoru byl vytvořen a bude se už jen čekat na to, až ho někdo zachytí a rozluští.

Rozhlédněte se kolem sebe a uvidíte plno interakcí hmotných těles: Kolega v práci zlobně klovající do kláves počítače, paní o patro výš otevírající právě okno, milenci nejspíš zrovna velmi příjemně interagující za zataženými závěsy protějšího domu, lidé aplaudující divadelnímu představení. Milióny drobných kamínků naházených do řeky pozemského vesmíru, milióny malých vlnek šířících se všemi směry a vzájemně se ovlivňujících. A to vše – podobně jako vlna způsobená kdysi dávno dvěma nenasytnými černými děrami – existující v podobě věčné vlny zakleté do dočasné neviditelnosti. Kdoví ovšem, jestli za miliardu let ti, co budou obývat vzdálené vesmírné prostory svými technicky vylepšenými detektory nebudou schopni z drobných záchvěvů prostoru zpětně zrekonstruovat jejich dávné podněty: Otevření okna, milostný akt, uklouznutí na neposypaném chodníku, prohrábnutí těch nejúžasnějších jemných vlasů. „Jaaau, to to tenkrát plesklo!“ řekne si shluk vzdálené inteligentní plísňe, když k jejímu detektoru v daleké budoucnosti dorazí vlna způsobená sousedčinou fackou a rozradostněný mimozemský penicilin ucítí ve svých ambiciózních buňkách předzvěst plísňové Nobelovy ceny.

Když tak přemýšlím o tom neustálém vlnění kolem nás, které sami neúnavně vytváříme, říkám si, že vlastně vše, co uděláme, vytvoří v prostoru kolem nás vytrvalý otisk v podobě gravitačních vlnek. Nic se neztrácí, nic nedokážeme stoprocentně ututlat, vše na nás může v budoucnosti prasknout. Začínám chápat, kam se asi zapisují naše pekelné hříchy: Jak jinak by přece pekelníci věděli, co hříšného jsme během života vykonali, než že si rozšířují všechny podobné vlnky, které jsme kdy způsobili? Ano, zde budou pěkně v bodech zapsané všechny naše hříchy, naše omyly i přešlapy, naše sobectví, naše upřímné zbabělosti i falešná hrdinstvíčka, naše znepokojivé touhy i projevy tajných vášní. Jedna vlnka vedle druhé, jen jí přiřadit ten správný výklad, abychom mohli dostat svůj kotel pěkně na míru. Kdoví, Bůh možná není úplně vševědoucí. Rozhodně má ale vždy nejkvalitnější existující detektor!

Možná vše, co právě děláme, bude jednou možné v chytrém a technicky zdatnějším budoucnu dešifrovat a zpětně zrekonstruovat. Přemýšlím, jestli se mám před budoucími generacemi mimozemských vědců, kteří jednou budou námi vyvolané vlnky číst stejně rychle a snadno, jako luští dnešní egyptologové dávné hieroglyfy, za své činy stydět. Milí archeologové budoucích světů, rád bych vám řekl, že se za gravitační vlnky, jejichž reje občas rozpoutávám, před vámi nestydím ani trochu, a pokud mě něco mrzí, tak jen skutečnost, že těch vln, které jsou mi nejmilejší

ze všech v našem vesmíru, není ve vašich detektorech víc. Budu-li mít ještě příležitost, rád svůj „vlnkový trestní rejstřík“ ještě rozšířím.

Je možné, že Einsteinové dnešních dnů posunou laťku ještě výš a teoreticky odvodí nejen vlny gravitační, ale i myšlenkové. V tom případě ovšem my – lidé usilovně přemýšlející a představující si – budeme pro badatele zítřků nevyčerpatelnou studnicí objevů. Už se těším, jak o mých dovedně tutlaných myšlenkách vyjde jednou zcela stěžejní vědecké dílo!

Doufám, že už snad v té době budou všechny moje skutečné i zamýšlené hříchy dávno promlčené.